

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

EUROSYSTEM

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

BCE ECB EZB EKT EKP

**HISTORIE,
ROLE A
FUNKCE**

**HANSPETER K. SCHELLER
DRUHÉ UPRAVENÉ
VYDÁNÍ PUBLIKACE
Z ROKU 2006**

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

EUROSYSTEM

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

© BCE ECB EZB EKT EKP

**HISTORIE,
ROLE A
FUNKCE**

**HANSPETER K. SCHELLER
DRUHÉ UPRAVENÉ
VYDÁNÍ PUBLIKACE
Z ROKU 2006**

Vydavatel:

© Evropská centrální banka, 2006

Adresa

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Německo

Poštovní adresa

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Německo

Telefon

+49 69 1344 0

Internet

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

Všechna práva vyhrazena. Reprodukce pro vzdělávací a nekomerční účely je povolena za předpokladu, že je uveden zdroj.

Fotografie: Claudio Hils, Martin Joppen, Robert Metsch a Martin Starl, Evropské společenství, Evropský parlament, Mezinárodní měnový fond.

Uzávěrka pro údaje obsažené v této publikaci byla 30. září 2006.

ISBN 978-92-899-0212-0 (verze online)

OBSAH

ZKRATKY	8
PŘEDMLUVA	9
PODĚKOVÁNÍ	11
ÚVOD	12
KAPITOLA I	
HMU, ECB a EURO	15
1.1 Cesta k HMU a k euru	15
1.1.1 První kroky k evropské měnové integraci	15
1.1.2 Evropský měnový systém a Jednotný evropský akt	19
1.1.3 Smlouva o Evropské unii	20
1.1.4 Realizace HMU a přechod na euro	21
1.2 Právní základ a charakteristika HMU	28
1.2.1 Právní základ	28
1.2.2 Charakteristika	29
KAPITOLA 2	
Centrální bankovníctví v HMU: právní, institucionální a organizační aspekty	41
2.1 ECB, ESCB a Eurosystem	41
2.1.1 ESCB a Eurosystem jako základní spojení mezi ECB a národními centrálními bankami	42
2.1.2 ECB jako zvláštní instituce práva Společenství	43
2.1.3 Národní centrální banky eurozóny jako nedílná součást Eurosystemu	44
2.1.4 Národní centrální banky nezúčastněných členských států	44
2.2 Cíle	45
2.2.1 Cenová stabilita jako prvořadý cíl	45
2.2.2 Podpora obecných hospodářských politik	47
2.2.3 Zásada otevřeného tržního hospodářství	47
2.3 Úkoly stanovené Smlouvou	48
2.3.1 Základní úkoly Eurosystemu	48
2.3.2 Ostatní úkoly	49
2.4 Centralizované rozhodování a provozní decentralizace	49
2.5 Úloha ECB v Eurosystemu	51
2.5.1 Rozhodovací centrum ESCB a Eurosystemu	51
2.5.2 Konzistentní provádění politiky ECB	62
2.5.3 Regulační pravomoci ECB	68
2.5.4 Poradní činnost ECB	69
2.5.5 Dohled nad dodržováním zákazu měnového financování a zvýhodněného přístupu	72
2.5.6 Plnění úkolů převzatých od EMI	73

KAPITOLA 3

Činnost ECB a Eurosystemu	75
3.1 Provádění měnové politiky	75
3.1.1 Teoretická východiska	75
3.1.2 Strategie měnové politiky ECB	78
3.1.3 Operace měnové politiky	84
3.2 Operace se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi	88
3.2.1 Devizové operace	88
3.2.2 Správa devizových rezerv	91
3.3 Platební a zúčtovací systémy	95
3.3.1 Poskytování mechanismů pro převod plateb a vypořádání obchodů s cennými papíry	96
3.3.2 Dozor nad platebními systémy a systémy pro vypořádání obchodů s cennými papíry	99
3.4 Eurobankovky a euromince	100
3.5 Sběr a sestavování statistických údajů	106
3.6 Ekonomický výzkum	108
3.7 Podíl ECB na činnosti obezřetnostního dohledu a na zajišťování finanční stability	108
3.8 Finanční vztahy v rámci Eurosystemu	111
3.8.1 Finanční zdroje ECB	111
3.8.2 Podíl na měnovém příjmu	116
3.9 Služby správy devizových rezerv pro oficiální cizí klienty	118

KAPITOLA 4

ECB a Evropské společenství	121
4.1 Nezávislost	121
4.1.1 Institucionální nezávislost	122
4.1.2 Právní nezávislost	122
4.1.3 Osobní nezávislost	122
4.1.4 Funkční a provozní nezávislost	123
4.1.5 Finanční a organizační nezávislost	123
4.2 Demokratická odpovědnost	124
4.2.1 Odpovědnost jako základní prvek legitimacy	124
4.2.2 Charakter a rozsah odpovědnosti ECB	125
4.2.3 Plnění závazku odpovědnosti	126
4.3 Dialog a spolupráce s institucemi a orgány Společenství	128
4.3.1 Evropský parlament	129
4.3.2 Rada EU a Eurokupina	130
4.3.3 Evropská komise	132
4.3.4 Hospodářský a finanční výbor	133
4.3.5 Výbor pro hospodářskou politiku	133
4.3.6 Makroekonomický dialog	134
4.4 ECB a vícejazyčná komunikace	134
4.5 Soudní přezkum Evropským soudním dvorem	135
4.6 Kontrola finančního řízení a integrity	136

KAPITOLA 5

ECB a mezinárodní spolupráce	139
5.1 Základní informace	139
5.2 Náplň mezinárodních vztahů ECB	141
5.3 Vztahy ECB s mezinárodními organizacemi	141
5.3.1 Mezinárodní měnový fond	141
5.3.2 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	144
5.4 Účast ECB na neformálních fórech ministrů financí a guvernérů centrálních bank	145
5.4.1 Ministři financí a guvernéři centrálních bank zemí skupiny G7	145
5.4.2 Ministři financí a guvernéři centrálních bank zemí skupiny G10	146
5.4.3 Ministři financí a guvernéři centrálních bank zemí skupiny G20	146
5.4.4 Fórum pro finanční stabilitu	146
5.4.5 Fóra Banky pro mezinárodní platby a centrálních bank	147

KAPITOLA 6

ECB jako hospodářský subjekt	149
6.1 Úloha ECB	149
6.2 Způsob řízení ECB	149
6.2.1 Úloha Rady guvernérů a Výkonné rady při řízení ECB	150
6.2.2 Externí a interní kontrolní mechanismy	150
6.2.3 Přístup do archivu ECB	152
6.3 Organizační struktura	152
6.4 Zaměstnanci a personální politika	153
6.4.1 Zaměstnanci	153
6.4.2 Zastupování zaměstnanců ECB	155
6.4.3 Sociální dialog a ESCB	155
6.5 Sídlo ECB	156

PŘÍLOHA I 159

Výňatky ze Smlouvy o založení Evropského společenství

PŘÍLOHA 2 175

Protokol o Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky

GLOSÁŘ 195

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 207

REJSTŘÍK 215

RÁMEČKY

Rámeček 1	Cesta k euru	16
Rámeček 2	Přehled přípravných prací provedených EMI	23
Rámeček 3	Neodvolatelně stanovené přepočítací kurzy	26
Rámeček 4	Historie evropské integrace	27
Rámeček 5	Rámec fiskální politiky ve Společenství	32
Rámeček 6	Podmínky pro zavedení eura	34
Rámeček 7	Výhody cenové stability	46
Rámeček 8	Členové Rady guvernérů (od 1. června 1998 do 1. července 2004)	58
Rámeček 9	Transmisní mechanismus měnové politiky	76
Rámeček 10	Proč zachovávat nízkou kladnou míru inflace?	80
Rámeček 11	Dva pilíře strategie měnové politiky ECB	82
Rámeček 12	Operace na volném trhu a stálé facility	85
Rámeček 13	Povinné minimální rezervy	87
Rámeček 14	Společné prohlášení o zlatě (8. března 2004)	94
Rámeček 15	Od návrhu po oběh: příprava eurobankovek a mincí	101
Rámeček 16	Klíč pro upisování základního kapitálu ECB	112

TABULKA

Tabulka 1	Rotační systém se dvěma skupinami (první fáze) – frekvence hlasování guvernérů v každé skupině	55
Tabulka 2	Rotační systém se třemi skupinami (druhá fáze) – frekvence hlasování guvernérů v každé skupině	56
Tabulka 3	Operace měnové politiky Eurosystemu	84
Tabulka 4	Klíč pro upisování základního kapitálu ECB (%)	113

SCHÉMATA

Schéma 1	ESCB a Eurosystem	41
Schéma 2	Strategie měnové politiky ECB zaměřená na cenovou stabilitu	81
Schéma 3	Organizační struktura ECB	153

DIAGRAMY

Diagram 1	Rotační systém se třemi skupinami pro Radu guvernérů ECB (scénář pro eurozónu s 27 členskými státy)	57
-----------	--	----

OBRÁZKY

1	Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva) se Statutem ESCB a ECB podepsaná 7. února 1992	14
2	Rada guvernérů na svém zasedání v ECB v listopadu 2006	40
3	Osvětlený symbol eura před budovou Eurotower	74

4	Jean-Claude Trichet, prezident ECB, při slyšení v Evropském parlamentu v září 2005	120
5	Jean-Claude Trichet s ministry financí a guvernéry centrálních bank zemí skupiny G7 na výročním zasedání Mezinárodního měnového fondu v Singapuru v září 2006	138
6	Budova Eurotower, hlavní sídlo ECB ve Frankfurtu nad Mohanem	148
7	Model budoucího hlavního sídla ECB	157

ZKRATKY

BEPG	Hlavní směry hospodářské politiky (Broad Economic Policy Guidelines)
BIS	Banka pro mezinárodní platby (Bank for International Settlements)
BSC	Výbor pro bankovní dohled (Banking Supervision Committee)
CESR	Výbor evropských regulátorů trhů s cennými papíry (Committee of European Securities Regulators)
CMFB	Výbor pro měnovou a finanční statistiku a pro statistiku platební bilance (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics)
EBA	Evropská bankovní asociace (Euro Banking Association)
EBC	Evropský bankovní výbor (European Banking Committee)
ECB	Evropská centrální banka
ECOFIN	Ministři hospodářství a financí (Rada ECOFIN)
ECU	Evropská měnová jednotka (European Currency Unit)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMCF	Evropský fond pro měnovou spolupráci (European Monetary Cooperation Fund)
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EPC	Výbor pro hospodářskou politiku (Economic Policy Committee)
ERM	Mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism)
ES	Evropské společenství
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESD	Evropský soudní dvůr
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen (Harmonised Index of Consumer Prices)
HMU	Hospodářská a měnová unie
MFI	Měnová finanční instituce
MMF	Mezinárodní měnový fond
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům
RTGS	Systém hrubého zúčtování v reálném čase (Real-time gross settlement)
SSS	Systém vypořádání obchodů (Securities settlement system)
TARGET	Transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system)
Úř. věst.	Úřední věstník Evropské unie

PŘEDMLUVA

Evropská centrální banka (ECB) v plné míře ctí zásady otevřenosti a transparentnosti. Proto také vydává řadu publikací, ve kterých vysvětluje své cíle a svou činnost. Kromě velmi častých a rozsáhlých publikací o záležitostech spadajících přímo do jejích pravomocí vydává ECB také tzv. Working Papers a Occasional Papers, které se věnují specifickým tématům. Celkově tedy ECB věnuje značnou část svých prostředků na komunikaci s bankovním sektorem, účastníky trhu, akademickými kruhy i širokou veřejností.

Dále ECB vydává podrobné monografie, které popisují její roli a činnost. První publikací v této řadě byla kniha „The Monetary Policy of the ECB“, jejíž druhé vydání vyšlo na začátku roku 2004. Kniha, kterou právě čtete, se soustředí na historii, roli a funkci ECB a popisuje ji z institucionálního, právního a organizačního hlediska. Popisuje proces, který vedl k založení ECB a zavedení eura, a dále se věnuje roli a funkcím, které ECB zastává jako ústřední prvek Eurosystemu, tedy systému měnových orgánů eurozóny. Dále rozebírá různorodé aspekty postavení ECB jakožto nadnárodní instituce v rámci práva Společenství. Všechny tyto aspekty vytvářejí prostředí pro činnost ECB a Eurosystemu a my doufáme, že informace, které tato kniha přináší, povedou k lepšímu pochopení cílů a úkolů ECB. Zároveň je tato kniha dokladem významné role, jakou národní centrální banky plní v rámci Eurosystemu pod vedením ECB. Společná činnost ECB a národních centrálních bank a spolupráce v rámci Eurosystemu je základem pro úspěšné plnění úkolů Eurosystemu.

Národní centrální banky měly na svůj vývoj desítky let, přesněji řečeno minimálně půl století a v některých případech dokonce dvě století. Oproti tomu se ECB vyvíjela velice rychle. Před deseti lety zahájil Evropský měnový institut (EMI), předchůdce ECB, společně s národními centrálními bankami zemí EU přípravné práce na vytvoření budoucího systému centrálních bank EU a také na založení ECB. O pět let později ECB jako ústřední prvek Eurosystemu převzala odpovědnost za jednotnou měnovou politiku pro eurozónu, tedy oblast s jednou ze dvou nejvýznamnějších měn na světě. Zahájení třetí etapy Hospodářské a měnové unie (HMU) v roce 1999 však neznamenalo konec vývoje ECB. Před završením přechodu k HMU ještě bylo třeba splnit řadu úkolů (zejména zavedení hotovostního eura v roce 2002) a ECB sama jako organizace se musela dále rozvinout.

Zavedení eura představovalo v eurozóně pro všechny velkou změnu. Předpokládá se, že s jeho zavedením také vznikla velká skupina lidí, kteří mají zájem o informace o organizaci, která odpovídá za stabilitu této měny. ECB provádí svou činnost ve značně komplexním prostředí, a proto je nesmírně důležité, aby tuto činnost vysvětlovala a poskytovala informace zájemcům mnoha různých národností. Právě z tohoto důvodu zadala Výkonná rada přípravu této knihy odborníkovi, který hrál od začátku 90. let zásadní roli při přípravě HMU a při vzniku a vývoji ECB.

Tato kniha je určena komukoliv, kdo má zájem o hlubší pochopení právních, institucionálních a organizačních aspektů činnosti ECB. Počet obyvatel EU se s jejím rozšířením zvýšil a ECB předpokládá, že obdobně poroste i počet zájemců o informace o ECB. V této souvislosti bych měl zmínit, že guvernéři národních centrálních bank členských států, které do EU vstoupily 1. května 2004, se ke dni vstupu stali členy Generální rady ECB a příslušné národní centrální banky plnohodnotnými členy Evropského systému centrálních bank (ESCB). Budoucí zavedení jednotné měny, po dosažení potřebné míry konvergence, je jednoznačným cílem pro všechny tyto státy a všechny se také zavázaly, že se budou bez výhrady řídit zněním Maastrichtské smlouvy. ECB uvítala proces rozšiřování EU a v budoucnu bude s příslušnými národními centrálními bankami úzce spolupracovat na přípravě procesu konvergence.

Jsem přesvědčen, že v této knize naleznou užitečné informace o činnosti ECB všichni zájemci.

Jean-Claude Trichet
prezident ECB

PODĚKOVÁNÍ

Vysoká poptávka po prvním vydání výrazně snížila počet výtisků této knihy ve skladech ECB, a proto bylo rozhodnuto, že bude vytištěno druhé vydání. Díky tomuto rozhodnutí jsem dostal možnost aktualizovat text o nový vývoj uvnitř Eurosystemu i ve vnějším prostředí. Při této práci mi opět výrazně pomohli moji kolegové z ECB, zejména z odboru pro jazykové služby a z odboru úřední publikace a knihovna.

Hanspeter K. Scheller
Frankfurt nad Mohanem, září 2006

Za úkol centrálního bankovníctví bylo v Evropě vždy považováno vydávání národních měn a jejich správa. Národní měna se stala nedílnou součástí národní suverenity. Bankovky národních měn, které v průběhu dějin získávaly stále důležitější roli v oběhu peněz a nakonec ve funkci zákonného platidla nahradily plnohodnotné zlaté a stříbrné oběžné mince, byly připomínkou národních kultur a symbolů. Souběžně s rostoucím významem bankovek jako platebního prostředku v moderní ekonomice rostl i význam jejich emitentů, národních bank, a měnová politika se stala nedílnou součástí hospodářské politiky států.

V této historické perspektivě představovala realizace evropské Hospodářské a měnové unie (HMU) na konci 20. století jedinečný počín, neboť zavedla nový měnový režim s jednotnou měnou pro velkou část Evropy. Ve dvanácti členských státech EU, které zatím euro zavedly, žijí dvě třetiny celkového počtu obyvatel Evropské unie. Navíc se očekává rozšiřování eurozóny o další členské státy EU.

Převedení měnové politiky na úroveň Společenství vyžadovalo výrazné změny v systému centrálního bankovníctví v Evropě. Zřízení nové nadnárodní organizace, ECB, a integrace národních centrálních bank do Evropského systému centrálních bank (ESCB) a jeho podmnožiny, Eurosystemu, jsou výsledkem procesu přechodu k nadnárodnímu centrálnímu bankovníctví v Evropě. V současnosti neexistuje v Evropském společenství žádná jiná oblast, ve které by bylo dosaženo takové úrovně integrace jako v případě jednotné měnové a kurzové politiky. V žádném jiném směru si ES nevyvinulo svou identitu tak přesvědčivě jako v případě eura a ECB.

ECB je také ztělesněním moderního centrálního bankovníctví: hlavním cílem měnové politiky je cenová stabilita, banka je nezávislá v rámci svého jasně vymezeného mandátu a v naplňování svého mandátu je zcela odpovědná občanům a jejich voleným zástupcům. Tato charakteristika není výsledkem vývoje pouze v Evropě, odpovídá celosvětovému trendu. Téměř nikde jinde na světě však nejsou tyto principy tak jasně a pevně zakotveny jako v základním právním předpisu ECB, tedy ve Statutu ESCB a ECB. Začlenění tohoto statutu do Smlouvy o ES, která má kvaziústavní postavení, zdůrazňuje význam nového měnového režimu v Evropě. Kodifikace práva centrálního bankovníctví ve Smlouvě o ES a ve Statutu ESCB bude pravděpodobně používána jako srovnávací měřítko pro právo centrálního bankovníctví mimo EU. Například Švýcarsko nedávno upravilo svůj zákon o národní bance do podoby, která je bližší Statutu ESCB.

Účelem této knihy je informovat čtenáře o historii, roli a funkcích ECB v rámci HMU. Kniha je rozdělena do šesti kapitol, které se věnují různým aspektům činnosti ECB jakožto měnového orgánu, instituce v rámci práva Společenství a hlavního a vůdčího prvku Eurosystemu.

Kapitola 1 přináší krátkou rekapitulaci vzniku HMU a ECB a přechodu na euro. Ukazuje také, jak ECB a cíle a uspořádání HMU zapadají do EU.

Kapitola 2 se soustředí na právní, institucionální a organizační aspekty centrálního bankovníctví v Evropě, které vyústily v realizaci HMU.

Kapitola 3 popisuje měnovou politiku ECB a její provádění prostřednictvím aktivit Eurosystemu. Také se věnuje finančním vztahům uvnitř Eurosystemu.

Kapitola 4 obsahuje popis postavení ECB a její role v kontextu institucí Evropského společenství. Ačkoliv ECB je na orgánech a institucích Společenství nezávislá, tvoří součást institucionálního a politického rámce ES a vztahuje se na ni právo Společenství. Při plnění svého mandátu odpovídá Evropskému parlamentu a občanům EU, její činnost a pochybení podléhají právnímu posuzování ze strany Evropského soudního dvora a nakládání s finančními prostředky posuzuje Evropský účetní dvůr.

Kapitola 5 popisuje úlohu ECB při zastupování eurozóny za jejími hranicemi. V souvislosti s pokračující globalizací je pro plnění mandátu ECB nesmírně významná její účast na mezinárodních organizacích a fórech.

Kapitola 6 pak představuje ECB jako organizační jednotku. Ukazuje se v ní, jak se vymezení cíle měnové politiky ECB promítá do způsobu, jakým je banka řízena, do její vnitřní organizace a do vztahů se zaměstnanci.

Smlouva o Evropské unii
(Maastrichtská smlouva)
se Statutem ESCB a ECB
podepsaná 7. února 1992

I HMU, ECB A EURO

Tato kapitola přináší přehled kroků, které vedly k založení Hospodářské a měnové unie (HMU), a popisuje její základní organizační rysy.

I.1 CESTA K HMU A K EURU

Jak to vlastně všechno začalo? Jedním z možných počátečních bodů vývoje hospodářské a měnové unie v Evropě by mohly být Římské smlouvy¹, které vstoupily v platnost 1. ledna 1958. Realizace HMU je jedním z výsledků evropské integrace a dalo by se říci, že je pravděpodobně tím nejdůležitějším. Autoři Římských smluv však o jednotné měně ještě neuvažovali – cíle a úkoly původních smluv byly mnohem omezenější.

Za další počáteční bod je možné považovat rok 1989, kdy se Evropská rada rozhodla dát podnět k realizaci HMU do konce století. Z historického hlediska by však bylo chybou nezmínit první kroky k evropské měnové integraci, které byly učiněny v polovině šedesátých let. První pokusy o měnovou integraci se vyznačovaly různou mírou úspěšnosti. Dosažené výsledky a nabyté zkušenosti z tohoto období však sehrály důležitou roli při procesu měnové integrace, který byl konečně zahájen v devadesátých letech.

S ohledem na všechny tyto skutečnosti se zdá být nejhodnějším počátečním bodem rok 1962 (viz rámeček 1) a dokument Evropské komise známý pod názvem *Marjolinův plán*. Tento plán se stal podnětem pro první diskusi o měnové integraci na úrovni Společenství a vedl k zavedení prvních, třebaže velice omezených opatření v oblasti měnové spolupráce.

I.1.1 První kroky k evropské měnové integraci

„Zakládající otcové“ Evropy, kteří vyjednali Římské smlouvy v padesátých letech, nikterak nelpěli na myšlence společné měny. Prvotní cíle Evropského hospodářského společenství (EHS) byly do značné míry omezeny na vytvoření celní unie a společného zemědělského trhu, což tehdy nebylo chápáno jako cíl vyžadující integraci v měnové oblasti. Všechny země EHS byly navíc v této době součástí relativně dobře fungujícího mezinárodního měnového systému (brettonwoodsský systém). V rámci tohoto systému byly směnné kurzy pevně stanoveny, avšak bylo možné je upravovat, a v EHS i na celosvětové úrovni zůstaly až do poloviny šedesátých let relativně stabilní.

Myšlenka společné měny pro členské státy EHS byla poprvé vyslovena v memorandu Evropské komise ze dne 24. října 1962 (*Marjolinův plán*). V tomto plánu požadovala Komise, aby celní unie vedla do konce šedesátých let

¹ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (EHS) a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom), které vstoupily v platnost 1. ledna 1958. Tato dvě společenství vznikla vedle Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO), které bylo založeno v roce 1952 na období 50 let.

Rámeček | Cesta k euru

1962	Evropská komise předkládá svůj první návrh hospodářské a měnové unie (tzv. <i>Marjolinův plán</i>).
květen 1964	Vzniká Výbor guvernérů centrálních bank členských zemí Evropského hospodářského společenství (EHS). Jeho úlohou je institucionalizovat spolupráci mezi centrálními bankami zemí EHS.
1971	Wernerova zpráva přináší plán na uskutečnění hospodářské a měnové unie ve Společenství do roku 1980.
duben 1972	Je zaveden systém progresivního zužování flukтуаčních pásem mezi měnami členských států Evropského hospodářského společenství (tzv. had).
duben 1973	Je zřízen Evropský fond pro měnovou spolupráci (EMCF), který má zajišťovat řádné fungování tzv. hada.
březen 1979	Vzniká Evropský měnový systém (EMS).
únor 1986	Je podepsán Jednotný evropský akt.
červen 1988	Evropská rada pověřuje výbor odborníků pod vedením Jacquesa Delorse (tzv. Delorsův výbor), aby předložil návrh na realizaci HMU.
květen 1989	Evropské radě je předložena tzv. Delorsova zpráva.
červen 1989	Evropská rada souhlasí s realizací HMU ve třech etapách.
červenec 1990	Je zahájena první etapa HMU.
prosinec 1990	Je zahájena mezivládní konference pro přípravu druhé a třetí etapy HMU.
únor 1992	Je podepsána Smlouva o Evropské unii (tzv. Maastrichtská smlouva)
říjen 1993	Jako sídlo Evropského měnového institutu a ECB je vybrán Frankfurt nad Mohanem a je navržen prezident EMI.
listopad 1993	Smlouva o Evropské unii nabývá účinnosti.
prosinec 1993	Prezidentem EMI, jehož funkce má vzniknout 1. ledna 1994, je jmenován Alexandre Lamfalussy.
leden 1994	Je zahájena druhá etapa HMU a vzniká EMI.
prosinec 1995	Evropská rada na zasedání v Madridu rozhoduje o názvu jednotné měny a určuje scénář jejího zavedení a výměny hotovosti.
prosinec 1996	EMI předkládá Evropské radě návrhy bankovek.
červen 1997	Evropská rada schvaluje tzv. Pakt o stabilitě a růstu.
květen 1998	Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko a Finsko jsou vyhodnoceny jako země, které splňují podmínky nezbytné pro zavedení eura jako jednotné měny. Jsou jmenováni členové Výkonné rady ECB.
červen 1998	Je zřízena ECB a ESCB.

Rámeček | Cesta k euru

říjen 1998	ECB vyhláší strategii a operační rámec jednotné měnové politiky, kterou bude provádět od 1. ledna 1999.
leden 1999	Je zahájena třetí etapa HMU, euro se stává jednotnou měnou eurozóny, jsou neodvolatelně stanoveny přepočítací koeficienty mezi eurem a původními národními měnami zúčastněných členských států, v eurozóně je prováděna jednotná měnová politika.
leden 2001	Řecko jako dvanáctý člen vstupuje do eurozóny.
leden 2002	Přechod na hotovostní euro – zavádějí se eurobankovky a euromince, které se v eurozóně stávají od konce února 2002 jediným zákonným platidlem.
květen 2004	Národní centrální banky deseti nových členských států EU se stávají členy ESCB.

k hospodářské unii s neodvolatelně stanovenými směnnými kurzy mezi měnami členských států. Brettonwoodský systém však v této době zajišťoval rozsáhlou kurzovou stabilitu, a tak se členské státy shodly, že je možné dosáhnout stability směnných kurzů v rámci EHS, aniž by bylo na úrovni Společenství nutné nové institucionální uspořádání. V souvislosti s *Marjolinovým plánem* tak nebyly učiněny žádné další kroky kromě toho, že v roce 1964 byl založen Výbor guvernérů centrálních bank členských států EHS (Výbor guvernérů). Tento výbor doplňoval Měnový výbor ustavený podle čl. 105 odst. 2 Smlouvy o EHS.

Zpočátku měl Výbor guvernérů velice omezený mandát, ale postupem času rostla jeho důležitost, až se nakonec stal centrem měnové spolupráce mezi centrálními bankami Společenství. Rozvinul a začal řídit rámec pro měnovou spolupráci, který byl na úrovni Společenství záhy vytvořen. Práce Výboru se později ukázala být klíčová při posledním kroku směřujícím k HMU².

Koncem šedesátých let se výrazně změnilo mezinárodní prostředí. Brettonwoodský systém začal v souvislosti s politikou platební bilance USA vykazovat rostoucí napětí. Členské státy EHS se začaly rozcházet ve svých prioritách hospodářské politiky. Rostoucí rozdíly v cenách a nákladech mezi jednotlivými zeměmi vyústily v několik krizí v oblasti směnných kurzů a platební bilance, což zpětně představovalo nebezpečí narušení celní unie a společného zemědělského trhu, které doposud fungovaly celkem úspěšně. V roce 1969 předložila Evropská komise plán (*Barreho plán*) na vytvoření specifické měnové identity Společenství.³ Na základě tohoto plánu se setkali v Haagu hlavy států nebo předsedové vlád a vyzvali Radu ministrů, aby sestavila plán realizace hospodářské a měnové unie v etapách. Tohoto úkolu se ujala skupina odborníků vedená lucemburským

² Pro rozsáhlejší diskuzi o této otázce viz Andrews, D. (2003) a Baer, G. D. (1994).

³ Sdělení Komise Radě týkající se formulace plánu na vytvoření hospodářské a měnové unie v etapách, 12. února 1969.

předsedou vlády Pierrem Wernerem. Výsledná *Wernerova zpráva*⁴, zveřejněná roku 1970, navrhovala vytvoření hospodářské a měnové unie v několika etapách do roku 1980. Současně s tímto vývojem byly v letech 1970 a 1971 vytvořeny první mechanismy měnové a finanční podpory uvnitř Společenství.⁵ V březnu 1971 se členské státy dohodly, že uskuteční plán hospodářské a měnové unie.⁶ Jako součást první etapy byl zaveden systém progresivního zužování flukтуаčních pásem mezi měnami členských států Společenství. Tento systém, známý pod názvem „had“⁷, začal fungovat v dubnu roku 1972. V roce 1973 byl zřízen Evropský fond pro měnovou spolupráci (EMCF)⁸, který se stal základem budoucí organizace centrálních bank Společenství. S cílem zlepšit koordinaci hospodářské politiky pak Rada v roce 1974 přijala rozhodnutí o dosažení vysokého stupně konvergence ve Společenství⁹ a směrnici o stabilitě, růstu a plné zaměstnanosti¹⁰.

V polovině sedmdesátých let však pod tlakem odlišných reakcí politiky na hospodářské šoky tohoto období ztratil proces integrace na síle. „Had“ se stal kurzovým mechanismem pro německou marku, měny Beneluxu a dánskou korunu (v určitém období byly součástí tohoto systému rovněž dvě měny zemí nepatřících do Společenství – švédská a norská koruna). Ostatní měny Společenství se tohoto systému neúčastnily buď po celou dobu jeho existence, nebo po většinu tohoto období.¹¹ Z EMCF se nakonec stala pouze prázdná skořápka s omezenými „úřednickými“ úkoly, protože fond právně spadal pod kontrolu institucí Společenství, a tak členské státy a jejich centrální banky neměly zájem mu přisoudit funkci určování politiky.

⁴ Zpráva pracovní skupiny vedené Pierrem Wernerem o hospodářské a měnové unii, 8. října 1970.

⁵ Dohoda ze dne 9. února 1970 mezi centrálními bankami EHS o zřízení mechanismu krátkodobé měnové podpory a rozhodnutí Rady ministrů ze dne 22. března 1971 o vytvoření systému střednědobé finanční podpory mezi členskými státy EHS.

⁶ Usnesení Rady a zástupců vlád členských států ze dne 22. března 1971 o dosažení hospodářské a měnové unie ve Společenství v etapách (Úř. věst. C 28, 27.3.1971, s. 1).

⁷ V systému „had“ se spotové směnné kurzy zúčastněných měn udržovaly v pásmu 2,25 % ve srovnání s teoreticky možným rozpětím 4,5 % v důsledku flukтуаčního pásma $\pm 2,25$ % kolem centrální parity každé měny vůči americkému dolaru (had v tunelu). Odpovídající maximální limity fluktuace byly dodržovány pomocí intervencí v amerických dolarech a v měnách Společenství. Dne 19. března 1973 bylo zrušeno flukтуаční pásmo vůči americkému dolaru, a had se tak začal pohybovat volně.

⁸ EMCF byl založen nařízením Rady (EHS) č. 907/73 ze dne 3. dubna 1973 o zřízení Evropského fondu pro měnovou spolupráci (Úř. věst. L 89, 5.4.1973, s. 2). Podle článku 2 tohoto nařízení bylo úkolem EMCF podporovat: i) fungování systému postupného snižování flukтуаčních rozpětí mezi měnami Společenství, ii) intervence na devizových trzích a iii) vyrovnání sald mezi centrálními bankami vedoucí ke sladění rezervní politiky. Dne 1. ledna 1994 byl EMCF nahrazen EMI.

⁹ Rozhodnutí Rady 74/120/EHS ze dne 18. února 1974 o dosažení vysokého stupně konvergence hospodářské politiky členských států Evropského hospodářského společenství (Úř. věst. L 63, 5.3.1974, s. 16).

¹⁰ Směrnice Rady 74/121/EHS ze dne 18. února 1974 o stabilitě, růstu a plné zaměstnanosti ve Společenství (Úř. věst. L 63, 5.3.1974, s. 19).

¹¹ Libra šterlinků a irská libra se tohoto systému účastnily od dubna do června 1972 a italská lira od dubna 1972 do února 1973. Francouzský frank, který do systému vstoupil hned na počátku, z něj vystoupil v únoru 1974. Poté se do „hada“ opět zapojil v červenci 1975 a definitivně tento mechanismus opustil v listopadu 1976.

1.1.2 Evropský měnový systém a Jednotný evropský akt

V březnu 1979 byl proces měnové integrace opět zahájen vytvořením Evropského měnového systému (EMS). EMS byl založen usnesením Evropské rady¹² a jeho pracovní postupy byly stanoveny v dohodě mezi zúčastněnými centrálními bankami.¹³

EMS se stal prostředkem podporujícím evropskou měnovou integraci. Na rozdíl od „hada“ se EMS podařilo udržet většinu měn Společenství v jednotném systému směnných kurzů.¹⁴ V některých rysech se EMS podobal „hadovi“ – byl například rovněž založen na mechanismu pevných, avšak upravitelných směnných kurzů mezi zúčastněnými měnami Společenství. Novým rysem však bylo zavedení evropské měnové jednotky (ECU), která byla definována jako „koš“ pevně stanoveného množství měn členských států.¹⁵ ECU mělo sloužit jako tzv. numéraire¹⁶ mechanismu směnných kurzů (ERM), tj. jako zúčtovací jednotka pro operace v intervenčním a úvěrovém mechanismu a jako devizová rezerva a prostředek vypořádání mezi zúčastněnými centrálními bankami.

EMS však nebyl pouze mechanismem směnných kurzů. V souladu se svým cílem podporovat vnitřní a vnější měnovou stabilitu rovněž zahrnoval úpravu měnové a hospodářské politiky jako nástroje pro dosažení kurzové stability. Zúčastněným zemím se tak podařilo vytvořit zónu s rostoucí měnovou stabilitou a s postupným uvolňováním kontroly kapitálu. Omezení směnného kurzu významně pomohlo zúčastněným zemím s relativně vysokou mírou inflace prosadit deflační politiku, a to především prostřednictvím měnové politiky. Tím došlo ke konvergenci míry inflace na nízkou úroveň a k dosažení vysokého stupně kurzové stability. To dále v mnoha zemích pomohlo zmírnit růst nákladů a zlepšit celkové hospodářské výsledky. Menší nejistota ve vývoji směnných kurzů a dojem, že parity zúčastněných měn se nesmějí výrazně vzdálit od základních ekonomických parametrů, navíc znamenaly ochranu vnitroevropského trhu před nadměrnou volatilitou směnných kurzů.

Ačkoli se EMS stal ústředním bodem lepší koordinace měnové politiky, byl jeho úspěch ve snaze sjednotit hospodářskou politiku značně omezený. Nedostatek konvergence v oblasti fiskální politiky zůstal rovněž zdrojem napětí, jelikož některé země vykazovaly trvale vysoké schodky rozpočtu, což představovalo neúměrnou zátěž pro měnovou politiku (začátkem devadesátých let tato skutečnost vedla k několika kurzovým krizím).

¹²Usnesení Evropské rady o zřízení Evropského měnového systému (EMS) a otázkách s tím souvisejících ze dne 5. prosince 1978.

¹³Dohoda ze dne 13. března 1979 mezi centrálními bankami členských států Evropského hospodářského společenství o provozních postupech Evropského měnového systému.

¹⁴Hlavní výjimkou byla libra šterlinků, která se tohoto systému účastnila méně než rok.

¹⁵Hodnota ECU vůči americkému dolaru odpovídala váženému průměru směnných kurzů dílčích měn vůči americkému dolaru. Hodnota ECU v každé z dílčích měn byla stanovena vynásobením jeho hodnoty v amerických dolarech směnným kurzem amerického dolaru a dané dílčí měny.

¹⁶Skutečnost, že ECU mělo funkci numéraire, znamenala, že centrální parity zúčastněných měn byly vyjádřeny pomocí ECU. Centrální parity ECU se potom používaly k určení bilaterálních centrálních parit v rámci ERM, kolem kterých byly stanoveny bilaterální intervenční kurzy.

Usnesení Evropské rady z roku 1978 stanovilo, že by ECU mělo být centrálním bodem EMS, ale ve skutečnosti sehrálo ECU ve fungování tohoto systému pouze omezenou roli. Na finančních trzích si však získalo jistou oblibu jako prostředek diverzifikace portfolií a jako zajištění měnových rizik. Růst aktivity na finančních trzích zahrnující ECU byl podporován rostoucím objemem dluhových nástrojů denominovaných v ECU, které vydaly orgány Společenství a veřejné orgány některých členských zemí. Vzhledem k tomu, že však neexistovala pro ECU žádná kotva, zůstaly další vyhlídky pro trh s ECU omezené.

Dalším podnětem pro hospodářskou a měnovou unii se stalo přijetí Jednotného evropského aktu, jenž byl podepsán v únoru 1986 a vstoupil v platnost 1. července 1987. Hlavním záměrem tohoto aktu bylo zavést jednotný trh jako další cíl Společenství, učinit změny v rozhodovacím procesu nutné pro dokončení jednotného trhu a znovu potvrdit, že je třeba udělit Společenství měnovou odpovědnost, aby tak bylo možné vytvořit hospodářskou a měnovou unii.

Tvůrci hospodářské politiky se shodovali na tom, že národní hospodářství by mnohem těsněji propojil trh bez vnitřních hranic, který by výrazně přispěl ke zvýšení míry hospodářské integrace ve Společenství. Tím by zároveň došlo k omezení manévrovacího prostoru pro národní politiku, a tak by členské státy musely urychlit konvergenci svých hospodářských politik. Pokud by se neprojevila výraznější konvergence, očekávalo se, že by volný pohyb kapitálu a integrované finanční trhy představovaly nepřiměřenou zátěž pro měnovou politiku. Proces integrace by tak vyžadoval intenzivnější a efektivnější koordinaci politiky, přičemž platný institucionální rámec se zdál být pro tyto účely nedostatečný.

Kromě toho se nepředpokládalo, že by jednotný trh mohl rozvinout svůj plný potenciál bez jednotné měny. Jednotná měna by pro spotřebitele a investory zajistila větší transparentnost cen, pomohla by v rámci jednotného trhu odstranit kurzová rizika, snížit transakční náklady, a v důsledku toho výrazně zvýšit hospodářský blahobyt ve Společenství.

S ohledem na všechny tyto skutečnosti se v roce 1988 tehdejších dvanáct členských států Evropského hospodářského společenství rozhodlo znovu zahájit projekt HMU. Tam, kde Wernerův plán z počátku sedmdesátých let selhal, dosáhl druhý pokus o HMU úspěchu, a sen o jednotné měně se tak konečně splnil.

1.1.3 Smlouva o Evropské unii

Evropská rada v červnu 1988 potvrdila záměr postupně vytvořit hospodářskou a měnovou unii a pověřila výbor vedený Jacquesem Delorsem, předsedou Evropské komise, aby navrhl „konkrétní etapy“ směřující k HMU. Výbor tvořili guvernéri národních centrálních bank Společenství, generální ředitel Banky pro mezinárodní platby (BIS) Alexandre Lamfalussy, profesor ekonomie z Kodaně Niels Thygesen, prezident španělské Banco Exterior de España Miguel Boyer a člen Evropské komise Frans Andriessen.

Výsledná „Delorova zpráva“ ze dne 17. dubna 1989¹⁷ doporučila vytvořit hospodářskou a měnovou unii ve třech samostatných, avšak na sebe navazujících krocích.

- První etapa se měla soustředit na dokončení realizace vnitřního trhu, zmenšení rozdílů mezi hospodářskými politikami jednotlivých členských států, odstranění všech překážek pro finanční integraci a posílení měnové spolupráce.
- Druhá etapa měla představovat přechodné období předcházející závěrečné etapě, během něhož měly být vytvořeny základní orgány a organizační struktura HMU a mělo dojít k posílení hospodářské konvergence.
- Ve třetí etapě měly být neodvolatelně stanoveny směnné kurzy a jednotlivé instituce a orgány Společenství měly získat odpovědnost za měnovou a hospodářskou politiku.

Ačkoli byla první etapa ustavena v existujícím institucionálním rámci Společenství, pro druhou a třetí etapu byly nutné změny institucionální struktury, a proto bylo třeba upravit Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství. Za tímto účelem byla svolána mezivládní konference o HMU, jež byla zahájena v listopadu 1990 paralelně s mezivládní konferencí o evropské politické unii. Na vyzvání Evropské rady připravovaly mezivládní konferenci o HMU Rada ministrů, Evropská komise, Měnový výbor a Výbor guvernérů, každý v oblasti své působnosti.

Výsledkem jednání na mezivládní konferenci byla Smlouva o Evropské unii (Smlouva o EU, známá pod názvem „Maastrichtská smlouva“), která byla podepsána v Maastrichtu dne 7. února 1992. Smlouvou o EU byla založena Evropská unie a upraveny zakládající smlouvy Evropských společenství. Změny Smlouvy o EHS zahrnovaly mimo jiné také přidání nové kapitoly o hospodářské a měnové politice. Tato nová kapitola se stala základem pro HMU a stanovila způsob a harmonogram její realizace. S ohledem na rostoucí pravomoci a rozsah Společenství bylo EHS přejmenováno na Evropské společenství. Statut Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (Statut ESCB) a statut Evropského měnového institutu (Statut EMI) byly ke Smlouvě o ES připojeny jako protokoly. Dánsko a Velká Británie získaly zvláštní postavení, což znamená, že se nemusely účastnit třetí etapy HMU (viz oddíl 1.2.2).

Smlouva o EU měla vstoupit v platnost 1. ledna 1993. Kvůli zpoždění procesu ratifikace v Dánsku a v Německu však ve skutečnosti vstoupila v platnost až 1. listopadu 1993.

1.1.4 Realizace HMU a přechod na euro

První etapa HMU

Na základě Delorovy zprávy rozhodla Evropská rada v červnu 1989, že by první etapa realizace Hospodářské a měnové unie měla začít 1. července 1990.

¹⁷Výbor pro studium hospodářské a měnové unie (1989), Zpráva o hospodářské a měnové unii v Evropském společenství, 1989.

K tomuto datu měla být v zásadě odstraněna veškerá omezení volného pohybu kapitálu mezi členskými státy. V této době byly Výboru guvernérů centrálních bank členských států Evropského hospodářského společenství přiděleny další úkoly stanovené v rozhodnutí Rady ze dne 12. března 1990.¹⁸ K těmto novým úkolům patřily konzultace v oblasti měnových politik členských států a prosazování jejich koordinace s cílem dosáhnout cenové stability. Vzhledem k poměrně krátké době, která byla k dispozici, a k náročnosti úkolů zahájil Výbor guvernérů, jakmile byla podepsána Maastrichtská smlouva, přípravné práce na třetí etapě HMU. První krok spočíval v určení otázek, které by měly být v počáteční etapě analyzovány, a ve stanovení pracovního programu do konce roku 1993. Poté bylo nutné definovat odpovídající mandáty stávajících podvýborů¹⁹ a nových pracovních skupin,²⁰ které byly vytvořeny, aby se zabývaly specifickými problémy.

Druhá etapa HMU

Založení EMI 1. ledna 1994 znamenalo počátek druhé etapy HMU. Jednalo se o přechodný orgán, jehož úkolem bylo provést přípravnou práci pro třetí etapu HMU, zatímco provádění měnové a kurzové politiky v Evropské unii zůstalo v rukou vnitrostátních orgánů. Výbor guvernérů byl zrušen, ale ve skutečnosti existoval nadále ve formě Rady (řídícího orgánu) EMI.

Dvě hlavní úlohy EMI zahrnovaly:

- posílení spolupráce mezi centrálními bankami a koordinace měnových politik,
- realizace příprav nezbytných k ustavení ESCB, k provádění jednotné měnové politiky a ke vzniku jednotné měny ve třetí etapě HMU (viz rámeček 2).

V prosinci 1995 potvrdila Evropská rada na zasedání v Madridu, že třetí etapa HMU bude zahájena 1. ledna 1999. Zároveň pojmenovala měnu, která měla být zavedena na začátku třetí etapy, jako „euro“ a oznámila časovou posloupnost kroků vedoucích k jeho zavedení.²¹ Tento scénář vycházel především z podrobných návrhů vypracovaných EMI²², které používaly výraz „přechod na euro“ místo „zavedení eura“²³, což mělo odrážet povahu přechodu na novou měnu. Scénář vypracovaný EMI doporučoval přechodné období o délce tří let od 1. ledna 1999, aby tak bylo zohledněno rozdílné tempo, jakým budou jednotlivé skupiny hospodářských subjektů (např. finanční sektor, nefinanční podnikový sektor, veřejný sektor, široká veřejnost) schopné přizpůsobit se nové měně.

¹⁸Rozhodnutí Rady 90/142/EHS ze dne 12. března 1990, kterým se mění rozhodnutí Rady 64/300/EHS o spolupráci mezi centrálními bankami členských států Evropského hospodářského společenství (Úř. věst. L 78, 24.3.1990, s. 25).

¹⁹Podvýbor pro měnovou politiku, Podvýbor pro devizovou politiku a Podvýbor pro bankovní dohled.

²⁰Pracovní skupiny pro otázky účetnictví, bankovky, informační systémy, platební styk a statistiku. Pracovní skupina právních expertů byla založena v roce 1996.

²¹Zasedání Evropské rady v Madridu (1995), „Scénář přechodu k jednotné měně“.

²²EMI (1995), „Přechod na jednotnou měnu“.

²³Evropská komise (1995), „Jednotná měna pro Evropu, zelená kniha o praktických opatřeních pro zavedení jednotné měny“.

Rámeček 2 Přehled přípravných prací provedených EMI

Podle článku 117 Smlouvy o ES patřilo mezi úkoly EMI mimo jiné upřesnit normativní, organizační a logistický rámec nezbytný k tomu, aby ESCB mohl plnit své úkoly ve třetí etapě. Tento rámec byl pak převeden na ECB, když byla 1. června 1998 zřízena.

EMI v rámci tohoto mandátu a ve spolupráci s národními centrálními bankami:

- připravil soubor nástrojů a postupů pro provádění jednotné měnové politiky v eurozóně a provedl analýzu možných strategií měnové politiky,
- podporoval harmonizované metody shromažďování, sestavování a distribuce údajů peněžní a bankovní statistiky, statistiky platební bilance a dalších finančních statistických údajů pro eurozónu,
- vyvinul rámec pro provádění devizových operací a pro držení a správu oficiálních devizových rezerv členských států, které jsou členy eurozóny,
- posiloval efektivitu přeshraničních plateb a vypořádání obchodů s cennými papíry, aby tím podpořil integraci eurového peněžního trhu, a to zejména rozvojem technické infrastruktury pro zpracování velkých přeshraničních plateb v eurech (systém TARGET),
- připravil technické a grafické specifikace pro eurobankovky,
- sestavil harmonizovaná účetní pravidla a normy, které umožňují sestavování konsolidované rozvahy ESCB pro účely interního i externího výkaznictví,
- zavedl nezbytné informační a komunikační systémy potřebné pro provozní a měnové funkce prováděné v rámci ESCB,
- identifikoval způsoby, jak může ESCB přispívat k činnosti příslušných orgánů dohledu a podporovat tak stabilitu úvěrových institucí a finančního systému.

EMI dále spolupracoval na přípravě třetí etapy HMU s orgány a institucemi Společenství a zejména s Evropskou komisí a s Měnovým výborem. Především

- sestavil plán přechodu na jednotnou měnu,
- sestavil rámec pro spolupráci mezi členy eurozóny a ostatními členskými státy EU v oblasti měnové a kurzové politiky (ERM II),
- pomáhal při přípravě legislativy Společenství, která se týkala přechodu do třetí etapy HMU,
- sledoval pokrok členských států v plnění podmínek nezbytných pro účast v HMU (hospodářská a právní konvergence) a vyhodnocoval technické přípravy přechodu na euro,
- pomáhal finančnímu sektoru s přípravou struktur a postupů pro integraci finančních trhů v eurozóně.

V období do června 1998 vytvořil EMI rozsáhlý soubor koncepčních přípravných materiálů, konkrétních podrobných návrhů i prováděcích opatření. Výsledky této činnosti umožnily ECB dokončit včas přípravu na bezproblémové zahájení třetí etapy HMU.

Současně byl v prosinci roku 1995 EMI pověřen, aby prováděl přípravné práce na budoucích měnových a kurzových vztazích mezi eurem a měnami států EU nepoužívajících euro. O rok později, v prosinci 1996, předložil EMI Evropské radě zprávu, která se později stala základem usnesení Evropské rady o zásadách a hlavních prvcích nového mechanismu směnných kurzů (ERM II)²⁴, jež bylo přijato v červnu 1997.

V prosinci 1996 předložil EMI Evropské radě a následně také veřejnosti návrh série eurobankovek, jenž vyhrál výběrové řízení a na jehož základě měly být vytvořeny bankovky, které měly být prostřednictvím ESCB uvedeny do oběhu 1. ledna 2002. Návrh euromincí, které měly být vydány členskými státy EU, schválila Evropská rada v roce 1997.

V červnu 1997 přijala Evropská rada Pakt o stabilitě a růstu, který doplňuje ustanovení Smlouvy a jehož cílem je zajišťovat rozpočtovou kázeň v rámci HMU. Tento pakt obsahuje tři nástroje: usnesení Evropské rady²⁵ a dvě nařízení Rady.²⁶ Pakt i příslušné závazky byly v květnu 1998 doplněny prohlášením Rady.

Členské státy učinily kroky nutné ke splnění kritérií hospodářské konvergence (článek 121 Smlouvy o ES) a výrazně upravily své vnitrostátní právní předpisy, tak aby odpovídaly požadavkům právní konvergence (článek 109 Smlouvy o ES). Změny se týkaly především právních a zákonných předpisů o centrálních bankách s ohledem na jejich integraci do Euro systému.

Poslední rozhodnutí týkající se HMU byla učiněna v květnu 1998. Dne 2. května 1998 Rada EU ve složení hlav států nebo předsedů vlád jednomyslně rozhodla, že jedenáct členských států splnilo podmínky nezbytné pro přijetí jednotné měny 1. ledna 1999. Tyto země (Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko a Finsko) se tak mohly zúčastnit třetí etapy HMU.²⁷ Dánsko a Velká Británie získaly zvláštní postavení a rozhodly se neúčastnit třetí etapy HMU, zatímco Řecko a Švédsko nespĺnily dle hodnocení podmínky pro přijetí jednotné měny (viz oddíl 1.2.2).

Hlavy států nebo předsedové vlád se na politické úrovni dohodli, kdo bude jmenován členem budoucí Výkonné rady ECB. Současně ministři financí členských států, které přijímaly jednotnou měnu, a guvernéři národních centrálních bank těchto členských států souhlasili s Evropskou komisí a EMI, že pro stanovení neodvolatelných přepočítacích koeficientů pro euro budou použity současné bilaterální centrální parity měn zúčastněných členských států v ERM.²⁸

²⁴Usnesení Evropské rady o zřízení mechanismu směnných kurzů ve třetí etapě hospodářské a měnové unie, Amsterdam, 16. června 1997 (Úř. věst. C 236, 2.8.1997, s. 5).

²⁵Usnesení Evropské rady o Paktu o stabilitě a růstu, Amsterdam, 17. června 1997 (Úř. věst. C 236, 2.8.1997, s. 1).

²⁶Nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posilování kontroly rozpočtové disciplíny a dohledu a koordinaci v oblasti hospodářské politiky (Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 1) a nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění implementace postupu při nadměrném schodku (Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 6).

²⁷Rozhodnutí Rady (98/317/ES) ze dne 3. března 1998 v souladu s čl. 109 odst. 4 Smlouvy (Úř. věst. L 139, 11.5.1998, s. 30).

²⁸Společné komuniké ze dne 2. května 1998 o určení neodvolatelných přepočítacích koeficientů pro euro.

Dne 25. května 1998 vlády tehdejších jedenácti zúčastněných členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád formálně jmenovaly vzájemnou dohodou prezidenta, viceprezidenta a čtyři další členy Výkonné rady ECB. V souladu s článkem 50 Statutu ESCB proběhlo jejich jmenování na základě doporučení Rady ECOFIN a stanovisek Evropského parlamentu a Rady EMI (ta zastupovala dosud neustavenou Radu guvernérů ECB).

Šest členů Výkonné rady bylo jmenováno s účinkem od 1. června 1998, kdy byla založena ECB. EMI splnil svoji úlohu a v souladu s čl. 123 odst. 2 Smlouvy o ES vstoupil do likvidace. ECB jakožto správce podstaty EMI převzala nejen velký objem přípravné práce, ale rovněž celou infrastrukturu EMI, včetně zaměstnanců připravených plnit své úkoly v ECB. Tato skutečnost výrazně pomohla ECB uvést Eurosystem do provozu za pouhých sedm měsíců, tedy ještě před zahájením třetí etapy, a dokončit k 1. lednu 2002 přípravu pro přechod na hotovostní euro.

Třetí etapa HMU

Třetí a závěrečná etapa HMU byla zahájena 1. ledna 1999. Přepočítací koeficienty měn jedenácti členských států, které se od začátku účastnily měnové unie, byly neodvolatelně stanoveny (viz rámeček 3) a ECB převzala odpovědnost za provádění jednotné měnové politiky v eurozóně.

V souladu s právním rámcem stanoveným Radou EU v sekundárních právních předpisech Společenství nahradilo euro neprodleně národní měny, z nichž se během přechodného období od 1. ledna 1999 do 31. prosince 2001 staly nedesetinné dílčí jednotky eura. Po dobu prvních tří let mohly veškeré subjekty pro pohledávky a závazky i pro bezhotovostní platby používat buď euro nebo jeho dílčí národní jednotky (podle zásady „žádný nátlak, žádné zákazy“). Členské státy však měly právo uložit subjektům, aby změnilly denominaci nesplacených obchodovatelných dluhových nástrojů na euro a aby používaly euro při obchodování na regulovaných trzích a při transakcích pomocí platebních systémů. Této možnosti využívaly členské státy v období před třetí fází HMU intenzivně. Kromě toho EMI prohlásil, že Eurosystem bude provádět operace měnové politiky výhradně v eurech a že euro bude jedinou měnou používanou v systému TARGET (viz oddíl 3.3.1).

Vzhledem k těmto skutečnostem učinil finanční sektor rozsáhlé přípravné kroky pro činnost na integrovaných finančních trzích po zahájení třetí etapy. Samotný sektor finančních služeb měl zájem na tom, aby byl přechod finančních trhů na euro rychlý a úplný, a žádná skupina účastníků trhu nechtěla zaostávat za konkurenty. S pomocí EMI se asociace finančních trhů dohodly na konvencích pro jednotné tržní postupy a vypracovaly předstihové ukazatele úrokových sazeb (např. EURIBOR a EONIA).²⁹

Díky této přípravě byly finanční trhy schopny přejít na euro okamžitě po zahájení třetí etapy HMU. Na finančních trzích se obchodovalo výhradně v eurech a objem nesplacených obchodovatelných dluhových nástrojů byl převeden na euro. V eurech také fungovaly veškeré platební systémy pro přeshraniční platby vysokých hodnot. Přechod finančních trhů na euro byl nejen okamžitý, ale rovněž bezproblémový.

²⁹Další předstihový ukazatel úrokových sazeb EUREPO byl zaveden začátkem roku 2002.

Rámeček 3 Neodvolatelně stanovené přepočítací kurzy

	= 40,3399 belgických franků
	= 1,95583 německých marek
	= 340,750 řeckých drachem
	= 166,386 španělských peset
	= 6,55957 francouzských franků
1 euro	= 0,787564 irských liber
	= 1 936,27 italských lir
	= 40,3399 lucemburských franků
	= 2,2037 nizozemských guldenů
	= 13,7603 rakouských šilinků
	= 200,482 portugalských escudo
	= 5,94573 finských marek

Zatímco podnikový sektor začal využívat euro během přechodného období, jednotlivci euro zpočátku pro transakce příliš nepoužívali (hotovostní euro nebylo dosud k dispozici). To se samozřejmě změnilo se zavedením eurobankovek a euromincí 1. ledna 2002.³⁰

Řecko vstoupilo do eurozóny 1. ledna 2001, čímž vzrostl počet zúčastněných zemí na dvanáct, a řecká národní centrální banka se tak stala součástí Eurosystemu. V souladu s postupem stanoveným v čl. 122 odst. 2 Smlouvy o ES rozhodla Rada EU dne 19. června 2000, že Řecko splnilo podmínky pro přijetí eura.³¹ Přepočítací koeficient mezi eurem a řeckou drachmou byl vyhlášen předem v nařízení Rady³² z téhož dne.

Zavedení eura bylo završeno výměnou hotovosti 1. ledna 2002. Eurobankovky a euromince byly uvedeny do oběhu a zbylá funkce národních měn jako nedesetinných dílčích jednotek eura přestala být aktuální. Na konci února 2002 přestala být hotovost ve starých měnách zákonným platidlem a k tomuto datu se jediným zákonným platidlem v zemích eurozóny staly eurobankovky a euromince.

HMU byla vytvořena v rámci Evropských společenství, která se od svého vzniku v roce 1952 značně rozrostla (viz rámeček 4). Evropská unie má nyní 25 členských států. Poslední přístupová vlna proběhla 1. května 2004, kdy se novými členy EU stalo deset zemí střední a východní Evropy a Středomoří. Další dvě východoevropské země, Bulharsko a Rumunsko, podepsaly přístupovou smlouvu v dubnu 2005 a měly by vstoupit do EU v roce 2007. Na podzim roku 2005 byla zahájena jednání s dalšími dvěma kandidáty, totiž s Chorvatskem a Tureckem.

³⁰Viz Scheller (1999), s. 243.

³¹Rozhodnutí Rady 2000/427/ES ze dne 19. června 2000 podle čl. 122 odst. 2 Smlouvy o přijetí jednotné měny Řeckem v roce 2001 (Úř. věst. L 167, 7.7.2000, s. 20).

³²Nařízení Rady (ES) č. 1478/2000 ze dne 19. června 2000 (Úř. věst. L 167, 7.7.2000, s. 1).

Rámeček 4 Historie evropské integrace

červenec 1952	Belgie, Německo, Francie, Itálie, Lucembursko a Nizozemsko zakládají Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO).
leden 1958	Stejných šest států zakládá Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom).
leden 1973	Dánsko, Irsko a Velká Británie vstupují do všech tří Společenství.
leden 1981	Řecko vstupuje do všech tří Společenství.
leden 1986	Španělsko a Portugalsko vstupují do všech tří Společenství.
únor 1986	Přijetí Jednotného evropského aktu.
listopad 1993	Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva), která byla podepsána v únoru 1992, vstupuje v platnost. Tato smlouva zakládá Evropskou unii s třípilířovou strukturou, kde jednotlivé pilíře tvoří: i) tři Evropská společenství, ii) společná zahraniční a bezpečnostní politika a iii) soudní a policejní spolupráce v trestních věcech.
leden 1995	Rakousko, Finsko a Švédsko vstupují do Evropské unie.
květen 1999	Amsterdamská smlouva, která byla podepsána 2. října 1997, vstupuje v platnost. Novelizuje jak Smlouvu o založení Evropského společenství, tak i Smlouvu o Evropské unii.
únor 2003	Obě Smlouvy jsou dále upraveny Smlouvou z Nice, která byla podepsána v roce 2001 a která je přípravou pro fungování rozšířené Evropské unie.
2003	Konvent o budoucnosti Evropy sestavuje návrh Smlouvy o Ústavě pro Evropu.
květen 2004	Česká republika, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovinsko a Slovensko vstupují do Evropské unie, čímž se počet jejich členských států zvyšuje na 25.
červen 2004	Členské státy EU schvalují znění Smlouvy o Ústavě pro Evropu.

Aby mohl členský stát přistoupit k eurozóně, musí splnit podmínky nutné pro přijetí eura, a proto se nové členské státy nestávají součástí eurozóny ihned. Přesto se však zavazují plnit cíle HMU a jejich národní centrální banky se k datu přistoupení stávají členy ESCB ex officio a připravují se na pozdější integraci do Eurosystemu. Slovinsko se 1. ledna 2007 jako první z deseti nových členských států stane součástí eurozóny. V souladu s postupem stanoveným v čl. 122 odst. 2 Smlouvy o ES rozhodla Rada EU dne 11. července 2006, že Slovinsko splnilo podmínky pro přijetí eura.³³ Přepočítací koeficient, který nabude účinnosti 1. ledna 2007, byl stanoven na 239,640 slovinských tolarů za jedno euro.³⁴

³³Rozhodnutí Rady 2006/495/ES ze dne 11. července 2006 v souladu s čl. 122 odst. 2 Smlouvy o přijetí jednotné měny Slovinskem ke dni 1. ledna 2007 (Úř. věst. L 195, 15.7.2006, s. 25).

³⁴Nařízení Rady (ES) č. 1086/2006 ze dne 11. července 2006, kterým se mění nařízení (ES) č. 2866/98 o přepočítacích koeficientech mezi eurem a měnami členských států přijímajících euro (Úř. věst. L 195, 15.7.2006, s. 1).

1.2 PRÁVNÍ ZÁKLAD A CHARAKTERISTIKA HMU

ECB byla vytvořena na základě Smlouvy o ES, která ji začleňuje do specifického právního a institucionálního rámce Evropského společenství. To, co euro a ECB odlišuje od běžné národní měny a národní centrální banky, je jejich nadnárodní postavení v rámci společenství suverénních států. Na rozdíl od srovnatelných centrálních bank, jako např. Federálního rezervního systému USA nebo japonské Bank of Japan, které jsou měnovými orgány pro své národní státy, je ECB ústředním orgánem, který provádí měnovou politiku v hospodářské oblasti skládající se z dvanácti jinak výrazně autonomních států. Další zvláštností HMU je skutečnost, že eurozóna nezahrnuje všechny členské státy EU, neboť k realizaci HMU dochází podle principu diferencované integrace (viz oddíl 1.2.2).

1.2.1 Právní základ

Suverenita v měnové oblasti byla na národní úroveň převedena za podmínek stanovených Smlouvou o ES, která byla upravena Smlouvou o EU.

Současná Evropská unie není samostatným státem. Je založena na Evropských společenstvích a na pravidlech a formách spolupráce stanovených ve Smlouvě o EU. První pilíř EU obsahuje Evropské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom).³⁵ Obě tato společenství mají právní subjektivitu a jejich činnost vychází ze samostatných smluv. Obě společenství mají nadnárodní povahu a provádějí svou činnost na základě pravomocí, které na ně byly delegovány členskými státy. Druhý a třetí pilíř EU v zásadě tvoří mezivládní dohody o společné zahraniční a bezpečnostní politice (SZBP) a o policejní a soudní spolupráci v trestních věcech.

Teoreticky by bývalo bylo možné uzavřít samostatnou smlouvu o HMU jakožto čtvrtý pilíř Evropské unie. O této variantě se uvažovalo v počátečních fázích vyjednávání mezivládní konference o HMU³⁶, nakonec to však bylo zamítnuto. Namísto toho byl právní základ pro HMU začleněn do Smlouvy o ES, čímž se rozšířily kompetence Evropského hospodářského společenství. Přestože článek 2 Smlouvy o EU stručně odkazuje na HMU jako na jeden z cílů Unie, všechna věcná, procedurální a institucionální ustanovení stanoví Smlouva o ES. Pokud jde o měnovou politiku, ustanovení Smlouvy jsou konkretizována a přesněji vymezena ve Statutu ESCB, který je ke Smlouvě o ES připojen jako protokol, a je tedy nedílnou součástí primárního práva Společenství.

To znamená, že HMU se řídí právem Společenství a ne mezivládní dohodou. Tento přístup vychází ze stávajícího institucionálního rámce, který dále rozvíjí (není nutné zakládat další samostatné instituce), a podstatně usnadnil vznik ECB jako organizace, jež je nezávislá na členských státech a orgánech Společenství.

Smlouva o ES také umožňuje vznik sekundární legislativy Společenství upravující záležitosti HMU. Tato legislativa má upravovat ty aspekty HMU, které

³⁵Třetí ze Společenství, Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO) založené v roce 1952, zaniklo v červenci 2002, kdy vypršela padesátiletá platnost Smlouvy o ESUO.

³⁶Viz Zilioli/Selmayr (2001), s. 12.

nejsou vyčerpávajícím způsobem vymezeny v primárním právu Společenství, tedy například záležitosti týkající se samotného eura. Základ měnového práva Společenství tvoří následující nařízení:

- Nařízení Rady (ES) č. 1103/97 ze dne 17. června 1997 o některých ustanoveních týkajících se zavedení eura³⁷, ve znění nařízení (ES) č. 2595/2000 ze dne 27. listopadu 2000³⁸,
- Nařízení Rady (ES) č. 974/98 ze dne 3. května 1998 o zavedení eura³⁹, ve znění nařízení (ES) č. 2596/2000 ze dne 27. listopadu 2000⁴⁰,
- Nařízení Rady (ES) č. 2866/98 ze dne 31. prosince 1998 o přepočítacích koeficientech mezi eurem a měnami členských států přijímajících euro⁴¹, ve znění nařízení (ES) č. 1478/2000 ze dne 19. června 2000⁴²,
- Nařízení Rady (ES) č. 1338/2001 ze dne 28. června 2001, kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání⁴³, jehož ustanovení byla prostřednictvím nařízení (ES) č. 1339/2001⁴⁴ ze stejného dne rozšířena také na členské státy, které nejsou členy eurozóny.

Navíc Smlouva o ES a Statut ESCB umožňují vznik sekundární legislativy Společenství na doplnění některých konkrétních ustanovení Statutu (viz oddíl 2.5.4) a udělují ECB regulatorní pravomoci (viz oddíl 2.5.3).

Stávající Smlouvy o EU a ES měla v listopadu 2006 nahradit Smlouva o Ústavě pro Evropu za předpokladu, že bude ratifikována všemi 25 členskými zeměmi EU. Tuto Smlouvu sestavil Konvent o budoucnosti Evropy v roce 2003 a následně ji v červnu 2004 přijala mezivládní konference a ratifikovalo ji 15 členských států. Po odmítavých referendech ve Francii a v Nizozemsku v roce 2005 však několik členských států ratifikační proces přerušilo.

1.2.2 Charakteristika

Vytvoření HMU a jednotného trhu nebylo samo o sobě konečným cílem, ale pouze nástrojem k dosažení základních cílů Společenství. Článek 2 Smlouvy o ES uvádí, že mezi tyto základní cíle patří harmonický a vyvážený rozvoj hospodářských činností ve Společenství, vysoká úroveň zaměstnanosti, ... trvalý a neinflační růst a vysoký stupeň konkurenceschopnosti a konvergence hospodářské výkonnosti. Podle článku 4 Smlouvy o ES základními zásadami vedoucími k dosažení těchto cílů jsou stabilní ceny, zdravé veřejné finance a měnové podmínky a trvale udržitelná platební bilance a dále zásada otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží. V rámci tohoto obecného vymezení

³⁷Úř. věst. L 162 19.6.1997, s. 1.

³⁸Úř. věst. L 300, 29.11.2000, s. 1.

³⁹Úř. věst. L 139, 11.5.1998, s. 1.

⁴⁰Úř. věst. L 300, 29.11.2000, s. 2.

⁴¹Úř. věst. L 359, 31.12.1998, s. 1.

⁴²Úř. věst. L 167, 7.7.2000, s. 1.

⁴³Úř. věst. L 181, 4.7.2001, s. 6.

⁴⁴Úř. věst. L 181, 4.7.2001, s. 11.

činnosti přiděluje Smlouva o ES jasnou odpovědnost jak hospodářské, tak i měnové politice.

Měnové a hospodářské aspekty HMU

V HMU podléhají měnové a hospodářské aspekty odlišné organizaci. Zatímco měnová a kurzová politika byla přesunuta z národní úrovně a centralizována na úrovni Společenství, odpovědnost za hospodářskou politiku zůstala členským státům, přestože národní hospodářské politiky musejí být prováděny v souladu s celoevropským rámcem spolupráce v makroekonomických otázkách. Rozdíly v organizaci měnové a hospodářské politiky odpovídají principu subsidiarity (článek 5 Smlouvy o ES), podle něhož je přidělení odpovědnosti za určitou činnost na úroveň Společenství odůvodněné pouze, pokud:

- členské státy nemohou dostatečně naplnit dané cíle samy nebo
- Společenství má z důvodu své velikosti nebo dopadů navrhované činnosti lepší předpoklady pro naplnění těchto cílů.

Jak je vysvětleno níže, centralizace na úrovni Společenství je odůvodněná pro měnovou a kurzovou politiku, protože používání jednotné měny a národní měnové a kurzové politiky se navzájem vylučují. V případě hospodářské politiky je však situace odlišná. Pokud společný rámec na úrovni Společenství zajišťuje, že národní hospodářské politiky jsou v souladu s výše zmíněnými cíli HMU, je provádění takové politiky nejlépe ponechat na národní úrovni. I plně integrovaná hospodářská zóna, jakou eurozóna je, tedy nepředstavuje argument pro úplné převedení odpovědnosti za hospodářskou politiku na Společenství.

Měnová a kurzová politika

Výlučná odpovědnost za jednotnou měnovou politiku v eurozóně byla svěřena ECB jakožto ústřednímu prvku ESCB i Eurosystemu (viz oddíl 2.1). Jednotná měna vyžaduje jednotnou měnovou politiku s centralizovaným rozhodováním. Jelikož některá měnová rozhodnutí je třeba přijímat každodenně, musí být způsob rozhodování trvalý a musí být institucionalizován do podoby právního subjektu, který nese právní i politickou odpovědnost za svou činnost. Vzhledem k tomu, že jako cíl měnové politiky bylo zvoleno udržování cenové stability, musela být navíc rozhodovací pravomoc svěřena instituci, která je nezávislá na orgánech Společenství i na členských státech (viz oddíl 4.1).

Také kurzová politika byla vyňata z národních pravomocí a centralizována. Jelikož jednotná měna má jednotný kurz, může existovat pouze jedna kurzová politika. Rozhodnutí o kurzové politice pro eurozónu přijímá společně ECB a rada ECOFIN, přičemž právě ECOFIN má v rozhodování poslední slovo (viz oddíl 3.2.1).

Hospodářská politika

Na rozdíl od měnové a kurzové politiky zůstala odpovědnost za hospodářskou politiku do velké míry na členských státech. Podle čl. 4 odst. 1 Smlouvy o ES je hospodářská politika Společenství založena na „úzké koordinaci hospodářských politik členských států na vnitřním trhu a na vymezení společných cílů“. Článek 98 Smlouvy o ES stanoví, že „členské státy směřují své hospodářské politiky tak,

aby v rámci hlavních směrů uvedených v čl. 99 odst. 2 přispívaly k dosahování cílů Společenství“. Článek 99 odst. 1 Smlouvy o ES ukládá členským státům, aby „považovaly své hospodářské politiky za věc společného zájmu“ a aby je „koordinovaly v rámci Rady“.

Hlavní směry hospodářské politiky (Broad Economic Policy Guidelines – BEPG) jsou základním nástrojem pro koordinaci národních hospodářských politik.⁴⁵ Popisují orientaci obecného provádění hospodářské politiky a pro každý členský stát a pro celé Společenství přinášejí konkrétní doporučení. Tím, že tyto hlavní směry popisují nezbytná opatření v různých oblastech (veřejné finance, strukturální reformy, daňová politika, regulace trhu práce, školení a vzdělávání), stanoví kritéria, podle nichž je pak nutné porovnávat následná národní i celoevropská opatření hospodářské politiky.

Hlavní směry hospodářské politiky jsou přijímány v podobě doporučení a nejsou tedy právně závazné a vymahatelné. Jejich váha tedy spočívá spíše v „tlaku okolí“, kterým jsou vlády nuceny přijmout odpovídající opatření. To, že jsou tyto hlavní směry schvalovány Evropskou radou⁴⁶, jim však dává politický význam.

Navíc byly vyvinuty zvláštní postupy, které se běžně označují slovem „proces“. Tzv. lucemburský proces představuje způsob koordinace národních politik zaměstnanosti. Jeho hlavním nástrojem jsou každoročně přijímané zásady politiky zaměstnanosti, které přinášejí doporučení a vymezují oblasti, kde je nezbytně nutné provést změny, zejména pokud jde o školení a vzdělávání pracovníků, reformu trhu práce a zavedení těchto obecných směrů do národních akčních plánů.

Tzv. cardiffský proces je systém, v rámci něhož se sledují a vzájemně hodnotí strukturální reformy. Jeho hlavním nástrojem je každoroční mnohostranné sledování pokroku v hospodářských reformách. Tento proces využívá výroční zprávy členských států a Evropské komise a čerpá také z podrobného mnohostranného hodnocení hospodářských reform, které provádí Výbor pro hospodářskou politiku.

Tzv. kolínský proces zajišťuje dialog o makroekonomických otázkách mezi sociálními partnery, vládami jednotlivých států, Evropskou komisí a ECB. Hlavním nástrojem tohoto procesu je výměna názorů na hospodářskou situaci v EU a její perspektivy. Makroekonomický dialog je součástí Evropského paktu zaměstnanosti a doplňuje lucemburský i cardiffský proces.

Tzv. lisabonská strategie vytvořila komplexní reformní agendu, jejímž cílem je mimo jiné podpořit fungování jednotného trhu a překonat stávající fragmentaci a neefektivitu v natolik rozmanitých oblastech, jako jsou trhy s cennými papíry, přístup k rizikovému kapitálu nebo řízení letového provozu.

⁴⁵Vzhledem k nezávislosti a statutem vymezenému mandátu ECB se BEPG nevztahují na měnovou politiku.

⁴⁶Odsouhlasení hlavních směrů hospodářské politiky je jediný formální krok, který Evropská rada podniká v záležitostech HMU. Ve všech ostatních záležitostech týkajících se HMU, kdy je třeba rozhodnutí na úrovni hlav států nebo předsedů vlád, se rozhoduje pomocí mezivládních rozhodnutí nebo rozhodnutí Rady EU zasedající ve složení hlav států nebo předsedů vlád.

Postup při nadměrném schodku veřejných financí (článek 104 Smlouvy o ES, doplněný Paktem o stabilitě a růstu) je na rozdíl od Hlavních směrů hospodářské politiky právně závazný a vymahatelný (viz rámeček 5). Rozpočtovou disciplínu pomáhá udržovat také zákaz úvěrového financování vládního sektoru centrálními bankami (článek 101) nebo jakékoliv formy zvýhodněného přístupu veřejného sektoru k finančním institucím (článek 102). Na základě zákazu poskytování finanční výpomoci Společenství ani členské státy neodpovídají za dluhy jiných členských států ani nemohou tyto dluhy převzít (článek 103). To znamená, že veřejný dluh nelze odstranit pomocí inflace a že vláda, která sjednaná pravidla nerespektuje, nemůže počítat s pomocí ostatních vlád.

Tato asymetričnost mezi měnovými a hospodářskými aspekty HMU ukazuje, že neexistuje žádná „vláda EU“ podobná národním vládám. To však neznamená, že takováto situace by byla nedostatkem v systému hospodářské politiky ve Společenství. Velká míra autonomie, kterou členské státy mají při rozhodování v závažných otázkách hospodářské politiky, jim poskytuje nezbytný manévrovací prostor a vytváří prostředí, v němž se mohou projevit příznivé dopady zdravé konkurence hospodářských politik. Na druhou stranu však pravidla a postupy rámce hospodářské politiky, pokud je vlády respektují, zajišťují makroekonomickou stabilitu.

Rámeček 5 Rámec fiskální politiky ve Společenství

Za fiskální politiku zůstávají nadále odpovědné národní vlády, Smlouva však obsahuje několik ustanovení, jejichž cílem je zajistit zdravé veřejné finance ve třetí etapě HMU. Tato ustanovení se například týkají postupu při nadměrném schodku, který je definován v článku 104 a v protokolu připojeném ke Smlouvě. Tento postup vymezuje základní podmínky, které musejí být naplněny, aby mohla být rozpočtová pozice považována za zdravou. Článek 104 stanoví, že „členské státy se vyvarují nadměrných schodků veřejných financí“. Plnění tohoto požadavku se posuzuje pomocí referenční hodnoty pro poměr schodku veřejných financí k HDP ve výši 3 % a referenční hodnoty pro poměr veřejného zadlužení k HDP ve výši 60 %. Za podmínek stanovených ve Smlouvě a podrobněji vymezených v Paktu o stabilitě a růstu (jako například při ročním poklesu reálného HDP o minimálně 2 %) lze tolerovat překročení výše uvedených referenčních hodnot a toto překročení nebude považováno za známku existence nadměrného schodku. Pokud Rada EU rozhodne, že v určité zemi existuje nadměrný schodek, stanoví postup při nadměrném schodku další kroky, včetně sankcí.

Pakt o stabilitě a růstu byl přijat v roce 1997 a doplňuje a dále vyjasňuje uplatňování postupu při nadměrném schodku. Skládá se z usnesení Evropské rady o Paktu stability a růstu, z „Nařízení Rady o posilování kontroly rozpočtové disciplíny a dohledu a koordinaci v oblasti hospodářské politiky“ a z „Nařízení Rady o urychlení a vyjasnění implementace postupu při nadměrném schodku“. Tím, že členské státy schválily Pakt o stabilitě a růstu, se zavázaly, že budou usilovat o „vyrovnané nebo téměř vyrovnané“ rozpočty ve střednědobém horizontu. Smyslem dodržování takové rozpočtové pozice je umožnit reakci na běžné cyklické výkyvy, aniž by došlo k překročení referenční hodnoty 3 % HDP.

Rámeček 5 Rámec fiskální politiky ve Společenství

V rámci mnohostranného dohledu musejí státy eurozóny předkládat Radě EU a Evropské komisi programy stability. Členské státy EU, které nejsou členy eurozóny, musejí předkládat konvergenční programy. Oboje tyto programy obsahují údaje, které jsou potřebné pro vyhodnocení plánovaných rozpočtových úprav tak, aby bylo ve střednědobém horizontu dosaženo vyrovnané nebo téměř vyrovnané rozpočtové pozice.

Důležitým doplňkem těchto opatření pro zajištění stabilní fiskální politiky je čl. 103 odst. 1 Smlouvy, který zakazuje pomoc jiným státům. Stanoví, že „Společenství neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo podniků veřejného práva kteréhokoli členského státu... Členský stát neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo podniků veřejného práva jiného členského státu.“ Toto ustanovení zajišťuje, že odpovědnost za splácení veřejného dluhu zůstává vždy na daném státu. Podporuje tedy obezřetnou fiskální politiku na národní úrovni.

Další ustanovení, která pomáhají zajistit fiskální disciplínu, jsou zákaz měnového financování rozpočtových schodků nebo jakékoliv formy zvýhodněného přístupu veřejného sektoru k finančním institucím. Článek 101 Smlouvy zakazuje ECB a národním centrálním bankám poskytovat měnové financování rozpočtových schodků pomocí možnosti „přečerpání zůstatku bankovních účtů nebo jakéhokoliv jiného typu úvěru od ECB nebo centrálních bank členských států“. Článek 102 Smlouvy zakazuje jakákoliv opatření, která mohou umožňovat vládám a orgánům či institucím Společenství zvýhodněný přístup k finančním institucím. Tato opatření nejen zvyšují motivaci k zajištění zdravých veřejných financí a obezřetné fiskální politiky, ale také přispívají k vyšší důvěryhodnosti měnové politiky při plnění jejího cíle, jímž je udržování cenové stability.

Výňatky z publikace ECB (2004), *The monetary policy of the ECB*, str. 23.

Diferencovaná integrace

Členství v EU neznamena, že se země automaticky stává členem eurozóny. Kromě toho, že Dánsko a Velká Británie mají, jak již bylo zmíněno výše, zvláštní postavení, musí každý stát splnit pro přijetí jednotné měny určité podmínky.

Nezbytnými podmínkami pro zavedení jednotné měny je vysoký stupeň udržitelné konvergence (hospodářská konvergence) a slučitelnost národních právních předpisů s ustanoveními Smlouvy o HMU (právní konvergence) (viz rámeček 6).

Podle čl. 121 odst. 1 Smlouvy o ES se dosažení vysokého stupně udržitelné hospodářské konvergence hodnotí pomocí následujících kritérií:

- vysoký stupeň cenové stability,
- dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí,

- dodržování normálního flukuačního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let,
- stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb.

Předtím, než může členský stát vstoupit do eurozóny, musí prokázat, že tato kritéria trvale plní. Tento požadavek zajišťuje, aby HMU mohla plnit své základní cíle a obecné principy, a to zejména stabilní ceny, zdravé veřejné finance a měnové podmínky a udržitelnou platební bilanci.

Požadavek právní konvergence vyžaduje, aby členské státy upravily svou národní legislativu tak, aby zajišťovala nezávislost dané národní centrální banky a aby umožňovala integraci této národní banky do ESCB.

Evropská komise a ECB (v roce 1998 ještě EMI) nezávisle hodnotí hospodářskou a právní konvergenci a svá hodnocení předávají Radě EU (zasedající na úrovni Rady ECOFIN i na úrovni hlav států nebo předsedů vlád), jež pak přijímá konečné rozhodnutí o přijetí členského státu do eurozóny.

Rámeček 6 Podmínky pro zavedení eura

Podmínky pro zavedení eura jsou stanoveny v článku 121 Smlouvy o ES a v Protokolu o kritériích konvergence, který je ke Smlouvě připojen a na který se v článku 121 odkazuje. Plnění těchto kritérií se hodnotí v konvergenčních zprávách, které vydával EMI a které nyní vydává ECB.

Podmínky pro zavedení eura jsou:

- dosažení vysokého stupně udržitelné konvergence („hospodářská konvergence“),
- slučitelnost právních předpisů jednotlivých členských států s články 108 a 109 Smlouvy o ES a se Statutem ESCB („právní konvergence“).

Hospodářská konvergence

K posouzení, zda členský stát dosáhl vysokého stupně udržitelné konvergence, se používají čtyři kritéria: cenová stabilita, udržitelnost veřejných financí, kurzová stabilita a konvergence dlouhodobých úrokových sazeb.

Vývoj cen

První odrážka článku 121 odst. 1 Smlouvy o ES požaduje „dosažení vysokého stupně cenové stability“ a uvádí, že to bude „patrně z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků“.

Článek 1 Protokolu dále stanoví, že „kritérium cenové stability... znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1½ procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“

Fiskální vývoj

Ve druhé odrážce článku 121 odst. 1 Smlouvy se požaduje „udržitelný stav veřejných financí“, který bude „patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu čl. 104 odst. 6“.

Článek 2 Protokolu dále stanoví, že toto kritérium „znamená, že v době šetření se na členský stát nevztahuje rozhodnutí Rady podle čl. 104 odst. 6 této Smlouvy o existenci nadměrného schodku“.

Podle článku 104 odst. 2 Smlouvy o ES se členské státy „vyvarují nadměrných schodků veřejných financí“. Komise zkoumá dodržování rozpočtové disciplíny zejména na základě těchto kritérií:

„a) zda poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekračuje doporučenou hodnotu (definovanou v Protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 3 % HDP), ledaže by:

- buď poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučené hodnotě
- nebo by překročení doporučené hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstával blízko k doporučené hodnotě,

b) zda poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu nepřekračuje doporučenou hodnotu (definovanou v Protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 60 % HDP), ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučené hodnotě“.

Vývoj směnných kurzů

Ve třetí odrážce článku 121 odst. 1 Smlouvy se požaduje „dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu“.

Článek 3 Protokolu dále stanoví, že „kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému... znamená, že členský stát alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením dodržoval normální flukтуаční rozpětí stanovené mechanismem

Rámeček 6 Podmínky pro zavedení eura

směnných kurzů Evropského měnového systému, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Zejména pak nesměl členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu.“

Pokud jde o uplatňování těchto ustanovení, EMI a ECB ve svých konvergenčních zprávách v letech 1998, 2000 a 2002 zdůraznily, že v době sestavování Smlouvy bylo normální flukтуаční pásmo $\pm 2,25\%$ kolem bilaterálních centrálních parit a pásmo $\pm 6\%$ bylo výjimkou z pravidla. V srpnu 1993 bylo přijato rozhodnutí o rozšíření flukтуаčního rozpětí na $\pm 15\%$. Interpretace tohoto kritéria, a především pojmu „normální flukтуаční rozpětí“, se tak stala poněkud složitější. Proto bude při následném hodnocení třeba zohlednit, jak se kurz každé měny vyvíjel v Evropském měnovém systému (EMS) po roce 1993. Důraz je proto kladen na skutečnost, zda byl směnný kurz blízko příslušné centrální paritě v rámci ERM nebo ERM II.

Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb

Ve čtvrté odrážce článku 121 odst. 1 Smlouvy se požaduje „stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb“.

V článku 4 Protokolu se dále uvádí, že „kritérium konvergence úrokových sazeb... znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech“.

Právní konvergence

Vnitrostátní předpisy všech členských států, včetně statutů jejich národních centrálních bank, musejí být slučitelné s články 108 a 109 Smlouvy o ES a se Statutem ESCB. Požadavek, aby vnitrostátní právní předpisy byly „slučitelné“, neznamená, že Smlouva vyžaduje „harmonizaci“ statutů národních centrálních bank, ať už mezi sebou navzájem, nebo se Statutem ESCB. Znamená, že vnitrostátní legislativa by měla být upravena tak, aby neobsahovala odlišnosti od Smlouvy a Statutu ESCB a zejména aby neomezovala nezávislost příslušných národních centrálních bank a jejich roli v rámci ESCB.

Legislativní nesoulady musejí členské státy odstranit před zavedením eura. Povinnost členského státu upravit svou legislativu existuje i přesto, že Smlouva a Statut ESCB jsou nadřazeny vnitrostátní legislativě. Tato povinnost totiž zajišťuje, že vnitrostátní legislativa je a priori v souladu s právem Společenství.

Pro určení, které oblasti legislativy je třeba upravit, posuzuje ECB:

- nezávislost národní centrální banky (právní, institucionální a funkční nezávislost a zajištění délky celého funkčního období pro členy rozhodovacích orgánů),

Rámeček 6 Podmínky pro zavedení eura

- právní integraci národní centrální banky do ESCB (včetně statutárního cíle, úkolů, nástrojů, organizace a finančních ustanovení),
- další legislativu, která má vliv na plnohodnotnou účast členského státu ve třetí etapě HMU (včetně ustanovení o emisi bankovek a mincí, držení a správě devizových rezerv a kurzové politice).

Ostatní faktory

Čl. 121 odst. 1 Smlouvy o ES také vyžaduje, aby Komise a EMI (nyní ECB) přihlížely k dalším faktorům, zejména k „vývoji ECU, výsledkům integrace trhů, situaci a vývoji běžného účtu platební bilance a posouzení vývoje nákladů na jednotku pracovní síly a jiných cenových indexů“. Vývoj ECU se jako faktor posuzoval v roce 1998 při přechodu na třetí etapu HMU. Nyní však již bylo ECU nahrazeno eurem, a tento faktor se tedy již při hodnocení konvergence nepoužívá.

Postupy

ECB (nebo, v roce 1998, EMI) a Evropská komise posuzují, jestli každý členský stát EU splnil daná kritéria. Obě tyto organizace provádějí svá hodnocení samostatně a nezávisle. Jejich první konvergenční zprávy byly vydány v roce 1998 v době přechodu do třetí etapy HMU. Situace v členských státech, na které se vztahuje výjimka, se hodnotí nejméně jednou za dva roky nebo na žádost daného členského státu.

Procedurální kroky pro přechod do třetí etapy HMU v roce 1998 byly provedeny v souladu s článkem 121 Smlouvy o ES:

- zprávy EMI a Evropské komise,
- doporučení Komise a Rady ECOFIN,
- konzultace s Evropským parlamentem,
- rozhodnutí Rady EU zasedající ve složení hlav států nebo předsedů vlád.

Pro přehodnocení a případné zrušení výjimky vyžaduje článek 122 Smlouvy o ES následující procedurální kroky:

- zprávy ECB a Evropské komise,
- návrh Komise,
- konzultace s Evropským parlamentem,
- debata v Radě EU zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád,
- rozhodnutí Rady ECOFIN.

Členské státy EU, na něž se vztahuje výjimka

Podle článku 122 Smlouvy o ES se členský stát EU, který nesplňuje podmínky pro zavedení eura, považuje za členský stát, na který se vztahuje výjimka. To znamená, že tento stát není součástí oblasti s jednotnou měnou. Zachovává si měnovou suverenitu se svou měnou a stávajícími pravomocemi v oblasti měnové politiky a nejsou pro něj závazná pravidla pro hospodářskou politiku, která se vztahují pouze na členské státy účastníci se třetí etapy HMU. Členské státy, na které se vztahuje výjimka, však i nadále usilují o zavedení jednotné měny (čl. 4 odst. 2 Smlouvy o ES) a vztahuje se na ně povinnost dosáhnout hospodářské a právní konvergence, která je podmínkou pro následné zavedení jednotné měny. Stejně tak se na tyto státy vztahuje článek 108 o nezávislosti centrální banky.

Výjimka pro zavedení eura je dočasná. Rada EU situaci vždy jednou za dva roky na základě zpráv ECB a Evropské komise přehodnocuje. Pokud Rada (na úrovni Rady ECOFIN i na úrovni hlav států a předsedů vlád) dospěje k závěru, že členský stát splňuje podmínky hospodářské a právní konvergence, jeho výjimka je zrušena a musí zavést euro jako svou měnu.

V současnosti patří mezi členské státy, na které se vztahuje výjimka, Švédsko a deset zemí, které vstoupily do EU 1. května 2004. Švédsko zatím nesplnilo podmínku právní konvergence. S výjimkou Slovinska, které do eurozóny vstoupí 1. ledna 2007, musejí nové členské státy v následujících letech ještě prokázat, že splňují podmínky nezbytné k tomu, aby mohly zavést euro jako svou měnu.

Členské státy EU se zvláštním postavením

Podle protokolů připojených ke Smlouvě⁴⁷ o ES se Dánsko a Spojené království nemusejí účastnit třetí etapy HMU. To znamená, že Dánsko a Velká Británie měly právo rozhodnout se před zahájením třetí etapy HMU k 1. lednu 1999, zda se této etapy budou účastnit, či nikoliv. Obě země toto právo využily (Dánsko v prosinci 1992 a Velká Británie v říjnu 1997) a oznámily Radě EU, že nehodlají do třetí etapy HMU vstupovat.

Pokud jde o rozsah tohoto zvláštního postavení, protokol o Dánsku stanoví, že toto postavení má mít stejný účinek jako výjimka pro zavedení eura. Protokol o Spojeném království jde mnohem dál a uděluje Spojenému království výjimku i z jiných ustanovení Smlouvy. Protokol zejména ruší použitelnost čl. 4 odst. 2 Smlouvy o ES, podle něž musejí členské státy usilovat o zavedení jednotné měny, a článku 108 o nezávislosti centrální banky.

Zvláštní postavení Dánska a Spojeného království je trvalé. Oba členské státy si však ponechaly právo později se rozhodnout pro vstup do eurozóny. V takovém případě by musely splnit podmínky pro zavedení eura.

⁴⁷Protokol o některých ustanoveních týkajících se Dánska a Protokol o některých ustanoveních týkajících se Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

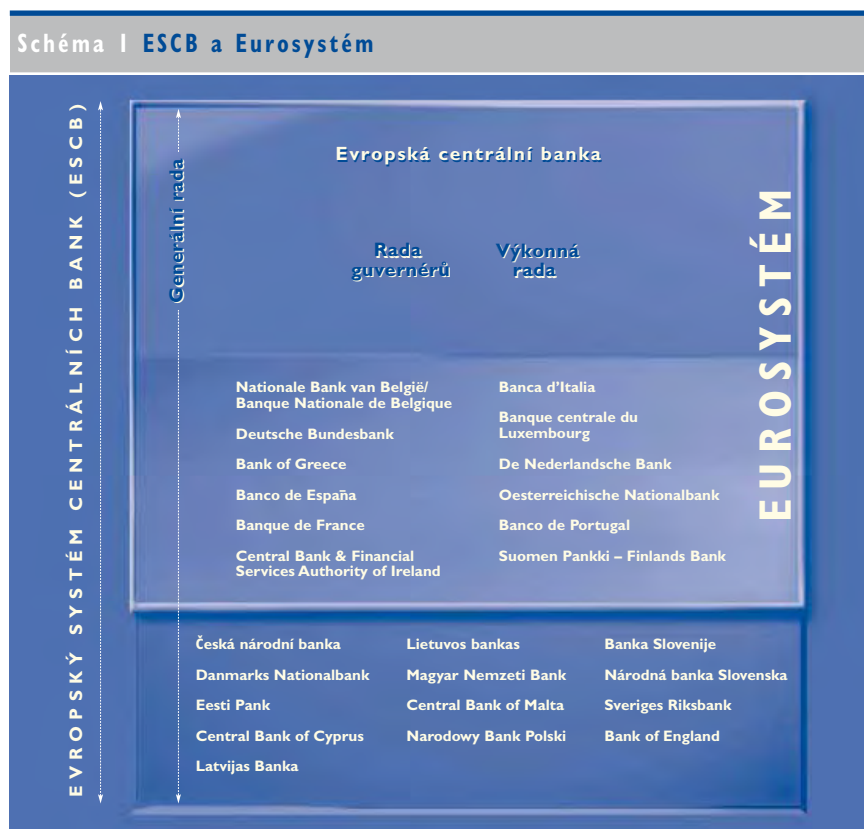
Rada guvernérů na svém zasedání v ECB
v listopadu 2006

2 CENTRÁLNÍ BANKOVNICTVÍ V HMU: PRÁVNÍ, INSTITUCIONÁLNÍ A ORGANIZAČNÍ ASPEKTY

Přijetím eura jako jednotné měny se členské státy EU, které jsou součástí eurozóny, vzdaly své měnové suverenity. Odpovědnost za měnovou politiku v eurozóně převzala ECB, která je základním prvkem nově vytvořeného Evropského systému centrálních bank (ESCB).

2.1 ECB, ESCB A EUROSYSTÉM

Podle Smlouvy o ES má ESCB na starosti provádění úkolů centrální banky v oblasti eura. Jelikož však ESCB nemá vlastní právní subjektivitu a integrace v rámci Hospodářské a měnové unie probíhá na různých úrovních, jsou hlavními aktéry národní centrální banky zemí eurozóny a ECB. Označují se jako „Eurosystem“ a vykonávají hlavní úkoly ESCB.

2.1.1 ESCB a Eurosystem jako základní spojení mezi ECB a národními centrálními bankami

ESCB je tvořen ECB a centrálními bankami 25 členských států EU. Jeho „ústavou“ je Protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (Statut ESCB), který je připojen ke Smlouvě o ES.

Na rozdíl od ECB a národních centrálních bank nemá ESCB právní subjektivitu, není způsobilý k právním úkonům a nemá vlastní rozhodovací orgány. Právními subjekty a aktéry jsou místo toho součástí ESCB, tedy ECB a národní centrální banky. Jsou způsobilé k právním úkonům, avšak při provádění úkolů svěřených ESCB jednájí v souladu s jeho cíli, ustanoveními Smlouvy o ES a Statutu ESCB a rozhodnutími, které přijaly rozhodovací orgány ECB. Pojem ESCB tedy označuje institucionální rámec, který tvoří „základní spojení“ mezi ECB a národními centrálními bankami. Tím je zajištěno, že je rozhodovací proces centralizován a úkoly, které ESCB svěřila Smlouva o ES, jsou vykonávány jednotně a konzistentně a v souladu s rozdělením pravomocí a cíli systému.

Do ESCB patří národní centrální banky všech členských států EU, tedy i těch zemí, které ještě euro z důvodu zvláštního postavení (Dánsko, Spojené království) nebo výjimky (Švédsko a deset nových členských států) nepřijaly (viz oddíl 1.2.2). Tyto nezúčastněné členské státy si ponechaly odpovědnost za měnovou politiku, a jejich centrální banky se proto nepodílejí na plnění základních úkolů ESCB. Aby se veřejnost mohla snadněji orientovat ve složité struktuře evropského systému centrálního bankovníctví, rozhodla v listopadu 1998 Rada guvernérů ECB o zavedení pojmu „Eurosystem“. Tento pojem označuje strukturu, v jejímž rámci ESCB (tedy ECB a centrální banky členských států, které zavedly euro) plní své základní úkoly.

V zásadě existují tři hlavní politické a ekonomické důvody, proč byl za účelem realizace úkolů centrální banky v oblasti eura vytvořen systém, a nikoli jediná centrální banka:

1. Vytvoření jediné centrální banky pro celou eurozónu (s možností soustředit operace centrální banky do jediného místa) by nebylo z politických důvodů přijatelné.
2. Koncepce Eurosystemu je založena na zkušenostech národních centrálních bank, zachovává jejich institucionální uspořádání, infrastrukturu a operační schopnosti i odbornost. Kromě toho národní centrální banky dále provádějí úkoly, které nesouvisejí s Eurosystemem.
3. S ohledem na rozlohu eurozóny bylo nezbytné umožnit úvěrovým institucím ve všech zúčastněných členských státech přístup k centrální bance. Z důvodu velkého počtu zemí a kultur eurozóny byly za nejlepší místa pro přístup k Eurosystemu považovány spíše domácí instituce než jedna instituce nadnárodní.

Uspořádání Eurosystemu vychází z prověřených struktur centrálních bank a respektuje kulturní a národnostní rozmanitost eurozóny. A jelikož jsou

národní centrální banky autonomními institucemi, existuje zde zároveň možnost vzájemné podpory a, kde je to vhodné, i převzetí osvědčených postupů. Tak vzniká potenciál pro zlepšení efektivnosti operačního řízení uvnitř Eurosystemu. Za tímto účelem se v lednu 2005 centrální banky Eurosystemu dohodly na dokumentu s názvem Úloha Eurosystemu a současně i na jednotném pojetí strategických záměrů Eurosystemu a organizačních principů, které podporují efektivnost a účinnost při plnění úkolů Eurosystemu.

2.1.2 ECB jako zvláštní instituce práva Společenství

Smlouva o ES ustanovila ECB jako zvláštní, nezávislou instituci, která provádí měnovou politiku a vykonává s ní spojené úkoly. Za tímto účelem byla ECB poskytnuta vlastní právní subjektivita, včetně vlastních rozhodovacích orgánů a pravomocí. Její organizace jakožto centrální banky vychází ze zvláštní povahy měnové politiky, tj. funkce veřejné politiky, která je prováděna především prostřednictvím operací na finančním trhu.

Právní subjektivita

ECB má podle článku 107 odst. 2 Smlouvy o ES právní subjektivitu a v souladu s článkem 9.1 Statutu ESCB má ve všech členských státech nejširší způsobilost k právním úkonům přiznanou podle vnitrostátního práva právníkům osobám. Může tedy nabývat a zcizovat movitý majetek a nemovitosti a může vystupovat před soudy. Kromě toho požívá ECB výsad a imunit nezbytných pro plnění svých úkolů za podmínek stanovených v Protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství z 8. dubna 1965.¹

Jako právnická osoba může ECB podle mezinárodního práva veřejného kromě jiného uzavírat mezinárodní smlouvy v záležitostech souvisejících s oblastí její působnosti a účastnit se práce mezinárodních organizací, jako je Mezinárodní měnový fond (MMF), Banka pro mezinárodní platby (BIS) a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

Institucionální postavení

I když ECB plní úlohu podle Smlouvy o ES, není institucí Společenství v pravém slova smyslu. Neodkazuje na ni článek 7 Smlouvy o ES, který jmenuje pět institucí Společenství: Evropský parlament, Radu EU, Evropskou komisi, Evropský soudní dvůr a Evropský účetní dvůr. Tyto instituce jsou pověřeny obecným mandátem pro výkon úkolů Společenství v rámci pravomocí, které jim byly uděleny Smlouvou.

Právní základ ESCB a ECB je proto obsažen v samostatném článku (článek 8 Smlouvy o ES). To podtrhuje zvláštní postavení ECB v celkovém kontextu Evropského společenství, odlišuje ji od ostatních institucí a jejich pomocných orgánů a omezuje její činnosti na jasně vymezený speciální úkol. Jako organizace vytvořená Smlouvou o ES má ECB zvláštní pravomoci, které jí nebyly delegovány jinými institucemi Společenství, ale jsou to pravomoci, které byly ECB svěřeny Smlouvou o ES. Tato skutečnost odlišuje ECB od

¹ Článek 21 Protokolu stanoví, že se Protokol vztahuje na Evropskou centrální banku, na členy jejích orgánů a její zaměstnance; ustanovení Statutu tím nejsou dotčena.

nejrůznějších decentralizovaných úřadů a agentur Společenství, které sice mají vlastní právní subjektivitu, avšak pravomoci jim byly svěřeny prostřednictvím institucí Společenství.²

2.1.3 Národní centrální banky eurozóny jako nedílná součást Eurosystemu

Jednotlivé národní centrální banky Eurosystemu mají právní subjektivitu podle právního řádu své země, ale všechny centrální banky eurozóny jsou na základě článku 105 Smlouvy o ES a článku 14.3 Statutu ESCB nedílnou součástí Eurosystemu. V souladu s článkem 12.1 Statutu ESCB vykonávají národní centrální banky ty činnosti Eurosystemu, které jim byly svěřeny ECB podle principu decentralizace (viz oddíl 2.4), a jednají v souladu s pravidly a pokyny ECB (článek 14.3 Statutu ESCB). Guvernéři centrálních bank Eurosystemu jsou, spolu se členy Výkonné rady, také členy Rady guvernérů ECB (článek 10 Statutu ESCB). Jako „podílníci“ ECB poskytují národní centrální banky Eurosystemu kapitál a devizové rezervy ECB a podílejí se na finančních výsledcích (články 28, 30 a 33 Statutu ESCB).

Aby bylo možné začlenit národní centrální banky do Eurosystemu, došlo k přizpůsobení příslušné národní legislativy právu Společenství. Vnitrostátní předpisy a statuty jednotlivých zemí musejí zejména zajistit nezávislost národních centrálních bank a jejich rozhodovacích orgánů na orgánech daných členských státech EU (viz oddíl 4.1). Tato nezávislost je nezbytná, neboť se centrální banky a jejich guvernéři podílejí na fungování Eurosystemu.

Funkční začlenění národních centrálních bank do Eurosystemu nenarušuje jejich stávající institucionální, finanční ani administrativní autonomii. Podle Statutu ESCB mohou národní centrální banky vykonávat na vlastní zodpovědnost úkoly nesouvisející s Eurosystemem za předpokladu, že tyto úkoly nenarušují cíle a úkoly Eurosystemu. Tyto úkoly nesouvisející s Eurosystemem se podle zemí liší a sestávají zejména z různých typů finančních a administrativních služeb pro vlády příslušných zemí. Většina centrálních bank se také podílí na dohledu nad finančními institucemi ve svých zemích (viz oddíl 3.7).

2.1.4 Národní centrální banky nezúčastněných členských států

Národní centrální banky nezúčastněných členských států EU jsou rovněž členy ESCB, mají však zvláštní postavení. Zodpovídají za svou domácí měnovou politiku, a jsou tedy vyloučeny z účasti na hlavních činnostech Eurosystemu, zejména na provádění jednotné měnové politiky. Jejich guvernéři nejsou členy Rady guvernérů ECB a neúčastní se rozhodování o hlavních činnostech Eurosystemu. Stejně tak se tyto národní centrální banky neúčastní provádění jednotné měnové politiky a souvisejících úkolů.

Tyto nezúčastněné centrální banky se však zavázaly k dodržování zásad měnové politiky orientované na cenovou stabilitu. Členství v ESCB dále znamená, že

² Například Evropská agentura pro životní prostředí (EEA), Úřad pro harmonizaci vnitřního trhu (OHIM) a Evropská agentura pro hodnocení léčivých přípravků (EMA).

je třeba v řadě oblastí úzce spolupracovat s Eurosystemem. Národní centrální banky poskytují například podporu při sběru statistických dat (viz oddíl 3.5). Evropský mechanismus směnných kurzů II (ERM II) navíc poskytuje rámec pro spolupráci s Eurosystemem v oblasti měnové a kurzové politiky (viz oddíl 3.2.1). Institucionálním fórem pro takovouto spolupráci je Generální rada ECB (viz oddíl 2.5.1).

2.2 CÍLE

Podle čl. 105 odst. 1 Smlouvy o ES je prvořadým cílem ESCB udržovat cenovou stabilitu. Pokud je to možné a aniž je dotčen cíl cenové stability, podporuje ESCB obecnou hospodářskou politiku Společenství se záměrem přispět k dosažení cílů Společenství (které zahrnují vysokou úroveň zaměstnanosti a udržitelný, neinflační růst). ESCB má dále jednat v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží.

Jelikož se článek 105 odst. 1 Smlouvy o ES nevztahuje na členské státy EU, které nepřijaly euro, označení „ESCB“ je zde třeba chápat jako „Eurosystem“.

2.2.1 Cenová stabilita jako prvořadý cíl

Zachování cenové stability jako prvořadý cíl Eurosystemu je klíčovým ustanovením v kapitole Smlouvy o ES věnované měnové politice. Odráží moderní ekonomické názory na úlohu, rozsah a možnosti měnové politiky a zdůrazňuje institucionální podobu a systém organizace centrálního bankovníctví v Hospodářské a měnové unii.

Udržování cenové stability bylo ve Smlouvě o ES stanoveno jako cíl z těchto důvodů: zaprvé, z několika desetiletí praktických zkušeností a řady ekonomických studií vyplývá, že měnová politika nejvíce přispěje k zajištění lepší perspektivy vývoje hospodářství a ke zvýšení životní úrovně tím, že bude dlouhodobě udržovat cenovou stabilitu (viz rámeček 7).

Zadruhé, teoretická východiska měnové politiky i dosavadní zkušenosti ukazují, že měnová politika může v ekonomice v konečném důsledku ovlivňovat pouze cenovou hladinu (viz oddíl 3.1.1). Udržování cenové stability je proto pro měnovou politiku ve střednědobém horizontu jediným dosažitelným cílem. Na rozdíl od toho nedokáže měnová politika, kromě příznivého vlivu cenové stability, dlouhodobě ovlivňovat reálné veličiny.

Rámeček 7 Výhody cenové stability

Cíl cenové stability se týká celkové úrovně cen v hospodářství. Tento cíl naznačuje, že delší období inflace nebo deflace jsou nežádoucí. Cenová stabilita přispívá k dosažení vysoké úrovně hospodářské aktivity a zaměstnanosti několika způsoby.

1. Cenová stabilita lidem usnadňuje rozpoznávat změny relativních cen, neboť tyto změny nejsou zastíněny změnami celkové cenové hladiny. To umožňuje podnikům a spotřebitelům přijímat rozhodnutí týkající se spotřeby a investic na základě lepší informovanosti a trh zase může efektivněji alokovat zdroje. Tím, že trhu pomáhá směřovat zdroje tam, kde mohou být neefektivněji využity, zvyšuje cenová stabilita produktivní potenciál hospodářství.
2. Pokud mohou mít investoři jistotu, že ceny zůstanou do budoucna stabilní, nebudou požadovat dodatečný výnos (takzvanou prémii za inflační riziko), který by jim vynahradil riziko spojené s držbou nominálních aktiv po delší dobu. Snížením těchto premií v reálných úrokových sazbách může měnová politika přispívat k efektivnějšímu fungování kapitálového trhu a zvyšovat tak ochotu investovat. A to opět podporuje růst hospodářského blahobytu.
3. Důvěryhodné udržování cenové stability také snižuje pravděpodobnost, že lidé i podniky převedou část zdrojů z produktivní činnosti na ochranu (zajištění) proti inflaci. Například v prostředí s vysokou inflací jsou subjekty motivovány skladovat zboží, protože za těchto okolností si zboží uchovává svou hodnotu lépe než peníze nebo jiná finanční aktiva. Vytváření velkých zásob zboží však není vhodným investičním rozhodnutím, a brzdí tak hospodářský růst.
4. Daňové systémy a systémy sociálního zabezpečení mohou vytvářet podněty k neekonomickému chování. Ve většině případů takové poruchy ještě prohlubuje inflace nebo deflace. Cenová stabilita omezuje rušivé vlivy související s dopady inflace na zdanění a systémy sociálního zabezpečení.
5. Udržováním cenové stability lze předejít značné a náhodné redistribuci bohatství a příjmů, k níž dochází v inflačním i deflačním prostředí. Prostředí se stabilními cenami proto napomáhá udržet sociální soudržnost a stabilitu. Ve 20. století se v několika případech ukázalo, že vysoká míra inflace nebo deflace má za následek sociální a politickou nestabilitu.

Zdroj: ECB (2004), *The monetary policy of the ECB*, s. 42

Přestože je ve Smlouvě o ES jasně stanoveno, že prvořadým cílem ECB je udržování cenové stability, není zde vymezeno, co pojem „cenová stabilita“ přesně znamená. S ohledem na tuto skutečnost vyhlásila ECB v říjnu 1998 kvantitativní definici cenové stability. Tato definice je součástí strategie měnové politiky ECB (viz oddíl 3.1.2).

2.2.2 Podpora obecných hospodářských politik

ECB plněním svého jasně vymezeného mandátu udržovat cenovou stabilitu v eurozóně podporuje obecnou hospodářskou politiku Společenství „*se záměrem přispět k dosažení cílů Společenství, tak jak jsou vymezeny v Článku 2*“. Jak již bylo výše uvedeno, ECB nejlépe přispěje k „*udržitelnému a neinflačnímu růstu*“ a „*vysoké míře zaměstnanosti*“, jak je stanoveno v článku 2 Smlouvy o ES, tím, že bude uskutečňovat měnovou politiku zaměřenou na cenovou stabilitu. Takto zaměřená měnová politika vytváří stabilní prostředí pro to, aby bylo možné provádět co možná nejefektivněji i další opatření.

Na druhé straně však má měnová politika pouze velmi omezený prostor pro dlouhodobější ovlivňování reálných veličin jinými kanály. Z dlouhodobého hlediska jsou reálné příjmy nezbytně podmíněny faktory na straně nabídky (např. technologie, populační růst, flexibilita trhů a efektivnost institucionálního rámce hospodářství). Zvyšování růstového potenciálu hospodářství je proto úkolem fiskální a strukturální politiky, ale i těch aktérů, kteří jsou zapojeni do procesu vyjednávání o mzdách.

Podobně i mandát k podpoře obecné hospodářské politiky v eurozóně nedává ECB přímou zodpovědnost za jiné cíle, než je cenová stabilita. Namísto toho by podle Smlouvy o ES měla ECB při uskutečňování svého prvořadého cíle brát v úvahu ostatní záměry Společenství. Vzhledem k tomu, že měnová politika může v krátkodobějším horizontu ovlivnit reálnou hospodářskou aktivitu, měla by se ECB obecně vyhnout vytváření nadměrných fluktuací ve výstupu ekonomiky a v zaměstnanosti, pokud to neohrožuje uskutečňování jejího prvořadého cíle.

Stejně tak i mandát k podpoře obecné hospodářské politiky Společenství neznamená, že ECB musí svou politiku předem koordinovat s hospodářskými aktivitami Společenství. Je to však jeden z důvodů pro dialog mezi ECB a tvůrci hospodářské politiky na úrovni Společenství (viz oddíl 4.3).

2.2.3 Zásada otevřeného tržního hospodářství

Smlouva o ES rovněž zavazuje Eurosystem k dodržování zásady otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží. Eurosystem tuto zásadu splňuje v několika ohledech. Udržováním cenové stability přispívá ECB k řádnému fungování cenového mechanismu, který je jedním z důležitých rysů správně fungujícího tržního hospodářství a podporuje efektivní alokaci zdrojů. Nástroje měnové politiky Eurosystemu vycházejí z tržních mechanismů a úvěrové instituce mají rovný přístup k facilitám Eurosystemu.

2.3 ÚKOLY STANOVENÉ SMLOUVOU

Smlouva o ES pověřuje ESCB výkonem funkcí centrální banky Společenství. Vzhledem k tomu, že se některé členské státy EU neúčastní HMU, je třeba pojmy „ESCB“ a „Společenství“ chápat ve významu „Eurosystém“ a „eurozóna“.

2.3.1 Základní úkoly Eurosystemu

Článek 105 odst. 2 Smlouvy o ES a článek 3.1 Statutu ESCB svěřuje do působnosti Eurosystemu tyto základní úkoly:

- určování a provádění měnové politiky eurozóny,
- provádění devizových operací,
- držení a správa oficiálních devizových rezerv států eurozóny a
- podpora plynulého fungování platebních systémů.

K dalším souvisejícím úkolům patří:

- vydávání eurobankovek, které jako jediné bankovky mají status zákonného platidla v eurozóně (čl. 106 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství a článek 16 Statutu ESCB) a
- shromažďování statistických informací nezbytných pro plnění úkolů Eurosystemu (článek 5 Statutu ESCB).

Schopnost Eurosystemu určovat a provádět **měnovou politiku** eurozóny je dána tím, že má plnou kontrolu nad měnovou bází. Podle článku 106 Smlouvy o ES jsou ECB a národní centrální banky jedinými institucemi, které jsou oprávněny vydávat bankovky jako zákonné platidlo v eurozóně. Právo vydávat mince přísluší zemím eurozóny, ale je omezeno na nízké denominace a také objem vydávaných mincí podléhá souhlasu ECB. Vzhledem k závislosti bankovního systému na měnové bázi může Eurosystem zásadně ovlivňovat podmínky na peněžním trhu a jeho úrokové sazby (viz oddíl 3.1).

Provádění **devizových operací** je významná funkce, která vyplývá z provádění měnové politiky. Svěřením této úlohy Eurosystemu se nejen využívají provozní schopnosti centrálních bank, ale je také zajištěno, že se devizové operace provádějí v souladu s cíli měnové politiky. Devizové operace mají vliv na devizové kurzy a podmínky likvidity vnitřních trhů, tedy důležité veličiny pro provádění měnové politiky. Musejí odpovídat rámci, který Smlouva o ES stanovila pro kurzovou politiku eurozóny. V této oblasti sdílí ECB odpovědnost s Radou Evropské unie, která je konečným rozhodovacím orgánem (viz oddíl 3.2.1).

Úkol držet a spravovat **oficiální devizové rezervy** států eurozóny logicky doplňuje další funkci Eurosystemu – provádět devizové operace. Na tuto funkci navazuje také pravomoc ECB podle článku 31 Statutu ESCB. V rámci této pravomoci schvaluje ECB operace národních centrálních bank s devizovými rezervami i transakce členských států s jejich devizovými provozními zůstatky (viz oddíl 3.2.2).

Pověření Eurosystemu podporovat **plynulé fungování platebních systémů** (viz oddíl 3.3) potvrzuje význam funkčních a efektivních systémů nejen pro provádění měnové politiky, ale pro hospodářství jako celek.

Pro plnění těchto úkolů Eurosystemu svěřuje Statut ESCB národním centrálním bankám eurozóny a ECB řadu funkčních a provozních pravomocí, které jsou uvedeny v článcích 17 až 24 Statutu ESCB. Dále ECB:

- vykonává regulatorní pravomoci a práva ukládat vynutitelné sankce v případě neplnění nařízení a rozhodnutí ECB podle článku 110 Smlouvy o ES a článku 34 Statutu ESCB (viz oddíl 2.5.3) a
- sleduje, jak národní centrální banky dodržují zákaz měnového financování veřejného sektoru a zákaz zvýhodněného přístupu veřejného sektoru k finančním institucím (viz oddíl 2.5.5).

2.3.2 Ostatní úkoly

Vedle svých základních funkcí je Eurosystem povinen také přispívat „*k řádnému provádění opatření, která přijímají příslušné orgány v oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému*“ (čl. 105 odst. 5 Smlouvy o ES). Vzhledem k tomu, že tyto funkce spadají především do působnosti členských států, úlohou Eurosystemu je pouze k těmto funkcím přispívat. I když rozsah této úlohy není přesně vymezen, Smlouva o ES tímto potvrzuje oprávněný zájem ECB a národních centrálních bank podílet se na činnosti Společenství v oblasti obezřetnostního dohledu a finanční stability (viz oddíl 3.7).

Významná je také poradní funkce ECB, kterou využívají příslušné instituce a orgány Společenství a vnitrostátní orgány v oblasti své působnosti (čl. 105 odst. 4 Smlouvy o ES a článek 4 Statutu ESCB), a její právo iniciovat sekundární právní předpisy Společenství v případech stanovených ve Smlouvě o ES (viz oddíl 2.5.4).

Podle čl. 123 odst. 2 Smlouvy o ES a článku 44 Statutu ESCB je ECB také povinna vykonávat ty funkce EMI, které musejí být zatím zachovány, neboť některé členské státy EU zatím nezavedly euro (viz oddíl 2.5.6).

2.4 CENTRALIZOVANÉ ROZHODOVÁNÍ A PROVOZNÍ DECENTRALIZACE

Podle článku 8 Statutu ESCB je Eurosystem řízen rozhodovacími orgány ECB. Tyto orgány přijímají v rámci své působnosti veškerá nezbytná rozhodnutí, která umožňují ESCB a Eurosystemu vykonávat jejich příslušné funkce.

Centralizovaná rozhodnutí přijímaná rozhodovacími orgány ECB se neomezují pouze na opatření měnové politiky, jako jsou změny základních úrokových sazeb ECB, ale týkají se také provádění politiky prostřednictvím ECB a národních centrálních bank.

S výjimkou statutárních úkolů, které byly svěřeny do výlučné působnosti ECB jako součást její ústřední a vedoucí funkce v Eurosystemu (viz oddíl 2.5), neurčuje Statut ESCB, v jakém rozsahu má být politika ECB prováděna prostřednictvím ECB, nebo národních centrálních bank. U většiny činností Eurosystemu se samotná vnitřní dělba práce řídí zásadou decentralizace, tzn. že „v míře považované za možnou a přiměřenou se ECB obrací na národní centrální banky se žádostmi o provedení operací, které patří k úkolům Eurosystemu“ (článek 12.1 Statutu ESCB).

Zásadu decentralizace nelze zaměňovat se „zásadou subsidiarity“, která je stanovena v článku 5 Smlouvy o ES. Subsidiarita znamená, že potřeba centralizace musí být nezvratně prokázána dříve, než lze přijmout opatření na úrovni Společenství. Ve třetí etapě HMU se měnová politika stala oblastí, v níž se opatření přijímají výlučně na úrovni Společenství. Centralizaci není tedy třeba zdůvodňovat. Namísto toho je na ECB, aby vyhodnotila rozsah, v němž je decentralizace možná a vhodná.

Zásadu decentralizace plně zohledňuje provozní uspořádání Eurosystemu. Kapitola 3 uvádí, že téměř všechny provozní úkoly Eurosystemu provádějí národní centrální banky. Zejména provádějí operace měnové politiky a jako zástupci ECB i většinu operací se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi, poskytují vlastní mechanismy pro převod plateb a vypořádání obchodů s cennými papíry a zajišťují zadávání zakázek na výrobu eurobankovek, jejich vydávání i následnou manipulaci s nimi. Dále pro ECB shromažďují statistické informace, spolupracují s ECB při překladech dokumentů a publikační činnosti a přispívají k hospodářským analýzám a výzkumu, který probíhá v rámci organizovaného propojení.

ECB provádí naopak menší počet operací (viz kapitola 3). Řídí své vlastní fondy, dohlíží na přeshraniční platby velkých hodnot a systémy vypořádání a pro některé z národních centrálních bank působí jako zprostředkovatel zúčtování. K dalším provozním činnostem ECB patří operace se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi, i když v praxi většinu z těchto operací provádějí národní centrální banky. Tento omezený rozsah vlastních provozních činností ECB však neznamená, že je ECB od provozní stránky Eurosystemu z velké části oddělena. ECB namísto toho různými způsoby zajišťuje, aby operace Eurosystemu konzistentně prováděly národní centrální banky zemí eurozóny (viz oddíl 2.5.2).

Vysoký stupeň provozní decentralizace Eurosystemu se odráží také v rozdělení pracovníků mezi ECB a národními centrálními bankami. Na konci roku 2005 mělo dvanáct národních centrálních bank zemí eurozóny celkem téměř 49 000 zaměstnanců, zatímco ECB měla zhruba 1300 pracovníků. I když přihlédneme k tomu, že přibližně 50 % pracovníků národních centrálních bank se podílí na činnostech, které nesouvisejí s Eurosystemem³, podíl ECB na celkovém počtu pracovníků národních centrálních bank, kteří pracují pro Eurosystem, není vyšší než 5 %.

³ Tyto činnosti jsou podmíněny místními faktory, a výrazně se tak v jednotlivých národních bankách liší. Značné rozdíly mezi počty zaměstnanců národních centrálních bank (pohybují se od méně než 200 zaměstnanců v Lucembursku až po 10 000 ve Francii a Německu) jsou způsobeny také zeměpisnými a populačními rozdíly.

2.5 ÚLOHA ECB v EUROSYSTÉMU

Podle článku 9.2 Statutu ESCB zajišťuje ECB, aby úkoly Eurosystemu byly plněny její vlastní činností nebo prostřednictvím národních centrálních bank.

V souladu s touto statutární úlohou plní ECB několik přesně stanovených funkcí, zejména:

- je rozhodovacím centrem ESCB a Eurosystemu,
- zajišťuje konzistentní provádění politiky ECB,
- vykonává regulatorní pravomoci a právo ukládat sankce,
- iniciuje legislativu Společenství a v otázkách návrhů legislativy vykonává poradní funkci pro instituce Společenství a členské státy EU,
- sleduje dodržování ustanovení článků 101 a 102 Smlouvy a
- plní ty úkoly dřívějšího Evropského měnového institutu, které je zatím třeba plnit ve třetí etapě HMU, neboť některé členské státy EU se HMU neúčastní.

ECB také v oblasti své působnosti (viz oddíl 5.1) zastupuje eurozónu na mezinárodní úrovni, a to v souladu s rozdělením pravomocí stanoveným ve Smlouvě o ES.

2.5.1 Rozhodovací centrum ESCB a Eurosystemu

Eurosystem a ESCB jsou řízeny dvěma hlavními rozhodovacími orgány ECB – **Radou guvernérů a Výkonnou radou** (článek 9.3 Statutu ESCB). Třetí rozhodovací orgán, **Generální rada**, bude existovat, dokud budou existovat i členské státy EU, které nezavedly euro (článek 45 Statutu ESCB). Fungování těchto rozhodovacích orgánů upravuje Smlouva o ES, Statut ESCB a příslušný jednací řád.

Rozhodovací orgány ECB zastávají dvojí funkci: i) řídí samotnou ECB a ii) řídí Eurosystem a ESCB. Tento oddíl se zaměřuje pouze na druhou funkci. Způsob, jakým rozhodovací orgány řídí ECB, je popsán v kapitole 6.

Rozhodovací orgány ECB jsou ustaveny tak, aby odpovídaly potřebám rozhodování o měnové politice v oblasti s jednotnou měnou. Koncepce dvou stupňů, tedy Rady guvernérů a Výkonné rady, které obě mají výjimečné rozhodovací pravomoci ve svých oblastech působnosti, zajišťuje, že je ECB schopna pohotově reagovat na vývoj na trhu.

Rada guvernérů

Rada guvernérů je hlavním rozhodovacím orgánem ECB a je oprávněna přijímat rozhodnutí, která jsou pro Eurosystem nejdůležitější a strategicky významná.

Složení

Rada guvernérů se skládá ze šesti členů Výkonné rady a z guvernérů národních centrálních bank členských států EU, které zavedly euro (v současnosti dvanáct guvernérů).⁴ Členství v Radě guvernérů je osobní a nepřevoditelné, a nelze je tedy převést na třetí osobu. Z tohoto pravidla jsou však dvě výjimky (článek 10 Statutu ESCB):

- i. ve finančních otázkách (viz níže) smí guvernér, který se nemůže účastnit hlasování, jmenovat za sebe náhradníka, jenž hlasuje jeho jménem (článek 10.3 Statutu ESCB),
- ii. člen Rady guvernérů, který se po delší dobu (tj. jeden měsíc) nemůže účastnit hlasování, smí za sebe jmenovat náhradníka jako člena Rady guvernérů (článek 3.3 jednacího řádu ve spojení s článkem 10.2 Statutu ESCB). Toto ustanovení bylo zatím využito jen v několika případech, např. při delší nemoci některého z guvernérů nebo v případě, kdy guvernér přestal vykonávat funkci dříve, než byl jmenován jeho nástupce.

Členové Výkonné rady se účastní rozhodování Rady guvernérů se stejnými právy a povinnostmi jako guvernéri národních centrálních bank. I toto uspořádání je dalším důkazem nadnárodního charakteru ECB. Účast Výkonné rady také zajišťuje, že rozhodnutí Rady guvernérů zohledňují odbornou kvalifikaci těch, kteří zodpovídají za provádění politiky ECB.

Podle čl. 113 odst. 1 Smlouvy o ES se zasedání Rady guvernérů mohou účastnit také předseda Rady ECOFIN a jeden člen Evropské komise (zpravidla komisař odpovědný za hospodářské a měnové záležitosti), ale nemají hlasovací právo. Předseda Rady ECOFIN může předkládat Radě guvernérů návrhy k projednání. Na základě neformální dohody mezi Radou ECOFIN a ECB přebírá předseda Euroskupiny (viz oddíl 4.3.2) statutární povinnosti předsedy Rady ECOFIN. Pokud tedy členský stát EU mimo eurozónu vykonává rotující předsednictví Rady, Rada ECOFIN je na zasedání Rady guvernérů stále zastoupena ministrem země, která je členem eurozóny.

Podle článku 3.2 jednacího řádu ECB smí na zasedáních Rady guvernérů každého guvernéra doprovázet jedna osoba z jeho národní centrální banky. Doprovázející osoby jsou zpravidla členové rozhodovacích orgánů příslušných národních centrálních bank nebo vyšší úředníci.

Pravomoci

V souladu s článkem 12.1 Statutu ESCB je Rada guvernérů odpovědná za veškerá rozhodnutí s výjimkou těch, která jsou výslovně vyhrazena Výkonné radě. Pokud jde o cíle a úkoly Eurosystemu, odpovídá především za určování měnové politiky eurozóny. Zde definuje Rada guvernérů strategii měnové politiky a provozní rámec, přijímá nezbytná rozhodnutí (např. o základních úrokových sazbách ECB) a přijímá obecné zásady, které mají národní centrální banky Eurosystemu dodržovat při provádění operací měnové politiky.

⁴ Rámeček 8 uvádí všechny členy Rady guvernérů od vzniku ECB 1. června 1998.

K dalším pravomocím patří:

- vydávat obecné zásady pro veškeré další operace národních centrálních bank i pro transakce prováděné zeměmi eurozóny s jejich devizovými provozními zůstatky,
- přijímat nařízení, která ECB může zavádět v rámci uplatňování Smlouvy nebo na základě zmocnění od Rady EU (viz oddíl 2.5.3),
- povolovat vydávání eurobankovek a objem emise euromincí pro eurozónu (viz oddíl 3.4),
- zavádět pravidla pro standardizaci účetnictví a vykazování operací národních centrálních bank (viz oddíl 2.5.2),
- iniciovat návrhy právních předpisů Společenství, plnit poradní funkce ECB (viz oddíl 2.5.4) a rozhodovat o mezinárodním zastupování Eurosystemu (viz kapitola 5),
- rozhodovat o umístování finančních zdrojů ECB a rozdělení jejich finančních výsledků a přijímat pravidla upravující přerozdělování měnových příjmů mezi národní centrální banky zemí eurozóny (viz oddíl 3.8) a
- schvalovat výroční zprávu a roční účetní závěrku ECB.

Rada guvernérů je také nejvyšším rozhodovacím orgánem při správě samotné ECB. Schvaluje jednací řád ECB, stanovuje pracovní řád pro členy Výkonné rady a zaměstnance ECB a schvaluje rozpočet ECB (viz kapitola 6).

Obecná pravidla hlasování

Rada guvernérů jedná jako kolektivní orgán v souladu se zásadou, že *na jednoho člena připadá jeden hlas*. To znamená, že s výjimkou rozhodnutí o určitých finančních záležitostech (viz níže) nejsou hlasy váženy. Hlas guvernéra národní centrální banky největší země eurozóny má tedy stejnou váhu jako hlas guvernéra národní centrální banky nejmenší země, přičemž každý člen má vždy jeden hlas. Tato zásada tedy vyjadřuje skutečnost, že všichni členové včetně guvernérů národních centrálních bank jsou jmenováni do funkce jako osobnosti, a nikoli jako zástupci svých zemí nebo národních centrálních bank. Jsou tedy povinni jednat v zájmu eurozóny jako celku a přihlížet k situaci v ní.

V současnosti má každý z 18 členů hlasovací právo. Tento stav se změní ode dne, kdy počet zemí eurozóny přesáhne 15 a začne platit rotační systém hlasovacích práv (viz níže). Je také důležité poznamenat, že členové Výkonné rady nemají právo hlasovat, pokud Rada guvernérů rozhoduje o pracovním řádu členů Výkonné rady (článek 11.3 Statutu ESCB).

Rada guvernérů rozhoduje zpravidla prostou většinou odevzdaných hlasů členů, kteří jsou osobně přítomni. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas prezidenta. Toto pravidlo zajišťuje, aby menšina členů Rady guvernérů nemohla bránit přijetí rozhodnutí a aby si ECB vždy zachovala svou schopnost jednat.

Ve dvou konkrétních případech je však třeba dvoutřetinové většiny odevzdaných hlasů:

- i. pokud Rada guvernérů zjistí, že funkce nesouvisející s Eurosystemem, které plní některá z národních centrálních bank, jsou v rozporu s příslušnými cíli a úkoly Eurosystemu,
- ii. pokud Rada guvernérů rozhoduje o použití operativních metod měnové kontroly, které jsou odlišné od metod uvedených ve Statutu ESCB.

Doporučení ke změně Statutu ESCB prostřednictvím zjednodušeného postupu (článek 41 Statutu) nebo na základě tzv. zmocňovací doložky vyžaduje jednomyslné rozhodnutí Rady guvernérů (článek 10.6 Statutu ESCB).

Všechny výše uvedené případy se týkají zásadních opatření, u nichž potřeba širokého či úplného konsenzu převažuje nad nebezpečím, že nesouhlasící menšina členů Rady guvernérů tato opatření zablokuje.

Rychlému a jednoduchému rozhodování napomáhají také pravidla upravující kvórum, která vyžadují přítomnost alespoň dvou třetin členů Rady guvernérů, v současnosti tedy 12 členů. Pokud Rada guvernérů není usnášeniškopná, může prezident svolat mimořádné zasedání, na němž lze rozhodnutí přijímat i bez ohledu na uvedené kvórum.

Nový způsob hlasování pro rozšířenou eurozónu

Přesáhne-li počet zemí eurozóny a tedy i počet guvernérů národních centrálních bank v Radě guvernérů patnáct, bude počet guvernérů národních centrálních bank, kteří mají právo hlasovat, omezen na patnáct.

V zájmu zachování schopnosti Rady guvernérů efektivně a pohotově rozhodovat v rámci rozšířené eurozóny upravila Rada EU článek 10.2 Statutu ESCB v souladu s tzv. zmocňovací doložkou v článku 10.6 Statutu ESCB.⁵ Úprava způsobu hlasování Rady guvernérů je účinná od 1. května 2004 poté, co rozhodnutí Rady EU ratifikovaly členské státy EU v souladu se svými ústavními předpisy.

Toto nové znění článku 10.2 Statutu ESCB stanoví, že všichni členové Rady guvernérů budou nadále docházet na zasedání a účastnit se jednání osobně a nezávisle. Šest členů Výkonné rady si ponechá stálá hlasovací práva, zatímco guvernéři národních centrálních bank budou hlasovací práva vykonávat podle předem určeného rotačního systému. Aby guvernéři s hlasovacími právy byli ze zemí, které společně vždy představují hospodářství eurozóny jako celek, budou vykonávat svá hlasovací práva s různou frekvencí, která je předem určena podle objektivních kritérií.

V případě guvernérů, kteří mají v daný okamžik hlasovací právo, bude nadále platit zásada jednoho hlasu na člena. Guvernéři národních centrálních bank

⁵ Rozhodnutí Rady 2003/223/ES zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád ze dne 21. března 2003 o změně článku 10.2 Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (Úř. věst. L 83, 1. 4. 2003, s. 66).

budou rozděleni do několika skupin podle hodnocení velikosti hospodářství příslušných zemí. Hodnocení zemí vychází z kompozitního ukazatele, který obsahuje dvě složky:

- i. podíl země na souhrnném hrubém domácím produktu (HDP) v tržních cenách a
- ii. podíl země na souhrnných aktivech celkové souhrnné rozvahy měnových finančních institucí (TABS-MFI).

Podílu na HDP se přiděluje váha $\frac{5}{6}$, zatímco podílu na celkové souhrnné rozvaze se přiděluje váha $\frac{1}{6}$.

Rotační systém začne fungovat u dvou skupin, jakmile počet zemí eurozóny přesáhne patnáct. První skupina se bude skládat z pěti guvernérů ze zemí eurozóny, které dosahují nejvyššího hodnocení. Druhá skupina se bude skládat ze zbývajících guvernérů. První skupině se přidělují čtyři hlasy a druhé skupině jedenáct hlasů. Aby nedošlo k situaci, kdy bude frekvence hlasování guvernérů v první skupině nižší než frekvence hlasování v druhé skupině, bude mít první skupina pět a druhá deset hlasů, dokud počet guvernérů ze zemí eurozóny bude šestnáct, sedmnáct, nebo osmnáct. Aby se předešlo této dočasné úpravě, může Rada guvernérů dvoutřetinovou většinou svých členů s hlasovacím právem i bez hlasovacího práva rozhodnout, že zahájení rotačního systému odloží, dokud počet guvernérů nepřesáhne osmnáct.

Jakmile počet zemí eurozóny dosáhne alespoň dvacet dva, bude rotační systém založen na třech skupinách. První se bude skládat z pěti guvernérů národních centrálních bank zemí eurozóny, které zauímají nejvyšší místa v hodnocení zemí, a budou jí náležet čtyři hlasy. Druhá se bude skládat z poloviny všech guvernérů národních centrálních bank a bude jí náležet osm hlasů. Třetí skupinu budou tvořit zbývající guvernéri a bude mít tři hlasy.

Tabulka 1 Rotační systém se dvěma skupinami (první fáze) – frekvence hlasování guvernérů v každé skupině

		Počet guvernérů v Radě guvernérů						
		16	17	18	19	20	21	
<i>První skupina</i>	Počet hlasovacích práv/ počet guvernérů	5/5	5/5	5/5	4/5	4/5	4/5	<i>Druhá fáze: rotační systém se třemi skupinami (viz tabulka 2)</i>
	<i>Frekvence hlasování</i>	100%	100%	100%	80%	80%	80%	
<i>Druhá skupina</i>	Počet hlasovacích práv/ počet guvernérů	10/11	10/12	10/13	11/14	11/15	11/16	
	<i>Frekvence hlasování</i>	91%	83%	77%	79%	73%	69%	
Hlasovací práva celkem		15	15	15	15	15	15	

Velikost skupin a frekvence hlasování guvernérů národních centrálních bank budou časem upraveny, aby odrážely postupné rozšiřování eurozóny až na 27 zemí. O přesném znění prováděcích ustanovení rozhodne ve vhodnou dobu Rada guvernérů dvoutřetinovou většinou všech svých členů.

Hlasování o finančních záležitostech

Pro účely rozhodování o určitých finančních záležitostech uvedených ve Statutu ESCB jsou hlasy Rady guvernérů váženy podle podílů národních centrálních bank na upsaném základním kapitálu ECB.

V souladu s článkem 43.6 Statutu ESCB je třeba pojem „upsaný základní kapitál ECB“ vykládat jako základní kapitál ECB upsaný národními centrálními bankami zemí eurozóny, tedy bez podílů upsaných národními centrálními bankami zemí, které v eurozóně nejsou. Hlasy členů Výkonné rady mají nulovou váhu. Jak již bylo uvedeno výše, při hlasování váženými hlasy smí guvernér, který nemůže být přítomen, určit náhradníka, který odevzdá jeho hlas.

K finančním záležitostem, které podle článku 10.3 Statutu ESCB vyžadují vážené hlasování, patří: splacení základního kapitálu ECB a jeho zvýšení (článek 28), úpravy klíče pro upisování základního kapitálu ECB (článek 29), převody devizových rezerv na ECB (článek 30), přerozdělování měnových příjmů národních centrálních bank (články 32 a 51) a rozdělování čistých zisků a ztrát ECB (článek 33).

Tabulka 2 Rotační systém se třemi skupinami (druhá fáze) – frekvence hlasování guvernérů v každé skupině

		Počet guvernérů v Radě guvernérů						
		16-21	22	23	24	25	26	27
<i>První skupina</i>	Počet hlasovacích práv/ počet guvernérů		4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
	<i>Frekvence hlasování</i>		80%	80%	80%	80%	80%	80%
<i>Druhá skupina</i>	Počet hlasovacích práv/ počet guvernérů	<i>První fáze: rotační systém se dvěma skupinami (viz tabulka 1)</i>	8/11	8/12	8/12	8/13	8/13	8/14
	<i>Frekvence hlasování</i>		73%	67%	67%	62%	62%	57%
<i>Třetí skupina</i>	Počet hlasovacích práv/ počet guvernérů		3/6	3/6	3/7	3/7	3/8	3/8
	<i>Frekvence hlasování</i>		50%	50%	43%	43%	38%	38%
Hlasovací práva celkem			15	15	15	15	15	15

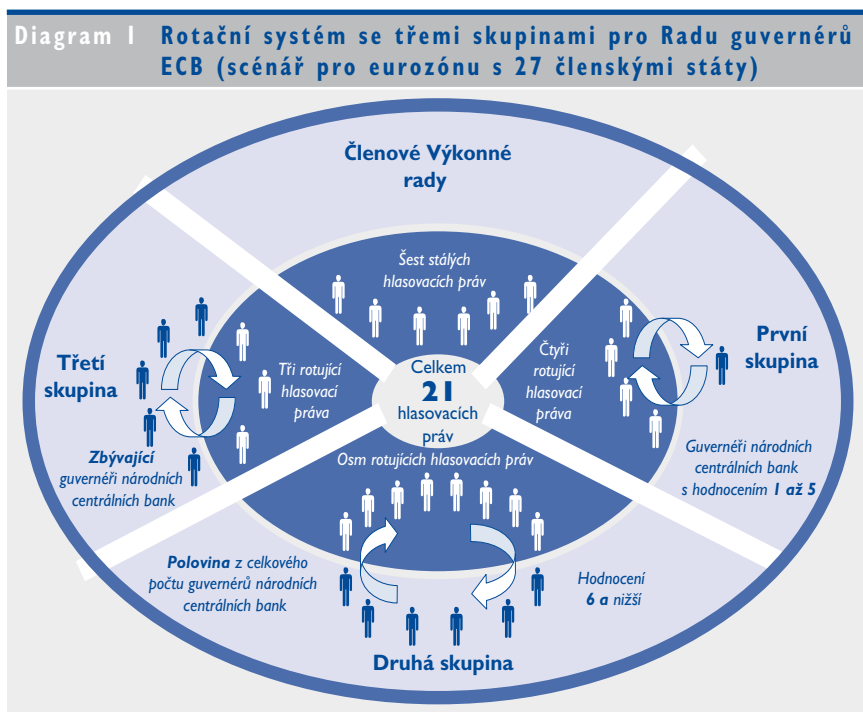
Rada guvernérů rozhoduje zpravidla prostou většinou vážených hlasů, tzn. že rozhodnutí je přijato, pokud počet souhlasných odevzdaných hlasů představuje více než 50 % upsaného základního kapitálu ECB. U některých rozhodnutí (např. o zvýšení základního kapitálu ECB podle článku 28.3 Statutu ESCB a o odchylkách od pravidel pro přerозdělování měnových příjmů podle článku 32.3 Statutu ESCB) je třeba dvoutřetinová kvalifikovaná většina představující alespoň polovinu podílníků.

Místo a čas zasedání a důvěrná povaha jednání

Rada guvernérů zasedá zpravidla dvakrát měsíčně. Podrobně hodnotí měnový a hospodářský vývoj a přijímá příslušná rozhodnutí, a to zejména na prvním zasedání v měsíci. Po prvním zasedání v měsíci se obvykle koná tisková konference, na niž prezident a viceprezident informují o výsledcích jednání. Druhé zasedání se většinou zabývá záležitostmi spojenými s dalšími úkoly a povinnostmi ECB a Eurosystemu.

Zasedání Rady guvernérů se konají obvykle v sídle ECB ve Frankfurtu. Od roku 2000 se však dvě zasedání za rok konají mimo Frankfurt v zemích eurozóny a pořadatelem je příslušná centrální banka. Zasedání se také příležitostně konají prostřednictvím telekonference. Rozhodnutí lze rovněž přijímat v písemném řízení.

Podle článku 10.4 Statutu ESCB jsou zasedání důvěrná. I když toto ustanovení neumožňuje ECB zveřejňovat zápis z jednání, nebrání jí, aby o zasedání Rady guvernérů poskytovala veřejnosti všechny důležité informace (viz oddíl 4.2.3).

Rámeček 8 Členové rady guvernérů (od 1. června 1998 do 1. července 2004)

Prezident ECB

Willem F. Duisenberg	od 1. června 1998 do 31. října 2003
Jean-Claude Trichet	od 1. listopadu 2003

Viceprezident ECB

Christian Noyer	od 1. června 1998 do 31. května 2002
Lucas D. Papademos	od 1. června 2002

Ostatní členové Výkonné rady

Sirkka Hämäläinen	od 1. června 1998 do 31. května 2003
Eugenio Domingo Solans	od 1. června 1998 do 31. května 2004
Tommaso Padoa-Schioppa	od 1. června 1998 do 31. května 2005
Otmar Issing	od 1. června 1998 do 31. května 2006
Gertrude Tumpel-Gugerell	od 1. června 2003
José Manuel González-Páramo	od 1. června 2004
Lorenzo Bini Smaghi	od 1. června 2005
Jürgen Stark	od 1. června 2006

Guvernéři národních centrálních bank zemí eurozóny

Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique

Alfons Verplaetse	od 1. června 1998 do 28. února 1999
Guy Quaden	od 1. března 1999

Deutsche Bundesbank

Hans Tietmeyer	od 1. června 1998 do 31. srpna 1999
Ernst Welteke	od 1. září 1999 do 16. dubna 2004
Axel Weber	od 30. dubna 2004
(v mezidobí Jürgen Stark, viceprezident)	

Bank of Greece

Lucas D. Papademos	od 1. ledna 2001 do 31. května 2002
Nicholas C. Garganas	od 1. června 2002

Banco de España

Luis Ángel Rojo	od 1. června 1998 do 11. července 2000
Jaime Caruana	od 12. července 2000

Banque de France

Jean-Claude Trichet	od 1. června 1998 do 31. října 2003
Christian Noyer	od 1. listopadu 2003

Central Bank & Financial Services Authority of Ireland

Maurice O'Connell	od 1. června 1998 do 10. března 2002
John Hurley	od 11. března 2002

Rámeček 8 Členové rady guvernérů (od 1. června 1998 do 1. července 2004)

<i>Banca d'Italia</i>	
Antonio Fazio	od 1. června 1998 do 19. prosince 2005
Mario Draghi	od 16. ledna 2006
(v mezidobí Vincenzo Desario, úřadující guvernér)	
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	
Yves Mersch	od 1. června 1998
<i>De Nederlandsche Bank</i>	
Nout Wellink	od 1. června 1998
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	
Klaus Liebscher	od 1. června 1998
<i>Banco de Portugal</i>	
António José Fernandes de Sousa	od 1. června 1998 do 22. února 2000
Vítor Constâncio	od 23. února 2000
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	
Matti Vanhala	od 1. června 1998 do 15. března 2004
Erkki Liikanen	od 12. července 2004
(v mezidobí Matti Louekoski, zástupce guvernéra)	

Výkonná rada

Výkonná rada je provozní rozhodovací orgán ECB. Zodpovídá za všechna rozhodnutí, která je třeba přijímat v rámci každodenní činnosti. Vzhledem k charakteru měnové politiky musí ECB reagovat na rychle se měnící podmínky na peněžních a kapitálových trzích a přizpůsobit se jim, zabývat se konkrétními případy a řešit naléhavé záležitosti. Tuto funkci může vykonávat pouze orgán, jehož členové se soustavně a výhradně zabývají prováděním politiky ECB.

Složení

Výkonná rada má šest členů – prezidenta, viceprezidenta a čtyři další členy – kteří jsou všichni jmenováni z uznávaných osobností s profesionální zkušeností v měnových a bankovních záležitostech, a to vzájemnou dohodou vlád států eurozóny na úrovni hlav států nebo předsedů vlád na doporučení Rady EU, po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou guvernérů ECB. Před vznikem ECB bylo šest kandidátů navržených na členy první Výkonné rady konzultováno v květnu 1998 s Radou EMI.

Členové Výkonné rady vykonávají svou funkci na plný pracovní úvazek. Pracovní řád členů Výkonné rady (např. jejich platy, důchody a jiné dávky sociálního zabezpečení) jsou předmětem smluv s ECB a stanovuje je Rada guvernérů. O těchto záležitostech nemají členové Výkonné rady právo hlasovat. Při jmenování postupuje Rada guvernérů na návrh výboru skládajícího se ze tří

členů jmenovaných Radou guvernérů a ze tří členů jmenovaných Radou. Tyto tři osoby jmenované Radou guvernérů jsou současní nebo bývalí guvernéři národních centrálních bank, zatímco osoby jmenované Radou EU jsou vybírány z členů Rady ECOFIN.

Úkoly

Výkonná rada plní tyto hlavní úkoly:

- příprava zasedání Rady guvernérů,
- provádění měnové politiky eurozóny v souladu s obecnými zásadami a rozhodnutími Rady guvernérů; při této činnosti dává nezbytné pokyny národním centrálním bankám eurozóny,
- řízení každodenní činnosti ECB a
- výkon určitých pravomocí, které na Výkonnou radu přenesla Rada guvernérů, včetně některých pravomocí regulačního charakteru.

Příprava zasedání Rady guvernérů znamená, že Výkonná rada sestavuje pořad jednání, připravuje nezbytné podklady pro jednání a také návrhy rozhodnutí, která mají být přijata. V praxi to tedy znamená, že Výkonná rada je oprávněna navrhovat rozhodnutí, která Rada guvernérů přijímá, i když toto oprávnění není nikde formálně upraveno.

Provádění měnové politiky svěřuje Smlouva o ES do výlučné pravomoci Výkonné rady. Tuto úlohu tedy nemůže plnit Rada guvernérů. Odpovědnost za provádění měnové politiky vychází z pravomoci Výkonné rady dávat pokyny národním centrálním bankám zemí eurozóny. Díky tomu, že je tato úloha svěřena Výkonné radě, může ECB reagovat na rychle se měnící podmínky na peněžních a kapitálových trzích a přizpůsobit se jim i zabývat se konkrétními a naléhavými případy.

Rada guvernérů přenesla na Výkonnou radu i další úkoly a pravomoci. Ze statutárních publikací ECB⁶ Výkonná rada schvaluje a zveřejňuje měsíční zprávy (článek 15.1 Statutu ESCB), konsolidované týdenní finanční výkazy (článek 15.2) a konsolidované rozvahy (článek 26.3). Dále vykonává přenesené pravomoci související se správou devizových rezerv ECB a zodpovídá také za ukládání sankcí třetím stranám za neplnění nařízení ECB (viz oddíl 2.5.3).

Pokud jde o řízení běžné činnosti ECB, je Výkonná rada odpovědná také za organizační strukturu ECB a za stanovování pravidel pro výběr, jmenování a služební postup zaměstnanců ECB (viz oddíl 6.2).

Zasedání Výkonné rady

Podobně jako Rada guvernérů jedná i Výkonná rada jakožto kolektivní orgán. Článek 11.5 Statutu ESCB stanoví, že „každý osobně přítomný člen Výkonné rady má právo hlasovat a má k tomu účelu jeden hlas“. Zásada kolektivní

⁶ Výroční zprávy přijímá Rada guvernérů, konvergenční zprávy přijímá Generální rada.

odpovědnosti znamená, že rozhodnutí se projednávají společně a všichni členové za ně nesou společnou odpovědnost.

Výkonná rada zasedá v současnosti jednou týdně. Obvykle rozhoduje prostou většinou hlasů osobně přítomných členů. V případě rovnosti hlasů má rozhodný hlas prezident.

Zvláštní úkoly prezidenta ECB

Jako člen Výkonné rady má prezident ECB rovnocenné postavení mezi ostatními členy a je jejími rozhodnutími vázán. Statut ESCB však přiznává prezidentovi významnou úlohu tím, že mu (nebo v jeho nepřítomnosti viceprezidentovi) svěřuje výlučně určité funkce: předsedá všem třem rozhodovacím orgánům ECB, má rozhodný hlas v Radě guvernérů a ve Výkonné radě, navenek zastupuje ECB (např. na mezinárodní úrovni), předkládá výroční zprávu ECB Evropskému parlamentu a Radě EU a může se účastnit zasedání Rady ECOFIN a Euroskupiny. Podle jednacího řádu nelze rozhodnutí o osobních úkolech členů Výkonné rady, které souvisejí s každodenní činností ECB, přijmout proti hlasu prezidenta.

Generální rada

Generální rada zajišťuje institucionální propojení mezi Eurosystemem a národními centrálními bankami členských států EU, které nejsou v eurozóně. Její existence, složení a úkoly jsou dány rozdílnou úrovní integrace v HMU (viz oddíl 1.2.2). Generální rada bude rozpuštěna, jakmile všechny členské státy EU zavedou euro.

Postavení Generální rady jako rozhodovacího orgánu ESCB zdůrazňuje význam, který autoři Smlouvy o ES přisuzovali udržování vazeb a spolupráci s národními centrálními bankami členských států EU, které zatím nezavedly euro.

Složení

Generální rada se skládá z prezidenta a viceprezidenta ECB a z guvernérů národních centrálních bank všech členských států EU. V současnosti má tedy 27 členů. Zasedání Generální rady se mohou účastnit další čtyři členové Výkonné rady, ale nemají právo hlasovat. Guvernéři národních centrálních bank přistupujících zemí (v současnosti Bulharsko a Rumunsko) se zasedání účastní jako pozorovatelé. Podobně jako v případě Rady guvernérů se zasedání Generální rady může účastnit také předseda Rady EU a jeden člen Evropské komise, ale rovněž bez práva hlasovat.

Úkoly

Generální rada plní úkoly převzaté z EMI, které zatím musí ECB plnit ve třetí etapě HMU, neboť některé členské státy zatím nezavedly euro. Má tedy především poradní funkci v oblasti příprav nezbytných pro vstup do Eurosystemu. V rámci této činnosti tedy Generální rada také schvaluje konvergenční zprávy, jejichž vypracování ukládá Smlouva o ES (viz oddíl 1.2.2).

Generální rada také sleduje fungování ERM II (viz oddíl 3.2.1). Hodnotí udržitelnost dvoustranných směnných kurzů mezi jednotlivými zúčastněnými měnami zemí mimo eurozónu a eurem, slouží jako fórum pro koordinaci měnové a kurzové politiky a řídí mechanismus intervencí a financování ERM II.

Generální rada dále:

- sleduje, zda národní centrální banky členských států EU a ECB dodržují ustanovení článku 101 (přečerpání zůstatku bankovních účtů a jiný typ úvěru) a článku 102 (zákaz zvýhodněného přístupu k finančním institucím) Smlouvy o ES (viz oddíl 2.5.5),
- přispívá k činnostem, jako je poradní funkce ECB a shromažďování statistických informací (viz oddíly 2.5.4 a 3.5) a
- je konzultována při změnách pravidel účetnictví a finančního vykazování, stanovování klíče pro upisování základního kapitálu ECB a pracovního řádu pro zaměstnance ECB.

Prezident je povinen informovat Generální radu o rozhodnutích přijatých Radou guvernérů, aby guvernéri národních centrálních bank zemí mimo eurozónu měli k informacím o jednáních Rady guvernérů přímý přístup.

Zasedání Generální rady

Generální rada má svůj vlastní jednací řád. Předsedá jí prezident ECB, nebo v případě jeho nepřítomnosti viceprezident. Zpravidla zasedá čtyřikrát ročně ve Frankfurtu. Zasedání může probíhat také prostřednictvím telekonference.

2.5.2 Konzistentní provádění politiky ECB

Pro konzistentní provádění politiky ECB a zajištění jednotnosti systému vydává ECB obecné zásady a pokyny pro decentralizované provádění operací Eurosystemu. Dále organizačně zajišťuje a podporuje výbory ESCB, které byly zřízeny jako fórum pro vzájemnou spolupráci. ECB je také „ústředím“ několika společných provozních systémů, které zajišťují výměnu informací v reálném čase mezi ECB a národními centrálními bankami, a tak umožňují ECB sledovat veškeré decentralizované operace a zajišťovat dodržování obecných zásad a pokynů.

Právní akty Eurosystemu

V Eurosystemu se uplatňují tři druhy právních aktů, jmenovitě:

- obecné zásady ECB,
- pokyny ECB a
- vnitřní rozhodnutí.

Obecné zásady ECB a pokyny ECB jsou zvláštní druhy právně závazných a soudně vymahatelných nástrojů, jejichž účelem je zajistit, aby národní centrální banky konzistentně prováděly decentralizované operace v souladu s vnitřním rozdělením pravomocí.

Vzhledem k tomu, že obecné zásady a pokyny ECB jsou součástí právních předpisů Společenství, jsou nadřazeny dosavadním i budoucím vnitrostátním

právním předpisům v rozsahu jejich použitelnosti (zásada nadřazenosti).⁷ Dodržování obecných zásad a pokynů ECB pak zajišťuje Rada guvernérů. V této funkci ji prostřednictvím pravidelných zpráv o dodržování předpisů podporuje Výkonná rada.

ECB je rovněž oprávněna přijímat vnitřní rozhodnutí v organizačních, správních nebo finančních záležitostech Eurosystemu. Tato vnitřní rozhodnutí jsou právně závazná také pro všechny členy Eurosystemu.

Formální požadavky upravující přijímání obecných zásad, pokynů a vnitřních rozhodnutí ECB nejsou uvedeny ve Smlouvě ani Statutu, ale v jednacím řádu ECB a vycházejí ze všeobecných zásad pro právní předpisy Společenství.

Tyto nástroje mají právní účinky pouze uvnitř Eurosystemu a podle právních předpisů Společenství tedy nevzniká povinnost obecné zásady, pokyny a vnitřní rozhodnutí ECB zveřejňovat. ECB však v zájmu transparentnosti zveřejňuje zpravidla obecné zásady a vnitřní rozhodnutí, která jsou předmětem zájmu účastníků trhu i široké veřejnosti. Těch několik málo právních aktů, které nejsou zveřejňovány, se spíše týká podrobnějších technických a provozních záležitostí, zejména těch, u nichž se z provozních důvodů předpokládají časté změny.

Obecné zásady ECB

Obecné zásady ECB stanovují celkový rámec a hlavní pravidla pro provádění decentralizovaných operací Eurosystemu národními centrálními bankami a pro shromažďování statistických informací.

Obecné zásady ECB jsou vnitřními dokumenty Eurosystemu a jsou určeny pouze národním centrálním bankám zemí eurozóny, a nemají tedy přímo či jednotlivě vliv na zákonná práva protistran centrálních bank. K takové účinnosti je třeba, aby jejich ustanovení promítly národní centrální banky do příslušných vztahů se svými protistranami.

Vzhledem k rozdílům ve strukturách finančních trhů a v právních rádech zemí eurozóny byly obecné zásady ECB koncipovány tak, aby byl při jejich zavádění ponechán určitý volný prostor, pokud bude respektována slučitelnost s požadavky jednotné měnové politiky v eurozóně. V závislosti na právním uspořádání jednotlivých národních centrálních bank se tyto vztahy řídí buď podle smluv mezi nimi a jejich protistranami, nebo podle regulačních opatření, která se na tyto protistrany vztahují. I když se formální zavádění těchto ustanovení může v jednotlivých zemích lišit, na jejich podstatu to nemá vliv.

Podle jednacího řádu ECB přijímá obecné zásady Rada guvernérů a následně jsou předány národním centrálním bankám zemí eurozóny. Pro snazší provádění změn v obecných zásadách může Rada guvernérů rozhodnout, že tuto pravomoc přenesou na Výkonnou radu, pokud rozsah přenesené pravomoci vymezí.

⁷ Mezi obecnými zásadami ECB a vnitrostátními právními předpisy zatím nevznikaly rozpory. ECB vždy postupovala tak, aby její obecné zásady byly slučitelné s vnitrostátní legislativou.

Pokyny ECB

Pokyny ECB přijímá Výkonná rada. Účelem je zajistit provádění měnových rozhodnutí a obecných zásad prostřednictvím konkrétních a podrobných pokynů národním centrálním bankám zemí eurozóny. Významné jsou například pokyny pro provádění operací na volném trhu (viz oddíl 3.1.3), které vydává Výkonná rada.

Vnitřní rozhodnutí

Vnitřní rozhodnutí se týkají vnitřních organizačních nebo správních záležitostí. Jsou „neobvyklá“ tím, že nejsou určena konkrétním příjemcům, ale jsou právně závazná pro členy Eurosystemu.

K těmto rozhodnutím (všechna se zveřejňují v Úředním věstníku Evropské unie) patří rozhodnutí ECB týkající se:

- přístupu veřejnosti k dokumentům a archivu ECB,
- podílu národních centrálních bank v klíči pro upisování základního kapitálu ECB,
- splácení základního kapitálu ECB,
- vydávání eurobankovek a
- rozdělování měnových příjmů mezi národní centrální banky.

Výbory Eurosystemu/ESCB a Výbor pro lidské zdroje

Výbory ESCB zřídila Rada guvernérů podle článku 9 jednacího řádu ECB a jejich úlohou je napomáhat v činnosti rozhodovacích orgánů ECB. Výbory ESCB poskytují odborné zázemí v oblasti své působnosti a usnadňují přijímání rozhodnutí a jejich provádění.

Výborům ESCB předsedají zpravidla vedoucí pracovníci ECB, kteří prostřednictvím Výkonné rady podávají zprávy Radě guvernérů. Účast ve výborech ESCB je zpravidla omezena na pracovníky centrálních bank Eurosystemu. Pokud však některý z výborů ESCB projednává záležitosti, které spadají do působnosti Generální rady, na zasedání jsou přítomni také zástupci nezúčastněných národních centrálních bank. Podle situace mohou být k jednání výborů ESCB přizváni i zástupci ostatních kompetentních orgánů, jako jsou vnitrostátní orgány bankovního dohledu, jedná-li se o zasedání Výboru pro bankovní dohled.

V současnosti má ESCB dvanáct výborů. Vedle Výboru pro bankovní dohled (BSC), jehož funkce jsou popsány v oddílu 3.7 v souvislosti se statutárními úkoly ESCB v oblasti obezřetnostního dohledu nad úvěrovými institucemi a v oblasti stability finančního systému, se jedná o tyto výbory:

- **Výbor pro účetnictví a měnové příjmy (AMICO)**, který má poradní funkci ve všech vnitřních záležitostech Eurosystemu, které souvisejí s účetnictvím, finančním výkaznictvím a přerozdělováním měnových příjmů.

- **Výbor pro bankovky (BANCO)** podporuje spolupráci uvnitř Eurosystemu při výrobě a vydávání eurobankovek a při následné manipulaci s nimi.
- **Výbor pro vnější komunikaci (ECCO)** napomáhá ECB v její komunikační politice, zejména v otázkách souvisejících s vydáváním vícejazyčných publikací.
- **Výbor pro informační technologie (ITC)** spolupracuje při přípravě, zavádění a údržbě sítí IT a komunikační infrastruktury, které podporují společné provozní systémy.
- **Výbor vnitřních auditorů (IAC)** připravuje jednotné normy pro kontrolu operací Eurosystemu a kontroluje společné projekty a provozní systémy na úrovni Eurosystemu a ESCB.
- **Výbor pro mezinárodní vztahy (IRC)** pomáhá ECB při plnění jejich statutárních úkolů souvisejících s mezinárodní spoluprací a působí jako fórum pro výměnu názorů na společná témata v této oblasti.
- **Výbor pro právní záležitosti (LEGCO)** radí ve všech právních otázkách, které souvisejí se statutárními úkoly ECB.
- **Výbor pro operace na trhu (MOC)** pomáhá Eurosystemu při provádění operací měnové politiky a devizových transakcí a při řízení devizových rezerv ECB a operací ERM II.
- **Výbor pro měnovou politiku (MPC)** má poradní funkci zejména ve strategických a dlouhodobějších záležitostech, které souvisejí s formulováním měnové a kurzové politiky, a odpovídá za pravidelné projekce makroekonomického vývoje v eurozóně, které sestavují odborníci Eurosystemu (viz oddíl 3.1.2).
- **Výbor pro platební styk a zúčtování (PSSC)** má poradní funkci v souvislosti s provozem a údržbou systému TARGET, s politikou platebního styku a dohledu a v oblasti zúčtování a vypořádání cenných papírů.
- **Výbor pro statistiku (STC)** má poradní funkci při navrhování a sestavování statistických údajů, které shromažďují ECB a národní centrální banky.

S cílem dále posílit spolupráci a pocit společné odpovědnosti centrálních bank ESCB a Eurosystemu při řízení lidských zdrojů zřídila Rada guvernérů Výbor pro lidské zdroje (HRC). Tímto krokem formalizovala dlouhodobou spolupráci mezi vedoucími pracovníky oddělení pro personální záležitosti v centrálních bankách členských států EU. Aniž by tím byly dotčeny výlučné pravomoci národních centrálních bank a ECB v oblasti lidských zdrojů, slouží tento výbor jako fórum pro výměnu zkušeností a informací o příslušných postupech a opatřeních v oblasti lidských zdrojů a přispívá mimo jiné k vyhledávání příležitosti pro společné školicí aktivity a opatření, jejichž cílem je podporovat vzájemnou výměnu pracovníků.

Společné operační systémy

ECB a národní centrální banky vytvořily řadu společných operačních systémů, které usnadňují provádění decentralizovaných operací. Tyto systémy „logisticky podporují“ funkční integritu Eurosystemu.

Společné operační systémy zahrnují informační systémy, aplikace a postupy. Ty jsou uspořádány „hvězdicově“, přičemž střed je v ECB. Vlastníky systémů jsou příslušné výbory ESCB, ale řídí je organizační složky ECB.

Operace Eurosystemu používají tyto společné operační systémy:

- Systémy pro nabídková řízení a bilaterální intervence na trhu, které zajišťují bezpečný a rychlý přenos pokynů pro provádění decentralizovaných operací měnové politiky.
- Systém pro vzájemnou výměnu nestatistických údajů, který slouží jako komunikační kanál pro předávání denních rozvahových údajů národních centrálních bank a ECB. Údaje jsou zasílány pracovníkům ECB odpovědným za řízení likvidity a využívány pro denní analýzu peněžního trhu.
- Jednotný systém sjednávání obchodů používaný pro evidenci a zpracování transakcí s devizovými rezervami ECB, které provádějí národní centrální banky, a transakcí s vlastním kapitálem prováděných ECB a dále pro sledování pozic, limitů, rizik a výkonnosti.
- Měnový informační systém, který sleduje zásoby bankovek u národních centrálních bank s cílem zjistit případné nedostatky a přebytky eurobankovek v různých přístupových bodech Eurosystemu. Tento systém umožňuje korigovat nerovnováhu tím, že přebytek bankovek v jedné zemi je použit k vyrovnání jejich potenciálního nedostatku v další zemi.

Další jednotné operační systémy, kterých se účastní národní centrální banky členských států mimo eurozónu:

- Platební systém TARGET (viz oddíl 3.3).
- Systém CebaMail. Jedná se o uzavřený systém elektronické pošty pro bezpečnou výměnu informací mezi národními centrálními bankami členských států EU.
- Telekonferenční systém. Jedná se o uzavřený a bezpečný systém pro pořádání telekonferencí mezi členy ESCB na úrovni guvernérů a na expertní úrovni.
- Systém monitorování padělků, který umožňuje všem oprávněným účastníkům bezpečný přístup k centralizovaným údajům o padělaných eurobankovkách v EU.
- Systém pro výměnu statistických údajů, který uvnitř ESCB zajišťuje bezpečný a rychlý přenos statistických údajů v jednotném formátu.

- Statistická a měnová databáze MFI. Jedná se centralizovaný registr měnových finančních institucí, které tvoří soubor zpravodajských jednotek pro měnovou a bankovní statistiku. Patří k nim také úvěrové instituce s povinností minimálních rezerv. Databáze rovněž uvádí aktiva, která lze použít jako uznatelné zajištění (kolaterál) vnitrodenních úvěrových operací a operací měnové politiky Eurosystemu.

Vykazování uvnitř Eurosystemu

Vzhledem k vysoké míře provozní decentralizace je třeba uvnitř Eurosystemu ve značném rozsahu vykazovat údaje, které rozhodovací orgány ECB potřebují pro centralizované provádění politiky ECB a které jsou nutné pro zachování funkční integrity Eurosystemu.

Operace Eurosystemu se promítají téměř výlučně v rozvahách národních centrálních bank a vedou k vysokým zůstatkům uvnitř Eurosystemu. Ty vyplývají především z přeshraničních transakcí prováděných prostřednictvím systému TARGET (viz oddíl 3.3.1) a vytvářejí dvoustranné závazky a pohledávky mezi národními centrálními bankami na jejich místních účtech. Způsobují je však také pravidelná přidělování eurobankovek v oběhu mezi centrální banky Eurosystemu (viz oddíl 3.4). V oblasti s jednotnou měnou jsou však pro analytické a provozní účely významné pouze agregované a konsolidované výsledky. V této situaci je důležité, aby byly veškeré operace prováděné národními centrálními bankami zúčtovány a vykázány podle harmonizované metodiky a aby zůstatky uvnitř Eurosystemu byly řádně konsolidovány.

Na základě článku 26.4 Statutu ESCB přijala Rada guvernérů pravidla pro účetnictví a finanční vykazování v Eurosystemu⁸. Podle nich jsou účty ECB a národních centrálních bank sestavovány na základě pořizovacích cen, které jsou upraveny tak, aby zahrnovaly tržní ocenění obchodovatelných cenných papírů, zlata a dalších rozvahových i podrozvahových aktiv a pasiv uváděných v cizích měnách.

Vzhledem k vysoké angažovanosti Eurosystemu v devizových prostředcích je velká pozornost věnována obezřetnosti. Obezřetný přístup se uplatňuje především na rozdílné nakládání s nerealizovanými zisky a nerealizovanými ztrátami při zachycování výnosů. Realizované finanční zisky a všechny (realizované i nerealizované) finanční ztráty se zachycují na účtu zisku a ztrát. Nerealizované finanční zisky se vykazují na účtu přecenění. Vzájemné závazky a pohledávky centrálních bank Eurosystemu se vzájemně započtou tak, aby konsolidované rozvahy odražely pouze pozici Eurosystemu vůči třetím stranám.

Národní centrální banky posílají rozvahové údaje ECB denně. ECB tyto údaje používá zejména pro denní analýzu peněžního trhu, která je nezbytná pro provádění její měnové politiky. Tyto údaje tvoří také základ týdenní konsolidované rozvahy Eurosystemu a jeho konsolidované roční rozvahy.

⁸ Obecné zásady ECB/2002/10 ze dne 5. prosince 2002 o právním rámci pro účetnictví a finanční vykazování v Evropském systému centrálních bank (Úř. věst. L 58, 3.3.2003, s. 1).

Decentralizované provozní uspořádání Euro systému rovněž vyžaduje, aby bylo vykazováno velké množství nefinančních údajů. Typickým příkladem jsou výkazy, které ECB umožňují kontrolovat, jak národní centrální banky dodržují její obecné zásady a pokyny. K dalším patří pravidelné výkazy národních centrálních bank o tocích bankovek v eurozóně, jejichž účelem je ukázat na případný nedostatek nebo přebytek eurobankovek v různých přístupových místech Euro systému.

2.5.3 Regulační pravomoci ECB

Při provádění úkolů svěřených Euro systému může ECB také přijímat právní akty, které mají přímý vliv na jiné třetí strany, než jsou národní centrální banky Euro systému (čl. 110 odst. 1 Smlouvy o ES a článek 34.1 Statutu ESCB). K těmto nástrojům patří nařízení ECB a rozhodnutí ECB.

Regulační pravomoci ECB jí umožňují plnit nezávisle svoje pověření, aniž by se musela spoléhat na právní akty institucí Společenství nebo členských států. ECB však může v souladu se zásadou omezených pravomocí vykonávat pouze ty regulační pravomoci, které jsou nezbytné k provádění úkolů Euro systému.

Za neplnění povinností vyplývajících z nařízení a rozhodnutí ECB může ECB ukládat podnikům pokuty nebo opakované sankce (čl. 110 odst. 3 Smlouvy o ES a článek 34.3 Statutu ESCB). ECB tuto pravomoc vykonává v mezích a za podmínek stanovených v doplňujících právních předpisech.⁹

Veškerá opatření ECB, která mají mít právně závazný účinek, podléhají přezkumu nebo výkladu Evropského soudního dvora.

Nařízení ECB

Stejně jako je tomu v případě nařízení přijatých legislativními orgány Evropského společenství, mají i nařízení ECB obecnou použitelnost, jsou závazná v celém svém rozsahu a platí přímo ve všech zemích eurozóny. Obecná použitelnost znamená, že se vztahují na neomezený počet subjektů a případů. Přímá použitelnost znamená, že nařízení ECB není třeba převádět do vnitrostátních právních předpisů. Jakožto závazné právní akty ukládají třetím stranám přímé povinnosti.

Nařízení ECB přijímá Rada guvernérů a jejím jménem je podepisuje prezident ECB. Rada guvernérů může rozhodnout, že svou pravomoc přijímat nařízení ECB přeneše na Výkonnou radu ECB, je však povinna rozsah a omezení těchto přenesených pravomocí vymežit.

Nařízení ECB se stávají závazná a vstupují v platnost zveřejněním v Úředním věstníku Evropské unie, a to ve všech úředních jazycích Společenství.

ECB dosud přijímala nařízení o uplatňování minimálních rezerv¹⁰, o vykazování

⁹ Nařízení Rady (ES) č. 2532/98 ze dne 23. listopadu 1998 o pravomoci Evropské centrální banky uvalovat sankce (Úř. věst. L 318, 27.11.1998, s. 4).

¹⁰ Nařízení Evropské centrální banky (ES) č. 1745/2003 ze dne 12. září 2003 o uplatňování minimálních rezerv (ECB/2003/9), Úř. věst. L 250, 2.10.2003, s. 10.

údajů pro konsolidovanou rozvahu sektoru měnových finančních institucí¹¹ a pro vypracovávání statistiky úrokových sazeb uplatňovaných měnovými finančními institucemi¹² a o pravomocích ECB uvalovat sankce¹³.

Rozhodnutí ECB

Rozhodnutí ECB jsou závazná v celém rozsahu pro ty, jimž jsou určena, a nabývají účinnosti, jakmile jsou jim oznámena. Mohou být určena libovolně právnícké nebo fyzické osobě, včetně zemí eurozóny.

Rozhodnutí ECB přijímá Rada guvernérů nebo Výkonná rada v oblastech svých pravomocí. Proti rozhodnutí přijatému Výkonnou radou se může dotčená strana odvolat k Radě guvernérů.

Rozhodnutí ECB jsou určena zemím eurozóny, pokud ECB schvaluje objem emise mincí podle čl. 106 odst. 2 Smlouvy o ES. Rozhodnutí určená ostatním stranám se týkají zpravidla sankcí uvalených ECB za neplnění jejích nařízení, například za porušení povinnosti minimálních rezerv.

Všechna rozhodnutí ECB jsou vydávána v jazyce nebo jazycích subjektů, jimž jsou určena. ECB může rozhodnout, že svá rozhodnutí zveřejní v Úředním věstníku. V takovém případě se rozhodnutí zveřejňují ve všech úředních jazycích Společenství.

2.5.4 Poradní činnost ECB

V rámci své poradní činnosti může ECB vydávat doporučení a stanoviska v oblasti své působnosti. Doporučení a stanoviska ECB jsou nezávazné právní akty, které jsou vydávány v jazyce toho, komu jsou určeny. Pokud mají obecný význam, může se ECB rozhodnout, že je zveřejní v Úředním věstníku. V takovém případě se zveřejní ve všech úředních jazycích Společenství.

Doporučení ECB

ECB vydává dva druhy doporučení:

- Doporučení ECB ve smyslu právní terminologie Společenství jsou nástroje, jejichž prostřednictvím může ECB předkládat návrhy na přijetí právních předpisů Společenství v oblasti své působnosti.
- Doporučení ECB v obvyklejším smyslu tohoto pojmu jsou nástroje, jejichž prostřednictvím dává ECB podnět k určitým krokům.

¹¹Nařízení Evropské centrální banky (ES) č. 2423/2001 ze dne 22. listopadu 2001 o konsolidované rozvaze sektoru měnových finančních institucí (ECB/2001/13), Úř. věst. L 333, 17.12.2001, s. 1 ve znění nařízení Evropské centrální banky (ES) č. 1746/2003 ze dne 18. září 2003 (ECB/2003/10), Úř. věst. L 250, 2.10.2003, s. 17.

¹²Nařízení Evropské centrální banky (ES) č. 63/2002 ze dne 20. prosince 2001 o statistice úrokových sazeb uplatňovaných měnovými finančními institucemi na vklady a úvěry vůči domácnostem a nefinančním podnikům (ECB/2001/18), Úř. věst. L 10, 12.1.2002, s. 24.

¹³Nařízení Evropské centrální banky (ES) č. 2157/1999 ze dne 23. září 1999 o pravomoci Evropské centrální banky uvalovat sankce (ECB/1999/4), Úř. věst. L 264, 12.10. 1999, s. 21.

Návrhy právních předpisů Společenství

ECB je společně s Evropskou komisí oprávněna předkládat návrhy na přijetí sekundárních právních předpisů Společenství, které doplňují nebo upravují Statut ESCB. Komise může předkládat návrhy ve všech oblastech, v nichž může ECB předkládat doporučení, ale zatím toto své právo neuplatnila. Stranu, která své právo předkládat návrhy neuplatní, konzultuje před přijetím právního předpisu Rada EU, tj. doporučuje-li přijetí právního předpisu ECB, je návrh konzultován s Komisí a naopak.

Doplňující právní předpisy

Článek 107 odst. 6 Smlouvy o ES a článek 42 Statutu ESCB vymezují oblasti, v nichž Smlouva o ES vyžaduje přijetí doplňujících právních předpisů ke Statutu. Tyto oblasti se týkají především toho, v jakých mezích a za jakých podmínek může ECB po úvěrových institucích požadovat, aby držely minimální rezervy u národních centrálních bank zemí eurozóny (viz oddíl 3.1.3), shromažďovaly statistické údaje (viz oddíl 3.5), vykonávaly své regulační pravomoci (viz oddíl 2.5.3), zvyšovaly svůj základní kapitál (viz oddíl 3.8) nebo skládaly další devizové rezervy (viz oddíl 3.2.2). Rada EU takové doplňující právní předpisy přijala – většinou na základě doporučení ECB¹⁴ – na začátku třetí etapy HMU v souladu s článkem 123 Smlouvy o ES.

Změny Statutu ESCB

Kromě běžného postupu při změně Smlouvy (článek 48 Smlouvy o EU) stanoví Smlouva o ES dva zvláštní postupy pro změny Statutu ESCB:

- i. **zjednodušený postup pro přijímání změn** stanovený v čl. 107 odst. 5 Smlouvy o ES a v článku 41 Statutu ESCB a
- ii. postup podle **zmocňovací doložky** v článku 10.6 Statutu, kterou zavedla Smlouva z Nice v únoru 2003.

Zjednodušený postup pro přijímání změn se uplatňuje v několika oblastech, jako jsou statistika, účetnictví, operace na volném trhu a úvěrové operace, minimální rezervy, zúčtovací a platební styk, operace se třetími zeměmi a přerozdělování měnových příjmů. Umožňuje Radě EU podle potřeby upravovat se souhlasem Evropského parlamentu technická ustanovení Statutu ESCB, aniž by bylo nutné použít běžný postup při změnách Smlouvy, tedy mezivládní konferenci a ratifikaci členskými státy EU. Zatím však zjednodušený postup nebyl použit.

Zmocňovací doložka v článku 10.6 Statutu ESCB umožňuje upravit způsob hlasování Rady guvernérů rozhodnutím Rady EU. Vzhledem k zásadnímu dopadu takových změn však přijímá Rada EU tato rozhodnutí ve složení hlav

¹⁴Viz doporučení (ECB/1998/8) k nařízení Rady (ES) o uplatňování minimálních rezerv Evropskou centrální bankou (Úř. věst. C 246, 6.8.1998, s. 6), doporučení (ECB/1998/9) k nařízení Rady (ES) o pravomoci Evropské centrální banky uvalovat sankce (Úř. věst. C 246, 6.8.1998, s. 9), doporučení (ECB/1998/10) k nařízení Rady (ES) o shromažďování statistických informací Evropskou centrální bankou (Úř. věst. C 246, 6.8.1998, s. 12), doporučení (ECB/1998/11) k nařízení Rady (ES) o mezích a podmínkách zvyšování základního kapitálu Evropské centrální banky (Úř. věst. C 411, 31.12.1998, s. 10), doporučení (ECB/1999/1) k nařízení Rady (ES) o dalších výzvách Evropské centrální banky ke složení měnových rezerv (Úř. věst. C 269, 23.9.1999, s. 9).

států nebo předsedů vlád. Zmocňovací doložka byla použita v roce 2003. Na základě doporučení ECB změnila Rada EU článek 10.2 Statutu ESCB a změna vstoupila v platnost 1. května 2004 (viz oddíl 2.5.1).

Ostatní doporučení

Doporučení ECB v běžném významu tohoto pojmu mohou sloužit jako nástroje, jejichž prostřednictvím dává ECB podnět k přijetí opatření (nikoli jen právního charakteru) institucemi Společenství nebo členskými státy. ECB například doporučuje Radě EU jmenování externích auditorů národních centrálních bank Eurosystemu v souladu s článkem 27.1 Statutu ESCB. Doporučení ECB členským státům se týkají převážně spolupráce s vnitrostátními orgány v oblasti statistiky, např. doporučení ECB statistickým orgánům (jiným než národním centrálním bankám) některých členských států, pokud jde o statistickou zpravodajskou činnost v oblasti platební bilance a statistiky investiční pozice vůči zahraničí¹⁵. Dalším příkladem je doporučení ECB zemím eurozóny týkající se zrušení ustanovení, která omezují počet mincí národní měny, které lze použít při jednotlivé platbě¹⁶.

Stanoviska ECB

ECB vydává svá stanoviska:

- kdykoli některá z institucí Společenství nebo členský stát konzultuje ECB v souladu se Smlouvou o ES nebo Statutem ESCB nebo
- z vlastního podnětu, tedy kdykoli to považuje za vhodné, k záležitostem spadajícím do její působnosti.

Legislativní orgány Společenství jsou povinny konzultovat s ECB všechny návrhy aktů Společenství v oblasti její působnosti. Stejně tak musejí členské státy EU konzultovat s ECB (v mezích a za podmínek stanovených v rozhodnutí Rady¹⁷) návrhy právních předpisů v oblasti její působnosti, jako jsou měnové záležitosti, platební prostředky, národní centrální banky, shromažďování, sestavování a šíření statistických údajů v oblastech měny, financí, bankovníctví, platebních systémů a platební bilance a pravidla pro finanční instituce, pokud tyto návrhy významně ovlivňují stabilitu finančních institucí a trhů. Orgány Členských států mimo eurozónu navíc musejí konzultovat s ECB všechny návrhy právních předpisů, které se týkají nástrojů měnové politiky. Pouze Spojené království bylo této povinnosti konzultovat s ECB zproštěno na základě Protokolu připojeného ke Smlouvě¹⁸ „*tak dlouho, dokud Spojené království nepřistoupí ke třetí etapě [HMU]*“.

¹⁵Doporučení (ECB/2003/8) ze dne 2. května 2003 o požadavcích Evropské centrální banky týkajících se statistické zpravodajské povinnosti v oblasti statistiky platební bilance, statistiky investiční pozice vůči zahraničí a výkazu devizových rezerv (Úř. věst. C 126, 28.5.2003, s. 7).

¹⁶Doporučení (ECB/2001/17) ze dne 6. prosince 2001 o zrušení ustanovení zúčastněných členských států, která omezují počet mincí národní měny, které lze použít při jednotlivé platbě (Úř. věst. C 356, 14.12.2001, s. 9).

¹⁷Rozhodnutí Rady 98/415/ES ze dne 29. června 1998 o konzultacích vnitrostátních orgánů s Evropskou centrální bankou k návrhům právních předpisů (Úř. věst. L 189, 3.7.1998, s. 42).

¹⁸Protokol o některých ustanoveních týkajících se Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

Článek 48 Smlouvy o EU stanovuje, že „*institucionální změny v měnové oblasti jsou rovněž konzultovány s Evropskou centrální bankou*“. ECB byla na základě tohoto ustanovení konzultována během jednání o Smlouvě z Nice¹⁹ a k návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu²⁰. ECB přivítala návrh Ústavy jako zjednodušení, zefektivnění a vyjasnění právního a institucionálního rámce EU. I přes své celkově kladné hodnocení určila ECB v návrhu Ústavy některé články, který by zasloužily další vyjasnění a úpravu. ECB také formálně zasahovala do jednání mezivládní konference. V dopise předsedovi Rady EU z 26. listopadu 2003 vyjádřil prezident ECB vážné znepokojení Rady guvernérů týkající se návrhu předsednictví Rady, podle něhož by základní ustanovení vztahující se na rozhodovací orgány ECB mohla být změněna zjednodušeným postupem bez ratifikace členskými státy. Po zásahu ECB byl návrh vzat zpět.²¹

ECB může také z vlastního podnětu předkládat institucím Společenství nebo vnitrostátním orgánům stanoviska k záležitostem, které spadají do oblasti její působnosti. Ty se neomezují pouze na návrhy právních předpisů, ale zahrnují všechny záležitosti, které jsou pro ECB významné.

Poradní úloha ECB jí zajišťuje možnost podílet se na všech právních aktech Společenství a vnitrostátních právních aktech, které spadají do oblasti její působnosti, a poskytovat konzultace jako nezávislá organizace Společenství, jíž jsou svěřeny vlastní výlučné pravomoci. Seznam stanovisek zveřejněných na internetových stránkách ECB ukazuje, jakým množstvím témat se stanoviska zabývají.

2.5.5 Dohled nad dodržováním zákazu měnového financování a zvýhodněného přístupu

Podle čl. 237 písm. d) Smlouvy o ES je ECB svěřena pravomoc sledovat dodržování ustanovení článků 101 a 102 Smlouvy a nařízení Rady (ES) č. 3603/93²² a č. 3604/93²³. Článek 101 Smlouvy zakazuje ECB a národním centrálním bankám poskytovat možnost přečerpání zůstatku bankovních účtů nebo jakýkoli jiný typ úvěru vládám a orgánům či institucím Společenství; rovněž je zakázán přímý nákup jejich dluhových nástrojů. Výjimkou je facilitata „ways and means“ vlády Spojeného království u Bank of England²⁴. Článek 102 zakazuje jakákoli opatření, která nejsou odůvodněna obezřetnostním dohledem a která umožňují vládám a orgánům či institucím Společenství zvýhodněný přístup k finančním institucím.

¹⁹Stanovisko ke změně článku 10.2 Protokolu o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (Úř. věst. C 362, 16.12.2000, s. 13).

²⁰Stanovisko k návrhu Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu (Úř. věst. C 229, 25.9.2003, s. 7).

²¹Viz ECB (2004), Výroční zpráva 2003, část 4.1.

²²Nařízení Rady (ES) č. 3603/93 ze dne 13. prosince 1993, kterým se upřesňují definice pro použití zákazů uvedených v člancích 104 a 104b odst. 1 Smlouvy (Úř. věst. L 332, 31.12.1993, s. 1).

²³Nařízení Rady (ES) č. 3604/93 ze dne 13. prosince 1993, kterým se upřesňují definice pro použití zákazu zvýhodněného přístupu, obsaženého v článku 104a Smlouvy (Úř. věst. L 332, 31.12.1993, s. 4).

²⁴Odstavec 11 Protokolu o některých ustanoveních týkajících se Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

V rámci ECB sleduje dodržování těchto ustanovení Generální rada, neboť se vztahují na centrální banky všech členských států EU. Dodržování ze strany členských států sleduje Evropská komise.

ECB sleduje také nákupy dluhových nástrojů vydaných domácím veřejným sektorem i veřejným sektorem ostatních členských států EU, které provádějí centrální banky členských států EU na sekundárním trhu. Podle Nařízení Rady (ES) Č. 3603/93 nesmí být akvizice dluhových nástrojů veřejného sektoru na sekundárním trhu využita k obcházení cíle článku 101 Smlouvy, a stát se tak způsobem nepřímého financování veřejného sektoru.

2.5.6 Plnění úkolů převzatých od EMI

Některé členské státy EU se neúčastní třetí etapy HMU (viz oddíl 1.2.2), a je tedy třeba plnit některé z úkolů EMI. Po zrušení EMI je podle čl. 123 odst. 2 Smlouvy o ES a článku 44 Statutu ESCB plnění těchto přechodných úkolů svěřeno ECB.

ECB převzala od EMI tyto dva hlavní úkoly:

- podporovat spolupráci mezi Eurosystémem a národními centrálními bankami zemí, které nejsou v eurozóně a
- provádět přípravy nezbytné pro začlenění národních centrálních bank nových členských států do ESCB a pro případné přistoupení národních centrálních bank zemí mimo eurozónu k Eurosystému.

Přistoupení deseti nových zemí k Evropské unii 1. května 2004 a perspektiva dalšího rozšíření EU staví úkoly převzaté od EMI do nového světla. I když nové členské státy přijmou euro v pozdější etapě, tedy jakmile splní nezbytné podmínky pro jeho zavedení, jejich národní centrální banky se staly členy ESCB ex officio. Pokud jde o nedávné rozšíření EU, ECB připravovala začlenění deseti nových národních centrálních bank do ESCB již několik let a nyní zvažuje vliv začlenění těchto zemí do Eurosystému.

Podle čl. 123 odst. 2 Smlouvy o ES a v souladu s článkem 9 Nařízení Rady (ES) č. 332/2002²⁵ spravuje ECB také výpůjční a úvěrové operace Evropského společenství podle mechanismu střednědobé finanční pomoci²⁶. Tento mechanismus vychází z článku 119 Smlouvy, který mimo jiné upravuje pomoc členským státům mimo eurozónu, jež mají vážné potíže s platební bilancí. Výnosy z těchto operací lze převést pouze na centrální banky přijímajících členských států. Tento mechanismus se však v současnosti nepoužívá.

²⁵Nařízení Rady (ES) č. 332/2002 ze dne 18. února 2002, kterým se zavádí systém střednědobé finanční podpory platebních bilancí členských států (Úř. věst. L 53, 23.2.2002, s. 1).

²⁶Rozhodnutí ECB/2003/14 ze dne 7. listopadu 2003 o správě přijatých a poskytnutých úvěrů sjednaných Evropským společenstvím v rámci systému střednědobé finanční pomoci (Úř. věst. L 297, 15. 11. 2003, s. 35).

Osvětlený symbol eura před
budovou Eurotower

3 ČINNOST ECB A EUROSYSTÉMU

3.1 PROVÁDĚNÍ MĚNOVÉ POLITIKY

Podrobný popis měnové politiky ECB včetně teoretických východisek a praktického provádění obsahuje publikace „The monetary policy of the ECB“, kterou ECB vydala v lednu 2004. Publikace, kterou držíte v rukou, se proto omezí pouze na popis základních aspektů činnosti ECB jakožto tvůrce měnové politiky.

3.1.1 Teoretická východiska

Schopnost měnové politiky zajistit cenovou stabilitu ve střednědobém horizontu je založena na závislosti bankovního sektoru na penězích vydávaných centrální bankou (označovaných také jako měnová báze). Bankovní sektor tyto peníze potřebuje, aby mohl:

- i. uspokojit poptávku po oběživu,
- ii. provádět clearing mezibankovních zůstatků,
- iii. splnit požadavek minimálních rezerv, u nichž může být vyžadováno, aby byly složeny u centrální banky.

Vzhledem ke svému monopolu na vytváření měnové báze je Eurosystem v pozici, která mu umožňuje výrazně ovlivňovat podmínky na trhu peněz a úrokové sazby na tomto trhu. Změny v sazbách peněžního trhu, které vyvolá centrální banka, způsobí prostřednictvím různých mechanismů a reakcí hospodářských subjektů řadu změn, které v konečném důsledku ovlivní vývoj ekonomických proměnných, jako jsou celková hospodářská výkonnost nebo ceny (viz rámeček 9). Tento proces, který se označuje jako „transmisní mechanismus měnové politiky“, je velice složitý a je podrobně popsán v publikaci „The monetary policy of the ECB“. Vzhledem k tomu, že sestává z řady mechanismů a reakcí hospodářských subjektů v různých časových fázích, uplyne většinou mezi měnovým rozhodnutím a jeho vlivem na vývoj cen značná doba. Velikost a síla jednotlivých dopadů změn úrokových sazeb se navíc může lišit v závislosti na aktuálním stavu ekonomiky, takže přesný dopad rozhodnutí se odhaduje velice složitě.

Ekonomové se však obecně shodují, že v dlouhodobém výhledu, tedy poté, co proběhnou všechny přizpůsobovací procesy, se za jinak stejných okolností změna množství peněz v ekonomice promítne pouze do změny obecné cenové hladiny a nezpůsobí trvalé změny reálných proměnných, jako např. reálného produktu nebo nezaměstnanosti. S tím také souvisí tvrzení, že inflace je v konečném důsledku peněžním jevem. Zkušenosti totiž skutečně ukazují, že dlouhá období vysoké inflace jsou obvykle spojena s vysokým růstem peněžní zásoby. Ostatní faktory (jako např. změny v agregátní poptávce, technický vývoj nebo komoditní cenové šoky) mohou sice ovlivnit cenový vývoj v krátkodobém horizontu, jejich dlouhodobý vliv však postupem času může být zmírněn úpravou objemu peněžní zásoby. V tomto ohledu mohou tedy centrální banky řídit dlouhodobější trendy vývoje cen nebo inflace.

Počátečním bodem transmisního procesu měnové politiky je změna sazeb na peněžním trhu, kterou může centrální banka vyvolat tím, jak ovládá podmínky na peněžním trhu. Změny sazeb na peněžním trhu pak mají vliv na další úrokové sazby, velikost tohoto vlivu se však u jednotlivých druhů úrokových sazeb liší. Změny sazeb na peněžním trhu mají například vliv na úrokové sazby, které banky používají pro krátkodobé úvěry a vklady. Očekávání budoucích změn vyhlášených úrokových sazeb navíc ovlivňuje dlouhodobější úrokové sazby, jelikož ty se odvíjejí od očekávaného vývoje krátkodobých úrokových sazeb. Oproti tomu vliv změn sazeb na peněžním trhu na úrokové sazby pro nástroje s velmi dlouhou dobou splatnosti (např. desetileté vládní dluhopisy, dlouhodobé bankovní úvěry) není natolik přímý. Tyto sazby se do velké míry odvíjejí od tržních očekávání dlouhodobých trendů hospodářského růstu a inflace v dané ekonomice. Jinak řečeno, změny vyhlášených sazeb centrální banky obvykle nemají na tyto dlouhodobé úrokové sazby vliv. Ovlivňovaly by je pouze tehdy, pokud by vedly ke změně tržních očekávání ohledně dlouhodobých ekonomických trendů.

Měnová politika má v ekonomice vliv na podmínky pro financování a také na tržní očekávání. Prostřednictvím tohoto vlivu může také vyvolat změny ostatních finančních proměnných, jako jsou ceny aktiv (například kurzy na akciovém trhu) a směnné kurzy.

Změny úrokových sazeb a cen finančních aktiv zase mají vliv na rozhodnutí podniků a domácností o úsporách, výdajích a investicích. Vyšší úrokové sazby například za jinak stejných podmínek povedou k tomu, že pro domácnosti a podniky budou úvěry méně zajímavou možností financování vlastní spotřeby nebo investic. Při vyšších úrokových sazbách je také pro domácnosti atraktivnější možnost neutratit svůj běžný příjem, ale uspořit jej, neboť se zvyšuje výnosnost jejich úspor. Změny oficiálních úrokových sazeb mohou navíc ovlivnit nabídku úvěrů. Po zvýšení úrokových sazeb například může riziko, že někteří dlužníci nebudou schopni bez obtíží splatit své dluhy, stoupnout natolik, že banky nebudou ochotny těmto dlužníkům úvěry poskytovat. V důsledku toho by tito dlužníci (podniky nebo domácnosti) museli odložit svou plánovanou spotřebu nebo investice.

Změny cen aktiv mohou navíc ovlivnit spotřebu a investice také prostřednictvím důchodového a majetkového efektu. Například v situaci, kdy rostou ceny akcií, se zvyšuje hodnota majetku domácností, které akcie drží, a ty se pak mohou rozhodnout, že zvýší svou spotřebu. Naopak v situaci, kdy ceny akcií klesají, se domácnosti mohou rozhodnout, že svou spotřebu omezí. Ceny aktiv ale také mohou ovlivňovat agregátní poptávku prostřednictvím hodnoty zajištění, které dlužníkům umožňuje získat větší objem úvěrů nebo snížit rizikové prémie, které si účtují banky – věřitelé. Na rozhodnutí o úvěrech má hodnota nabízeného zajištění často velký vliv. Pokud hodnota tohoto zajištění klesá, roste cena úvěrů nebo se zpřísňují podmínky pro jejich poskytování, a tudíž klesá objem nákupů.

V důsledku změn ve spotřebě a investicích se tedy změní velikost domácí poptávky po zboží a službách oproti domácí nabídce. Pokud poptávka převyšuje nabídku, vzniká za jinak stejných podmínek tlak na růst cen. Změny v agregátní poptávce však také mohou vyvolat zpřísnění nebo uvolnění podmínek na trhu práce a na trhu meziproductů a tyto ceny pak na příslušných trzích mohou ovlivňovat tvorbu mezd a cen.

Změny směnného kurzu obvykle ovlivňují inflaci třemi způsoby: zaprvé, pohyb směnných kurzů může mít přímý vliv na domácí cenu dováženého zboží. Pokud směnný kurz posiluje, cena dováženého zboží má tendenci klesat, a v případě že se jedná o zboží určené přímo ke spotřebě, pomáhá tento vliv snižovat inflaci. Zadruhé, pokud je toto dovážené zboží používáno jako vstup ve výrobním procesu, mohly by postupem času nižší ceny vstupů vyvolat snížení cen konečných výrobků. Zatřetí, vývoj směnného kurzu může také mít vliv na konkurenceschopnost domácího zboží na zahraničních trzích. Pokud posílení směnného kurzu sníží konkurenceschopnost v tuzemsku vyráběného zboží na světových trzích, často to omezuje vnější poptávku a celkově snižuje poptávkové tlaky v ekonomice. Posílení kurzu má za jinak stejných okolností tendenci snižovat inflační tlaky. Síla těchto kurzových efektů se odvíjí od toho, jak je daná ekonomika otevřená zahraničnímu obchodu. Kurzový kanál měnové transmise je méně významný pro velkou a poměrně uzavřenou měnovou oblast, jakou je eurozóna, než pro malou otevřenou ekonomiku. Ceny finančních aktiv se samozřejmě kromě měnové politiky odvíjejí od mnoha dalších faktorů a tyto faktory mají často také vliv na směnné kurzy.

Další kanály, prostřednictvím kterých může měnová politika ovlivňovat vývoj cen, souvisejí zejména s vlivem na dlouhodobější očekávání soukromého sektoru. Pokud se centrální banka ve sledování svého cíle těší velké důvěře, může mít měnová politika silný přímý vliv na cenový vývoj tím, že nasměrovává očekávání hospodářských subjektů ohledně budoucího vývoje inflace a tím ovlivňuje jejich rozhodování při tvorbě mezd a cen. Důvěra v centrální banku, že bude dlouhodobě schopná udržet cenovou stabilitu, je v tomto směru zásadní. Inflační očekávání mohou zůstat pevně zakotvena na úrovni odpovídající cenové stabilitě, pouze pokud hospodářské subjekty mají důvěru ve schopnost a odhodlání centrální banky zachovávat cenovou stabilitu. To pak ovlivňuje tvorbu mezd a cen v ekonomice, jelikož v prostředí s cenovou stabilitou není při stanovování mezd a cen nutné upravovat částky vzhůru ze strachu z vyšší inflace v budoucnu. V tomto ohledu tedy důvěryhodnost usnadňuje provádění měnové politiky.

Zdroj: ECB (2004), *The monetary policy of the ECB*, s. 44–47.

Transmisní mechanismus měnové politiky je tedy složitým propletením ekonomických vztahů a centrální banky se musejí vyrovnávat s dlouhým, proměnlivým a nejistým zpožděním vlivu měnových rozhodnutí. ECB může dokonce čelit ještě větší nejistotě než ostatní centrální banky, protože odpovídá za mnohonárodní měnovou zónu, která vznikla teprve v roce 1999. Institucionální změny a změny v chování hospodářských subjektů po zavedení jednotné měny mohly navíc také změnit vztahy mezi jednotlivými ekonomickými proměnnými. S tím, jak je postupně k dispozici stále více informací a výsledků různých průzkumů, se zlepšuje také chápání měnové transmise v eurozóně. V této oblasti je však ještě nutné další zlepšení.

3.1.2 Strategie měnové politiky ECB

Prvním prvkem strategie měnové politiky ECB je kvantitativní definice cenové stability. Navíc tato strategie představuje rámec, který zajišťuje, že Rada guvernérů ECB bude vyhodnocovat všechny relevantní informace a analýzy nezbytné pro přijímání měnových rozhodnutí založených na předpokladech o budoucím vývoji.

Kvantitativní přístup k cenové stabilitě

Přestože je ve Smlouvě o ES jasně stanoveno, že prvořadým cílem ECB je udržování cenové stability, nedefinuje se zde, co pojem „cenová stabilita“ přesně znamená.

S ohledem na tuto skutečnost vyhlásila Rada guvernérů ECB v říjnu 1998 kvantitativní definici cenové stability. Pro volbu kvantitativního přístupu existovaly tři důvody:

1. Taková definice pomáhá zvýšit **transparentnost měnové politiky**.
2. Kvantitativní definice je **jednoznačným kritériem**, podle něhož může veřejnost poměřovat, nakolik ECB plní své úkoly. Jelikož vývoj cen, který neodpovídá cenové stabilitě, lze snadno poznat, odpovídá ECB za dlouhodobé odchylky a musí vždy vysvětlit, jak cenové stability v přijatelné časové lhůtě opět dosáhne.
3. Cílem kvantitativní definice je také **směřovat očekávání ohledně budoucího vývoje cen** a tím budovat důvěryhodnost a zvyšovat efektivitu měnové politiky ECB. Jednoznačné úsilí ECB udržovat cenovou stabilitu by mělo pro finanční trhy i pro veřejnost představovat dobrý důvod k očekávání, že střednědobá inflace se bude pohybovat v rozpětí, které je považováno za slučitelné s cenovou stabilitou. Tím se stabilizují dlouhodobější inflační očekávání, což by mělo podnikům, odborům a jednotlivým účastníkům procesu tvorby mezd a cen zabránit v tom, aby do svých rozhodnutí započítávali vyšší míry inflace, což by zkomplikovalo snahu o udržování cenové stability.

Jak ECB definuje cenovou stabilitu?

Rada guvernérů v říjnu 1998 definovala cenovou stabilitu jako „*meziroční růst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) pro eurozónu o méně než 2 %*“, a dodala, že takto definovaná cenová stabilita „*má být zachována ve střednědobém horizontu*“. Po pečlivém vyhodnocení strategie měnové politiky ECB Rada guvernérů v květnu 2003 tuto definici potvrdila. Při této příležitosti navíc vysvětlila, že „*při snaze zajistit cenovou stabilitu je jejím cílem udržet ve střednědobém horizontu míru inflace na úrovni, která bude pod 2 %, ale která se bude této hladině blížit*“.

Odkaz na „*růst HICP pro eurozónu*“ naznačuje dvě věci: zaprvé ukazuje, že cílem měnové politiky ECB je cenová stabilita v eurozóně jako celku, a zadruhé odráží obecné zaměření veřejnosti na spotřebitelské ceny. HICP je index, který nejpřesněji vyjadřuje změny, k nimž v průběhu času dochází v ceně reprezentativního koše spotřebního zboží a služeb nakupovaných domácnostmi v eurozóně.

Vymezení „pod 2 %“ stanoví jasnou horní hranici pro takovou míru inflace měřené pomocí HICP, která odpovídá cenové stabilitě ve střednědobém horizontu. Zároveň však snaha zachovat malou kladnou míru inflace, „*kteřá se bude této hladině blížit*“, poskytuje „*dostatečné ochranné pásmo proti riziku deflace*“¹ (viz rámeček 10). Navíc tato kvantitativní definice zohledňuje případné chyby v měření HICP a vliv strukturálních inflačních diferencíálů v rámci eurozóny.

Vymezení, že cenová stabilita má být zachována „*ve střednědobém horizontu*“, odráží obecnou shodu, že pomocí měnové politiky nelze jemně dolaďovat vývoj cen nebo inflace během krátkých období několika týdnů nebo měsíců. Změny v měnové politice ovlivňují ceny pouze se zpožděním a rozsah jejich konečného vlivu nelze přesně stanovit. To znamená, že měnová politika nemůže vyrovnávat veškeré nepředvídané šokové změny cenové hladiny v krátkém časovém období. Proto je určitá krátkodobá volatilita inflace nevyhnutelná.

Hlavní zásady strategie měnové politiky ECB

ECB ovlivňuje podmínky na peněžním trhu (a tedy úroveň krátkodobých úrokových sazeb) tak, že cenová stabilita je nejlépe zachována ve střednědobém horizontu prostřednictvím vlivu, který má transmisní mechanismus měnové politiky na cenovou hladinu. ECB toto provádí v souladu se svou strategií měnové politiky proto, aby zajistila, že měnová rozhodnutí budou dlouhodobě přijímána na základě konzistentního a systematického rámce. Tato konzistentnost pomáhá stabilizovat inflační očekávání a zvyšuje důvěryhodnost ECB.

Vzhledem ke zpoždění v transmisním procesu ovlivní dnešní změny v měnové politice cenovou hladinu až po několika měsících nebo dokonce letech. To znamená, že centrální banky potřebují vědět, jaká orientace měnové politiky je nutná dnes, aby byla udržena cenová stabilita v budoucnu. V tomto smyslu tedy musí měnová politika vycházet z předpokladů o budoucím vývoji.

Zpoždění v transmisí navíc neumožňuje, aby měnová politika krátkodobě vyrovnávala neočekávané cenové šoky (způsobené např. změnami světových cen komodit), a určité krátkodobé volatilitě míry inflace se tedy nelze vyhnout. Navíc vzhledem ke složitosti transmisního procesu existuje vždy vysoká míra nejistoty ohledně dopadů měnové politiky. Střednědobá orientace měnové politiky je důležitá, jelikož odpovídá prohlášení ECB, že „*cenová stabilita má být zachována ve střednědobém horizontu*“ a zabraňuje přílišné aktivitě a vyvolání zbytečné (a případně také neustále se opakující) volatility v reálné ekonomice.

ECB se také musí (a zejména během prvních let HMU musela) vyrovnat se značnou nejistotou ohledně spolehlivosti ekonomických ukazatelů, struktury hospodářství eurozóny a podoby transmisního mechanismu jednotné měnové politiky. Velké míře nejistoty však čelí všechny centrální banky, situace ECB není v této souvislosti ojedinělá. Úspěšná měnová politika musí proto vycházet ze širokého spektra údajů, brát ohled na veškeré relevantní informace a nespolehat pouze na jeden ekonomický model.

¹ Viz ECB (2004), *The monetary policy of the ECB*, s. 51.

Snaha předcházet deflaci má smysl, neboť deflace je pro ekonomiku podobně nákladná jako inflace. Jakkmile navíc jednou dojde k deflaci, může být obtížné se jí bránit, neboť nominální úrokové sazby nemohou klesnout pod nulu.

- Udržování nízké kladné míry inflace snižuje pravděpodobnost, že spodní hranice nominálních úrokových sazeb se přiblíží nule. Pokud totiž nominální sazby klesnou na nulovou úroveň, pravděpodobně poroste nejistota týkající se účinnosti měnové politiky. Pokud by navíc k tomuto poklesu nominálních sazeb došlo souběžně se silným poklesem poptávky, mohlo by to oslabit schopnost centrální banky opět nastolit cenovou stabilitu pomocí úrokových sazeb. Existuje jen málo příkladů takových situací. Navíc i při nulových nominálních úrokových sazbách je stále k dispozici několik účinných nástrojů měnové politiky. Bylo navrženo několik realizovatelných možností, jak uniknout z pasti likvidity. I přesto je však lépe vzniku deflace předcházet, než se jí snažit následně řešit. Zachování ochranného pásma v podobě malé kladné míry inflace pomáhá předcházet tomu, abychom museli v praxi ověřovat účinnost navrhovaných alternativních postupů.

Pro určení výše inflace, která by představovala vhodné ochranné pásmo, vycházela ECB ze studií, které se pokoušely vyhodnotit pravděpodobnost, s jakou při určitých úrovních inflačního cíle mohou nominální úrokové sazby poklesnout na nulovou úroveň. Výsledky jednotlivých studií se navzájem do jisté míry liší, protože vycházejí z řady specifických předpokladů. Naznačují však, že pravděpodobnost tohoto jevu výrazně klesá, pokud se centrální banka snaží udržet míru inflace vyšší než 1 %.

- Druhým důvodem pro usilování o nízkou kladnou míru inflace je skutečnost, že statistické údaje o inflaci mohou obsahovat malou kladnou chybu měření. Tato chyba by pak způsobovala, že nulová míra inflace by ve skutečnosti představovala situaci s klesající cenovou hladinou. V konkrétním případě HICP stále nelze přesně odhadnout, jak velká by chyba v měření mohla být. Pokud však vyjdeme z neustálého zdokonalování tohoto indexu, se kterým přichází Eurostat, je pravděpodobné, že tato chyba je malá a v budoucnu se ještě zmenší.
- Třetí důvod pro usilování o nízkou kladnou míru inflace souvisí s možnou přítomností dlouhodobých inflačních diferenciálů uvnitř eurozóny. Inflační diferenciály, tedy rozdílné míry inflace v jednotlivých regionech, jsou v zásadě běžné v kterékoliv měnové unii. Jsou nedílnou součástí přizpůsobovacího mechanismu vyplývajícího z rozdílného hospodářského vývoje v jednotlivých regionech, které dohromady tvoří měnovou unii. Jednotná měnová politika však může ovlivňovat cenovou hladinu pouze v celé oblasti jako jednom celku a nemůže se zabývat inflačními diferenciály, stejně jako měnová politika v jedné konkrétní zemi nemůže snížit inflační diferenciály mezi jednotlivými oblastmi nebo městy.

Inflační diferenciály způsobené přechodnými faktory mají z ekonomického hlediska malý význam. Závažnější jsou strukturální inflační diferenciály, které jsou důsledkem nedokonalé reálné konvergence mezi jednotlivými regiony, tedy například počátečních rozdílů v úrovni příjmů a pokračujícího procesu vyrovnávání životní úrovně. Vznik takových inflačních diferenciálů by případně mohl způsobit ekonomické potíže v zemích nebo regionech s podprůměrnou mírou inflace, zejména pokud nominální strnulost zabraňuje nezbytné úpravě relativních cen, a tím omezuje efektivní alokaci zdrojů.

Rámeček 10 Proč zachovávat nízkou kladnou míru inflace?

Byly předneseny argumenty pro to, aby měnová politika ECB cílovala střednědobou míru inflace, která bude dostatečně vysoká, aby nenutila regiony se strukturálně nižší mírou inflace potýkat se s nominální strnulostí nebo delšími obdobími deflace. Dostupné studie se shodují na tom, že míra inflace pod úroveň 2 %, ale blízko této hladině, poskytuje v eurozóně v tomto ohledu dostatečné ochranné pásmo.

Dva pilíře strategie měnové politiky ECB

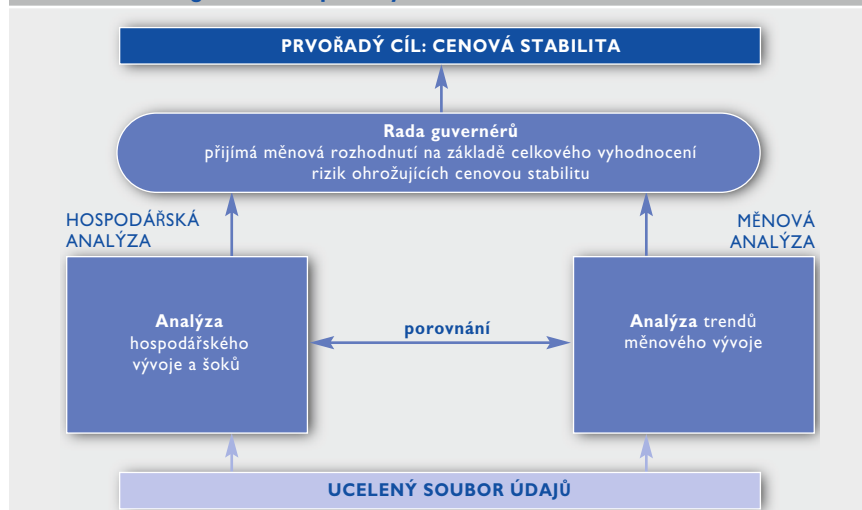
Rada guvernérů ECB se v říjnu 1998 dohodla na hlavních prvcích své strategie měnové politiky. Tuto strategii po pečlivém vyhodnocení všech relevantních aspektů potvrdila a dále vysvětlila v květnu 2003.

Kromě definice cenové stability používá ECB dva analytické pohledy (označované jako dva „pilíře“), pomocí nichž zařazuje, vyhodnocuje a porovnává informace, které jsou relevantní pro posouzení rizik ohrožujících cenovou stabilitu:

- První hledisko se zabývá hodnocením krátkodobých až střednědobých faktorů cenového vývoje se zaměřením na reálnou aktivitu a finanční podmínky v ekonomice (**hospodářská analýza**).
- Druhé hledisko (**měnová analýza**) slouží zejména jako prostředek k ověření, zda ukazatele, které pocházejí z hospodářské analýzy, odpovídají také střednědobé až dlouhodobé perspektivě vývoje.

Dvoupilířový přístup (viz rámeček 11) zajišťuje, že je dostatečná pozornost věnována různým perspektivám, a umožňuje tak obecné posouzení rizik pro cenovou stabilitu. Diverzifikovaný přístup k interpretaci hospodářské situace omezuje riziko chybného rozhodnutí, které s sebou nese přílišné spoléhání na jeden ukazatel, jednu prognózu nebo jeden model.

Schéma 2 Strategie měnové politiky ECB zaměřená na cenovou stabilitu

Zdroj: ECB (2004), *The monetary policy of the ECB*, s. 66.

Hospodářská analýza a měnová analýza představují dva pilíře strategie měnové politiky ECB.

Hospodářská analýza

V rámci hospodářské analýzy se hodnotí aktuální ekonomický a finanční vývoj a z něj vyplývající krátkodobá až střednědobá rizika pro cenovou stabilitu. Hospodářská analýza se zabývá všemi faktory, jež přispívají k hodnocení reálné hospodářské aktivity a k odhadu pravděpodobného vývoje cen podle vzájemného působení nabídky a poptávky na trzích zboží, služeb a práce. Patřičná pozornost je při této analýze také věnována potřebě identifikovat podobu šoků ovlivňujících ekonomiku, jejich dopad na náklady a tvorbu cen a krátkodobé až střednědobé vyhlídky pro jejich šíření v ekonomice. Pro přijímání vhodných rozhodnutí potřebuje Rada guvernérů důkladně znát stávající situaci v ekonomice a musí znát konkrétní podobu a rozsah všech ekonomických poruch, které jsou hrozbou pro cenovou stabilitu.

ECB pravidelně vyhodnocuje vývoj celkové nabídky, poptávky a podmínek na trhu práce, zkoumá řadu cenových a nákladových ukazatelů, fiskální politiku a platební bilanci eurozóny. Pečlivě se sledují také ukazatele vývoje na finančních trzích a ceny aktiv. Změny cen aktiv totiž mohou prostřednictvím důchodového a majetkového efektu ovlivnit vývoj cen. Například v situaci, kdy rostou ceny akcií, se zvyšuje hodnota majetku domácností, které akcie drží, a ty se pak mohou rozhodnout, že zvýší svou spotřebu. V důsledku toho vzroste spotřebitelská poptávka, což může vyvolat zvýšení domácích inflačních tlaků. Naopak pokud by ceny akcií klesaly, mohou se domácnosti rozhodnout, že svou spotřebu omezí.

Z cen aktiv a finanční výnosnosti lze také odvodit informace o očekávání finančních trhů, včetně očekávání týkajících se budoucího vývoje cen. Například při nákupu a prodeji dluhopisů totiž subjekty na finančním trhu mimoděk ukazují, jaká jsou jejich očekávání ohledně budoucího vývoje úrokových sazeb a cen. ECB může pomocí řady metod vyhodnocovat ceny na finančních trzích a odvozovat z nich tržní očekávání ohledně budoucího cenového vývoje.

Pečlivě se také sleduje vývoj směnných kurzů a jejich vliv na cenovou stabilitu. Pohyby kurzů vzhledem ke svému vlivu na dovozní ceny přímo ovlivňují cenový vývoj. Změny směnného kurzu mohou také změnit cenovou konkurenceschopnost domácích výrobků na zahraničních trzích, a mají tak vliv na poptávku a případně tedy i na perspektivu vývoje cen. Pokud tento vliv směnných kurzů změní očekávání a chování subjektů při určování mezd a cen, mohou vývoj cen ovlivňovat ještě sekundární dopady.

Významnou roli v hospodářské analýze hrají makroekonomické projekce pracovníků Eurosystemu, které dvakrát ročně sestavují zaměstnanci ECB a národních centrálních bank. Rada guvernérů je v rámci dvoupilířové strategie vyhodnocuje společně s dalšími informacemi a s jinými druhy analýz, nenese však za tyto projekce odpovědnost. Zveřejňované projekce jsou výsledkem scénáře založeného na řadě technických předpokladů, včetně předpokladu neměnných krátkodobých úrokových sazeb. V tomto ohledu představují projekce scénář, který se v budoucnu nejspíš nenaplní, jelikož měnová politika bude vždy reagovat na rizika ohrožující cenovou stabilitu.

Makroekonomické projekce vývoje inflace, které vypracovávají pracovníci Eurosystému, proto v žádném případě nelze vnímat jako zpochybňování odhodlanosti Rady guvernérů udržet cenovou stabilitu ve střednědobém horizontu. Hospodářské subjekty stanovující mzdy a ceny by stejně jako podniky a domácnosti měly vycházet z toho, že „nejlepší predikcí“ cenového vývoje ve střednědobém horizontu je kvantitativní definice cenové stability ECB.

Měnová analýza

Měnová analýza ECB je založena na skutečnosti, že ve střednědobém až dlouhodobém horizontu existuje úzká souvislost mezi růstem peněžní zásoby a inflací. Přiřazení zásadní role peněžům potvrzuje střednědobou orientaci strategie měnové politiky ECB. Přijímání měnových rozhodnutí a vyhodnocování jejich dopadů nejen podle krátkodobých nebo střednědobých ukazatelů vyplývajících z analýzy hospodářského vývoje, ale také podle vývoje peněžní zásoby a likvidity umožňuje ECB zaměřit se na dlouhodobější trendy než jen na přechodné dopady různých šoků a nepodlehnout pokušení zasahovat příliš často.

Aby ECB jasně ukázala své odhodlání provádět měnovou analýzu a poskytla měřítko pro hodnocení vývoje peněžní zásoby, vyhlásila referenční hodnotu pro tempo růstu širokého peněžního agregátu M3. Tato referenční hodnota odkazuje na takové tempo růstu agregátu M3, které je považováno za slučitelné s cenovou stabilitou ve střednědobém horizontu. V prosinci 1998 Rada guvernérů stanovila tuto referenční hodnotu na 4½ % ročně. Tuto úroveň následně několikrát potvrdila. Tato úroveň referenční hodnoty vychází z definice cenové stability a ze střednědobých předpokladů pro potenciální růst reálného HDP na úrovni 2 až 2½ % a zpomalování rychlosti oběhu peněz tempem mezi ½ % a 1 %.

Tato referenční hodnota není cílem měnové politiky, ale poskytuje měřítko pro vyhodnocování údajů o vývoji peněžní zásoby v eurozóně. Vzhledem ke střednědobé až dlouhodobé orientaci měnového přístupu však neexistuje přímá provázanost mezi krátkodobým vývojem peněžní zásoby a rozhodnutími měnové politiky. Měnová politika proto mechanicky nereaguje na odchylky růstu M3 od referenční hodnoty.

Měnová analýza ECB se neomezuje pouze na srovnávání tempa růstu M3 s jeho referenční hodnotou. Pravidelně se analyzuje celá řada dalších měnových a finančních proměnných. Sleduje se například vývoj jednotlivých složek M3 (např. peněz v oběhu nebo termínovaných vkladů), jejich změny totiž mohou objasnit celkové změny agregátu M3. V tomto ohledu mohou úzce vymezené agregáty, jako například M1, obsahovat některé údaje o reálné ekonomické aktivitě. Stejně tak změny v objemu úvěrů poskytovaných soukromému sektoru mohou nabídnout informace o finanční situaci a prostřednictvím rozvahy měnových a finančních institucí (MFI) také dodatečné informace o penězích. Tato analýza přispívá k lepšímu pochopení vývoje M3 oproti referenční hodnotě a zároveň poskytuje širší kontext pro vývoj likvidity v ekonomice a jeho případné vlivy na rizika ohrožující cenovou stabilitu.

3.1.3 OPERACE MĚNOVÉ POLITIKY

V souladu se svou strategií měnové politiky ovlivňuje ECB krátkodobé sazby na peněžním trhu tím, že ohlašuje orientaci měnové politiky a řídí likviditu na peněžním trhu. Kromě toho, že ECB ovlivňuje sazby prostřednictvím řízení objemu likvidity, může svou orientaci měnové politiky také naznačovat trhu tím, že změní podmínky, za kterých je Eurosystem ochotný do transakcí na peněžním trhu vstupovat.

V rámci činnosti Eurosystemu se ECB rovněž snaží zajistit bezproblémové fungování peněžního trhu a pomáhat bankám, aby si mohly snadno a organizovaně zajistit dostatek likvidity. To je zajištěno pomocí pravidelného refinancování bankám a pomocí facilit, které jim umožňují nakládat se zůstatky na konci dne a zmírňovat dopady krátkodobých fluktuací likvidity.

Operační rámec Eurosystemu je založen na ustanoveních Statutu ESCB. Byl navržen v souladu s článkem 105 Smlouvy o ES, podle nějž Eurosystem jedná „v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží, čímž podporuje efektivní umístování zdrojů“ a dále v souladu s následujícími zásadami:

- zásada provozní efektivity, která umožňuje, aby měnová rozhodnutí co nejpřesněji a v co možná nejkratším termínu účinkovala na krátkodobé sazby na peněžním trhu,

Tabulka 3 Operace měnové politiky Eurosystemu					
Operace měnové politiky	Typ transakce		Splatnost	Četnost	Postup
	Poskytování likvidity	Absorpce likvidity			
Operace na volném trhu					
Hlavní refinanční operace	reverzní transakce	-	1 týden	týdně	standardní nabídkové řízení
Dlouhodobější refinanční operace	reverzní transakce	-	3 měsíce	měsíčně	standardní nabídkové řízení
Operace jemného doladění	reverzní transakce měnové swapy	reverzní transakce příjem termínovaných vkladů měnové swapy	nestandardizováno	nepravidelně	rychlé nabídkové řízení dvoustranné postupy
	přímé nákupy	přímé prodeje	-	nepravidelně	dvoustranné postupy
Strukturální operace	reverzní transakce	vydávání dluhových cenných papírů	standardizováno/ nestandardizováno	pravidelně i nepravidelně	standardní nabídkové řízení
	přímé nákupy	přímé prodeje	-	nepravidelně	dvoustranné postupy
Stálé facility					
Mezní záporní facilita	reverzní transakce	-	jednodenní	přístup dle uvážení protistrany	
Vkladová facilita	-	vklady	jednodenní	přístup dle uvážení protistrany	

- zásada rovného přístupu k finančním institucím bez ohledu na jejich velikost nebo sídlo v rámci eurozóny,
- zásada decentralizovaného provádění operací měnové politiky Eurosystemu prostřednictvím národních centrálních bank,
- zásada jednoduchosti, transparentnosti, kontinuity, bezpečnosti a efektivit při vynakládání prostředků.

Jednoduchost a transparentnost zajišťují, že záměry vedoucí k jednotlivým operacím měnové politiky budou správně chápány. Cílem zásady kontinuity je předcházet častým a výrazným změnám nástrojů a postupů tak, aby centrální banky a jejich protistrany mohly při účasti v operacích měnové politiky využívat své dřívější zkušenosti. Zásada bezpečnosti vyžaduje, aby finanční a provozní rizika Eurosystemu byla udržována na minimální úrovni. Zejména poskytování úvěrů úvěrovým institucím musí být zajištěno tak, jak to vyžaduje článek 18 Statutu ESCB. Efektivita ve vynakládání prostředků představuje snahu o udržení nízkých provozních nákladů pro Eurosystem i jeho protistrany.

Rámeček 12 Operace na volném trhu a stálé facility

Operace Eurosystemu na volném trhu lze rozdělit do následujících čtyř skupin podle jejich cíle, pravidelnosti a používaných postupů:

- hlavní refinanční operace,
- operace jemného doladění,
- dlouhodobější refinanční operace,
- strukturální operace.

Hlavní refinanční operace

Hlavní refinanční operace jsou mezi operacemi na volném trhu nejdůležitější a představují základní nástroj měnové politiky Eurosystemu. Poskytují bankovnímu systému největší část likvidity a mají zásadní roli v ovlivňování úrokových sazeb, řízení objemu likvidity na trhu a signalizaci orientace měnové politiky.

Hlavní refinanční operace se provádějí jednou týdně a mají splatnost jeden týden.¹ Mají podobu standardních nabídkových řízení, která jsou prováděna podle předem vyhlášeného harmonogramu a jejichž délka od vyhlášení po oznámení výsledků je 24 hodin. Těchto operací se mohou účastnit všechny protistrany, které splňují obecná kritéria způsobilosti. V zásadě se mohou těchto operací jako protistrany Eurosystemu účastnit všechny úvěrové instituce sídlící v eurozóně.

Dlouhodobější refinanční operace

Kromě týdenních hlavních refinančních operací provádí Eurosystem také měsíční dlouhodobější refinanční operace s tříměsíční splatností.

Účelem těchto operací je poskytovat bankovnímu systému dlouhodobější likviditu. Díky tomu není nutné každý týden znovu poskytovat celý objem likvidity na peněžním trhu. Dlouhodobější refinanční operace jsou stejně jako hlavní refinanční operace poskytovány prostřednictvím standardních decentralizovaných nabídkových řízení a mohou se jich účastnit všechny protistrany, které splňují obecná kritéria způsobilosti.

¹ V březnu 2004 byla splatnost zkrácena ze dvou týdnů na jeden týden.

Operace jemného doladění

Eurosystem může také provádět nepravidelné (ad hoc) operace na volném trhu, tedy operace jemného doladění. Účelem těchto operací může být absorpce likvidity nebo její poskytování. Jejich cílem je řízení likvidní situace na trhu a úrokových sazeb peněžního trhu, zejména za účelem zmírnění vlivu nepředvídaných výkyvů v objemu likvidity na úrokové sazby.

Vzhledem k jejich účelu jsou operace jemného doladění obvykle prováděny prostřednictvím „rychlých“ nabídkových řízení. V těchto řízeních je odstup mezi vyhlášením operace a oznámením výsledku jedna hodina. Z provozních důvodů může Eurosystem k účasti na operacích jemného doladění vybrat pouze omezený počet protistran. Operace jemného doladění lze rovněž provádět prostřednictvím dvoustranných postupů, při kterých Eurosystem provádí transakci s jednou nebo několika protistranami bez nabídkového řízení.

Operace jemného doladění obvykle decentralizovaně provádějí národní centrální banky, Rada guvernérů však může za výjimečných okolností rozhodnout, že dvoustranné operace jemného doladění bude provádět přímo ECB.

Strukturální operace

Operační rámec také dává Eurosystemu možnost provádět strukturální operace. Účelem těchto operací je upravovat strukturální likviditu Eurosystemu vůči bankovnímu systému, tedy objem likvidity na trhu během delšího období. Tyto operace by mohly mít podobu reverzních transakcí, přímých transakcí nebo emise dluhopisů. Eurosystem doposud nemusel k upravení strukturální likvidity bankovního systému tyto operace použít.

Stálé facility

Pomocí mezní zápůjční facility poskytuje centrální banka úvěry do druhého dne oproti zajištění a za předem určenou úrokovou sazbu. Úroková sazba pro tyto úvěry je obvykle výrazně vyšší než odpovídající tržní sazba. Proto úvěrové instituce používají mezní zápůjční facility pouze jako poslední možnost pro získání finančních prostředků. Jelikož přístup k mezní zápůjční facility je omezen pouze částkou poskytnutého kolaterálu, představuje úroková sazba této facility obvykle strop pro tržní sazbu úvěrů do druhého dne na peněžním trhu.

Naopak vkladová facility umožňuje bankám ukládat prostředky u centrální banky do druhého dne za předem danou úrokovou sazbu. Úroková sazba pro tyto vklady do druhého dne je obvykle výrazně nižší než odpovídající tržní sazba. Proto protistrany ukládají volné prostředky do druhého dne u Eurosystemu, pouze pokud nemohou použít své peníze jinak. Stejně tak jako úroková sazba mezní zápůjční facility poskytuje horní mez, je úroková sazba pro vkladovou facility obvykle spodní hranicí pro vklady do druhého dne na peněžním trhu.

Motivace pro banky používat stálé facility je výrazně snížena tím, jaké sazby jsou na ně vyhlášovány. Stálé facility jsou tudíž v průměru obecně využívány málo. Jejich průměrný denní objem většinou zůstává pod 1 mld. EUR, což je dokladem, že jsou používány k poskytování a absorpci likvidity pouze ve výjimečných případech.

Operace na volném trhu (viz rámeček 12) jsou nejdůležitější skupinou operací měnové politiky. Obecně je provádějí národní centrální banky na základě pokynů ECB a obvykle se provádějí na peněžním trhu, tedy na trhu, na němž je splatnost transakcí obecně nižší než jeden rok. Operace na volném trhu hrají významnou roli při ovlivňování úrokových sazeb, signalizaci orientace měnové politiky a řízení likvidity na peněžním trhu.

Stálé facility (viz rámeček 12), tedy mezní zápůjční facilitu a vkladovou facilitu, mohou protistrany Euro systému využívat z vlastní iniciativy. Tím, že ECB stanoví sazby stálých facilit, určuje pásmo, uvnitř něhož mohou na peněžním trhu kolísat úrokové sazby pro úvěry a vklady do druhého dne.

Doplňkem k operačnímu rámci je systém **minimálních rezerv**, které mají úvěrové instituce držet u národních centrálních bank (viz rámeček 13). Mezi základní funkce systému minimálních rezerv patří podpora stabilizace úrokových sazeb na peněžním trhu, zvětšování strukturálního nedostatku likvidity v bankovním systému a zvyšování poptávky po refinancování ze strany centrální banky.

Rámeček 13 Povinné minimální rezervy

ECB vyžaduje, aby úvěrové instituce povinně ukládaly prostředky u národních centrálních bank. Tyto povinné vklady se nazývají „povinné“ nebo „minimální“ rezervy. Výše minimálních rezerv, které by měla každá instituce držet, se vypočítává jako základ pro stanovení minimálních rezerv vynásobený sazbou rezerv.

Základ pro stanovení minimálních rezerv instituce je definován ve vztahu ke krátkodobým pasívům její rozvahy. Závazky vůči jiným úvěrovým institucím zahrnutým na seznamu institucí podléhajících systému minimálních rezerv Euro systému a závazky vůči ECB a národním centrálním bankám se do základu pro stanovení minimálních rezerv nezahrnují.

První zásadní funkcí systému povinných minimálních rezerv je stabilizovat úrokové sazby na peněžním trhu. Těto funkce je docíleno pomocí tzv. průměrovacího opatření. Toto průměrovací opatření znamená, že plnění požadavku minimálních rezerv úvěrovými institucemi se posuzuje podle průměrů denních zůstatků na jejich rezervních účtech za celou dobu udržovacího období, které trvá přibližně jeden měsíc. Úvěrové instituce tedy mohou vyrovnávat denní výkyvy v objemu likvidity (např. ty, které vyplývají z fluktuace poptávky po bankovkách), jelikož přechodnou nerovnováhu v objemu rezerv lze v rámci stejného udržovacího období vykompenzovat opačnou nerovnováhou.

Průměrovací opatření také znamená, že úvěrové instituce mohou maximalizovat poskytování úvěrů na trhu, když jsou sazby vyšší, než jaké se předpokládají po zbytek udržovacího období, a vzniklý nedostatek rezerv vykompenzovat v období, kdy jsou sazby méně výhodné. Tento mechanismus stabilizuje jednodenní úrokové sazby během udržovacího období a díky němu není nutné, aby centrální banka na peněžním trhu často intervenovala.

Rámeček 13 Povinné minimální rezervy

Druhou důležitou funkcí, kterou systém minimálních rezerv plní, je zvyšování strukturálního nedostatku likvidity v bankovním systému. To, že úvěrové instituce musejí povinně udržovat rezervy u národních centrálních bank, pomáhá zvyšovat poptávku po refinancování ze strany centrálních bank, což zase usnadňuje ECB ovlivňování sazeb na peněžním trhu pomocí pravidelných operací na poskytování likvidity.

Systém minimálních rezerv byl navržen tak, aby nezatěžoval bankovní systém v eurozóně ani neomezoval efektivní alokaci zdrojů. K dosažení těchto cílů jsou povinné rezervy úvěrových institucí úročeny sazbou, která je velmi blízká krátkodobým sazbám na peněžním trhu. Tato sazba odpovídá průměru mezní sazby pro hlavní finanční operace za udržovací období, přičemž tento průměr je vážen podle počtu kalendářních dnů.

3.2 OPERACE SE TŘETÍMI ZEMĚMI A MEZINÁRODNÍMI ORGANIZACEMI

Pokud jde o vnější vztahy Eurosystemu, článek 23 Statutu ESCB dává ECB a národním centrálním bankám pravomoc:

- navazovat vztahy s centrálními bankami a s finančními institucemi ve třetích zemích a, je-li to účelné, i s mezinárodními organizacemi,
- nabývat a prodávat promptně i termínově všechny typy devizových aktiv a drahé kovy,
- spravovat devizová aktiva v jejich držení,
- provádět ve vztahu k třetím zemím a k mezinárodním organizacím všechny typy bankovních transakcí včetně zápůjčních a výpůjčních operací.

3.2.1 Devizové operace

Nejdůležitějším druhem devizových operací Eurosystemu jsou intervence na devizových trzích. Intervenční operace se provádějí výhradně prostřednictvím devizových rezerv držených ECB. V rámci kurzové politiky eurozóny mohou být prováděny také v měnách zemí mimo Evropskou unii, např. v amerických dolarech nebo v japonských jenech. Mohou být rovněž prováděny uvnitř Společenství v rámci mechanismu směnných kurzů ERM II.

Podle čl. 105 odst. 2 Smlouvy o ES a článku 3 Statutu ESCB musí být devizové operace Eurosystemu „v souladu s článkem 111 Smlouvy“. Článek 111 definuje institucionální rámec kurzové politiky eurozóny.

Institucionální rámec kurzové politiky eurozóny

Podle čl. 105 odst. 2 Smlouvy o ES a článku 3 Statutu ESCB musí být devizové operace Eurosystemu v souladu s článkem 111 Smlouvy.

- Podle čl. 111 odst. 1 může Rada EU na základě jednomyslného rozhodnutí uzavírat formální dohody o kurzovém systému eura vůči měnám mimo EU.
- Článek 111 odst. 2 stanoví, že při neexistenci tohoto systému směnných kurzů může Rada EU kvalifikovanou většinou formulovat obecné směry kurzové politiky.

Tyto obecné směry však nesmějí být v rozporu s prvořadým cílem udržovat cenovou stabilitu a mohou být formulovány pouze na doporučení ECB, nebo na doporučení Komise po konzultaci s ECB. V případě formálního kurzového systému eura musí Rada EU přihlídnout ke stanovisku ECB „*ve snaze dosáhnout shody slučitelné s cílem cenové stability*“ (čl. 111 odst. 1 Smlouvy).

Ani jeden z těchto postupů zatím nebyl použit. Evropská rada na svém zasedání 13. prosince 1997 v Lucemburku zdůraznila, že kurz eura je třeba vnímat jako výsledek hospodářského vývoje a hospodářské politiky a ne jako nezávislý cíl. Z tohoto důvodu konstatovala, že obecné směry kurzové politiky eura by byly formulovány pouze za výjimečných okolností, například pokud by kurz jednoznačně neodpovídal hospodářské situaci. Tyto obecné směry by měly vždy respektovat nezávislost ESCB a měly by být v souladu s prvořadým cílem ESCB, tedy s udržováním cenové stability.

Intervence v měnách zemí mimo EU

Vzhledem k neexistenci institucionálního systému a kurzového cíle ECB došlo během prvních pěti let existence měnové unie k intervencím vůči měnám zemí mimo EU pouze dvakrát, a to na podzim roku 2000. Kurz eura od konce roku 1998 soustavně klesal a stále více se tak vzdaloval základním hospodářským ukazatelům eurozóny a vznikalo riziko, že dosáhne úrovně, kdy bude výrazně v rozporu s hospodářskou situací. To mohlo mít negativní vliv na světovou ekonomiku a na cenovou stabilitu v eurozóně. ECB proto společně s měnovými orgány Spojených států, Japonska, Spojeného království a Kanady iniciovala 22. září 2000 koordinovanou intervenci na devizových trzích. Další intervenci ECB provedla začátkem listopadu 2000.

Kurzový mechanismus ERM II

Na začátku třetí etapy HMU se začal používat nový kurzový mechanismus ERM II. Nahradil Evropský měnový systém, který sehrál zásadní roli v přípravách na HMU (viz oddíl 1.1.2), ale který bylo se vznikem HMU nutné upravit.

Stejně jako jeho předchůdce je i ERM II mezivládním systémem založeným na dvou právních dokumentech:

- Usnesení Evropské rady o zřízení mechanismu směnných kurzů ve třetí etapě Hospodářské a měnové unie, Amsterdam, 16. června 1997.²

² Úř. věst. C 236, 2.8.1997, s. 5.

- Dohoda ze dne 1. září 1998 mezi Evropskou centrální bankou a národními centrálními bankami členských států vně eurozóny o pracovních postupech pro mechanismus směnných kurzů ve třetí etapě hospodářské a měnové unie³ po novelizaci dohodou ze 14. září 2000⁴.

Účelem ERM II je napojit na euro měny členských států, které nejsou členy eurozóny. Toto napojení se uskutečňuje na základě vzájemně dohodnutých pevných centrálních parit vůči euru se standardním flukтуаčním pásmem $\pm 15\%$, přičemž tyto centrální parity je možné změnit. Pokud je to vzhledem k dosažené úrovni konvergence vhodné, mohou být dohodnuta i užší flukтуаční pásma.

Účast v mechanismu ERM II je pro členské státy nacházející se mimo eurozónu dobrovolná. Jak je však uvedeno ve výše zmíněném usnesení Evropské rady, lze od členského státu, na nějž se vztahuje výjimka, očekávat, že do ERM II vstoupí. Článek 124 Smlouvy o ES požaduje, aby každý členský stát, který není členem eurozóny, „*pokládal svou kurzovou politiku za věc společného zájmu*“ a aby přihlížel ke „*zkušenostem získaným ze spolupráce v rámci EMS*“. V souladu s článkem 121 je členství v ERM II bez výrazného napětí po dobu nejméně dvou let jedním z kritérií pro hodnocení, zda členský stát splňuje podmínky pro zavedení eura jako své měny. ERM II tudíž podporuje konvergenci a pomáhá členským státům mimo eurozónu při zavádění eura. Dále členské státy v eurozóně i mimo ni ochraňuje před nepříznivými tlaky na devizových trzích.

Rozhodnutí o centrálních paritách a flukтуаčních pásmech se přijímají vzájemnou dohodou ministrů financí zemí eurozóny, ECB a ministrů financí a guvernérů národních centrálních bank zúčastněných členských států, které nejsou členy eurozóny. Tento postup zaručuje mnohostrannou diskuzi (obvykle ve formě zasedání), které se účastní také Komise a Hospodářský a finanční výbor (viz oddíl 4.3.4).

Intervence v rámci ERM II

V případech, kdy se kurz měny blíží hranici flukтуаčního pásma, je intervence centrálních bank v zásadě automatická a neomezená. Intervenční a finanční povinnosti pro ECB však nesmějí být v rozporu s primárním cílem, jímž je udržování cenové stability. Podle podmínek stanovených ve výše zmíněném usnesení a dohodě však mohou ECB a zúčastněné národní centrální banky vně eurozóny automatické intervence a jejich financování zastavit, pokud by byly v rozporu s jejich hlavním cílem udržovat cenovou stabilitu. Stejně tak mají všichni účastníci dohody právo „*iniciovat důvěrná jednání zaměřená na přehodnocení centrálních parit*“.

Dánská koruna se účastní ERM II od jeho vzniku, její flukтуаční pásmo je $\pm 2,25\%$ kolem centrální parity vůči euru. Řecká drachma se ERM II účastnila před vstupem Řecka do eurozóny v roce 2001 (viz oddíl 1.1.4).

³ Úř. věst. C 345, 13.11.1998, s. 6.

⁴ Úř. věst. C 362, 16.12.2000, s. 11.

Po rozšíření EU dne 1. května 2004 se počet účastníků ERM II rozšířil o sedm zemí. Do ERM II tak vstoupilo Estonsko, Litva a Slovinsko (28. června 2004) a dále Kypr, Lotyšsko, Malta a Slovensko (2. května 2005). Všechny tyto země vstoupily se standardním flukтуаčním pásmem $\pm 15\%$ kolem centrální parity vůči euru. U ostatních zemí, které 1. května 2004 vstoupily do EU, se vstup do mechanismu v budoucnu také očekává.

K intervencím vůči euru dochází zřídka. Tyto operace prováděly centrální banky zúčastněných členských států EU, pokud byla intervence nezbytná k udržení stability ERM II.

3.2.2 Správa devizových rezerv

Jak ECB, tak i národní centrální banky drží a spravují devizové rezervy: ECB drží a spravuje devizové rezervy, které na ni byly převedeny pro účely stanovené Statutem ESCB; naopak devizové rezervy, které zůstaly národním centrálním bankám, podléhají jejich držení a správě.

Objem a složení devizových rezerv ECB

Devizové rezervy ECB jsou drženy a spravovány především pro potřeby intervencí ze strany ECB, pokud by takové intervence byly nutné.

Objem devizových rezerv ECB

Článek 30.1 Statutu ESCB stanoví, že národní centrální banky na ECB převedou devizová aktiva do výše 50 miliard EUR.⁵ Se zahájením třetí etapy HMU v lednu 1999 převedly národní centrální banky eurozóny na ECB devizová aktiva v hodnotě 39,46 mld. EUR. Podle Statutu ESCB tento převod představoval maximální povolenou částku sníženou o podíly na základním kapitálu ECB náležející bankám těch zemí, které nebyly od počátku členy eurozóny. Když se 1. ledna 2001 stalo členem eurozóny Řecko, Bank of Greece převedla na ECB dodatečná rezervní aktiva odpovídající částce 1,28 mld. EUR. Celkový objem devizových aktiv převedených národními centrálními bankami na ECB podle jejich podílů na základním kapitálu, za která výměnou obdržely úročené pohledávky v eurech, pak dosahoval hodnoty 40,74 mld. EUR. Celkem 15 % těchto převodů bylo provedeno ve zlatě a zbylých 85 % v amerických dolarech a v japonských jenech.

Od té doby hodnota devizových rezerv ECB v důsledku transakcí a pohybů kurzů a cen výrazně kolísá. Na konci roku 2005 jejich hodnota dosahovala 41,5 mld. EUR. Objem devizových rezerv i zlata se snížil, v případě devizových rezerv v důsledku intervenčních prodejů na podzim roku 2000 (viz oddíl 3.2.1) a u zlata

⁵ Se vstupem dalších zemí do EU se tento úvodní limit automaticky zvyšuje podle podílů národních centrálních bank těchto nových členů na upsaném kapitálu ECB (článek 49.3 Statutu). Když do EU 1. května 2004 vstoupily některé středoevropské, východoevropské a středomořské země, navýšil se tento limit na přibližně 55,6 mld. EUR. Toto automatické navýšování znamená, že národní centrální banky všech budoucích členů eurozóny mohou provést odpovídající převody rezervních aktiv, aniž by pak ECB musela přerozdělovat devizové rezervy národním centrálním bankám stávajících států eurozóny.

kvůli jeho prodeji v letech 2005 a 2006⁶ v souladu s Dohodou centrálních bank o zlatě (viz rámeček 14). Pokles těchto objemů byl však plně vykompenzován vyšší tržní hodnotou zlata v držení ECB.

Článek 30.4 Statutu ESCB kromě toho dává ECB právo požádat o další převod devizových rezerv nad úroveň prvotního převodu. Taková žádost podléhá sekundární legislativě Společenství. Z tohoto důvodu Rada na doporučení ECB přijala nařízení⁷, které ECB povoluje další žádosti do celkové výše 50 mld. EUR. ECB by k takovému výzvam přistoupila, pouze pokud by chtěla doplnit rezervy, jejichž hodnota by poklesla, a nikoliv za účelem zvýšení celkového objemu rezerv. Pokud to bude považováno za nezbytné, mohou se další převody rezervních aktiv na ECB uskutečnit na základě další sekundární legislativy Společenství.

Devizové rezervy ECB obsahují také určitou částku ve zvláštních právech čerpání (ZPČ), které jsou výsledkem dobrovolných transakcí ECB s ostatními držiteli ZPČ na základě stálé dohody s MMF (viz oddíl 5.3.1).

Správa devizových rezerv ECB

Cílem správy devizových rezerv ECB je zajistit, aby ECB měla kdykoliv k dispozici dostatek likvidních zdrojů pro jakoukoliv devizovou intervenci. Znamená to, že základními předpoklady pro investování devizových rezerv jsou likvidita a bezpečnost. Na základě těchto omezení jsou devizové rezervy ECB spravovány tak, aby byla maximalizována jejich hodnota.

Pravidla pro investování převádějí obecné cíle pro správu portfolií do konkrétních pravidel a zásad: ty jsou definovány v rámci ECB a zahrnují strukturu podle jednotlivých měn, pravidla pro porovnávání úrokového rizika oproti výnosům a úvěrového rizika oproti požadavkům na likviditu.

Rada guvernérů definovala strukturu devizových rezerv podle jednotlivých měn na základě odhadovaných potřeb v případě tržní intervence i na základě optimalizace rizik. Na začátku roku 1999 byl poměr mezi americkými dolary a japonskými jeny 90/10. Na konci roku 2005 byl po kurzových fluktuacích a některých vyrovnávacích operacích tento poměr 85/15.

Některé činnosti správy portfolií, jako například řízení rizik a účtování, jsou sice prováděny centralizovaně v ECB, většina činností tzv. front office a back office je však prováděna decentralizovaně v celém Eurosystemu na základě pověření pro správu devizových rezerv, které ECB udělila národním centrálním bankám eurozóny⁸. Při plnění těchto funkcí jednají národní centrální banky jménem ECB jako její veřejní zástupci. Tento postup je používán proto, aby protistrany ECB na národních trzích dokázaly rozlišit operace, kdy národní centrální banky jednají

⁶ Viz tiskové zprávy ECB ze 31. března 2005 a 31. března 2006.

⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1010/2000 o dalších výzvách Evropské centrální banky ke složení měnových rezerv (Úř. věst. L 115, 16.5.2000, s. 2).

⁸ Od začátku roku 2006 se národní centrální banky eurozóny mohou zřít správy devizových rezerv pro ECB. Ty národní centrální banky, které funkci správy devizových rezerv přijaly (v současnosti všech 12 národních centrálních bank zemí eurozóny), mohou spravovat odpovídající část portfolia buď v amerických dolarech, nebo v japonských jenech. Deutsche Bundesbank a Banque de France mohou každá spravovat dvě části rezerv. Viz ECB (2006), Portfolio management at the ECB, s. 23.

jménem ECB, od operací, kdy spravují své vlastní rezervy. Prostřednictvím systému správy portfolií, který využívá vlastní síť zabezpečené komunikace v rámci ESCB, dostává ECB v reálném čase informace o obchodech, které jejím jménem provádějí všechny národní centrální banky.

Strategické limity pro každou měnu stanovené Radou guvernérů odrážejí dlouhodobé požadavky měnové politiky ECB a její podmínky pro riziko a výnosnost. Taktické limity stanovené Investičním výborem ECB a schválené Výkonnou radou musí být dodržovány v rámci předem stanovených pásem kolem strategického limitu a představují krátkodobé až střednědobé rizikové a výnosové preference ECB za daných tržních podmínek. Zadání ECB pro správu devizových rezerv ze strany národních centrálních bank předpokládá dosažení lepších výsledků, než jakými jsou taktické limity.

Protistrany a prostředníky pro operace s devizovými aktivy vybírá ECB na základě doporučení národních centrálních bank a podle jednotného postupu, který vychází ze dvou souborů kritérií:

- hodnocení úvěruschopnosti protistran,
- posouzení efektivity a zejména posouzení poskytovaných výzkumných služeb, cenové konkurenceschopnosti a schopnosti protistran zpracovávat velké objemy za všech tržních podmínek.

Transakce prováděné s protistranami ECB se dokumentují standardními tržními dohodami. ECB také vyvinula vlastní vzorovou smlouvu o nettingu, kterou její protistrany přijaly.

ECB průběžně aktualizuje seznam nástrojů, které mohou být používány při správě devizových rezerv. Cílem při jejich výběru je zajistit používání stále propracovanějších nástrojů, které budou splňovat požadavky na vysokou úroveň zabezpečení a likvidity.

Zlaté rezervy

V souladu s Dohodou centrálních bank o zlatě (viz rámeček 14) neprobíhá aktivní správa zlatých rezerv ECB.

Devizové rezervy národních centrálních bank

Devizové rezervy, které nebyly převedeny na ECB, i nadále drží a spravují národní centrální banky.

Při očištění od vlivu devizových kurzů objem devizových rezerv v držení národních centrálních bank v letech 1999 až 2005 trvale klesal a na konci roku 2005 dosahoval zhruba hodnoty 279 mld. EUR, z čehož 111 mld. EUR představovala devizová aktiva a 168 mld. EUR zlato, zvláštní práva čerpání a rezervní pozice MMF.

Evropská centrální banka
Banca d'Italia
Banco de España
Banco de Portugal
Bank of Greece
Banque Centrale du Luxembourg
Banque de France
Banque Nationale de Belgique
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland
De Nederlandsche Bank
Deutsche Bundesbank
Oesterreichische Nationalbank
Suomen Pankki – Finlands Bank
Schweizerische Nationalbank
Sveriges Riksbank

V zájmu ujasnění svých záměrů ohledně zlatých rezerv se podepsané instituce dohodly učinit následující prohlášení:

1. Zlato zůstane důležitou součástí globálních peněžních rezerv.
2. Prodeje zlata, o kterých již podepsané instituce rozhodly, či o nichž mají rozhodnout, budou probíhat v rámci koordinovaného programu prodeje po dobu pěti let od 27. září 2004, tedy od skončení platnosti předchozí dohody. Roční prodej nepřesáhne 500 tun a celkový prodej v tomto období nebude vyšší než 2 500 tun.
3. Pro toto období se podepsané strany dohodly, že celkový objem jejich zápůjček zlata a celkový objem využití termínových transakcí a opcí ve zlatě nepřesáhne objem obvyklý k datu podpisu předchozí dohody.

Tato dohoda bude po uplynutí pěti let opět přezkoumána.

Zdroj: Tisková zpráva ECB ze dne 8. března 2004

Jelikož se intervence na devizových trzích provádějí pomocí rezerv, které má v držení ECB, devizové rezervy držené národními centrálními bankami se pro účely kurzové politiky již nepoužívají. Jak už však bylo zmíněno výše, ECB může národní banky o tyto rezervy požádat.

Podle článku 31 Statutu ESCB musí ECB předem schválit devizové operace, jež kterákoliv národní centrální banka provádí se svými devizovými rezervami. Tento požadavek zaručuje konzistentnost s jednotnou měnovou a kurzovou politikou ECB. Vztahuje se na transakce, které mohou ovlivnit kurz nebo domácí podmínky likvidity a které přesahují limity stanovené v obecných zásadách ECB. Investiční obchody národních centrálních bank na zahraničních finančních trzích nemusejí být schvalovány předem, jelikož neovlivňují jednotnou měnovou a kurzovou politiku ECB. Transakce prováděné národními centrálními bankami (ať už vlastním jménem nebo jménem národních vlád) při plnění jejich závazků

vůči mezinárodním organizacím, jako jsou BIS nebo MMF, také výše zmíněnému požadavku nepodléhají.

Analogicky a podle článku 31.3 Statutu jsou kromě národních centrálních bank zemí eurozóny předmětem kontroly ze strany ECB také transakce členských států EU s jejich devizovými provozními zůstatky.⁹

3.3 PLATEBNÍ A ZÚČTOVACÍ SYSTÉMY

Úkol Eurosystemu podporovat plynulé fungování platebních systémů je stanoven v článku 22 Statutu, který ECB a národním centrálním bankám umožňuje poskytovat facility pro zajištění účinných a spolehlivých zúčtovacích a platebních mechanismů v rámci Společenství a v ostatních zemích. K plnění tohoto úkolu může ECB také vydávat nařízení.¹⁰

Účinné a spolehlivé platební mechanismy a systémy zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry jsou nezbytným předpokladem pro účinnou měnovou politiku. Eurosystem využívá platební systémy k vypořádání svých operací měnové politiky a vnitrodenních úvěrových operací. Jelikož tyto operace musejí být zajištěny, schopnost protistran Eurosystemu poskytovat zajištění závisí na spolehlivé a účinné infrastruktuře zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry. Spolehlivé fungování jak platebních systémů, tak i systémů zúčtování obchodů s cennými papíry je také zásadní pro fungování peněžního trhu v eurech a obecněji také pro ostatní národní a mezinárodní finanční trhy (např. devizový trh, trh cenných papírů a trh derivátů).

Existují dva základní typy rizika souvisejícího s platebními systémy a systémy zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry:

- riziko, že jedna ze stran v tomto systému nemusí být schopna dostát svým závazkům buď při jejich splatnosti, nebo kdykoliv v budoucnu (úvěrové riziko),
- riziko, že jedna ze stran v tomto systému nemusí mít dostatek prostředků nebo cenných papírů pro splnění svých závazků předpokládaným způsobem a v předpokládaném termínu, i když později takového plnění schopna být může (riziko ztráty likvidity).

Obě kategorie finančního rizika by mohly vyvolat situaci, kdy by neschopnost jednoho účastníka dostát závazkům v mezibankovním převodu nebo v systému zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry vyvolala dominový efekt, v jehož důsledku by ani ostatní účastníci nebyli schopni dostát svým závazkům při jejich splatnosti. Taková situace by mohla vyvolat dalekosáhlé narušení finančního trhu jako celku (systémové riziko), které by mohlo ovlivnit celou ekonomiku.

⁹ Obecné zásady ECB/2003/12 ze dne 23. října 2003 pro transakce zúčastněných členských států s jejich devizovými provozními zůstatky podle článku 31.3 Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (Úř. věst. L283, 31.10.2003, s. 81).

¹⁰ Doposud nebylo nutné, aby ECB využila svoji pravomoc vydávat právní předpisy, která jí přísluší podle článku 22 Statutu ESCB. Bližší informace o rozsahu pravomoci ECB vydávat právní předpisy podle článku 22 Statutu naleznete v článku „The role of the Eurosystem in payment and clearing systems“ v *Měsíčním bulletinu* ECB z dubna 2002.

V případě systémů zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry existuje také riziko ztráty nebo nedostupnosti cenných papírů uložených v úschově v případě nedbalosti nebo konkurzu uschovatelské banky, nebo v případě jakékoliv jiné nepříznivé situace, do které se tato banka může dostat (riziko uschovatele). Toto riziko má také vliv na schopnost účastníka dodat cenné papíry v potřebnou dobu.

Kromě toho, že by platební systémy a systémy zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry měly být bezpečné, měly by také být účinné a snadno použitelné, a to jak pro své uživatele, tak i pro celou ekonomiku. Vždy však existuje rozpor mezi minimalizací nákladů a sledováním dalších cílů, jako například bezpečnosti. Standardy a doporučení pro zajištění alespoň minimální úrovně zabezpečení a efektivity jsou proto nezbytným vodítkem pro všechny účastníky platebních systémů a systémů zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry při jejich rozhodnutích a podporují tak konkurenci mezi platebními systémy a systémy zúčtování a vypořádání a zabraňují snaze o vyhledávání nejvýhodnějších regulačních podmínek.

Vzhledem k těmto okolnostem a k mandátu vymezenému ve Smlouvě o ES a ve Statutu ESCB je cílem činnosti Eurosystemu zajistit bezpečné a efektivní systémy. Za tímto účelem Eurosystem:

- poskytuje mechanismy pro převod plateb a vypořádání obchodů s cennými papíry,
- vykonává dohled nad takovými systémy s cílem zajistit jejich efektivitu a bezpečnost.

3.3.1 Poskytování mechanismů pro převod plateb a vypořádání obchodů s cennými papíry

V souladu se svým úkolem podporovat plynulé fungování platebních systémů, který je dán legislativními předpisy, poskytuje Eurosystem řadu mechanismů pro převod plateb a vypořádání obchodů s cennými papíry. Nejdůležitější z nich je systém TARGET.

TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system neboli Transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase)

Eurosystem vyvinul systém TARGET pro zpracování eurových plateb velkého objemu v reálném čase v celé eurozóně. Systém TARGET přináší rovné podmínky pro účastníky trhu a je nástrojem, pomocí něhož mohou být rychle a bezpečně prováděny transakce související s operacemi měnové politiky mezi národními centrálními bankami Eurosystemu a úvěrovými institucemi. Jedná se o jediný platební systém provádějící přeshraniční platby v eurech, který je přístupný všem protistranám v rámci operací měnové politiky. Umožňuje tedy, aby eurový peněžní trh fungoval jako jednotný trh, a dále umožňuje provádění jednotné měnové politiky.

Stávající systém

Systém TARGET začal fungovat 4. ledna 1999. Má decentralizovanou strukturu, v současnosti se skládá ze 16 národních systémů RTGS a platebního mechanismu ECB (EPM), přičemž všechny tyto platební systémy navzájem propojuje. V případě 16 národních systémů RTGS se jedná o systémy 12 států eurozóny plus systémy Dánska, Švédska, Spojeného království a od března 2005 také Polska. Slovinsko by mělo k systému přistoupit v roce 2007. Obecné zásady ECB o systému TARGET¹¹ stanoví pravidla pro provoz systému i jeho národních složek. Tyto obecné zásady obsahují také ustanovení o minimálních společných prvcích (např. kritéria pro přístup k systému, měnové jednotky, pravidla pro oceňování, provozní dobu, pravidla pro platby, neodvolatelnost a vnitrodenní úvěry), které musí splňovat každý národní systém RTGS, který je účastníkem systému TARGET. Mezi Eurosystemem a národními centrálními bankami zemí mimo eurozónu byla uzavřena mnohostranná dohoda, která je obdobou obecných zásad o systému TARGET.

TARGET se musí používat pro všechny platby, které přímo vyplývají z následujících činností nebo s nimi souvisí:

- i) operace měnové politiky Eurosystemu,
- ii) vypořádání eurové části devizových operací, do nichž je zapojen Eurosystem a
- iii) vypořádací operace systémů pro převod velkých částek v eurech.

Pro ostatní platby, jako například mezibankovní a komerční platby v eurech, mohou účastníci trhu používat TARGET, nebo jakýkoliv jiný systém.

V roce 2005 bylo prostřednictvím systému TARGET uskutečněno 89 % z celkového obrátu plateb vysoké hodnoty v eurech. Na konci roku 2004 měl systém TARGET více než 10 000 účastníků. Celkově lze jeho prostřednictvím posílat platby přibližně 50 000 subjektů.¹²

TARGET2

O současné struktuře systému TARGET bylo rozhodnuto v roce 1994. Systém vychází z principů minimální harmonizace a propojení stávajících infrastruktur. Byl to nejlepší způsob, jak zajistit fungování systému od samého začátku třetí etapy HMU. Vzhledem k pokračující finanční integraci v eurozóně a ke skutečnosti, že provozní potřeby uživatelů systému TARGET jsou stále podobnější, začaly v říjnu 2002 přípravy nového, pokročilejšího systému (TARGET2). Cílem těchto příprav je, aby TARGET2 mohl zahájit provoz v roce 2007. Druhá generace systému TARGET bude i) lépe odpovídat potřebám uživatelů, jelikož bude používat výrazně harmonizovanou úroveň služeb, ii) zajišťovat efektivitu nákladů a iii) schopna rychle reagovat na budoucí vývoj, včetně dalšího rozšiřování EU a Eurosystemu. Zároveň zůstanou národní centrální banky odpovědné za účty úvěrových institucí a obchodní vztahy s nimi.

¹¹ Obecné zásady ECB/2001/3 ze dne 26. dubna 2001 o transevropském expresním automatizovaném systému zúčtování plateb v reálném čase (TARGET) (Úř. věst. L 140, 24.5.2001, s. 72) naposledy pozměněné obecnými zásadami ECB/2003/6 ze dne 4. dubna 2003 (Úř. věst. L 113, 7.5.2003, s. 74).

¹² Viz ECB (2006), *Výroční zpráva 2005*, kapitola 2, část 2.

Národní bankám, které se rozhodnou vstoupit do systému TARGET2 a vzdát se svých národních systémů RTGS, bude TARGET2 nabízet tzv. společně sdílenou platformu (v angl. single shared platform – SSP). Systému TARGET2 se budou účastnit všechny centrální banky Eurosystemu. Svou účast potvrdila také Danmarks Nationalbank. Naopak Sveriges Riksbank a Bank of England se k systému TARGET2 nepřipojí. Centrální banky některých nových členských států EU se stanou účastníky systému pouze tehdy, až zavedou euro.

Zprostředkovatel zúčtování pro soukromé systémy

Eurosystem také plní funkci zprostředkovatele vypořádání pro platební systémy, které sám neprovozuje. ECB je například zprostředkovatelem vypořádání pro systém EURO1, který provozuje Evropská bankovní asociace. Některé národní centrální banky zase provádějí vypořádání platebních systémů pro malé platby a systémů vypořádání obchodů s cennými papíry. Činnost zprostředkovatele vypořádání, kterou provádí ECB a některé národní centrální banky, zajišťuje, že v těchto platebních systémech budou platby vypořádány v penězích centrální banky, což minimalizuje riziko kolapsu, který by měl závažné systémové důsledky pro celý finanční systém.

Systém CLS

Systém průběžného vypořádání plateb (Continuous Linked Settlement – CLS) funguje od roku 2002 a vypořádávají se v něm devizové transakce mezi členskými bankami. Vypořádání probíhá způsobem „platba proti platbě“ a probíhá na účtech banky CLS Bank, která sídlí v New Yorku. Hlavní dohled nad tímto systémem vykonává Federální rezervní systém Spojených států. ECB poskytuje systému CLS systém účtů a dohlíží na euro, které je druhou nejdůležitější měnou v tomto systému.

Platební systémy pro malé platby

Do platebních systémů pro malé platby je Eurosystem zapojen různými způsoby. Několik národních centrálních bank zemí eurozóny, například Banca d'Italia, Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique nebo Deutsche Bundesbank, platební systémy pro malé platby provozuje již dlouho. Tyto systémy poskytují neutrální a otevřenou síť, které mohou využívat všechny banky bez ohledu na svou velikost. Aktivní účast Eurosystemu v oblasti platebních systémů pro malé platby do velké míry závisí na budoucí úspěšnosti bankovního sektoru v poskytování efektivní infrastruktury pro malé platby v eurech.

Model korespondentských centrálních bank

Vzhledem k neexistenci vhodných tržních mechanismů pro přeshraniční přesuny aktiv v eurozóně vytvořil Eurosystem pro svou vlastní činnost model korespondentských centrálních bank (CCBM). Tento systém zajišťuje, že všichni účastníci platebního styku a všechny protistrany v měnových transakcích mohou Eurosystemu v rámci úvěrových operací poskytovat zajištění bez ohledu na to, kde se toto zajištění fakticky nachází. Z tohoto důvodu plní každá národní centrální banka roli uschovatele pro všechny ostatní národní centrální banky. Systém

CCBM byl vyvinut jako dočasné řešení do doby, než trh vyvine alternativní systémy. Jeho účelem nebylo konkurovat tržním iniciativám v poskytování přeshraničních služeb u tržních operací.

Činnost střediska evidence cenných papírů

Národní centrální banky Eurosystemu hrály tradičně provozní úlohu ve vypořádání cenných papírů. Přestože již byla řada činností převedena na soukromé subjekty, fungují některé národní centrální banky i nadále jako střediska evidence cenných papírů (CSD) nebo evidují některé vládní a jiné cenné papíry.

3.3.2 Dozor nad platebními systémy a systémy pro vypořádání obchodů s cennými papíry

Dozor nad platebními systémy stanoví pravidla pro zabezpečení platebních systémů a zajišťuje jejich správné používání. Tento dozor využívá kombinace morálního tlaku a regulatorních pravidel. Jeho hlavním úkolem je zajistit fungování platebních systémů. Je tedy odlišný od bankovního dohledu. Bankovní dohled sestává ze sledování jednotlivých bank nebo finančních institucí s cílem zajistit jejich finanční stabilitu a především ochraňovat vkladatele a zákazníky bank.

Od roku 1999 je odpovědnost za dozor nad platebními systémy rozdělena mezi ECB a národní centrální banky zemí eurozóny. ECB dohlíží na celoevropské platební systémy pro velké platby (včetně systému TARGET), zatímco národní centrální banky dohlíží na své domácí systémy.

Dozor je prováděn podle standardů pro bezpečnost a efektivitu, které ECB stanovila pro platební systémy používající euro. V únoru 2001 převzala ECB tzv. Základní principy pro systémově významné platební systémy¹³, které v lednu 2001 sestavil Výbor pro platební a vypořádací systémy (CPSS)¹⁴ skupiny G10. Tyto principy jsou nyní součástí souboru norem, které ECB a národní centrální banky zemí Eurosystemu používají pro kontrolu platebních systémů pro velké platby v eurech.

Pokud jde o dozor nad systémy zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry, nejsou pravomoci Eurosystemu tak jasně vymezeny a nejsou výhradní. Od roku 2001 však ESCB v oblasti zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry úzce spolupracuje s Výborem evropských regulátorů trhů s cennými papíry (CESR). Na základě doporučení CPSS a Mezinárodní organizace výborů pro cenné papíry (IOSCO) sestavila společná pracovní skupina, ve které je zastoupen vždy jeden zástupce každé centrální banky ESCB a každého regulátora trhu s cennými papíry v rámci CESR, Evropské normy pro zúčtování a vypořádání. Cílem těchto společných norem ESCB a CESR je zvýšit bezpečnost, spolehlivost a efektivitu systémů zúčtování a vypořádání cenných papírů v Evropské unii a také zohlednit nutnost odstranění překážek, které omezují efektivitu procesů přeshraničního zúčtování a vypořádání v rámci eurozóny.

¹³ Publikace CPSS č. 43 *Core Principles for Systemically Important Payment Systems* vydaná BIS v lednu 2001.

¹⁴ Výbor pro platební a vypořádací systémy (CPSS) je stálý výbor, který byl založen guvernéry centrálních bank zemí skupiny G10 a je spravován BIS (viz oddíl 5.4).

Eurosystém také podporuje účastníky trhu, aby se zabývali případnými budoucími překážkami a navrhovali, jak je překonat. Eurosystém rovněž poskytuje platformu pro diskusi s účastníky trhu (v podobě bilaterálních nebo multilaterálních jednání, prezentací, projevů a publikací), jejímž cílem je vytvořit prostředí pro další vylepšování platebních systémů a vývoj tržní infrastruktury. V rámci systémů vypořádání obchodů s cennými papíry ECB pozorně sleduje proces konsolidace a svou činností podporuje efektivitu, zejména v oblasti přeshraničních převodů cenných papírů v rámci eurozóny.

3.4 EUROBANKOVKY A EUROMINCE

Podle článku 106 Smlouvy o ES a článku 16 Statutu ESCB má Rada guvernérů ECB výhradní právo povolovat vydávání bankovek v eurozóně. ECB a národní centrální banky jsou jedinými orgány, které mají právo vydávat bankovky zákonného platidla v eurozóně. Podle čl. 106 odst. 2 Smlouvy bylo právo států eurozóny vydávat peníze omezeno na vydávání mincí, „*objem jejich emise však vyžaduje schválení ECB*“.

Podmínky pro vydávání eurobankovek

V letech 1999 až 2002 byly vzhledem k neexistenci eurobankovek jediným zákonným platidlem v eurozóně národní bankovky měn předcházejících euru. Ty byly z pověření Rady guvernérů ECB emitovány národními centrálními bankami. Na rozdíl od následného systému vydávání eurobankovek však každá národní centrální banka vydávala pouze své národní bankovky - svým jménem a ve svůj prospěch.

Od 1. ledna 2002 vydávají ECB a národní centrální banky eurobankovky společně. Na rozdíl od národních bankovek měn předcházejících euru není na eurobankovkách zobrazeno, která centrální banka je vydala. Národní centrální banky Eurosystému mají za povinnost přijímat bankovky, které uvedly do oběhu jiní členové Eurosystému, a tyto bankovky nejsou navraceny emitentovi. Přestože lze tyto bankovky považovat za závazek Eurosystému jako celku, musejí podle právních předpisů jako emitenti vystupovat jednotlivé národní banky, jelikož Eurosystém sám nemá právní subjektivitu.

ECB vydává 8 % celkové hodnoty bankovek vydávaných Eurosystémem. Vzhledem k tomu, že jsou do systému solidarity zapojeni všichni členové Eurosystému, vystupuje ECB jako jeden z emitentů, a tudíž tyto bankovky vykazuje ve své rozvaze. Bankovky emitované ECB uvádí do oběhu národní centrální banky, čímž vzniká odpovídající pohledávka vůči ECB. Tyto pohledávky jsou úročeny sazbou ECB pro hlavní finanční operace (viz oddíl 3.8.1).

Zbývajících 92 % eurobankovek vydávají národní centrální banky, přičemž objem vydávaných bankovek je rozdělen podle jejich podílů na klíči pro upisování základního kapitálu ECB. Rozdíl mezi podílem každé národní centrální banky na celkovém objemu bankovek v oběhu a mezi objemem bankovek, které skutečně

vedla do oběhu, se zjišťuje každý měsíc a zaznamenává se jako úročený závazek nebo pohledávka v rámci Euro systému.¹⁵

Tento způsob rozdělení eurobankovek mezi národní centrální banky zabraňuje tomu, aby se v tomto systému s mnoha emitenty a plnou zaměnitelností eurobankovek ve výkaznictví projevoval na rozvahách národních bank vliv tzv. migrace bankovek. Jinak by migrace bankovek, tedy tok hotovosti z jedné země eurozóny do jiné, mohl způsobovat, že množství bankovek v oběhu ve výkazech jedné banky poroste na úkor jiné banky. To by následně mohlo mít výrazný vliv na rozvahy těchto národních centrálních bank a mohlo by to dlouhodobě způsobit výrazné snížení rozvahové sumy u banky, která by byla čistým příjemcem bankovek.

Celkový objem bankovek emitovaných Euro systémem (bez výše zmíněných zůstatků uvnitř Euro systému) zveřejňuje ECB každý týden v konsolidované rozvaze. V současnosti dosahuje hodnota obíhajících bankovek více než 500 mld. EUR a odhaduje se, že značnou část tohoto objemu drží nerezidenti eurozóny.

¹⁵Národní centrální bance, která uvede do oběhu více bankovek, než kolik představuje její podíl v klíči pro upisování základního kapitálu, vznikne úročená pohledávka vůči zbytku Euro systému a naopak.

Rámeček 15 Od návrhu po oběh: příprava eurobankovek a euromincí

Úspěšné zavedení eurobankovek a euromincí 1. ledna 2002 bylo vyvrcholením dlouhých a pečlivých příprav zahájených na začátku devadesátých let.

Eurobankovky

Na první sérii eurobankovek, jež byla součástí přípravy na třetí etapu HMU, pracoval EMI společně s ECB, která přípravu bankovek dokončila.

Předběžné práce začaly v roce 1992 pod dohledem Výboru guvernérů. Dlouhá doba nutná pro výrobu bankovek přiměla Výbor k tomu, aby vytvořil pracovní skupinu pro tisk a vydávání evropských bankovek (BNWG), která zahrnovala vedoucí pracovníky a generální ředitele tiskáren národních centrálních bank.

V červnu 1995 vybrala Rada EMI na základě doporučení historiků umění, grafiků a odborníků v oblasti marketingu dvě témata pro výtvarné zpracování bankovek:

- „evropské epochy a umělecké slohy“, které představují sedm různých architektonických období evropských dějin, tedy antiku, románský sloh, gotiku, renesanci, baroko a rokoko, věk skla a oceli a moderní architekturu 20. století,
- moderní nebo abstraktní grafika.

Rada EMI rovněž rozhodla, že bankovky budou vydány v sedmi nominálních hodnotách 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € a 500 €.

Rámeček 15 Od návrhu po oběh: příprava eurobankovek a euromincí

Výběrové řízení na návrh eurobankovek bylo zahájeno 12. února 1996 a trvalo sedm měsíců. Po jeho skončení v polovině září nejdříve národní centrální banky přezkontrolovaly návrhy s ohledem na to, zda je možné je vytisknout a zda odpovídají požadavkům na návrh, a poté byly schválené návrhy zaslány notáři do Frankfurtu nad Mohanem, který nahradil označení autora třímístným číselným kódem. Následně pak byly návrhy anonymně předloženy EMI.

Ve dnech 26. a 27. září 1996 se v EMI sešla pod vedením generálního tajemníka EMI porota složená ze 14 nezávislých odborníků v oblasti marketingu, grafiky a dějin umění. Členové poroty, kteří zastupovali všechny členské státy EU s výjimkou Dánska (Danmarks Nationalbank nenavrhl žádného odborníka, protože se Dánsko rozhodlo nevstoupit do eurozóny), hodnotili návrhy na základě nejrůznějších kritérií, jako je tvořivost, estetický dojem, funkčnost, vnímání ze strany veřejnosti, rovnost pohlaví a vyhýbání se národnostní zaujatosti. Po pečlivém uvážení porota sestavila dva seznamy pěti nejlepších sérií návrhů pro každé z témat.

V období od 7. do 13. října 1996 provedla organizace Gallup Europe průzkum veřejného mínění týkající se vybraných návrhů, kterého se zúčastnilo více než 2 000 lidí ze všech členských států EU s výjimkou Dánska. Výsledky průzkumu byly pak společně s hodnocením poroty a s výsledky technické analýzy provedené BNWG předloženy v prosinci 1996 Radě EMI.

Dne 3. prosince 1996 Rada EMI vybrala vítěznou sérii, jejímž autorem byl Robert Kalina z Oesterreichische Nationalbank a která vycházela z tématu „evropské epochy a umělecké slohy“. Vítězná série návrhů zobrazovala okna, portály a mosty z různých historických období, které znázorňovaly společné kulturní dědictví Evropy a symbolizovaly začátek nové éry a vizi budoucnosti.

Okna a portály na lící straně každé bankovky jsou symbolem ducha otevřenosti a spolupráce v Evropě. Dvanáct hvězd symbolizujících Evropskou unii rovněž znázorňuje dynamiku a harmonii současné Evropy. Na rubové straně každé bankovky jsou zobrazeny mosty, od starých staveb až po složité visuté mosty moderní doby, které slouží jako metafora pro komunikaci mezi národy Evropy a mezi Evropou a zbytkem světa.

Mezi další hlavní prvky návrhu bankovek patří:

- název měny „euro“ v latinské (EURO) i řecké (ΕΥΡΩ) abecedě,
- symbol dvanácti hvězd Evropské unie,
- iniciály emitenta bankovek v pěti jazykových variantách - BCE, ECB, EZB, EKT a EKP,
- podpis prezidenta ECB.

Rámeček 15 Od návrhu po oběh: příprava eurobankovek a euromincí

Po rozsáhlém vědeckém výzkumu byly vybrány výrazné barvy, s jejichž pomocí lze snadněji poznat a rozlišit bankovky s různou nominální hodnotou. Probíhaly rovněž konzultace s Evropskou unií nevidomých, jejichž cílem bylo odpovídajícím způsobem zohlednit potřeby nevidomých a slabozrakých. Bylo tedy dohodnuto, že bankovky různých nominálních hodnot budou mít odlišnou velikost, velké, tučně tištěné číslice a hmatem rozpoznatelné prvky.

Součástí eurobankovek se rovněž staly četné ochranné prvky, jako je ochranný proužek, hlubotisk a holografický proužek, které chrání bankovky před paděláním a pomáhají veřejnosti rozpoznat pravou bankovku na první pohled. Použitý papír má fluorescenční vlákna a stupňovitý i galvanotypický vodoznak. Kromě toho umožňují národním centrálním bankám a dalším subjektům zpracovávajícím hotovost ověřovat pravost bankovek další skryté prvky, které je možné identifikovat při strojovém zpracování.

V roce 1998 schválila Rada guvernérů ECB konečné návrhy a technickou specifikaci nových bankovek. Výroba eurobankovek začala po přípravných technických krocích v červenci 1999. Za rozhodnutí, kde vytisknout počáteční množství bankovek potřebné pro každou zemi, odpovídala vždy příslušná národní centrální banka. Do výroby přibližně patnácti miliard bankovek, které byly pro přechod na hotovostní euro zapotřebí, bylo zapojeno celkem patnáct tiskáren a devět papíren. Nyní jsou eurobankovky již v oběhu a požadavky na objem výroby se stanovují každoročně, přičemž zakázky na výrobu bankovek různých nominálních hodnot jsou rozděleny mezi dvanáct národních centrálních bank eurozóny.

Přesně stanovené postupy dohledu a kontroly kvality zaručují, že jsou všechny bankovky identické a odpovídají technické specifikaci. Znamená to, že jakoukoli bankovku lze použít v každém bankomatu přijímajícím či vydávajícím bankovky kdekoli v eurozóně.

Euromince

Euromince v osmi nominálních hodnotách 1, 2, 5, 10, 20 a 50 centů a 1 € a 2 € byly připraveny pracovní skupinou ředitelů mincoven a jsou vydávány zeměmi eurozóny. Společná strana těchto mincí je u všech osmi nominálních hodnot stejná, zatímco druhá strana je specifická pro každou z dvanácti zemí eurozóny a má odlišný motiv, který je obklopen dvanácti hvězdami Evropské unie. Podobu společné strany navrhl Luc Luyckx z belgické Královské mincovny poté, co se stal vítězem výběrového řízení pořádaného Evropskou komisí a jeho návrh byl schválen Radou EU. Mince v hodnotě 1, 2 a 5 centů znázorňují umístění Evropy na zeměkouli, na mincích v hodnotě 10, 20, a 50 centů je zobrazena Evropa jako skupina jednotlivých zemí a mince v hodnotě 1 € a 2 € nesou motiv sjednocené Evropy. Stejně jako eurobankovky mohou být i euromince používány kdekoli v Evropě bez ohledu na jejich národní stranu.

Všechny mince mají několik inovativních prvků, které pomáhají uživatelům, především pak nevidomým a slabozrakým, rozeznat mince s různou nominální hodnotou. Mince

Rámeček 15 Od návrhu po oběh: příprava eurobankovek a euromincí

následující v sérii po sobě tak například mají odlišnou hranu. Propracovaná technologie kombinace dvou různých kovů se zvláštními magnetickými vlastnostmi, používaná u mincí v hodnotě 1 € a 2 €, znesnadňuje jejich padělání. Tomuto účelu slouží také nápis na hraně mince v hodnotě 2 €, který se v jednotlivých zemích liší.

Za kvalitu mincí podle společných pravidel odpovídá příslušná národní mincovna. Pro přechod na hotovostní euro bylo vyrobeno přibližně 52 miliard euromincí. Tento objem výroby odsouhlasila ECB, která schvaluje celkovou hodnotu mincí, jež mají být vydány členskými státy.

Zavedení eurobankovek a euromincí

Dne 1. března 2001 byla v rámci celé eurozóny zahájena kampaň v několika jazycích, jejímž cílem bylo informovat občany dvanácti zemí eurozóny o nových bankovkách a mincích a připravit je na přechod na hotovostní euro. Informační kampaň Euro 2002 měla slogan „EURO – NAŠE měna“ a byla provázena dalšími iniciativami na národní úrovni.

Během příprav na přechod na hotovostní euro bylo zajištěno „předzásobení“ bank eurobankovkami a prostřednictvím bank rovněž „druhotné předzásobení“ ostatních subjektů zpracovávajících hotovost, jako jsou např. pošty, společnosti zabývající se přepravou peněz, společnosti provozující prodejní automaty a maloobchodníci. Díky tomu bylo možné od 1. ledna 2002 nahradit bankovky národních měn v eurozóně rychle a bez problémů. Eurobankovkami byly předzásobeny rovněž centrální banky mimo eurozónu, a to především centrální banky členských států EU nepatřících k eurozóně a některých zemí střední a východní Evropy a Středomoří.

Výroba eurobankovek

Při přechodu na novou měnu v roce 2002 byla každá z 12 národních centrálních bank odpovědná za zajištění požadovaného množství bankovek všech sedmi nominálních hodnot ve své zemi. Později však byla výroba bankovek jednotlivých nominálních hodnot (kterými se nahrazují opotřebované bankovky nevhodné k dalšímu oběhu) rozdělena mezi jednotlivé národní centrální banky tak, že každá z nich je na základě rozhodnutí Rady guvernérů ECB odpovědná za výrobu bankovek pouze jedné nebo několika málo nominálních hodnot. Tento systém „decentralizované, ale koordinované“ výroby bude nahrazen jednotným výběrovým řízením pro celý Eurosystem, které začne být používáno nejpozději 1. ledna 2012. Tento nový systém zadávání výroby bankovek byl vytvořen v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství a odpovídá právu hospodářské soutěže EU. Jeho cílem je zajistit rovné zacházení se všemi tiskárnami, které se chtějí jednotného výběrového řízení v Eurosystemu zúčastnit, i zaručit transparentnost a trvale zabezpečenou výrobu eurobankovek. Zavedení tohoto systému bude předcházet přechodné období, které poskytne národním centrálním bankám a tiskárnám dostatek času, aby se na nový postup připravily.

Opatření proti padělání peněz

ECB usiluje o to, aby úroveň ochrany eurobankovek před paděláním byla co možná nejvyšší. Eurobankovky byly navrženy a vytvořeny tak, aby byly nejlépe chráněným platidlem na světě. Množství odhalených padělků eura bylo také doposud menší než množství padělků měn používaných před zavedením hotovostního eura.

V roce 2002 zřídila ECB Středisko pro analýzu padělků, které má za úkol soustřeďovat statistické a technické údaje o padělcích z národních analytických středisek do jedné souborné databáze. Tyto údaje jsou pak poskytovány orgánům zapojeným do boje proti padělání. ECB také navázala úzkou spolupráci s Europolem, který odpovídá za zlepšení kooperace národních orgánů jednotlivých členských států, jež se zabývají bojem proti padělání peněz (a zejména eura). V této oblasti ECB rovněž navázala spolupráci s Interpolem a s Evropskou komisí a efektivita této spolupráce se neustále zvyšuje. V prostorách ECB také sídlí Mezinárodní středisko pro boj proti padělání (International Counterfeit Deterrence Centre – ICDC), na jehož řízení se podílejí zaměstnanci ECB a jiných emitentů bankovek.

ECB dále pečlivě sleduje vývoj grafického průmyslu a vyhodnocuje možná rizika vzniku vysoce kvalitních padělků. V reakci na poslední technologický vývoj Eurosystem investoval značné částky do výzkumu, při němž se snažil posoudit možné vylepšení stávajících ochranných prvků a technologická východiska pro budoucí podobu bankovek.

Zapojení do emise mincí

Objem mincí, které mohou jednotlivé země vydat, stanovuje každý rok ECB. Vychází při tom z odhadu každé země eurozóny, jaký objem mincí bude v následujícím roce třeba vydat.

Nominální hodnoty a technické specifikace euromincí jsou stanoveny v nařízení Rady¹⁶. Každá národní mincovna odpovídá za kvalitu svých mincí a za to, že tyto mince odpovídají předpisům, které zajišťují, že všechny euromince lze používat kdekoliv v eurozóně. Na základě dohody s pracovní skupinou ředitelů mincoven plní ECB úlohu nezávislého kontrolora kvality mincí.

Euromince většinou uvádějí do oběhu jménem svých vlád národní centrální banky Eurosystemu. Držbu mincí národními centrálními bankami lze vlastně kvalifikovat jako poskytování úvěrů veřejnému sektoru. Podle článku 6 nařízení Rady (ES) č. 3603/93 ze dne 13. prosince 1993¹⁷ je však národním bankám povoleno tyto mince držet jako provozní zůstatky, pokud nepřevyšují 10 % celkového objemu mincí v oběhu (viz oddíl 2.5.5).

¹⁶Nařízení Rady (ES) č. 975/98 ze dne 3. května 1998 o nominálních hodnotách a technických specifikacích euromincí určených pro peněžní oběh (Úř. věst. L 139, 11.5.1998, s. 6).

¹⁷Nařízení Rady (ES) č. 3603/93 ze dne 13. prosince 1993, kterým se upřesňují definice pro použití zákazů uvedených v člácích 104 a 104b odst. 1 Smlouvy (Úř. věst. L 332, 31.12.1993, s. 1).

3.5 SBĚR A SESTAVOVÁNÍ STATISTICKÝCH ÚDAJŮ

K provádění měnové politiky a plnění dalších úkolů Eurosystemu potřebuje ECB velké množství hospodářských a finančních údajů.

Právní základ statistické činnosti ECB

Podle článku 5.1 Statutu ESCB má ECB právo shromažďovat statistické údaje v té míře, v jaké je to nezbytné pro plnění kteréhokoliv nebo všech úkolů popsanych v článku 105 Smlouvy o ES a v článku 3 Statutu. Při plnění požadavků na poskytování statistických údajů však ECB musí zajistit efektivitu a pokusit se minimalizovat zátěž, která z těchto požadavků vzniká finančním institucím a dalším zpravodajským jednotkám.

Statistická činnost ECB se řídí nařízením Rady¹⁸, které bylo přijato na doporučení ECB a které doplňuje ustanovení Statutu a další právní předpisy přijaté před začátkem třetí etapy HMU. Tato sekundární legislativa vymezuje tři věci:

- subjekty, od nichž má ECB právo sbírat statistické údaje,
- pravidla pro důvěrnost údajů,
- ustanovení týkající se vymahatelnosti.

Rozsah statistické činnosti ECB

Mezi hlavní oblasti statistické činnosti ECB patří:

- měnová a bankovní statistika a statistika finančních trhů, včetně statistických údajů o peněžních agregátech a jejich protipoložkách, o úrokových sazbách, dluhových cenných papírech, kótovaných akciích a nepeněžních finančních zprostředkovatelích,
- statistika platební bilance a údaje o devizových rezervách Eurosystemu, o investiční pozici eurozóny jako celku vůči zahraničí a o nominálních a reálných efektivních směnných kurzech,
- finanční účty (včetně statistiky veřejných financí), úplné sektorové účty (připravované).

ECB v těchto oblastech zveřejňuje velké množství statistických údajů. Dále zveřejňuje údaje o harmonizovaném indexu spotřebitelských cen, o ostatních cenách, nákladech, nabídce a trzích práce – tyto statistické údaje však převážně sestavuje Statistický úřad Evropských společenství (Eurostat).

¹⁸Nařízení Rady (ES) č. 2533/98 ze dne 23. listopadu 1998 o shromažďování statistických informací Evropskou centrální bankou (Úř. věst. L 318, 27.11.1998, s. 8).

Statistická spolupráce s institucemi Společenství a s mezinárodními organizacemi

Při provádění své statistické činnosti ECB „*spolupracuje s orgány nebo subjekty Společenství, s příslušnými orgány členských států nebo třetích zemí a s mezinárodními organizacemi*“ (článek 5.1 Statutu ESCB). Z tohoto důvodu ECB nejvíce spolupracuje s Eurostatem. Tato spolupráce byla potvrzena 10. března 2003, kdy zástupci Eurostatu a statistického oddělení ECB podepsali rámcovou dohodu o spolupráci, tzv. Memorandum of Understanding¹⁹. Tato dohoda rozděluje odpovědnost za statistickou činnost mezi obě instituce následujícím způsobem:

- ECB odpovídá za měnovou a bankovní statistiku na úrovni EU,
- ECB a Evropská komise sdílejí odpovědnost za statistiku platební bilance a za související údaje a dále za statistiku finančních účtů,
- Komise odpovídá za statistiku cen a nákladů a další hospodářské statistiky.

ECB a Evropská komise také bilaterálně nebo prostřednictvím výborů (a zejména Výboru pro měnovou a finanční statistiku a pro statistiku platební bilance – CMFB) spolupracují ve všech oblastech společného zájmu ve statistických záležitostech, včetně případného zahájení konzultací k relevantním právním předpisům Společenství.

ECB v oblasti statistiky udržuje úzké vztahy také s jinými mezinárodními organizacemi, například s Mezinárodním měnovým fondem. Statistické údaje ECB tak ve všech případech, kdy to je možné, odpovídají mezinárodním normám. ECB plní požadavek „*podle potřeby podporovat harmonizaci pravidel a postupů, kterými se řídí shromažďování, sestavování a šíření statistických údajů v oblastech její působnosti*“, jak jí to ukládá článek 5.3 Statutu ESCB.

Podpora národních centrálních bank

Podle článku 5.2 Statutu ESCB mají národní centrální banky pomáhat ECB se sestavováním statistik. V praxi národní centrální banky (a v některých případech i jiné národní orgány) získávají v jednotlivých zemích údaje od úvěrových institucí a z jiných zdrojů a sestavují souhrnné ukazatele na národní úrovni. ECB pak tyto národní souhrnné ukazatele používá k sestavení agregátů za celou eurozónu.

Zde je třeba připomenout, že výše uvedená ustanovení se týkají všech členských států EU a vyžadují tedy, aby s ECB na plnění jejích úkolů v oblasti statistiky spolupracovaly také orgány zemí, které nejsou členy eurozóny. Článek 47.2 Statutu ESCB stanoví, že „*Generální rada přispívá ke shromažďování*

¹⁹Memorandum o porozumění mezi generálním ředitelstvím pro statistiku Evropské centrální banky (GR Statistika) a Statistickým úřadem Evropských společenství (Eurostat) o hospodářské a finanční statistice ze dne 10. března 2003 je dostupné na internetové stránce ECB (<http://www.ecb.int>). Toto memorandum nahrazuje podobnou dohodu mezi Odborem pro statistiku EMI a Eurostatem ze dne 26. července 1995, která vznikla začátkem 90. let na základě závěrů Výboru pro měnovou a finanční statistiku a statistiku platební bilance (CMFB).

statistických informací, jak je uvedeno v článku 5“. Přestože právní předpisy přijímané ECB nejsou závazné pro země, které nejsou členy eurozóny, musí se Generální rada, a tudíž i národní centrální banky členských států, které se neúčastní HMU, zapojit do statistické činnosti ECB.

3.6 EKONOMICKÝ VÝZKUM

V moderním centrálním bankovníctví nabývá velmi kvalitní výzkumná činnost na významu. Týká se to především ECB, neboť při své činnosti musí zvládat náročné úkoly související s prováděním jednotné měnové politiky pro oblast skládající se z mnoha zemí.

Cílem ekonomického výzkumu v ECB je zajistit silný koncepční a empirický základ pro tvorbu měnové politiky a také lépe vysvětlovat měnovou politiku trhům i veřejnosti. Proto se ekonomický výzkum v rámci Eurosystemu zaměřuje na rozšíření vědomostí o fungování ekonomiky eurozóny a snaží se přinášet modely, nástroje a analýzy, které souvisejí s prováděním měnové politiky a s ostatními úkoly Eurosystemu.

Výzkum ECB se často provádí v rámci organizovaných programů, ve kterých skupiny odborníků společně pracují na rozsáhlých a komplexních projektech. Mezi tyto odborníky mohou patřit ekonomové z ECB, národních centrálních bank států eurozóny, jiných centrálních bank a orgánů utvářejících hospodářskou politiku a také akademici. ECB je do těchto výzkumných projektů zapojena a zajišťuje jejich koordinaci a organizační podporu, ať už sama nebo s jinými institucemi.

Další společnou činností ECB a národních centrálních bank zemí eurozóny je sestavování makroekonomických modelů eurozóny. Ekonometrické modely se používají v procesu přijímání měnových rozhodnutí (například při přípravě makroekonomických projekcí odborníků Eurosystemu). Sestavování modelů také urychluje vývoj nových statistických údajů. Výzkumnou činnost Eurosystemu rovněž doplňuje pořádání konferencí o centrálním bankovníctví, například „ECB Central Banking Conferences“ nebo konference „International Research Forum on Monetary Policy“.

3.7 PODÍL ECB NA ČINNOSTI OBEZŘETNOSTNÍHO DOHLEDU A NA ZAJIŠŤOVÁNÍ FINANČNÍ STABILITY

Čl. 105 odst. 5 Smlouvy o ES dává Eurosystemu za úkol přispívat k „*řádnému provádění opatření, která přijímají příslušné orgány v oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému*“.

Institucionální rámec

Institucionální rámec bankovního dohledu se v legislativě Společenství opírá o dva základní pilíře:

- národní pravomoci vycházející ze zásady „kontroly v domovské zemi“, minimální harmonizace na úrovni základních koncepcí a „vzájemného uznávání“,

- spolupráce mezi příslušnými orgány.

Kontrola v domovské zemi a vzájemné uznávání

Podle zásady kontroly v domovské zemi jsou za dohled nad úvěrovou institucí odpovědné příslušné orgány v tom členském státě, který úvěrové instituci vydal licenci. Zásada vzájemného uznávání znamená, že kterákoliv licencovaná úvěrová instituce může založit pobočku v jiném členském státě nebo poskytovat přeshraniční bankovní služby v celé Evropské unii na základě vzájemného uznávání bankovních licencí a postupů dohledu v rámci EU. Z tohoto důvodu zajišťuje legislativa Společenství minimální harmonizaci na úrovni základních koncepcí, jako například harmonizaci pojmu úvěrová instituce, kritérií pro udělování bankovních licencí a společných standardů pro obezřetnostní dohled a účetní zásady.

Odpovědnost za dohled tedy zůstává na národní úrovni a je rozdělena mezi orgány dohledu v závislosti na konkrétním uspořádání v jednotlivých členských státech. V některých zemích je bankovní dohled do velké míry nebo dokonce výhradně svěřen národní centrální bance. V jiných členských státech provádějí bankovní dohled samostatné orgány, které však s národní centrální bankou spolupracují.

V důsledku HMU došlo k oddělení jurisdikce pro měnovou politiku (nyní celá eurozóna) od jurisdikce pro národní pravidla dohledu (domovská země). V několika členských státech EU toto oddělení nedávno vyvolalo výrazné změny v institucionálním a provozním uspořádání. Změny se dotkly také rozsahu funkcí dohledu mimo bankovní sektor. Výsledkem je, že dohled nad stále větším množstvím segmentů finančního trhu je koncentrován do jednoho orgánu dohledu.

Spolupráce mezi národními orgány dohledu

Potřeba spolupráce mezi orgány dohledu byla rozpoznána již v počáteční fázi postupující globalizace finančního trhu, kdy docházelo k nárůstu přeshraničních aktivit. V 70. letech 20. století byla na evropské úrovni vytvořena dvě fóra pro mnohostrannou spolupráci v oblasti bankovního dohledu:

- **Groupe de Contact**, Výbor orgánů bankovního dohledu Evropského hospodářského prostoru byl založen, aby se zabýval otázkami spojenými s prováděním bankovní regulace a dohledu, včetně diskuzí nad konkrétními případy.
- **Skupina pro bankovní dohled**, kterou vytvořil Výbor guvernérů a která byla předchůdcem stávajícího uspořádání organizovaného ECB.

Autoři Maastrichtské smlouvy si uvědomovali, že HMU zdůrazní nutnost spolupráce v oblasti dohledu. Vzhledem k tomu, že tehdy neexistovala jasná představa o užší spolupráci, ponechala Smlouva všechny možnosti otevřené. Mandát pro ESCB byl formulován velice obecně, nebyly v něm stanoveny jasné nástroje a role ECB byla omezena pouze na poradenskou činnost. Podle tzv. zmocňovací doložky v čl. 105 odst. 6 Smlouvy o ES a článku 25.2 Statutu ESCB může Rada EU se souhlasem Evropského parlamentu převést na ECB „zvláštní úkoly týkající se dohledu nad úvěrovými a dalšími finančními institucemi s výjimkou pojišťovacích podniků“.

Při poslední reformě institucionálního uspořádání v EU v oblasti finanční stability, jejímž cílem bylo posílit spolupráci v rámci HMU a jednotného trhu, nebyla tato

zmocňovací doložka aktivována. Spolupráce v oblasti finanční regulace, dohledu a stability byla nově uspořádána v roce 2004. Takzvaný *Lamfalussyho rámec*, který byl již dříve zaveden u trhu s cennými papíry, byl nyní rozšířen na všechny ostatní finanční sektory. Přijetí tohoto nového rámce by mělo přinést větší flexibilitu a efektivitu regulatorního procesu. Tento rámec rozlišuje mezi „legislativou první úrovně“ (kterou přijímá Rada EU a Evropský parlament společným rozhodnutím) a „legislativou druhé úrovně“, která sestává z prováděcích opatření, jež mohou být rychleji a flexibilněji přijímána regulatorními výbory (tzv. výbory druhé úrovně). Dohledové výbory (tzv. výbory třetí úrovně) zajišťují konzistentnější provádění směrnic Společenství a usilují o sladění postupů dohledu.

Novými výbory v oblasti bankovní legislativy a bankovního dohledu jsou Evropský bankovní výbor (druhá úroveň), který nahradil Poradní výbor pro bankovníctví, a Výbor evropských orgánů bankovního dohledu (třetí úroveň), jenž zahrnuje i Groupe de Contact. Výbor pro finanční služby poskytuje poradenství Radě ECOFIN ve věcech finančního trhu a dohledu nad ním.

Role ECB

Úkol ECB přispívat k „*řádnému provádění opatření, která přijímají příslušné orgány v oblasti obezřetnostního dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému,*“ sestává z:

- podpory spolupráce mezi centrálními bankami a orgány dohledu v oblastech společného zájmu, týkajících se obezřetnostního dohledu a finanční stability,
- plnění poradní funkce podle článků 4 a 25.1 Statutu ESCB,
- spolupráce s ostatními relevantními organizacemi v Evropě.

ECB posiluje spolupráci mezi centrálními bankami a orgány dohledu tím, že podporuje Výbor pro bankovní dohled (BSC) a poskytuje mu zázemí. Výbor pro bankovní dohled je jedním z výborů ESCB (viz oddíl 2.5.2). Založila jej Rada guvernérů ECB v roce 1998. Výbor převzal úkoly, které dříve prováděl Podvýbor pro bankovní dohled, zřízený Výborem guvernérů v roce 1990 a následně začleněný do EMI v roce 1994. Zasedají v něm vysoce postavení zástupci ECB, národních centrálních bank a orgánů dohledu členských států EU. Podle mandátu, který byl přehodnocen v roce 2004, má tento výbor za úkol podporovat Eurosystem při jeho činnosti na poli obezřetnostního dohledu nad úvěrovými institucemi a při zajišťování stability finančního systému.

Výbor zprostředkovává spolupráci mezi Eurosystemem a národními orgány dohledu, čímž umožňuje vnímat celou řadu otázek z hlediska eurozóny jako celku. Doplnuje tak národní pohled na problematiku finanční stability a podporuje utváření společných stanovisek na řešení úkolů, které s sebou přináší stále integrovanější bankovní systém. Jeho analýzy se zaměřují zejména na strukturální změny v bankovníctví, na bezpečnost bankovních a finančních struktur a na možné hrozby pro finanční stabilitu. Kromě toho Výbor pro bankovní dohled představuje komunikační kanál pro dvoustrannou výměnu informací mezi Eurosystemem a národními orgány dohledu.

Tento výbor rovněž podporuje ECB při plnění její poradní funkce v oblasti bankovního dohledu a finanční stability. Návrhy národní legislativy a legislativy Společenství v této oblasti musejí být podle článku 4 Statutu konzultovány s ECB. Článek 25.1 Statutu navíc stanoví, že ECB může vydávat stanoviska ohledně působnosti a používání právních aktů Společenství, týkajících se bankovního dohledu a finanční stability.

ECB navíc spolupracuje s ostatními příslušnými orgány, které se zabývají obezřetnostním dohledem a finanční stabilitou. Kromě stávajících vazeb na tzv. Basilejský výbor (viz oddíl 5.4.5) se bude ECB za podpory Výboru pro bankovní dohled podílet na tvorbě nové struktury finanční regulace, dohledu a stability v EU. Bude se tak dít v Evropském výboru pro cenné papíry a ve dvou nových výborech zmíněných výše.

3.8 FINANČNÍ VZTAHY V RÁMCI EUROSYSTÉMU

Všechny národní centrální banky eurozóny jsou finančně nezávislé a obecně vzato provádějí činnost spojenou s Eurosystemem na vlastní náklady a vlastní riziko. V rámci Eurosystemu však existují finanční vztahy ve dvou oblastech:

- i. národní centrální banky eurozóny splatily své podíly na základním kapitálu ECB, svěřily ECB devizová aktiva a podílejí se na hospodářském výsledku ECB;
- ii. národní centrální banky eurozóny si mezi sebou rozdělují „měnové příjmy“, tedy příjmy,

kteří jim vznikají při provádění měnové politiky Eurosystemu.

Z toho vyplývající práva a povinnosti národních centrálních bank eurozóny jsou mezi tyto banky rozdělovány na základě klíče pro upisování základního kapitálu ECB. Způsob stanovení a úprav tohoto klíče je popsán v rámečku 16.

3.8.1 Finanční zdroje ECB

Finanční zdroje ECB se skládají zejména z vlastního jmění, devizových aktiv a pohledávek vůči národním centrálním bankám, souvisejícím s podílem ECB na emitovaných eurobankovkách.

Vlastní jmění

Vlastní jmění ECB je protipoložkou splaceného kapitálu a rezervního fondu a obecných rezerv na rizika spojená se změnami směnného kurzu a úrokových sazeb. Účelem vlastního jmění je vytvářet příjem na pokrytí správních nákladů ECB a působit jako ochrana proti ztrátám, které mohou vzniknout v souvislosti s držbou rizikových finančních aktiv, zejména devizových aktiv.

Rámeček 16 Klíč pro upisování základního kapitálu ECB

Klíč pro upisování základního kapitálu určuje nejen, jak velkým podílem musejí centrální banky zemí EU přispět k základnímu kapitálu ECB (článek 28 Statutu ESCB), ale po úpravě o podíly národních centrálních bank zemí, které nejsou v eurozóně, také stanovuje rozložení následujících finančních práv a povinností mezi národní centrální banky zemí eurozóny:

- převody do devizových rezerv ECB (článek 30 Statutu),
- rozdělení eurobankovek v oběhu mezi národní centrální banky a rozdělení měnových příjmů (článek 32 Statutu),
- podíl na hospodářských výsledcích ECB (článek 33 Statutu),
- vážení hlasovacích práv v Radě guvernérů pro rozhodnutí o finančních otázkách, vymezených v článcích 28, 30, 32 a 33 Statutu.

Podle článku 29 Statutu jsou podíly národních centrálních bank v klíči pro upisování základního kapitálu ECB váženy na základě podílu daného členského státu EU na celkovém počtu obyvatel EU a na HDP EU. Tyto podíly vypočte Evropská komise, která je oznamuje ECB podle pravidel přijatých Radou EU.

Tento klíč byl poprvé vypočten v roce 1998, když byla ECB zřízena, a upravuje se každých pět let. První úprava klíče nabyla účinnosti 1. ledna 2004 a další úprava byla v souvislosti s rozšířením EU provedena 1. května 2004.¹

¹ Viz tiskové zprávy ECB ze dne 30. prosince 2003 a 26. dubna 2004 o klíči pro upisování základního kapitálu ECB.

Tabulka 4 Klíč pro upisování základního kapitálu ECB (%)

NCB	1. června 1998 až 31. prosince 2003	1. ledna 2004 až 30. dubna 2004	od 1. května 2004
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	2,8658	2,8297	2,5502
Deutsche Bundesbank	24,4935	23,4040	21,1364
Bank of Greece	2,0564	2,1614	1,8974
Banco de España	8,8935	8,7801	7,7758
Banque de France	16,8337	16,5175	14,8712
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland	0,8496	1,0254	0,9219
Banca d'Italia	14,8950	14,5726	13,0516
Banque centrale du Luxembourg	0,1492	0,1708	0,1568
De Nederlandsche Bank	4,2780	4,4323	3,9955
Österreichische Nationalbank	2,3594	2,3019	2,0800
Banco de Portugal	1,9232	2,0129	1,7653
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,3970	1,4298	1,2887
<i>Celkem za národní centrální banky zemí eurozóny</i>	<i>80,9943</i>	<i>79,6384</i>	<i>71,4908</i>
Česká národní banka	-	-	1,4584
Danmarks Nationalbank	1,6709	1,7216	1,5663
Eesti Pank	-	-	0,1784
Central Bank of Cyprus	-	-	0,1300
Latvijas Banka	-	-	0,2978
Lietuvos bankas	-	-	0,4425
Magyar Nemzeti Bank	-	-	1,3884
Bank ċentrali ta' Malta	-	-	0,0647
Narodowy Bank Polski	-	-	5,1380
Banka Slovenije	-	-	0,3345
Národná banka Slovenska	-	-	0,7147
Sveriges Riksbank	2,6537	2,6636	2,4133
Bank of England	14,6811	15,9764	14,3822
<i>Celkem za národní centrální banky členských států EU, které nejsou členy eurozóny</i>	<i>19,0057</i>	<i>20,3616</i>	<i>28,5092</i>
CELKEM		100,0000	100,0000

Základní kapitál ECB

Základní kapitál ECB upsaly národní centrální banky ESCB podle jejich podílu v klíči na upisování základního kapitálu ECB (viz rámeček 16). Článek 28 Statutu ESCB stanovil původní výši základního kapitálu na 5000 milionů EUR. Podle článku 49.3 Statutu, který byl v nedávné době upraven Smlouvou o přistoupení, byl upsaný kapitál ECB k 1. květnu 2004 zvýšen v poměru k zastoupení národních centrálních bank nových členských států v rozšířeném klíči pro upisování základního kapitálu tak, že nyní dosahuje 5 564 669 247 EUR. Díky tomuto zvýšení bylo zajištěno, že v důsledku zahrnutí národních centrálních bank nových členských států do kapitálového klíče nebylo nutné snižovat objem kapitálu splaceného národními centrálními bankami před 1. květnem 2004.

Národní centrální banky zemí eurozóny své upsané podíly na základním kapitálu plně splatily. V současnosti dosahuje plně splacená část kapitálu ECB upsaného národními centrálními bankami zemí eurozóny částky 3 978 226 562 EUR.

V souladu s článkem 48 Statutu nemusejí národní centrální banky zemí, které nejsou součástí eurozóny, plně splácet své upsané podíly. Namísto toho však musejí přispívat na provozní náklady ECB související s činnostmi, které ECB provádí pro národní centrální banky zemí mimo eurozónu. Výši tohoto příspěvku stanovila Generální rada jako 7 % částky, kterou by tyto banky musely splatit, kdyby jejich země byly součástí HMU.

Příspěvky k základnímu kapitálu ECB ze strany národních bank zemí, které nejsou členy eurozóny, dosahují v současnosti celkové výše 111 050 988 EUR. Tyto příspěvky nezakládají národním centrálním bankám zemí mimo eurozónu nárok na podíl na příjmech ECB, ani pro ně nevytvářejí povinnost podílet se na případných ztrátách ECB.

Podle článku 28.2 Statutu ESCB a podle nařízení rady ze dne 8. května 2000²⁰ lze základní kapitál ECB navýšit o dodatečnou částku dosahující nejvýše 5000 milionů EUR. Podle tohoto nařízení může o takovém navýšení Rada guvernérů rozhodnout, „aby byla zachována přiměřená výše základního kapitálu nutná k provádění operací ECB“.

Všeobecný rezervní fond

Článek 33 Statutu ESCB stanoví, že Rada guvernérů může rozhodnout o převodu částky ve výši maximálně 20 % čistého zisku ECB do všeobecného rezervního fondu ECB, a to až do výše 100 % základního kapitálu ECB. K tomuto převodu čistého zisku ECB došlo za roky 2000 a 2001. Na konci roku 2002 dosahoval všeobecný rezervní fond ECB částky 773 milionů EUR. Následně byl tento fond postupně zcela vyčerpán až na nulovou úroveň, neboť z něj byly hrazeny ztráty ECB za roky 2003 a 2004.

²⁰Nařízení Rady (ES) č. 1009/2000 ze dne 8. května 2000 o zvýšení základního kapitálu Evropské centrální banky (Úř. věst. L 115, 16.5.2000, s. 1).

Devizové rezervy

Devizové rezervy tvoří zejména aktiva, která na ECB převedly národní centrální banky zemí eurozóny podle článku 30.1 Statutu ESCB (viz oddíl 3.2.2). Jejich objem kolísá v důsledku devizových transakcí a změn z přecenění. Na konci roku 2003 držela ECB devizové rezervy v hodnotě přibližně 38 mld. EUR.

Jako protipoložka k původnímu převodu devizových rezerv vznikly ECB závazky vůči národním centrálním bankám zemí eurozóny, které dosahují celkové částky zhruba 40 mld. EUR. Tyto závazky jsou denominovány v eurech a jejich výše je dána hodnotou převedených aktiv v době převodu.²¹ Jsou úročeny poslední platnou mezní sazbou pro hlavní refinanční operace Eurosystemu upravenou o nulovou návratnost složky zlato.

V rozvaze ECB představují devizové rezervy a s nimi související závazky velkou část aktiv a pasiv a jsou zdrojem výrazného kurzového a úrokového rizika. Tato rizika se naplnila v letech 2000, 2003 a 2004. V roce 2000 ECB vykázala vysoký zisk z intervenčních prodejů amerických dolarů a japonských jenů. V letech 2003 a 2004 naopak zaznamenala výraznou ztrátu, když dolar oproti euru prudce oslabil a kurz spadl pod pořizovací náklady deviz v držení ECB.

Závazky a pohledávky z emise bankovek

Od roku 2002 je ECB přidělen 8% podíl na celkovém objemu eurobankovek v oběhu (viz oddíl 3.4). Tento podíl je vykazován v pasivech rozvahy pod položkou „bankovky v oběhu“. Na konci roku 2005 dosahoval výše 45 mld. EUR.

Podíl ECB na celkovém množství emitovaných bankovek je kryt pohledávkami vůči národním centrálním bankám, které uvedly tyto bankovky do oběhu. Tyto pohledávky jsou úročeny aktuální mezní sazbou, která platí pro hlavní refinanční operace Eurosystemu. Tyto příjmy představují tzv. ražebné pro ECB, jsou však na konci každého roku jednotlivě rozdělovány národním centrálním bankám. Jsou rozdělovány v plné výši. To neplatí v případech, kdy je čistý zisk ECB za daný rok po převodu do rezerv na kurzová a úroková rizika nižší než příjmy z eurobankovek v oběhu.²² V takovém případě je možné část měnových příjmů nebo celé měnové příjmy nerozdělovat a ponechat je na krytí ztráty.

Rozdělení zisků a ztrát

Vzhledem ke zvláštní struktuře rozvahy ECB, která na straně aktiv obsahuje významnou složku v devizách, závisí hospodářský výsledek ECB do značné míry na změnách směnných kurzů a úrokových sazeb. Například depreciace

²¹ Celkové závazky vůči národním centrálním bankám se upravují, stejně jako se upravuje klíč pro upisování základního kapitálu ECB, podle toho, jak se váhy podílů národních centrálních bank zemí Eurosystemu mění v poměru k podílům národních centrálních bank zemí mimo eurozónu. To umožňuje, aby banky zemí, které zatím nejsou v Eurosystemu, mohly v budoucnu získat dostatečné podíly, aniž by se tím porušil předepsaný limit pro eurovou hodnotu rezervních aktiv, která lze převést ECB.

²² Viz rozhodnutí ECB/2005/11 ze dne 17. listopadu 2005 o přerozdělování příjmu Evropské centrální banky z eurobankovek v oběhu mezi národní centrální banky zúčastněných členských států (Úř. věst. L 311, 26.11.2005, s. 41)

amerického dolaru vůči euru o pouhých 100 bazických bodů sníží čistý zisk ECB o 300 milionů EUR, což je přibližně stejná částka jako správní náklady ECB za rok 2005.

Podle článku 33.1 Statutu ESCB se čistý zisk ECB, snížený o předběžně rozdělené měnové příjmy a případný převod části zisku do všeobecného rezervního fondu, rozděluje národním centrálním bankám zemí eurozóny v poměru k jejich splaceným podílům.

Zaznamená-li však ECB ztrátu, článek 33.2 Statutu stanoví, že tato ztráta může být vyrovnána ze všeobecného rezervního fondu ECB, a bude-li to nezbytné, na základě rozhodnutí Rady guvernérů z měnového příjmu příslušného účetního roku, a to poměrně až do výše částek přidělených národním centrálním bankám (viz oddíl 3.8.2). Čistá ztráta, kterou ECB vykázala v hospodářském roce 2003 (476 mil. EUR), byla tudíž uhrazena prostředky čerpanými ze všeobecného rezervního fondu. Druhá možnost úhrady ztráty byla použita při úhradě ztráty za rok 2004, kdy ECB zaznamenala ztrátu ve výši přibližně 1,6 mld. EUR. K jejímu pokrytí bylo čerpáno 300 mil. EUR ze všeobecného rezervního fondu, který byl plně vyčerpán, a zbytek byl uhrazen ze zadržovaných měnových příjmů, které měly být za daný rok rozděleny národním centrálním bankám.

3.8.2 Podíl na měnovém příjmu

Podle článku 32 Statutu ESCB jsou měnové příjmy – tedy příjmy dosažené národními centrálními bankami při uskutečňování úkolů v rámci měnové politiky – rozdělovány národním centrálním bankám podle jejich jednotlivých podílů na základním kapitálu ECB.

Rozdělení příjmů v rámci Eurosystemu se však vztahuje pouze na měnové příjmy. Všechny ostatní příjmy dosažené národními centrálními bankami (například příjmy z jejich vlastních finančních prostředků) zůstávají té národní bance, která je získala. Podíváme-li se na koncepční pojetí těchto příjmů, zjistíme, že měnové příjmy jsou odvozeny od těch aktiv národních centrálních bank, která jsou protipoložkou jejich závazků z emitovaných bankovek a z vkladů úvěrových institucí. Jelikož vklady úvěrových institucí u národních centrálních bank jsou úročeny tržní sazbou nebo sazbou, která se tržní sazbě velmi blíží, a nevytvářejí proto pro Eurosystem výrazné příjmy, sestává měnový příjem zejména z ražebného. Ražebné je příjem, který vzniká na základě výhradního práva ECB a národních centrálních bank vydávat neúročené bankovky, které mají status zákonného platidla.

Rozdělování měnových příjmů je nutné, neboť v oblasti s jednotnou měnou mohou měnové závazky národních centrálních bank samovolně a autonomně přecházet z jedné národní centrální banky na druhou. To se týká zejména závazků národních centrálních bank z vydávání eurobankovek, které jsou hlavním zdrojem měnových příjmů. Jak bylo uvedeno v oddílu 3.4, eurobankovky jsou zákonným platidlem v celé eurozóně a nejsou navraceny zpět národní centrální bance, která je původně vydala. Na integrovaném eurovém peněžním trhu navíc mohou úvěrové instituce uspokojovat svou poptávku po penězích centrální banky libovolně tak, že si budou půjčovat od své domácí národní centrální banky nebo

od domácích protistran na peněžním trhu nebo prostřednictvím přeshraničních transakcí od protistran na peněžním trhu v jiném státě. Tato volnost výběru má vliv na druh aktiv, která konkrétní národní centrální banka získává oproti emisi měnové báze, a tudíž i na úroveň samotného měnového příjmu. Vytváření peněz centrální banky lze proto kontrolovat pouze na úrovni Eurosystemu. Žádná jednotlivá národní centrální banka nemůže kontrolovat objem a podobu svých měnových aktiv a pasiv.

Rozdělování měnových příjmů je důležité ve dvojnásobném smyslu. Zajišťuje spravedlivé rozdělení příjmů Eurosystemu mezi jeho jednotlivé členy a zajišťuje funkční integritu systému. Jeho účelem je zajistit, aby měnový příjem byl připisán té národní centrální bance, která jej skutečně vytvořila, a ne národní centrální bance té země, ve které byl přijat. Klíč pro upisování základního kapitálu ECB, který je sestaven podle podílů na HDP a na počtu obyvatel (viz rámeček 16), se používá pro odhad výše částky, kterou každý členský stát přispívá k celkovým měnovým příjmům Eurosystemu. Použití tohoto klíče také zajišťuje, že příjem plynoucí od nerezidentů eurozóny, kteří drží eurobankovky, je spravedlivě rozdělen mezi všechny státy eurozóny.

Rozdělování měnových příjmů je také jedním z prostředků k zajištění funkční integrity Eurosystemu. Tím, že se měnové příjmy celého systému rozdělí jednotlivým národním bankám států eurozóny podle předem stanoveného klíče, je zajištěno, že každá národní banka má dostatek prostředků na provádění decentralizovaných operací Eurosystemu. Zároveň je potlačeno konkurenční prostředí, které by bylo v rozporu s cílem jednotné politiky ECB.

Měnové příjmy jednotlivých národních centrálních bank se vypočítávají tak, že se vymezí konkrétní aktiva, která mají být započtena oproti měnovým závazkům, a podle pravidel stanovených Radou guvernérů se určí příjem, který tato aktiva generují.²³ Mezi takto vymezená aktiva patří ta aktiva, která přímo souvisejí s operacemi měnové politiky Eurosystemu.²⁴ Lze sem také zahrnout omezené množství zlata. Z příjmu z těchto aktiv se odečtou úroky vyplácené na vklady úvěrových institucí, úroky placené ze závazků v rámci Eurosystemu (které jsou substitutem měnových závazků) a ve výjimečných případech konkrétní ztráty, které mohou vzniknout v souvislosti s operacemi měnové politiky, jež národní banka provádí jménem Eurosystemu. Následně se tento příjem rozdělí mezi národní centrální banky.

Uplatňování výše popsaných pravidel bude zaváděno postupně během následujících let a v plném rozsahu budou tato pravidla používána od roku 2008.

²³Rozhodnutí ECB/2001/16 ze dne 6. prosince 2001 o přerozdělování měnových příjmů národních centrálních bank zúčastněných členských států od účetního období 2002 (Úř. věst. L 337, 20. 12. 2001, s. 55), ve znění rozhodnutí ECB/2003/22 ze dne 18. prosince 2003 (Úř. věst. L 9, 15. 1. 2004, s. 39)

²⁴Jedná se o úvěry úvěrovým institucím a čisté pohledávky vůči jiným zúčastněným národním centrálním bankám, které vznikají v důsledku přeshraničních přesunů peněz prostřednictvím systému TARGET a ze systému rozdělení obíhajících bankovek mezi jednotlivé národní centrální banky Eurosystemu.

Do té doby se rozdělení měnových příjmů v rámci Eurosystemu řídí přechodnou dohodou, která omezuje rozsah vlivu výše popsaného systému na příjmové pozice jednotlivých národních bank.²⁵

3.9 SLUŽBY SPRÁVY DEVIZOVÝCH REZERV PRO OFICIÁLNÍ CIZÍ KLIENTY

V reakci na rostoucí oblibu eura jako mezinárodní rezervní měny vytvořil Eurosystem v roce 2005 společný rámec pro poskytování ucelených služeb správy devizových rezerv v eurech pro oficiální cizí klienty (centrální banky, měnové orgány a vládní úřady sídlící mimo eurozónu a mezinárodní organizace). Jedním z hlavních aspektů tohoto rámce je poskytování služeb správy devizových rezerv z jednoho přístupového bodu v eurozóně za převážně harmonizovaných podmínek a v souladu s obecnými tržními standardy. Jednotlivé centrální banky Eurosystemu, které plní roli jednotného přístupového bodu (v současnosti Deutsche Bundesbank, Banco de España, Banque de France, Banca d'Italia, Banque centrale du Luxembourg a De Nederlandsche Bank), se označují jako „poskytovatelé služeb Eurosystemu“ a poskytují veškeré služby správy devizových rezerv. Rozsah těchto služeb se pohybuje od poskytování depozitních účtů a s tím souvisejících služeb úschovy a vypořádání, až po peněžní a investiční služby. Poskytovatelé služeb Eurosystemu i ostatní centrální banky Eurosystemu mohou navíc nabízet další služby správy rezerv v eurech, a to na individuální bázi. ECB plní roli koordinátora celkového procesu tím, že zajišťuje hladké fungování rámce.

²⁵Přechodná opatření zmenšují rozdíly v měnových příjmech, které připadají jednotlivým národním centrálním bankám, protože jejich podíl na bankovkách emitovaných v eurozóně před rokem 2002 byl větší nebo menší než jejich příslušné podíly na základním kapitálu ECB. Objem měnových příjmů, který se přiděluje každé národní centrální bance, se upravuje pomocí kompenzačních faktorů, jež souvisejí s průměrnými podíly jednotlivých bank na celkovém objemu obíhajících bankovek Eurosystemu v období od poloviny roku 1999 do poloviny roku 2001. Tyto kompenzační faktory budou do roku 2008 postupně sníženy na nulu a následně bude veškerý příjem z bankovek rozdělován výhradně podle klíče pro upisování základního kapitálu ECB.

Jean-Claude Trichet, prezident ECB, při slyšení v Evropském parlamentu v září 2005

4 ECB A EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ

Podle článku 108 Smlouvy o ES jedná ECB zcela nezávisle a vlastním jménem v mezích pravomocí svěřených jí Smlouvou o ES. Jako organizace zřízená podle právních předpisů Společenství, která podle Smlouvy o ES plní úkoly měnové politiky, je však spojená s institucionálním rámcem Společenství.

Smlouva tedy spojuje nezávislost ECB (a národních centrálních bank) při plnění cílů Eurosystemu s ustanoveními, která zajišťují:

- demokratickou odpovědnost ECB,
- účinný dialog a spolupráci mezi ECB a institucemi a orgány Společenství,
- soudní kontrolu Evropského soudního dvora nad právními akty ECB a
- vnější kontrolu finančního řízení a integrity ECB.

4.1 NEZÁVISLOST

Základním prvkem měnové politiky v eurozóně je nezávislost ECB a národních centrálních bank zemí eurozóny na politickém vlivu. Tato nezávislost byla zakotvena ve Smlouvě o ES i ve Statutu ESCB, a nikoli v sekundárních právních předpisech, a má proto „ústavní“ status.

Nezávislost ECB vyplývá z jejího prvořadého cíle udržovat cenovou stabilitu a z její výlučné pravomoci provádět měnovou politiku a vykonávat s tím související činnost v eurozóně. ECB musí být chráněna před různými vlivy, které mohou nepříznivě působit na dosažení jejího prvořadého cíle. Nezávislá centrální banka má tak nejen lepší možnost tento cíl plnit, ale v očích veřejnosti působí také důvěryhodněji než centrální banka, která je závislá na vládě. Vlády totiž musejí plnit řadu úkolů, a dojde-li ke střetu priorit, získávají zástupci finančních trhů a veřejnost dojem, že úkol udržovat cenovou stabilitu není pro vlády vždy na prvním místě.

Nezávislost ECB není samotným cílem, ale spíše nepostradatelnou součástí měnové politiky, která staví cenovou stabilitu na první místo.

Koncepce nezávislosti znamená:

- institucionální nezávislost,
- právní nezávislost,
- osobní nezávislost členů rozhodovacích orgánů ECB,
- funkční a provozní nezávislost a
- finanční a organizační nezávislost.

Vzhledem ke zvláštní úloze Eurosystemu se koncepce nezávislosti vztahuje také na národní centrální banky a jejich rozhodovací orgány. Její význam pro

vnitřní uspořádání národních centrálních bank byl vymezen EMI a potvrzen ECB v příslušných zprávách připravovaných podle čl. 121 odst. 2 a čl. 122 odst. 2 Smlouvy o ES (viz oddíl 1.2.2).

4.1.1 Institucionální nezávislost

Článek 108 je hlavním ustanovením Smlouvy, které zakládá nezávislost ECB. V jeho první větě je výslovně uvedeno, že „ECB, národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů nesmějí při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů či institucí Společenství, od žádné vlády členského státu či od jakéhokoli jiného subjektu“. Článek 108 zakazuje vyžadovat nebo přijímat pokyny od kteréhokoli subjektu, ať soukromého, veřejného, vnitrostátního nebo mezinárodního, přičemž důraz je kladen na výraz „pokyn“. Článek 108 nevylučuje možnost tyto subjekty požádat o příslušné informace nebo s nimi komunikovat.

Zákaz přijímat pokyny doplňuje i závazek institucí a orgánů Společenství a vlád členských států. Druhá věta říká, že se tyto orgány „zavazují zachovávat tuto zásadu a nesnažit se ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů ECB či národních centrálních bank při plnění jejich úkolů“. Jsou tedy povinny zdržet se pokusů dávat pokyny členům rozhodovacích orgánů ECB a národních centrálních bank a ovlivňovat je.

4.1.2 Právní nezávislost

ECB a národní centrální banky mají svou vlastní právní subjektivitu (viz oddíl 2.1), která je předpokladem pro nezávislost členů Eurosystemu. Pro ECB znamená právní nezávislost také právo předkládat věci Evropskému soudnímu dvoru, aby její výsady potvrdil, pokud do nich některá z institucí Společenství nebo členský stát zasahuje.

4.1.3 Osobní nezávislost

Pro naplnění institucionální nezávislosti chrání Statut ESCB také osobní nezávislost členů rozhodovacích orgánů ECB. Zejména pevně stanovuje poměrně dlouhé funkční období:

- v případě guvernérů národních centrálních bank minimálně pět let, přičemž mohou být jmenováni opakovaně a
- v případě členů Výkonné rady osm let, ale jmenování nelze opakovat.¹

Člena rozhodovacích orgánů nelze na základě volného uvážení odvolat z funkce s ohledem na dosavadní výkon funkce. Lze jej odvolat, pouze přestane-li splňovat podmínky nezbytné k jejímu výkonu nebo dopustí-li se vážného pochybení. V takovém případě může na žádost Rady guvernérů nebo Výkonné rady tohoto

¹ Při vzniku ECB v roce 1998 byl v zájmu zajištění kontinuity použit pro jmenování Výkonné rady systém různé délky funkčního období. První prezident ECB byl jmenován na období osmi let, zatímco funkční období viceprezidenta bylo čtyřleté. Ostatní čtyři členové Výkonné rady byli jmenováni na pět, šest, sedm a osm let. Jakmile tento systém v roce 2007 skončí, všichni členové Výkonné rady budou jmenováni na osm let.

člena Výkonné rady odvolat Evropský soudní dvůr (článek 11.4 Statutu ESCB). Za stejných okolností může být příslušným vnitrostátním orgánem odvolán z funkce také guvernér některé z národních centrálních bank, a to v souladu s postupem stanoveným v statutu dané národní centrální banky. Dotyčný guvernér nebo Rada guvernérů však může podat žalobu k Soudnímu dvoru Evropských společenství, který má v těchto věcech pravomoc (článek 14.2 Statutu ESCB).

Statuty národních centrálních bank (ve znění, které je v souladu s článkem 109 Smlouvy o ES) rozšiřují tuto ochranu proti odvolání i na další členy rozhodovacích orgánů národních centrálních bank. Ti však nejsou oprávněni se v takové záležitosti obracet na Evropský soudní dvůr.

4.1.4 Funkční a provozní nezávislost

Funkční a provozní nezávislost je zajištěna v několika ustanoveních Statutu ESCB. Proto byly ECB svěřeny veškeré nezbytné pravomoci a oprávnění, aby mohla plnit svůj prvořadý cíl udržování cenové stability. Eurosystem má například výlučnou odpovědnost za měnovou politiku a má monopol na vydávání bankovek. Právo členských států razit mince je omezeno na nízké nominální hodnoty a objem vydávaných mincí schvaluje ECB. Zákonná platidla tedy nelze vydávat proti vůli ECB, která má tak plnou kontrolu nad měnovou bází v eurozóně.

Institucionální uspořádání v oblasti kurzové politiky zajišťuje pro jednotnou měnovou politiku i kurzovou politiku konzistentnost s cílem udržování cenové stability (článek 4 Smlouvy o ES). Z tohoto důvodu se také oficiální devizové rezervy soustřeďují uvnitř Eurosystemu a ECB kontroluje jejich používání i stav provozních devizových zůstatků členských států (viz odstavec 3.2).

Kromě toho článek 101 Smlouvy o ES zakazuje Eurosystemu poskytovat úvěry veřejnému sektoru. Tento zákaz, který vstoupil v platnost na začátku druhé etapy HMU, chrání Eurosystem před tlakem veřejného sektoru na poskytování měnového financování z prostředků centrálních bank a zakazuje Eurosystemu kupovat dluhové nástroje veřejného sektoru na primárním trhu. ECB pravidelně sleduje trh, aby zjistila, zda nedochází k obcházení tohoto zákazu, včetně nákupů dluhových nástrojů veřejného sektoru na sekundárním trhu.

Eurosystem může pro provádění své politiky používat řadu nástrojů. Patří mezi ně regulatorní pravomoci i právo ukládat vymahatelné sankce v případě nedodržování nařízení nebo rozhodnutí ECB (viz oddíl 2.5.3).

4.1.5 Finanční a organizační nezávislost

ECB a národní centrální banky mají vlastní finanční zdroje a příjmy i organizační nezávislost. Tato finanční a organizační autonomie umožňuje Eurosystemu, aby odpovídajícím způsobem plnil požadované úkoly.

Základní kapitál ECB upisují a splácejí národní centrální banky. ECB má svůj vlastní rozpočet, který je nezávislý na rozpočtu EU. Statut ESCB jí také umožňuje mít vlastní pracovní řád pro zaměstnance a podle vlastního uvážení upravovat svou vnitřní strukturu.

ECB jako nadnárodní organizace požívá také na území členských států výsad a imunit, které jsou nezbytné pro plnění jejích úkolů. Kapitola 1 Protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství ze dne 8. dubna 1965 zaručuje mimo jiné, že prostory a archivy ECB jsou nedotknutelné a nelze zasahovat ani do jejího majetku a aktiv. Protokol dále stanovuje, že se nemohou stát ani předmětem jakéhokoli výkonu správního nebo soudního rozhodnutí bez zmocnění Evropského soudního dvora.

Pokud jde o finanční a rozpočtovou nezávislost ECB i nezávislost jejích pracovníků, mají členské státy určitý vliv na rozpočty národních centrálních bank, na přerozdělování zisků i na personální oblast, neboť jsou (někdy jediným) akcionářem příslušné centrální banky nebo mají legislativní pravomoc. Podle statutů národních centrálních bank jsou však práva členských států podmíněna tím, že jejich výkon nesmí zasahovat do působnosti národních centrálních bank plnit funkce, které souvisejí s Eurosystemem.

4.2 DEMOKRATICKÁ ODPOVĚDNOST

Vzhledem k výlučné odpovědnosti ECB za měnovou politiku eurozóny jí byl svěřen jeden ze základních prvků měnové nezávislosti. Respektování hlavních zásad demokratických společností vyžaduje, aby byla ECB odpovědná občanům a jejich demokraticky zvoleným zástupcům. Z tohoto důvodu obsahuje Smlouva o ES i Statut ESCB množství ustanovení, která ECB, stejně jako kterékoli jiné nezávislé centrální bance, ukládají povinnost zodpovídat se za své jednání a rozhodnutí veřejnosti. Je také v samotném zájmu ECB, aby svá rozhodnutí řádně vysvětlila a zdůvodnila, a pro svou politiku tak získala silnou veřejnou podporu.

4.2.1 Odpovědnost jako základní prvek legitimacy

Odpovědnost je základní předpoklad demokratické legitimacy a hlavní prvek demokratických struktur. V demokratické společnosti vychází veškerá moc z vůle občanů a všechna rozhodnutí, která zavazují a ovlivňují společnost, musejí být vůlí voličů legitimizována. Rozhodnutí veřejné politiky jsou tedy oprávněná, pokud tuto vůlí přímo či nepřímo vyjadřují. V této souvislosti se často používá pojem „legitimita odvozená od vstupů“ nebo „legitimita odvozená od postupů“. Pokud rozhodnutí splňují oprávněná očekávání a potřeby občanů, uplatňuje se pojem „legitimita odvozená od výstupů“ nebo „legitimita odvozená od výsledků“.

ECB jako organizace založená Smlouvou o ES, kterou podepsaly a ratifikovaly všechny členské státy v souladu se svým ústavním řádem, požívá tzv. *legitimita odvozené od vstupů*. Členské státy EU (které jednají prostřednictvím volených zástupců) přijaly nezávislé rozhodnutí převést odpovědnost za měnovou politiku a s ní související úkoly na novou organizaci Společenství a zajistit její nezávislost na politické moci. Odpovědnost za měnovou politiku vychází z mezí a podmínek mandátu, který jasně definuje cíl měnové politiky, a vymezuje tak právně přípustný prostor, v němž se rozhodovací orgány mohou při provádění měnové politiky pohybovat.

„Legitimita odvozená od vstupů“ je dána způsobem jmenování členů rozhodovacích orgánů ECB – všichni jsou jmenováni demokraticky zvolenými zástupci členských

států. Členové Výkonné rady jsou jmenováni na základě vzájemné dohody vlád členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád (po konzultaci s Evropským parlamentem), zatímco ostatní členy Rady guvernérů jmenují příslušné vnitrostátní orgány v souladu se svými postupy.

ECB však může svou *legimititu odvozovat od výstupů* tím, že úspěšně plní úkoly, které jí byly svěřeny. Provádění měnové politiky a plnění dalších úkolů podléhá nezávislému rozhodování, které má konkrétní účel – udržování cenové stability v eurozóně. Jak již vyplývá z oddílu 4.1 výše, zkušenosti mnoha centrálních bank v období po druhé světové válce ukázaly, že tohoto cíle lze nejlépe dosáhnout prostřednictvím nezávislé centrální banky, která jedná na základě jasného a závazného pověření. Takto může nezávislá centrální banka i přes svou záměrnou neúčast na běžných politických postupech požívat plnou legitimitu odvozenou od svých výsledků.

Legitimita nezávislých centrálních bank spočívá také na komplexním systému, který zajišťuje jejich odpovědnost. Nezávislost a odpovědnost jsou dvě strany jedné mince. ECB je tedy povinna vysvětlovat a zdůvodňovat občanům v Evropě a jejich voleným zástupcům, jak práva a pravomoci, které jí byly svěřeny, uplatňuje.

4.2.2 Charakter a rozsah odpovědnosti ECB

Odpovědnost je pojem hluboko vžitý v demokratických a institucionálních zvyklostech anglicky mluvících zemí². V evropském kontextu je pojem odpovědnost vnímán jako odpovědnost za rozhodnutí a jednání i povinnost je zdůvodnit a vysvětlit. Tento pojem tedy nutně odkazuje na následné zdůvodnění a vysvětlení. Pokud by tedy některý politický orgán, jako např. parlament nebo vláda, mohl zasahovat do rozhodování centrální banky nebo je přímo ovlivňovat, účastnil by se ve skutečnosti sám rozhodovacího procesu, a nesl by tak odpovědnost za výsledek. Takový postup by byl nejen v rozporu s nezávislým postavením centrální banky, ale také by učinil pojem odpovědnosti zcela bezvýznamným.

Odpovědnost se také do značné míry spojuje s transparentností. Transparentnost znamená nejen poskytování informací, ale také jejich uspořádání takovým způsobem, aby je veřejnost mohla pochopit. Transparentnost tedy usnadňuje zajišťování odpovědnosti nezávislé centrální banky. Ustanovení Smlouvy o ES týkající se odpovědnosti ECB a s ní souvisejících postupů, které se dlouhá léta zaváděly, jsou uzpůsobeny konkrétním politickým, hospodářským a institucionálním podmínkám, v nichž ECB působí. Jak již bylo uvedeno v oddílu 1.2.2, ECB je nadnárodní centrální banka, která plní své úkoly pro hospodářství eurozóny s mnoha zeměmi, a musí se tedy vyjadřovat srozumitelně nejen v evropském, ale i v mezinárodním kontextu. ECB má také specifickou institucionální strukturu, kdy se rozhodování ECB účastní z titulu své funkce guvernéri národních centrálních bank.

² Srovnání s Federálním rezervním systémem v USA, Bank of England a Bank of Japan naleznete v článku „The accountability of the ECB“ v Měsíčním bulletinu ECB z listopadu 2002.

I přes institucionální a politické rozdíly zajišťují ustanovení a postupy upravující odpovědnost ECB, aby ECB plnila svůj závazek přinejmenším stejně odpovědně a efektivně jako „běžná“ centrální banka ve svém národním prostředí.

4.2.3 Plnění závazku odpovědnosti

Společná odpovědnost rozhodovacích orgánů ECB

Hlavní rozhodovací orgány ECB – Rada guvernérů a Výkonná rada (viz oddíl 2.5.1) – jsou kolektivní orgány, jejichž členové společně odpovídají za řádné plnění úkolů a funkcí ECB. Rozhodnutí přijímají výlučně s ohledem na cíle Eurosystemu a podle podmínek v eurozóně jako celku, aniž by se odvolávali na vývoj v kterékoli konkrétní zemi.

Rozhodovací orgány ECB tedy odpovídají společně za všechna rozhodnutí, která učiní. Naopak systém individuální odpovědnosti, který se uplatňuje například ve Federálním rezervním systému, v Bank of England nebo v Bank of Japan, nelze uplatnit v ECB, neboť by neodpovídal její institucionální struktuře a podstatě.

Nebylo by například možné uplatňovat systém, v němž by všichni členové Rady guvernérů byli osobně odpovědní Evropskému parlamentu, protože instituce a orgány EU se nepodílejí na jmenování guvernérů národních centrálních bank. Rovněž by bylo nekonzistentní, aby se guvernéři národních centrálních bank za své jednání ve funkci členů Rady guvernérů zodpovídali národním parlamentům. Ty totiž nemají oprávnění posuzovat, jak guvernéři národních centrálních bank plnili své „evropské“ povinnosti – tedy povinnosti, které výslovně vylučují, aby obhajovali národní zájmy.

Odpovědnost za statutární mandát ECB

ECB odpovídá za veškerou činnost a úkoly, které Smlouva o ES svěřila Eurosystemu, a zejména za provádění měnové politiky. Stanovením kvantitativní definice cenové stability vytvořila ECB měřítko pro hodnocení své činnosti.

ECB také odpovídá za veškerou další činnost, kterou provádí Eurosystem na základě jejích pokynů. ECB naopak nemůže odpovídat za funkce mimo Eurosystem, které podle článku 14.4 Statutu ESCB plní národní centrální banky a za něž jsou odpovědné vnitrostátním orgánům podle právního a ústavního uspořádání příslušného členského státu.

Komu je ECB odpovědná?

Jako orgán zřízený Smlouvou o ES, který jedná v rámci svěřených pravomocí, je ECB odpovědná v prvé řadě občanům členských států EU, které uzavřely a ratifikovaly Smlouvu o ES, jež stanovuje, jaké dokumenty a publikace musí ECB zveřejňovat (viz text níže). Ty vytvářejí rámec pro přímou kontrolu ECB ze strany veřejnosti v Evropě. ECB vysvětluje a zdůvodňuje svá rozhodnutí veřejnosti v publikacích, které jsou vydávány ve všech úředních jazycích Společenství, a ve vystoupeních členů rozhodovacích orgánů ECB, která se konají ve všech zemích eurozóny i jinde.

Smlouva o ES dále stanovuje povinnost vést pravidelný dialog s volenými zástupci občanů v Evropě, tj. s Evropským parlamentem (viz oddíl 4.3.1). Ve Spojených státech, Japonsku a Spojeném království jsou centrální banky odpovědné především vnitrostátním zákonodárným orgánům.

Vedle ustanovení o odpovědnosti, která jsou obsažena ve Smlouvě o ES, mohou vnitrostátní právní předpisy ukládat národním centrálním bankám povinnost předkládat výroční zprávy a mohou také zmocnit příslušný parlament, aby požadoval účast guvernéra národní centrální banky na plenárních zasedáních nebo zasedáních příslušných parlamentních výborů nebo se těchto zasedání může guvernér účastnit z vlastního podnětu. Národní centrální banky však mohou nést odpovědnost vůči národním parlamentům pouze za funkce, které plní mimo Eurosystem, zatímco ECB je odpovědná pouze za Eurosystem.

I když komunikace národních centrálních bank s orgány politické moci není v pravém slova smyslu součástí závazku odpovědnosti, nabízí dobrou příležitost vysvětlit rozhodnutí ECB a informovat ty, kteří rozhodují o politice, o provádění jednotné měnové politiky a zdůvodnit ji.

Způsoby plnění závazku odpovědnosti

Vhodným prostředkem k prosazování odpovědnosti centrálních bank může být teoreticky souhlas a uznání (je-li mandát úspěšně plněn), nebo sankce (v případě nedostatečných výsledků). V praxi je však třeba z důvodu zvláštního charakteru měnové politiky uplatňovat určitá omezení.

V oddílu 3.1.1 jsme již uvedli, že vzhledem k časové prodlevě v transmisním procesu může měnová politika ovlivňovat úroveň cen pouze ve střednědobém horizontu. Z tohoto důvodu tedy centrální banka nemůže v krátkodobém horizontu vyrovnávat neočekávané cenové šoky (způsobené např. změnami světových cen komodit). Stanovit pevné časové období pro hodnocení měnové politiky by nebylo vhodné také vzhledem k nejistotě spojené s transmisním mechanismem i vzhledem k tomu, že vhodná reakce měnové politiky závisí na charakteru, trvání a rozsahu hospodářských šoků.

Při hodnocení, jak centrální banka plní své úkoly, je vždy třeba vždy používat vyvážený a diferencovaný přístup. Uplatňování formálního sankčního mechanismu by bylo příliš zjednodušující a mohlo by bránit centrální bance v řádném plnění mandátu. Proto je nejvhodnější metodou zajištění odpovědnosti centrální banky její kontrola ze strany parlamentu a veřejnosti.

Povinnost předkládat zprávy

ECB je povinna předkládat a zveřejňovat řadu dokumentů:

- Podle článku 113 Smlouvy o ES předkládá ECB Evropskému parlamentu, Radě EU, Komisi a také Evropské radě výroční zprávu o činnosti ESCB a zprávu o měnové politice za uplynulý i běžný rok.
- Podle článku 15 Statutu ESCB zveřejňuje ECB čtvrtletní výkazy a každý týden také konsolidovanou rozvahu Eurosystemu.

ECB však činí více, než jsou jen její statutární povinnosti – vydává Měsíční bulletin (a nikoli pouze čtvrtletní), tzv. Working Papers a na svých internetových stránkách zveřejňuje i další informace.

Na rozdíl od Federálního rezervního systému USA, Bank of England a Bank of Japan nezveřejňuje ECB zápisy ze zasedání svého hlavního orgánu, který přijímá měnová rozhodnutí, ani informace o tom, jak členové Rady guvernérů hlasovali. Tento postup je v souladu s ustanovením článku 10.4 Statutu ESCB, který stanovuje, že „*zasedání jsou důvěrná*“.

Nezveřejňování informací o hlasování také chrání nezávislost členů Rady guvernérů. Poskytování informací o hlasování jednotlivých členů by mohlo vyvolávat tlaky i spekulace o důvodech pro rozhodnutí jednotlivých členů. Veřejnost by prostřednictvím takového zveřejňování informací mohla zjistit, zda případné pokusy o ovlivňování hlasování přinesly požadovaný výsledek. Tyto obavy se sice nutně nevztahují na centrální banky, které působí v „běžných“ národních státech, ale guvernéri národních centrálních bank zemí eurozóny jsou spojováni se svými domovskými zeměmi. Proto zde vzniká riziko, že by guvernér některé z národních centrálních bank mohl být vnímán jako „národní zástupce“ v Radě guvernérů a mohlo by docházet k neoprávněným pokusům jej ovlivňovat.

Článek 10.4 Statutu ESCB ale také stanoví, že „*Rada guvernérů může rozhodnout o zveřejnění výsledku svého jednání*“. Prezident a viceprezident ECB proto pořádají bezprostředně po prvním zasedání Rady guvernérů v měsíci tiskovou konferenci, jejíž prepis je zveřejněn na internetových stránkách ECB. Dále ECB ve svém Měsíčním bulletinu pravidelně zveřejňuje komplexní hodnocení měnového a hospodářského vývoje. Pokud jde o aktuálnost a míru podrobnosti, lze touto formou komunikace vysvětlit měnová rozhodnutí (a důvody pro ně) stejně dobře, jako je tomu v případě sdělení, která by jiné centrální banky označily za „souhrnné zápisy“.

4.3 DIALOG A SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI A ORGÁNY SPOLEČENSTVÍ

I když Smlouva o ES jednoznačně upravuje rozdělení odpovědnosti v rámci HMU, současně také podporuje dialog a spolupráci prostřednictvím mnoha formalizovaných kontaktů mezi ECB a institucemi a orgány Společenství.

Pracovní vztahy mezi ECB a ostatními orgány EU, které odpovídají za politiku, jsou pro řádné plnění úkolů Eurosystemu nezbytné. Je to zřejmé u všech úkolů, za něž ECB nese společnou odpovědnost s orgány Společenství. V těchto případech vyžaduje Smlouva o ES spolupráci mezi ECB a příslušnými orgány a institucemi (např. v oblasti kurzové politiky, zastupování eurozóny a statistiky). Vzhledem k provázanosti jednotné měnové politiky a hospodářské politiky Společenství má však ECB také zájem na vedení užitečného dialogu s ostatními subjekty, které se podílejí na tvorbě politiky, jako jsou vlády nebo sociální partneři. Pravidelný dialog mezi ECB a těmito subjekty umožňuje ECB vysvětlit orientaci měnové politiky a zlepšit jejich informovanost o činnosti ECB. ECB tak může pro rozhodnutí jednotlivých hospodářských subjektů poskytovat spolehlivý referenční parametr s cílem stabilizovat inflační očekávání.

4.3.1 Evropský parlament

Dialog mezi ECB a Evropským parlamentem se týká především plnění mandátu a úkolů ECB. Evropský parlament sehrává při sledování, jak ECB plní svou odpovědnost za provádění měnové politiky a souvisejících úkolů, zásadní úlohu (viz oddíl 4.2).

Projednávání výročních zpráv ECB

Podle čl. 113 odst. 3 Smlouvy o ES je prezident ECB povinen předkládat Evropskému parlamentu na jeho plenárním zasedání výroční zprávu ECB. Po jejím předložení přijímá Parlament usnesení, které obsahuje komplexní hodnocení činnosti ECB a provádění její politiky.

Slyšení před Evropským parlamentem

Podle čl. 113 odst. 3 Smlouvy o ES mohou být prezident ECB a ostatní členové Výkonné rady na žádost Evropského parlamentu nebo z vlastního podnětu konzultováni příslušnými výbory Evropského parlamentu. V souladu s tímto ustanovením předstupuje prezident ECB čtyřikrát ročně před Výbor pro hospodářské a měnové záležitosti Evropského parlamentu. Podle jednacího řádu parlamentu byl tento výbor pověřen jako výbor odpovědný za vztahy s ECB. Během těchto slyšení vysvětluje prezident rozhodnutí ECB a odpovídá na otázky členů výboru. Tato čtvrtletní slyšení tedy představují hlavní činnost parlamentu, pokud jde o zajišťování odpovědnosti ECB.

Před Výborem pro hospodářské a měnové záležitosti vystupují také členové Výkonného výboru ECB. V posledních letech předkládá výroční zprávu výboru zpravidla viceprezident. Výbor pak na jejím základě připravuje všeobecnou rozpravu. Dále výbor zve jedenkrát ročně jednoho člena Výkonné rady, který odpovídá za ekonomii a výzkum, aby předložil stanoviska ECB ke každoroční analýze hospodářství EU a k Hlavním směrům hospodářské politiky vypracovaným Komisí. Příležitostně zve výbor také ostatní členy Výkonné rady k projednání konkrétních témat, která souvisejí s povinnostmi a úkoly ECB.

Zasedání výboru jsou běžně přístupná veřejnosti a Evropský parlament zveřejňuje krátce po slyšení jejich doslovný zápis na svých internetových stránkách. Výroční zpráva ECB také obsahuje kapitolu zvlášť věnovanou odpovědnosti ECB a jejím vztahům s Parlamentem. Zde jsou uvedena hlavní témata projednávaná v rámci tohoto pravidelného dialogu.

Písemné dotazy

Vedle přímé součinnosti a výměny názorů mezi prezidentem ECB a členy Výboru pro hospodářské a měnové záležitosti umožňuje také jednací řád Parlamentu (nové pravidlo 40a „Otázky Evropské centrální banky k písemnému zodpovězení“) všem členům Evropského parlamentu klást ECB písemně další otázky prostřednictvím předsedy výboru. Tyto otázky, společně s odpověďmi, které ECB vypracuje, se následně zveřejňují v Úředním věstníku Evropské unie. Jsou tedy veřejnosti k dispozici ve všech úředních jazycích Společenství.

ECB s tímto postupem souhlasila, ačkoli Smlouva o ES ani Statut ESCB tyto povinnosti neukládají. ECB však také zdůraznila, že tímto se nijak nesnižuje

důležitost pravidelných slyšení, na nichž by se základní otázky související s rozhodnutími ECB měly i nadále projednávat.

Další oblasti součinnosti

Součinnost mezi ECB a Evropským parlamentem probíhá ještě v dalších třech významných oblastech:

1. Prezident a viceprezident ECB i ostatní členové Výkonné rady ECB jsou jmenováni po konzultaci s Evropským parlamentem (čl. 112 odst. 2 Smlouvy o ES). Výbor pro hospodářské a měnové záležitosti provádí slyšení s navrženými osobnostmi a plenární zasedání Evropského parlamentu pak přijme rozhodnutí.
2. Parlament se podílí na legislativní činnosti Společenství při změnách a doplňování Statutu (články 10.6, 41 a 42 Statutu). Podle článku 41 Statutu je při změnách Statutu nezbytný jeho souhlas a musí být také konzultován ke změnám hlasovacích práv (článek 10.6) a k návrhům doplňujících právních předpisů (článek 42).
3. Parlament se rovněž podílí na další legislativní činnosti v těch oblastech, které spadají do působnosti ECB.

4.3.2 Rada EU a Euroskupina

ECB odpovídá společně s Radou EU za kurzové záležitosti a za mezinárodní zastupování eurozóny. S Radou dále spolupracuje na hospodářské politice na úrovni eurozóny. Respektování nezávislosti ECB a uznání jejích povinností však znamená, že vztahy ECB s Radou a Euroskupinou v oblasti hospodářské politiky lze naplňovat pouze prostřednictvím nezávazného dialogu. Měnovou politiku však nelze předem koordinovat s ostatními politikami.

Je třeba také poznamenat, že Rada doporučuje hlavám států nebo předsedům vlád, kterého prezidenta, viceprezidenta a ostatní členy Výkonné rady ECB jmenovat.

Rada EU

Z právního hlediska existuje pouze jedna Rada EU. Schází se však v různém složení podle druhu projednávané záležitosti. V případě každého významného rozhodnutí HMU, jako je vstup členských států EU do eurozóny nebo změny v článku 10.2 Statutu ESCB, zasedá Rada ve složení hlav států nebo předsedů vlád³. Naopak běžné záležitosti HMU spadají do působnosti Rady ministrů hospodářství a financí (Rada ECOFIN). V této souvislosti odstavec 44 závěrů předsednictví Evropské rady v Lucemburku ze dne 12. a 13. prosince 1997 jednoznačně konstatoval, že Rada ECOFIN je „ústředím pro koordinaci hospodářských politik členských států“ a že je „zmocněna jednat v příslušných oblastech“.

³ Zasedání Rady EU ve složení hlav států nebo předsedů vlád nelze zaměňovat s Evropskou radou. Tento orgán, který sdružuje hlavy států nebo předsedy vlád členských států EU a prezidenta Evropské komise, zajišťuje Evropské unii nezbytné podněty pro její rozvoj a vymezuje obecné politické směřování. Rozhodnutí hlav států nebo předsedů vlád o jmenování členů Výkonné rady a určení sídla ECB mají mezivládní charakter.

I když součástí eurozóny nejsou všechny členské státy EU, jejich zástupci (včetně zástupců těch, které se neúčastní třetí etapy HMU) se účastní jednání Rady EU, která se týká záležitostí HMU. Ve většině těchto záležitostí však nemohou tyto nezúčastněné země hlasovat. Výjimky tvoří hlasování o právních předpisech Společenství, které Rada EU přijímá na základě článku 107 Smlouvy o ES, jmenovitě právní předpisy, kterými se mění nebo doplňuje Statut ESCB (viz oddíl 2.5.4).

Podle čl. 113 odst. 2 Smlouvy o ES je prezident ECB zván na zasedání Rady ECOFIN, pokud jsou na pořadu jednání záležitosti, které souvisejí s cíli a úkoly ECB. K tématům patří Hlavní směry hospodářské politiky, měnové otázky, reformy evropského finančního sektoru a zastupování Společenství uvnitř HMU i otázky související s kurzovou politikou.

ECB se také účastní zasedání Rady ECOFIN, jsou-li na pořadu jednání „doplňující právní předpisy“ nebo změny některých ustanovení Statutu o ESCB. V takových případech je při přípravě zasedání ECB zastoupena také v dílčích strukturách. ECB je také zvána, aby pozorovala přípravy dalších právních předpisů Společenství v oblastech zvláštního významu. ECB se také podílí na činnosti orgánů zabývajících se otázkami, které jsou předmětem zájmu ECB nebo se jí přímo dotýkají. K těmto orgánům patří například Výbor pro finanční služby nebo tzv. Výbor „moudrých“ pro regulaci evropských trhů s cennými papíry.

Prezident ECB se pravidelně účastní neformálních zasedání Rady ECOFIN, která se konají dvakrát za rok. Lze na nich otevřeně projednávat aktuální témata, aniž by bylo třeba dodržovat obvyklé jednací postupy, které vyplývají z formálních zasedání Rady. Na tato jednání jsou zváni také guvernéři národních centrálních bank, kteří zde doprovázejí své ministry.

ECB má také důležitou povinnost poskytovat Radě ECOFIN informace. Prezident ECB například předkládá Radě výroční zprávu ECB a poskytuje Radě zprávy v rámci hodnocení dosažené konvergence podle článku 122 Smlouvy o ES.

Euroskupina

Jak jsme již uvedli, Rada EU jedná o záležitostech HMU v plném složení, i když zástupci zemí mimo eurozónu zde většinou nemohou vykonávat svá hlasovací práva. Smlouva totiž neustavuje orgán, který by pro projednávání společných záležitostí eurozóny a jednotné měny sdružoval pouze ministry financí zemí eurozóny. Evropská rada proto na svém zasedání v Lucemburku v prosinci 1997 rozhodla o vytvoření tzv. Euroskupiny – neformálního orgánu, který se skládá z ministrů financí zemí eurozóny a komisaře pro hospodářské a měnové záležitosti. Od roku 2005 ji vede předseda, který je volen na dvouleté období prostou většinou členů Euroskupiny. ECB je „podle potřeby“ zvána na její zasedání. Zatím však ECB byla zvána pravidelně a zúčastnila se všech zasedání.

Euroskupina funguje jako komunikační kanál na úrovni eurozóny – podobně, jako je tomu v případě neformálních kontaktů, které již tradičně existují mezi vládami a centrálními bankami uvnitř jednotlivých států. Neformální charakter Euroskupiny umožňuje otevřeně projednávat veškeré otázky, které se týkají eurozóny. Zasedání Euroskupiny se účastní pouze ministři financí, příslušný komisař a prezident ECB (každého může doprovázet ještě jedna osoba), což

podporuje prostředí otevřenosti a důvěry. Tím se zásadně liší od formálních zasedání Rady EU, na nichž je přítomno mnoho účastníků.

Euroskupina se schází zpravidla jednou za měsíc před zasedáním Rady ECOFIN. Jednání Euroskupiny se zaměřují na celkové fungování hospodářství eurozóny a zejména na její celkovou hospodářskou perspektivu, rozpočtový vývoj v jejích jednotlivých zemích a na způsoby, jak politicky podnit další snahy o strukturální reformy. Euroskupina také projednává vývoj směnného kurzu eura a vnímání eurozóny v zahraničí jako svébytného subjektu.

4.3.3 Evropská komise

Dialogu mezi ECB a Radou ECOFIN se účastní také Evropská komise. Příslušných zasedání Rady ECOFIN, Euroskupiny a Rady guvernérů ECB se účastní komisař pro hospodářské a měnové záležitosti.

Kromě tohoto dialogu na nejvyšší úrovni udržují Komise a ECB také úzké pracovní vztahy, které se prohlubují díky častým kontaktům na multilaterální úrovni, například v Hospodářském a finančním výboru nebo Výboru pro hospodářskou politiku (viz níže), a na bilaterálních zasedáních. Tato vazba je zvláště důležitá vzhledem k hlavní úloze, kterou sehrává Komise při vytváření hospodářské politiky Společenství. Komisi je totiž svěřena řada úkolů, které souvisejí s HMU. Patří k nim:

- formulovat doporučení pro Hlavní směry hospodářské politiky,
- sledovat rozpočtovou situaci v členských státech a podávat o ní zprávy Radě ECOFIN a
- alespoň jednou za dva roky připravit konvergenční zprávu, v níž se zkoumá, nakolik členské státy, které ještě nezavedly euro, splnily kritéria konvergence.

Evropská komise také iniciovala řadu konkrétních činností, které buď souvisejí s úkoly a činnostmi Euro systému či na ně mají vliv, nebo se alespoň na těchto činnostech podílela. V mnoha případech mohou tyto činnosti využívat přímé účasti ECB či ji dokonce vyžadovat.

- Eurostat a ECB úzce spolupracují v oblasti statistiky, a to dvoustranně i v rámci příslušných výborů Společenství, které se statistikou zabývají, zejména pak ve Výboru pro měnovou a finanční statistiku a statistiku platební bilance (viz oddíl 3.5).
- V ostatních oblastech se ECB účastní činností mnoha specializovaných pracovních skupin a regulatorních výborů. Tyto orgány se zabývají řadou témat, jako je integrace finančních trhů (například tzv. „Giovanniniho skupina“) nebo obezřetnostní dohled a finanční stabilita (například Evropský bankovní výbor a Evropský výbor orgánů bankovního dohledu).
- Komise a ECB také úzce spolupracovaly a budou dále spolupracovat na tématech spojených s rozšiřováním EU, která spadají do působnosti a odbornosti ECB.

4.3.4 Hospodářský a finanční výbor

Hospodářský a finanční výbor byl zřízen v souladu s čl. 114 odst. 2 Smlouvy o ES, aby pro Radu ECOFIN vypracovával přípravné analýzy a stanoviska k množství hospodářských a finančních témat. V odstavci 12 svého usnesení ke koordinaci hospodářské politiky ve třetí etapě HMU Evropská rada na zasedání v Lucemburku v prosinci 2007 tento výbor také pověřila úkolem vytvářet „*rámec, v němž lze připravit a dále uskutečňovat dialog [mezi Radou a ECB] na úrovni vyšších úředníků [z ministerstev, národních centrálních bank, Komise a ECB]*”.

Smlouva stanoví, že členské státy, Komise a ECB musejí do výboru jmenovat nejvýše po dvou členech. Stalo se již zvyklostí, že každý členský stát má dva zástupce – jednoho vyššího úředníka z oblasti správy a jednoho vyššího úředníka z příslušné centrální banky. Nyní s 25 členskými státy EU se Hospodářský a finanční výbor schází zpravidla v omezeném složení – každý členský stát má pouze jednoho zástupce (zpravidla vyššího úředníka ze správy) a Komise a ECB má po dvou zástupcích. Zástupci ECB jsou v současnosti viceprezident a člen Výkonné rady, který je odpovědný za ekonomiku. Jejich náhradníky jsou generální ředitel pro mezinárodní vztahy a generální ředitel pro ekonomii.

Díky této účasti v Hospodářském a finančním výboru se ECB podílela na projednávání Hlavních směrů hospodářské politiky, na dohledu nad fiskální politikou na základě ročních programů konvergence a stability vypracovaných členskými státy a na přípravě evropských stanovisek k mezinárodním otázkám. ECB se také účastní dalších činností výboru – od těch, které jsou technického rázu, jako je ražení euromincí, až po zastupování Společenství v rámci HMU.

Jednání v Hospodářském a finančním výboru také slouží k přípravě dialogu mezi ministry financí zemí eurozóny a ECB, který se odehrává uvnitř Euroskupiny. Hlavní činností ECB ve výboru je příprava hodnocení celkového hospodářského výhledu eurozóny a kurzového vývoje. Součástí je i průběžná analýza udržitelnosti veřejných financí a vhodnost celkové orientace fiskální politiky.

Účast ECB v Hospodářském a finančním výboru je založena na plném respektování její nezávislosti a výlučné odpovědnosti za jednotnou měnovou politiku. ECB se účastní jednání a vyjadřuje svá stanoviska ke všem otázkám, ale neúčastní se hlasování. Výbor se rovněž záměrně zdržuje projednávání měnové politiky. Stejný postup se uplatňuje také v případě prohlášení o jednotné měnové politice učiněných na zasedání mezinárodních organizací a fór, jako jsou MMF nebo skupina G7. Podle rozdělení pravomocí je příprava a prezentace těchto prohlášení ve výlučné pravomoci ECB.

4.3.5 Výbor pro hospodářskou politiku

Výbor pro hospodářskou politiku (EPC) vznikl v roce 1974 rozhodnutím Rady⁴ a skládá se ze dvou zástupců a dvou náhradníků za každý členský stát, Komisi a za ECB.

⁴ Rozhodnutí Rady 74/112/EHS ze dne 18. února 1974 o vytvoření Výboru pro hospodářskou politiku (Úř. věst L 63, 5.3.1974, s. 21).

Podobně jako Hospodářský a finanční výbor se Výbor pro hospodářskou politiku zabývá přípravami zasedání Euroskupiny a Rady ECOFIN, ale zaměřuje se především na strukturální reformy. V rámci tzv. „Cardiffského procesu“ (viz oddíl 1.2.2) výbor jednou za rok provádí podrobnou analýzu hospodářských reforem v členských státech. Také se účastní tzv. „Lucemburského procesu“ (viz oddíl 1.2.2), který slouží členským státům jako platforma pro koordinaci politiky zaměstnanosti. Výbor se zabývá také řadou dlouhodobých strukturálních otázek, jako jsou rozpočtové dopady spojené se stárnutím populace.

ECB připisuje strukturálním reformám v členských státech zásadní význam. Spatřuje v nich hlavní prostředek boje proti nezaměstnanosti i způsob, jak využívat růstového potenciálu eurozóny. Účast ECB ve Výboru pro hospodářskou politiku je proto vhodnou příležitostí, jak se podílet na jeho práci. Podobně jako je tomu v Hospodářském a finančním výboru, je i tato účast založena na plném respektování nezávislosti ECB.

4.3.6 Makroekonomický dialog

Účelem „makroekonomického dialogu“ je podporovat informovanost o požadavcích souvisejících s HMU a zlepšovat tak podmínky pro neinflační růst a tvorbu pracovních míst. Tento dialog, který se koná dvakrát za rok, je také znám jako „Kolínský proces“, byl zaveden v roce 1999 na zasedání Evropské rady v Kolíně nad Rýnem (viz oddíl 1.2.2) a probíhá na politické a technické úrovni. Je založen na plném respektování nezávislosti všech účastníků a zejména nezávislosti sociálních partnerů v procesu formování mezd a nezávislosti ECB v oblasti jednotné měnové politiky. Rozdělení odpovědnosti a příslušných povinností pomáhá účastníkům hlouběji si uvědomit, že úlohou každého subjektu je zajistit úspěšné provádění politiky v oblasti jeho vlastní působnosti.

4.4 ECB A VÍCEJAZYČNÁ KOMUNIKACE

ECB se jako organizace Společenství obrací na publikum, které je jazykově velmi různorodé. Také její rozhodovací orgány i zaměstnanci pocházejí z různých zemí. Jazyková pluralita EU vyžaduje, aby ECB komunikovala v mnoha jazycích a oslovovala tak co možná nejširší okruh zájemců o informace. ECB uplatňuje pragmatický přístup, který respektuje jazykovou různorodost v EU a zároveň splňuje požadavek efektivnosti a aktuálnosti komunikace.

Od 1. května 2004 má Společenství 20 úředních jazyků.⁵ Jazykový režim ECB, který se uplatňuje na její právní akty a na vztahy se třetími stranami i se širokou veřejností, vychází ze zásady mnohojazyčnosti, která je zakotvena v právních předpisech Společenství.⁶ Nařízení a další právní akty, které mají všeobecnou platnost, se zveřejňují ve všech úředních jazycích, stejně jako její statutární publikace (např. výroční zprávy nebo měsíční bulletin) či množství tiskových zpráv. Právní

⁵ V abecedním pořadí podle názvu v daném jazyce: španělština, čeština, dánština, němčina, řečtina, angličtina, estonština, francouzština, italština, lotyština, litevština, maďarština, maltština, holandsština, polština, portugalsština, slovenština, slovinština, finština a švédština.

⁶ Nařízení Rady (EHS) č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství (Úř. věst. B 17, 6.10.1958, s. 385).

akty určené jednotlivým třetím stranám jsou v jazyce toho, komu jsou určeny. Třetí strany, které se obracejí na ECB v některém z úředních jazyků Společenství, mohou počítat s tím, že ve stejném jazyce obdrží i odpověď.

U ostatní komunikace a zejména pro vnitřní a pracovní účely uvnitř ECB a ESCB se používá pouze jeden „pracovní jazyk“ – angličtina. Výjimkou jsou zasedání Rady guvernérů, Generální rady a výborů ESCB, na nichž je zajištěno simultánní tlumočení v několika jazycích. Používání jednoho pracovního jazyka vyhovuje potřebě rychlé, efektivní a plně spolehlivé komunikace v ECB i v Eurosystemu při formulování a provádění jednotné měnové politiky a souvisejících úkolů.

4.5 SOUDNÍ PŘEZKUM EVROPSKÝM SOUDNÍM DVOREM

ECB byly podle Smlouvy o ES a Statutu ESCB svěřeny rozsáhlé pravomoci, k nimž patří regulatorní pravomoci i právo ukládat sankce a pokuty podnikům, pokud nedodržují její nařízení a rozhodnutí. Článek 35.1 Statutu ESCB proto stanovuje, že jednání a opominutí ECB podléhají soudnímu přezkoumání za podmínek stanovených články 230 až 233 Smlouvy o ES. Rada EU, Komise nebo kterýkoli členský stát může tedy dát podnět k zahájení řízení před Evropským soudním dvorem proti jednání ECB, jehož účelem je vyvolat právní účinky vůči třetím stranám. Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat o žalobách na neplatnost „*pro nedostatek příslušnosti, pro porušení podstatných formálních náležitostí, pro porušení [této] Smlouvy nebo jakéhokoli právního předpisu týkajícího se jejího provádění, anebo pro zneužití pravomoci*“ (druhý odstavce článku 230 Smlouvy o ES). Dále může kterákoli fyzická nebo právnická osoba podat za stejných podmínek návrh na zahájení řízení proti rozhodnutí ECB, které se jí bezprostředně a osobně dotýká (čtvrtý odstavce článku 230).

Podle článku 232 Smlouvy o ES se může instituce Společenství nebo členský stát obrátit na Evropský soudní dvůr, aby určil, zda ECB porušila Smlouvu tím, že opominula jednat. Podobně může každá fyzická nebo právnická osoba podat na ECB stížnost k Soudnímu dvoru z důvodu, že nevydala akt jí určený, který Smlouva o ES nebo Statut ESCB ukládá.

Je-li stížnost řádně doložená, prohlásí Evropský soudní dvůr akt za neplatný, nebo v případě nečinnosti rozhodne, že tato nečinnost byla porušením Smlouvy o ES. V těchto případech je ECB povinna přijmout nezbytná opatření, aby rozhodnutí soudního dvora vyhověla. K takové situaci došlo v roce 2003, kdy Evropský soudní dvůr prohlásil režim boje ECB proti podvodům za neplatný a namísto toho nařídil, že ECB má podléhat systému boje proti podvodům, který uplatňuje Společenství (viz oddíl 4.6).

Evropský soudní dvůr posuzuje nejen akty a opominutí ECB, ale je také oprávněn rozhodovat o žalobách podaných ECB proti institucím Společenství nebo členským státům za účelem ochrany jejich výsad (článek 230) nebo proti institucím Společenství z důvodů jejich nečinnosti (článek 232). Stejně tak může ECB podat žalobu proti národní centrální bance za neplnění jejich povinností podle Smlouvy o ES nebo Statutu ESCB (čl. 237 odst. (d) Smlouvy o ES).

Evropský soudní dvůr má pravomoc také ve sporech mezi ECB a jejími zaměstnanci (viz oddíl 6.4.1) a ve všech případech, kdy je pravomoc svěřena soudu na základě dohody mezi ECB a jejími smluvními partnery.

4.6 KONTROLA FINANČNÍHO ŘÍZENÍ A INTEGRITY

Řádné finanční řízení Eurosystemu je otázkou veřejného zájmu. Vždyť ECB a národní centrální banky plní veřejnou funkci, která se nakonec týká peněz daňových poplatníků. Smlouva o ES proto obsahuje několik ustanovení, podle nichž finanční řízení a integrita ECB podléhají kontrole.

ECB plní svůj závazek odpovědnosti tím, že sestavuje své roční účetní závěrky, které jsou součástí výročních zpráv. Výroční zprávy ECB a všech národních centrálních bank Eurosystemu jsou ověřovány nezávislými externími auditory. Podle článku 27.1 Statutu ESCB doporučuje tyto externí auditory Rada guvernérů a schvaluje je Rada EU. Právní ustanovení a s nimi související postupy vypracované ECB odpovídají dokumentu MMF s názvem „Kodex jednání v oblasti transparentnosti měnové a finanční politiky“, který byl přijat v roce 1999 a jehož poslední aktualizace proběhla v srpnu 2000.

Vedle nezávislého externího auditu podléhá finanční řízení ECB také kontrole Evropského účetního dvora. Podle článku 27.2 Statutu ESCB zkoumá Evropský účetní dvůr výkonnost správy ECB a v Úředním věstníku Evropské unie zveřejňuje výroční zprávu.

Podle rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 10. července 2003⁷ spadá ECB do systému pro boj proti podvodům, který na základě článku 280 Smlouvy o ES⁸ zřídilo Evropské společenství. Tento systém opravňuje Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF), který je nezávislou vyšetřovací službou Komise⁹, provádět vyšetřování v případě důvodného podezření z podvodného jednání a další protiprávní činnosti v ECB. V souvislosti s rozhodnutím Evropského soudního dvora upravila ECB svá vnitřní pravidla a postupy tak, aby odpovídaly právnímu rámci stanovenému soudním dvorem v jeho rozsudku, a pro potírání podvodů přijala nezbytná opatření, která zajistí úzkou koordinaci s Evropským úřadem pro boj proti podvodům.¹⁰

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1073/1999 ze dne 25. května 1999 o vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF) (Úř. věst. L 136, 31.5.1999, s. 1).

⁸ Věc C-11/00 Komise Evropských společenství vs. Evropská centrální banka, Sb. rozh. 2003, I-07147.

⁹ Rozhodnutí Komise ze dne 28. dubna 1999 o zřízení Evropského úřadu pro boj proti podvodům (Úř. věst. L 136, 31.5.1999, s. 20).

¹⁰ Rozhodnutí (ECB/2004/11) Evropské centrální banky ze dne 3. června 2004 o podmínkách vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům v Evropské centrální bance v souvislosti s předcházením podvodům, úplatkářství a jakýmkoli jiným protiprávním činnostem poškozujícím finanční zájmy Evropských společenství, kterým se mění pracovní řád pro zaměstnance Evropské centrální banky (Úř. věst. L 230, 30.6.2004, s. 56).

Jean-Claude Trichet
s ministry financí a guvernéry
centrálních bank zemí skupiny
G7 na výročním zasedání
Mezinárodního měnového
fondu v Singapuru v září 2006

5 ECB A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

ECB se podílí na zastupování eurozóny na mezinárodní úrovni – zastupuje Evropské společenství v záležitostech HMU v mezinárodních organizacích a na mezinárodních fórech, na nichž se projednávají otázky související s úkoly svěřenými Eurosystému. Konkrétní charakter této účasti vychází z rozdělení pravomocí v rámci Společenství a mezi Společenstvím a jeho členskými státy. Podle projednávané záležitosti může tedy účast ECB v mezinárodních organizacích a na fórech zahrnovat samotné zastupování stanovisek Evropského společenství až po formulování vlastních stanovisek vedle těch, která se připravují uvnitř Společenství nebo v jednotlivých zemích.

5.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE

Měnová a kurzová politika byla převedena na úroveň Společenství, a bylo tedy třeba navrhnout takové uspořádání, které by ECB umožňovalo podílet se na měnové a finanční spolupráci na mezinárodní úrovni. Toto uspořádání muselo zohledňovat tyto čtyři aspekty.

i. Rozdělení pravomocí uvnitř Společenství

Článek 111 odst. 3 a odst. 4 Smlouvy o ES opravňuje Radu EU rozhodovat o podmínkách pro sjednávání a uzavírání dohod se státy, které nejsou členy EU nebo s mezinárodními organizacemi, pokud se tyto dohody týkají otázek měnového nebo kurzového režimu nebo pokud jde o zastupování a postoj Společenství na mezinárodní úrovni k otázkám významným pro HMU „*v souladu s rozdělením pravomocí*“ uvnitř Společenství. Zatím však byla ustanovení čl. 111 odst. 3 použita pouze pro uzavírání dohod mezi Společenstvím a některými zeměmi mimo EU v měnových a kurzových otázkách¹ a ostatní ustanovení nebyla využita. Namísto toho jsou současné podmínky pro mezinárodní zastupování Společenství založeny na dohodě dosažené na zasedáních Evropské rady v Lucemburku v prosinci 1997 a ve Vídni v prosinci 1998. Podle závěrů předsednictví Evropské rady v Lucemburku bude ECB a Rada ECOFIN „*plnit své úkoly při zastupování Společenství na mezinárodní úrovni efektivně a v souladu s rozdělením pravomocí stanoveným ve Smlouvě*“.

ii. Rozdělení odpovědnosti uvnitř Eurosystému

Podle článků 6.1 a 12.5 Statutu ESCB rozhoduje o způsobu zastupování Eurosystému na mezinárodní úrovni Rada guvernérů. ECB (a se souhlasem Rady guvernérů i národní centrální banky) je oprávněna se podílet na činnosti mezinárodních měnových institucí. Rada guvernérů rozhodla, že národní centrální banky by se měly i nadále podílet na činnosti mezinárodních organizací a fór podle toho, nakolik se jednotlivé země podílejí na činnosti těchto orgánů, zatímco ECB by měla zajistit, aby byl Eurosystém podle potřeby zastoupen vždy.

¹ Je tomu tak v případě čtyř rozhodnutí Rady, která se týkají měnových vztahů s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím, Republikou San Marino a Vatikánským městským státem, a dále dvou rozhodnutí Rady o kurzových záležitostech v souvislosti s frankem CFA, kapverdským escudem a komorským frankem.

iii. Rozdělení pravomocí mezi Společenství a země eurozóny

Jak již bylo uvedeno v oddílu 1.2.2, za hospodářskou politiku s výjimkou měnové a kurzové politiky zůstávají odpovědné jednotlivé země eurozóny. To znamená, že zapojení ECB, Společenství a jednotlivých členských států do mezinárodní spolupráce se liší podle působností příslušných mezinárodních organizací a fór.

iv. Institucionální uspořádání jednotlivých mezinárodních organizací a fór

Převedení odpovědnosti za měnovou politiku vyvolalo některé specifické otázky související s institucionálním rámcem pro mezinárodní vztahy, neboť uspořádání v té době nepočítalo s měnovou unií takového rozsahu, jakou je eurozóna. Tehdejší počet mezinárodních organizací a fór vycházel z potřeby podporovat spolupráci mezi svrchovanými státy, které plně odpovídaly za provádění své hospodářské, měnové a finanční politiky. Pro zajištění efektivity vyžadovala ustanovení upravující mezinárodní vztahy Společenství a ECB, aby zúčastněné strany dohodly úpravy pravidel a postupů, na nichž jsou mezinárodní vztahy založeny. Dosud vycházely tyto úpravy z velké části z pragmatického postoje. To odpovídá i závěrum předsednictví Evropské rady ve Vídni v prosinci 1998, v nichž se konstatuje, že „*nejúspěšnější by mohl být pragmatický přístup, který by minimalizoval potřebu upravovat stávající pravidla a postupy s tím, že by výsledkem bylo řádné uznání úlohy eura*“.

Pragmatická řešení, která se dosud uplatňovala, umožňují ECB podílet se na činnosti mezinárodních organizací a fór, která souvisí s úkoly svěřenými Eurosystemu.

- Pokud se mezinárodní spolupráce týká *jednotné měnové politiky*, jedinou institucí, která je oprávněna zastupovat stanoviska Evropského společenství, je ECB, neboť jednotná měnová politika je ve výlučné pravomoci jejich rozhodovacích orgánů – Rady guvernérů a Výkonné rady.
- V oblasti *směnného kurzu eura* má ECB odpovědnost společně s Radou EU (ECOFIN) a s Euroskupinou. Prezident ECB a předseda Euroskupiny se tedy účastní konzultací se třetími stranami, například na úrovni skupiny G7, a provádí komunikační politiku.
- V oblasti *platebních systémů* může ECB formulovat stanoviska na mezinárodní úrovni k otázkám souvisejícím s odpovědností Eurosystemu za prosazování bezchybného a efektivního fungování platebních a zúčtovacích systémů. Národní centrální banky zemí eurozóny, které se vedle ECB podílejí na činnosti mezinárodních organizací a fór, mohou také vyjadřovat názory, které odrážejí jejich vlastní odpovědnost a zkušenosti při správě vnitrostátních platebních a zúčtovacích systémů a při dohledu nad nimi.
- Pokud jde o *statistiku*, ukládá ECB Statut ESCB všeobecnou povinnost spolupracovat s mezinárodními organizacemi. Toto ustanovení, které zohledňuje skutečnost, že statistická činnost se provádí v globálním kontextu, umožňuje ECB formulovat svá stanoviska, podobně jako je tomu v případě dalších oprávněných orgánů Společenství (např. Eurostat).

- V oblasti *obezřetnostního dohledu a finanční stability* se může ECB účastnit příslušných mezinárodních zasedání a vyjadřovat na nich svá stanoviska, podobně jako je tomu v případě vnitrostátních orgánů, které mají v této oblasti pravomoc (např. národní centrální banky a vnitrostátní orgány dohledu).

5.2 NÁPLŇ MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ ECB

Hlavní činností ECB v oblasti mezinárodní spolupráce je výměna informací a názorů s ostatními činiteli na úrovni multilaterálních organizací a fór. Mimořádný význam zde mají odborné recenze hodnocení hospodářského vývoje a politiky v hlavních hospodářských oblastech, neboť napomáhají ECB analyzovat vliv vnějšího vývoje na hospodářství eurozóny. Výměnu informací a názorů doplňuje dohled prováděný nezávislými organizacemi, jako je Mezinárodní měnový fond (MMF) nebo Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

ECB se také podílí na činnosti mezinárodního společenství a jejím cílem je dosáhnout společné shody v oblasti tzv. nejlepší praxe a postupů zaměřených na zvyšování efektivity a transparentnosti rozhodovacích procesů. Nejlepší praxe je zpravidla stanovena v základních principech, normách a kodexech, které jednotlivé země dobrovolně zavádějí. Stanovení nejlepší praxe mezi odpovědnými činiteli podporuje snahu o konzistentnost a transparentnost a pojem řádné veřejné správy se tak stává ústřední složkou mezinárodní spolupráce.

Součástí mezinárodní spolupráce ECB však není předběžná koordinace její měnové a kurzové politiky s politikou zemí, které nejsou v eurozóně. Takový postup by se snadno mohl dostat do rozporu s mandátem a nezávislostí ECB. Pokusy o předběžnou koordinaci by nejen rozvolňovaly konkrétní povinnosti odpovědných činitelů, ale také by snižovaly jejich odpovědnost.

5.3 VZTAHY ECB S MEZINÁRODNÍMI ORGANIZACEMI

ECB navázala vztahy s Mezinárodním měnovým fondem (MMF) a s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Obě organizace pravidelně sledují a hodnotí hospodářský vývoj i další oblasti ve svých členských zemích.

5.3.1 Mezinárodní měnový fond

Mezinárodní měnový fond, který vznikl v roce 1944 na základě dohody z Bretton Woods, má v současnosti 184 členských států. Jeho hlavním úkolem je posilovat celosvětovou měnovou spolupráci, zajišťovat kurzovou stabilitu, usnadňovat mezinárodní obchod a podporovat hospodářský růst. Díky rozsahu této činnosti je v samém středu mezinárodního a finančního systému.

Vzhledem k významu hospodářské politiky členských států pro stabilitu celosvětové hospodářské soustavy je dohled jednou z hlavních činností MMF. Dohled MMF se skládá ze sledování a hodnocení hospodářského a finančního vývoje a politik členských zemí a je součástí konzultací s členskými zeměmi podle článku IV Článků dohody MMF (tzv. konzultace podle článku IV). Součástí dohledu je také hodnocení globálního vlivu národních politik ve stále integrovanější světové hospodářské a finanční soustavě (tzv. mnohostranný dohled).

ECB a její status pozorovatele

Vzhledem k příslušným mandátům MMF a ECB bylo považováno za nezbytné, aby měla ECB zastoupení v MMF v těch záležitostech, které spadají do působnosti ECB. Dne 21. prosince 1998 rozhodla Výkonná rada MMF udělit ECB status pozorovatele. Jednalo se o pragmatické řešení, díky němuž nebylo nutné upravovat Články dohody MMF, které omezují členství pouze na země. Podle tohoto uspořádání má ECB stále pozvání účastnit se jako pozorovatel všech zasedání Výkonné rady MMF, na nichž se projednávají témata, která mají pro ECB bezprostřední význam. Patří k nim tyto body programu:

- konzultace k politice eurozóny podle článku IV,
- konzultace s jednotlivými zeměmi eurozóny podle článku IV,
- úloha eura v mezinárodní měnové soustavě a
- mnohostranný dohled, tzn. projednávání publikací MMF World Economic Outlook a Global Financial Stability Report, které se koná dvakrát za rok, a pravidelná jednání o hospodářském vývoji a vývoji trhů ve světě.

Na všech těchto jednáních Výkonné rady MMF, která se týkají měnové politiky eurozóny, předkládá ECB ve funkci pozorovatele stanoviska Evropského společenství. V otázkách směnných kurzů předkládají výkonný ředitel zastupující předsednictvo Euroskupiny a ECB jako pozorovatel stanovisko Společenství, které odráží pravidelnou výměnu názorů na úrovni eurozóny, např. na zasedání Euroskupiny (viz oddíl 4.3.2).

Vedle stálého pozvání může být ECB jako pozorovatel kdykoli přizvána na zasedání, na nichž jsou na pořadu jednání body, které ECB a MMF považují za věc společného zájmu při plnění svých úkolů. Nyní je běžné, že je ECB jako pozorovatel zvána na jednání podle článku IV, jež se týkají členských států EU, které dosud nezavedly euro. ECB se totiž s národními centrálními bankami těchto států podílí na koordinaci měnové politiky. ECB se také jako pozorovatel účastní konzultačních jednání podle článku IV, která se zabývají Spojenými státy a Japonskem.

V rámci této úpravy je prezident ECB zván jako pozorovatel na zasedání Mezinárodního měnového a finančního výboru (IMFC). Tento výbor zasedá dvakrát ročně (vedle jarních a výročních zasedání MMF), aby informoval Radu guvernérů MMF o dohledu nad mezinárodní měnovou a finanční soustavou. Rovněž provádí poradní činnost ohledně politiky Výkonné rady MMF.

Konzultace s ECB a zeměmi eurozóny podle článku IV

Od zavedení eura se konzultace podle článku IV se zeměmi eurozóny rozdělily na dvě různé části: jedna část konzultací podle článku IV se týká především měnových a kurzových otázek v eurozóně, zatímco druhá část se zabývá jednotlivými zeměmi eurozóny a všemi hospodářskými politikami s výjimkou měnové politiky a kurzové politiky (např. fiskální nebo strukturální politika). Tento dvoustranný postup odráží úpravu postupů MMF, která se rozdělením pravomocí v eurozóně stala nezbytnou.

Evropskou centrální banku také dvakrát ročně navštěvuje delegace MMF, aby projednala poslední vývoj i otázky, které jsou důležité z hlediska měnové a kurzové politiky v eurozóně. V této souvislosti jedná delegace MMF také s orgány Společenství, jejichž úlohou je koordinovat hospodářskou politiku jednotlivých zemí (např. v rámci Hlavních směrů hospodářské politiky a Paktu o stabilitě a růstu). Patří k nim například Evropská komise, Hospodářský a finanční výbor a Euroskupina. Tato jednání se zaměřují na hospodářský vývoj a politiku (např. fiskální a strukturální politiku) v eurozóně jako celku, pokud je významná z hlediska měnové politiky a kurzového vývoje.

V rámci druhé části konzultací podle článku IV, která se týká hospodářské politiky jednotlivých členských států, navštěvuje MMF jednotlivé země a jedná s jejich hospodářskými a politickými činiteli.

Další oblasti spolupráce

ECB se také podílí na řadě iniciativ MMF s cílem posílit mezinárodní finanční strukturu. Účastnila se například přípravy Kodexu správné praxe při zajišťování transparentnosti měnové a finanční politiky. Kodex obsahuje obecné zásady transparentnosti a odpovědnosti orgánů v oblasti měnové politiky a souvisejících úkolů centrálních bank. Patří k nim platební systémy a dohled, zásady řízení devizových rezerv a tzv. Zprávy o dodržování norem a kodexů, které jsou součástí celkového úsilí mezinárodního společenství podporovat zavádění mezinárodně dohodnutých norem a standardů. Tyto zprávy hodnotí, jak země dodržují normy a standardy, a poukazují na potenciální nedostatky, které mohou přispívat ke zranitelnosti hospodářských a finančních systémů.

ECB rozvinula pracovní vztahy s MMF také v dalších oblastech. ECB se aktivně podílí na přípravě a zavádění mezinárodních statistických standardů (např. standardy v pátém vydání publikace MMF „Manuál platební bilance“), které jsou součástí upravené Soustavy národních účtů (SNA 93). Pracovní vztahy se rozvíjejí také v rámci Zvláštního standardu MMF o šíření údajů (Special Data Dissemination Standard), který vznikl v roce 1996 a jehož cílem je zajistit, aby členské země včas poskytovaly veřejnosti i MMF spolehlivé a ucelené údaje, které slouží potřebám dohledu. Obdobně se ECB podílí také na technické pomoci MMF.

ECB je také od listopadu 2000 držitelem zvláštních práv čerpání (ZPČ), a může se tak účastnit nepovinných transakcí s členskými zeměmi MMF a dalšími držiteli těchto práv. Za tímto účelem uzavřely ECB a MMF v dubnu 2001 dohodu o prodeji a nákupu zvláštních práv čerpání. Tato dohoda umožňuje MMF iniciovat transakce mezi ECB a dalšími držiteli ZPČ, a tak přispívat k plynulému řízení odboru pro ZPČ v MMF.²

5.3.2 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) je mezivládní organizace, jejímiž členy je v současnosti třicet zemí, ale udržuje vztahy s dalšími sedmdesáti. Vytváří pro své členy fórum pro vzájemné konzultace, výměnu zkušeností a spolupráci. Jejím cílem je dosahovat co možná nejvyšší udržitelný růst a zlepšovat hospodářský a sociální blahobyt v souladu se zásadami tržního hospodářství. OECD pokrývá všechny oblasti veřejné politiky včetně měnové politiky a dalších hospodářských politik. ECB se účastní všech činností OECD, které souvisejí s úkoly Eurosystemu.

I když členství v OECD je omezeno na země, má v ní stálé zastoupení také Evropské společenství, které se účastní příslušných činností. Toto uspořádání vychází z Dodatkového protokolu č. 1 k článku 13 Konvence o OECD ze dne 14. prosince 1960. Od roku 1999 se ECB a Evropská komise účastní jako zástupci Evropského společenství všech důležitých zasedání OECD, na nichž ECB i Komise vyjadřují názory ve svých oblastech působnosti.

ECB se účastní těchto výborů a pracovních skupin OECD:

- Výbor pro ekonomické přehledy,
- Výbor pro hospodářskou politiku a jeho pracovní skupiny a
- Výbor pro finanční trhy.

Výbor pro ekonomické přehledy (EDRC), který vznikl v roce 1961, odpovídá za přípravu pravidelných přehledů o hospodářské situaci a hospodářské politice jednotlivých členských zemí OECD. Na základě těchto přehledů zveřejňuje hodnocení hospodářského vývoje, která obsahují řadu doporučení. Členské země se mohou rozhodnout, zda tato doporučení vezmou při formulování své hospodářské politiky v úvahu. V roce 2001 zahájil tento výbor každoroční hodnocení vývoje v eurozóně.

Výbor pro hospodářskou politiku (EPC) se zaměřuje na celosvětovou hospodářskou situaci a zejména na vliv vývoje ve třech hlavních oblastech OECD (eurozóna, Spojené státy a Japonsko). Zkoumá množství otázek, které souvisejí s perspektivami hospodářského vývoje a s požadavky na řešení v oblasti OECD, a poskytuje tak členům OECD komplexní hodnocení situace. Činnost tohoto výboru podporuje řada pracovních skupin:

- i. Pracovní skupina č. 1 se zabývá hospodářskými otázkami a opatřeními souvisejícími více se strukturálním charakterem (např. vztahy mezi opatřeními hospodářské politiky a dlouhodobým růstem, kritéria pro sledování veřejných výdajů a úloha automatických stabilizátorů).

² Viz ECB (2002), Výroční zpráva 2001, kapitola V, část 2.

- ii. Pracovní skupina č. 3 sleduje a vyhodnocuje vývoj hlavních makroekonomických veličin (např. kurzový vývoj, nerovnováha ve vnějších nebo rozpočtových pozicích a systematická finanční rizika).
- iii. Pracovní skupina pro krátkodobou hospodářskou perspektivu (STEP) napomáhá EPC při sestavování hospodářských projekcí.

Výbor pro finanční trhy pak zkoumá strukturální vývoj na finančních trzích zemí OECD.

5.4 ÚČAST ECB NA NEFORMÁLNÍCH FÓRECH MINISTRŮ FINANČÍ A GUVERNÉRŮ CENTRÁLNÍCH BANK

5.4.1 Ministři financí a guvernéři centrálních bank zemí skupiny G7

V rámci širší spolupráce mezi zeměmi skupiny G7³ se pravidelně setkávají ministři financí a guvernéři centrálních bank, aby projednávali hlavní hospodářské a finanční otázky. Jejich zasedání se týkají především hospodářského a finančního vývoje a perspektiv v jejich zemích, otázek směnného kurzu a celosvětového hospodářství. Dále se zabývají otázkami společného zájmu, které souvisejí s mezinárodní měnovou a finanční politikou. Tyto neformální výměny názorů mohou účastníkům pomoci hlouběji se seznámit s různými tématy a mohou být užitečné i při projednávání a rozhodování mezinárodních organizací, jako jsou MMF, Světová banka nebo OECD, neboť jim usnadňují orientaci nebo jejich práci obohacují o politické podněty.

Až do zahájení třetí etapy HMU se účast na zasedání ministrů financí a guvernéřů centrálních bank zemí skupiny G7 omezovala na příslušné vnitrostátní orgány těchto zemí. S převedením měnové a kurzové politiky z vnitrostátní úrovně na úroveň Společenství bylo uspořádání v eurozóně upraveno tak, aby zohledňovalo toto nové rozdělení pravomocí. Prezident ECB i předseda Euroskupiny se tak účastní těch částí zasedání, která se zabývají makroekonomickým dohledem a kurzovými otázkami. Guvernéři tří centrálních bank zemí eurozóny, které jsou součástí skupiny G7 (Francie, Německo a Itálie), se však této části zasedání neúčastní, ale nadále se účastní zasedání, pokud země skupiny G7 projednávají ostatní témata, jako jsou mezinárodní finanční struktura a iniciativy v oblasti zadlužení chudých zemí.

Pokud jde o samotné úkoly a povinnosti, prezident ECB prezentuje názory Eurosystemu na měnovou politiku v eurozóně a předseda Euroskupiny se účastní projednávání ostatního vývoje hospodářství a politiky v eurozóně. Vzhledem k tomu, že ECB a Rada EU mají společnou odpovědnost za kurzové záležitosti, slouží názory předkládané na zasedání skupiny zemí G7 jako předběžné vzájemné konzultace.

³ Skupinu G7 tvoří Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Spojené království a Spojené státy (společně s Ruskem pak tvoří skupinu G8). Na úrovni G8 se scházejí hlavy států nebo předsedové vlád, na úrovni G7 jsou to ministři financí.

5.4.2 Ministři financí a guvernéři centrálních bank zemí skupiny G10

S činností MMF je úzce spjata práce ministrů financí a guvernérů centrálních bank zemí skupiny G10⁴. Toto sepjetí vzniklo v rámci Všeobecné dohody o zápůjčce (GAB), která byla uzavřena v roce 1962, aby doplňovala běžné zdroje MMF. V posledních letech se G10 zaměřovala především na prevenci a řízení mezinárodních finančních krizí.

Prezident ECB se jako pozorovatel účastní výročních zasedání ministrů a guvernérů centrálních bank, která se konají současně s výročními zasedáními MMF. Zasedání doprovází nepravidelná setkání na úrovni zástupců, jichž se ECB jako pozorovatel rovněž účastní.

5.4.3 Ministři financí a guvernéři centrálních bank zemí skupiny G20

Skupina zemí G20⁵ je neformální fórum ministrů financí a guvernérů centrálních bank, které vzniklo v roce 1999 z potřeby zapojit do dialogu o mezinárodní hospodářské a finanční politice hlavní rozvíjející se tržní ekonomiky. V této oblasti usiluje o snazší volnou výměnu názorů, a podporuje tak vytváření společných postojů k tématům, která projednávají příslušné rozhodující instituce, jako jsou MMF a Světová banka.

ECB a předsednictví EU jsou členy skupiny zemí G20. Účastní se zasedání ministrů financí a guvernérů centrálních bank této skupiny i přípravných zasedání na úrovni zástupců. Účast ECB i předsednictví EU umožňují představit pohled celé eurozóny na projednávaná témata. Příspěvky k diskuzím skupiny zemí G20, které předkládá ECB nebo předsednictví EU, se v potřebné míře koordinují v souladu s rozdělením pravomocí stanoveným ve Smlouvě.

5.4.4 Fórum pro finanční stabilitu

V únoru 1999 rozhodli ministři financí a guvernéři centrálních bank zemí skupiny G7, že vytvoří Fórum pro finanční stabilitu (FSF), které bude plnit tyto cíle:

- i. hodnotit zranitelnost mezinárodního finančního systému,
- ii. určovat činnosti pro podporu mezinárodní finanční stability prostřednictvím výměny informací a mezinárodní spolupráce při finančním dohledu a dozoru.

⁴ Skupinu G10 tvoří Belgie, Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Nizozemsko, Spojené království, Spojené státy a Švédsko. Švýcarsko je přidruženým členem G10.

⁵ Členové skupiny G20 jsou ministři financí a guvernéři centrálních bank Argentiny, Austrálie, Brazílie, Číny, Francie, Indie, Indonésie, Itálie, Japonska, Jižní Afriky, Kanady, Koreje, Mexika, Německa, Ruska, Saúdské Arábie, Spojeného království, Spojených států a Turecka. Dalším členem je Evropské společenství zastoupené předsedou Rady EU a prezidentem ECB. Jednání se účastní jako členové z titulu své funkce generální ředitel MMF a prezident Světové banky a předsedové Mezinárodního měnového a finančního výboru a Výboru pro rozvoj MMF a Světové banky.

Administrativní podporu FSF zajišťuje sekretariát se sídlem v Bance pro mezinárodní platby (BIS). Prvních zasedání FSF se jako pozorovatel účastnil jeden z členů Výkonné rady ECB (Tommaso Padoa-Schioppa). Od června 2000 se účastnil těchto zasedání jako řádný člen, který zastával také funkci předsedy Výboru BIS pro platební a vypořádací systémy.

5.4.5 Fóra Banky pro mezinárodní platby a centrálních bank

Banka pro mezinárodní platby vznikla v roce 1930 a je nejstarší mezinárodní měnovou a finanční institucí na světě. Hlavním cílem BIS je „*podporovat spolupráci centrálních bank*“ (článek 3 Statutu BIS). ECB se účastní *spolupráce*, která souvisí s BIS, včetně statistické činnosti. Od roku 2000 je ECB také akcionářem BIS, který má právo hlasovat a být zastoupen na jejím výroční zasedání.

Prezident ECB se účastní⁶ zasedání guvernérů centrálních bank zemí skupiny G10, která se zpravidla konají jednou za dva měsíce v sídle BIS v Basileji. Na tomto fóru projednávají guvernéři hlavní mezinárodní hospodářská, měnová a finanční témata (např. hospodářské trendy v průmyslových zemích i v rozvíjejících se ekonomikách, potenciální hrozby pro celosvětovou finanční stabilitu a dlouhodobější měnový a finanční vývoj). Zasedání se postupně otevírají centrálním bankám rozvíjejících se ekonomik, které mají systémový význam.

Guvernéři centrálních bank zemí skupiny G10 vytvořili několik stálých výborů a nepravidelných pracovních skupin. Pro ECB mají význam především tyto čtyři stálé výbory:

- i. ECB má postavení pozorovatele na zasedáních *Basilejského výboru pro bankovní dohled (BCBS)*. BCBS, který je stálým fórem pro spolupráci mezi zeměmi G10, určuje v mezinárodním měřítku trendy při přípravě norem pro bankovní regulaci, dohled a nejlepší praxi. Vzhledem k významu výboru pro činnost ECB a Eurosystemu v oblasti obezřetnostního dohledu a finanční stability se ECB podílí také na činnosti některých podskupin BCBS (např. Skupina pro elektronické bankovníctví, Skupina pro kapitál, Skupina pro výzkum a Skupina pro řízení rizik).
- ii. Od června 2000 předsedá člen Výkonné rady ECB (Tommaso Padoa-Schioppa) *Výboru pro platební a vypořádací systémy (CPSS)*. Tento výbor stojí v popředí snah o prosazování efektivních a spolehlivých platebních a vypořádacích systémů.
- iii. ECB je také členem *Výboru pro globální finanční systém (CGFS)*. Tento výbor se zaměřuje na určování a vyhodnocování možných zdrojů napětí ve světovém finančním prostředí a na větší informovanost o fungování finančních trhů a na podporu jejich efektivnosti a stability.
- iv. ECB je také členem *Výboru pro trhy*, který sdružuje vrcholné představitele centrálních bank. Úkolem výboru je pravidelně vyhodnocovat vývoj na finančních trzích a zejména na devizových trzích.

⁶ Od listopadu 2003 předsedal zasedání skupiny G10 prezident ECB.

Budova Eurotower,
hlavní sídlo ECB
ve Frankfurtu nad
Mohanem

6 ECB JAKO HOSPODÁŘSKÝ SUBJEKT

ECB má jako centrální banka rysy veřejného i soukromého subjektu. Její právní základ a poslání z ní činí veřejný orgán, ale současně provádí svou politiku především prostřednictvím finančních operací a její organizační uspořádání i pracovní postupy jsou obdobné jako u bank v soukromém sektoru. ECB je tedy veřejný orgán *zvláštního druhu*, který má některé rysy hospodářského subjektu.

6.1 ÚLOHA ECB

Výkonná rada ECB přijala v srpnu 2003 prohlášení o úloze ECB, které vyjadřuje její cíle a postavení v Eurosystemu.

„Evropská centrální banka společně s národními centrálními bankami tvoří Eurosystem, centrální bankovní systém eurozóny. Jeho prvořadým cílem je udržovat cenovou stabilitu a ochraňovat tak hodnotu eura.

Evropská centrální banka postupuje aktivně při plnění úloh, které jí byly svěřeny, a usiluje o dosažení vysoké míry důvěryhodnosti, profesionality, efektivnosti a transparentnosti.“

První část prohlášení zdůrazňuje význam vztahů ECB s národními centrálními bankami zemí eurozóny a prvořadý cíl Eurosystemu. Druhá část vyzdvihuje úsilí ECB efektivně plnit svěřené úlohy a dále uplatňovat hodnoty, které zaměstnanci a vedení ECB považují za zvláště významné pro realizaci svých úkolů. Tyto hodnoty – důvěryhodnost, profesionalita, efektivnost a transparentnost – považovali v průzkumu zaměstnanci ECB za mimořádně důležité. Výsledky průzkumu pak posloužily přímo jako podklad pro přípravu prohlášení.

Tyto hodnoty se odrážejí ve vnitřní organizační struktuře i ve způsobu, jakým ECB upravila své pracovní postupy. Toto strukturální a procedurální uspořádání není neměnné, ale vyvíjí se s cílem dosáhnout nejlepších postupů a standardů. V počáteční etapě bylo tedy prioritou zajistit řádné fungování ECB a zavést euro. Po splnění těchto počátečních cílů se v poslední době ECB více zaměřuje na posilování vnitřní organizace a na personální strategii.

6.2 ZPŮSOB ŘÍZENÍ ECB

Pojem „způsob řízení“ může vyjadřovat řadu různých konotací a významů. V ECB však znamená:

- pravidla a postupy pro přijímání rozhodnutí o řízení vnitřních záležitostí ECB a
- podmínky pro sledování, jak jsou tato rozhodnutí a příslušné právní předpisy plněny.

ECB je nezávislá organizace, a za její řízení tedy odpovídají především rozhodovací orgány ECB – Rada guvernérů a Výkonná rada. Navíc se zde uplatňují několik mechanismů vnější a vnitřní kontroly.

6.2.1 Úloha Rady guvernérů a Výkonné rady při řízení ECB

Rada guvernérů jako nejvyšší rozhodovací orgán odpovědný za správu a fungování ECB schvaluje jednací řád ECB a odpovídá zejména za její finance. Na základě návrhu Výkonné rady schvaluje roční rozpočet ECB a přijímá všechna rozhodnutí, která se týkají hospodaření ECB s finančními zdroji a rozdělování ročního finančního výsledku. Dále stanovuje pracovní řád pro členy Výkonné rady (viz oddíl 2.5.1) i zaměstnance ECB.

Výkonná rada, v souladu se svou statutární úlohou řídit každodenní činnost ECB, vykonává organizační a řídicí pravomoci. Po poradě s Radou guvernérů rozhoduje o vnitřním uspořádání ECB, tedy o počtu, názvech a povinnostech funkčních jednotek ECB. Hlavní funkční jednotky neboli „organizační složky“ spadají pod přímou řídicí kontrolu Výkonné rady. Rada pak rozhoduje o jednotlivých úlohách svých členů v příslušných organizačních složkách a informuje Radu guvernérů i Generální radu. Tato rozhodnutí lze přijímat pouze za přítomnosti všech členů Výkonné rady a nikoli proti hlasu prezidenta.¹

Výkonná rada odpovídá také za všechny personální záležitosti. Schvaluje pravidla pro zaměstnance (kterými se provádí pracovní řád schválený Radou guvernérů) a přijímá veškerá nezbytná rozhodnutí v oblasti výběru, jmenování a služebního postupu zaměstnanců ECB.

6.2.2 Externí a interní kontrolní mechanismy

Finanční řízení ECB (viz oddíl 4.6) a její integritu prověřují externí nezávislí auditoři, Evropský účetní dvůr a Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF). Tuto externí kontrolní strukturu doplňuje několik vnitřních kontrolních mechanismů a postupů, jejichž popis je uveden níže.

Rozpočtový výbor

Rozpočtový výbor, který ustavila Rada guvernérů podle článku 15 jednacího řádu ECB, napomáhá Radě guvernérů v záležitostech, které se týkají rozpočtu ECB. Výbor se skládá ze zástupců centrálních bank Eurosystemu, z nichž jeden zastává funkci předsedy. Výbor zkoumá především návrhy ročních rozpočtů ECB a před jejich schválením Radou guvernérů jí předkládá své stanovisko. Výbor předkládá Radě guvernérů také své stanovisko k realizaci ročních rozpočtů.

Vnitřní kontrolní struktura

Vnitřní kontrolní struktura je založena na funkčním principu, kdy každá organizační složka odpovídá za svou vnitřní kontrolu a efektivnost. V rámci své působnosti zavádějí a uplatňují organizační složky soubor provozních kontrolních postupů. Dále v ECB působí Ředitelství pro plánování a kontrolu a Odbor řízení rizik, které radí Výkonné radě v oblasti specifických otázek kontroly uvnitř celé banky.

¹ Článek 10.2 jednacího řádu ECB.

Interní audit

Ředitelství pro interní audit odpovídá přímo Výkonné radě. Jeho mandát je vymezen v ujednání ECB o auditu, které vypracovala Výkonná rada na základě mezinárodních profesních norem, jako jsou především normy Institutu interních auditorů.

Kodex jednání a znemožnění obchodování zasvěcených osob

Jednou ze základních hodnot ECB je prosazovat nejvyšší míru důvěryhodnosti. ECB proto stanovila pravidla a postupy, které jsou dokladem jejího úsilí o dosažení tohoto cíle.

Kodex chování členů Rady guvernérů, který byl přijat v květnu 2002², vyjadřuje povinnost všech jejích členů zachovávat důvěryhodnost a dobrou pověst Eurosystemu a udržovat efektivnost jeho operací. V některých oblastech jednání poskytuje doporučení poradce jmenovaný Radou guvernérů.

*Kodex chování Evropské centrální banky*³ vymezuje zásady a postupy pro zaměstnance ECB a členy Výkonné rady, kteří jsou všichni vedeni k tomu, aby při plnění svých úkolů dodržovali vysoký standard profesní etiky.

Smyslem *Pravidel pro obchodování zasvěcených osob*⁴ je zabránit zneužívání citlivých informací o finančních trzích. Podle těchto pravidel nesmějí zaměstnanci ECB ani členové Výkonné rady přímo ani nepřímo využívat interní informace při soukromé finanční činnosti na své vlastní nebezpečí nebo na svůj účet ani na nebezpečí či na účet třetí osoby.

Ve všech otázkách profesního jednání poskytuje doporučení etický poradce jmenovaný Výkonnou radou. Etický poradce také zajišťuje jednotný výklad pravidel pro obchodování zasvěcených osob.

Inspektor ochrany údajů

Podle nařízení⁵ Evropského parlamentu a Rady jmenovala Výkonná rada inspektora ochrany údajů, který nastoupil do funkce 1. ledna 2002. Inspektor zajišťuje ochranu důvěrných osobních informací, které ECB shromažďuje nebo zpracovává.

Pravidla pro zadávání zakázek

Při zadávání zakázek na zboží a služby pro ECB je brán náležitý zřetel na zásady veřejnosti, transparentnosti, rovného přístupu, nediskriminace a účinné správy. Pravidla pro zadávání zakázek ECB jsou v souladu se zásadami směrnice Společenství o veřejných zakázkách. Tyto směrnice stanovují, že odchylky od nich jsou přípustné pouze v naléhavých případech, z důvodu bezpečnosti nebo utajení, v případech, kdy je k dispozici pouze jediný dodavatel, nebo pokud se jedná o zakázky zajišťované pro ECB národními centrálními bankami nebo pro zajištění kontinuity dodávek.

² Úř. věst. C 123, 24.5.2002, s. 9.

³ Úř. věst. C 76, 8.3.2001, s. 12.

⁴ Úř. věst. C 236, 22.8.2001, s. 13.

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 45/2001/ES ze dne 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů institucemi a orgány Společenství a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 8, 12.1.2001, s. 1).

6.2.3 Přístup do archivu ECB

Přístup veřejnosti do archivu ECB je upraven rozhodnutím ECB ze dne 4. března 2004.⁶ Toto rozhodnutí zajišťuje veřejnosti právo přístupu k dokumentům ECB v souladu s usneseními zasedání Evropské rady v Birminghamu (1992) a v Kodani (1993). Cílem je přiblížit Společenství veřejnosti a vyhovět jejím oprávněným zájmům při sledování organizace a fungování institucí a orgánů, které jsou financovány z veřejných prostředků.

Pojem „dokument“ znamená libovolný materiál (bez ohledu na jeho nosič) vypracovaný nebo držený ECB, který se týká její politiky, činnosti nebo jejích rozhodnutí. Veřejnost má tedy přístup také k dokumentům, které jsou původem z EMI a Výboru guvernérů a které jsou uloženy v archivu ECB.

Přístup k dokumentu nelze umožnit, pokud by to nebylo z hlediska zachování důvěrnosti jednání rozhodovacích orgánů ECB ve veřejném zájmu. Důvěrná povaha těchto i souvisejících dokumentů se zachovává po dobu maximálně 30 let. Důvody pro zachování důvěrnosti (viz oddíl 4.2.2) mají přednost před zájmem veřejnosti získat informace. Důvěrnost dokumentů však není veřejnému zájmu na újmu, neboť ECB poskytuje veřejnosti o výsledcích zasedání svých rozhodujících orgánů množství informací.

Žádosti o přístup k dokumentům ECB lze zasílat na Generální ředitelství pro sekretariát a jazykové služby ECB, které spravuje archiv ECB. Se zamítnutím žádosti se lze obracet na Výkonnou radu. Pokud i tak ECB žádost zamítne, lze tuto záležitost předat podle článků 195 a 230 Smlouvy o ES Evropskému veřejnému ochránci práv a Evropskému soudnímu dvoru.

6.3 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

ECB je v současnosti rozdělena do 17 organizačních složek (viz schéma 3). Tato horizontální organizační struktura odráží rozsah funkcí ECB i snahu vyhnout se přílišné hierarchii. Jednotlivé organizační složky řídí vrchní vedoucí pracovník (generální ředitel nebo ředitel), který je odpovědný jednomu z členů Výkonné rady. Několik vedoucích pracovníků organizačních složek rovněž předsedá výborům ESCB podle jejich příslušných oblastí působnosti (viz oddíl 2.5.2).

Bylo také zřízeno několik interních výborů ECB, které usnadňují plnění funkcí týkajících se více odborů. Výkonná rada v roce 2003 také ustavila Řídící výbor, který poskytuje rady a pomoc Výkonné radě v oblasti řízení, plánování činnosti a ročního rozpočtu. Tomuto výboru předsedá jeden ze členů Výkonné rady a jeho členy jsou vrchní řídicí pracovníci.

⁶ Rozhodnutí ECB/2004/3 ze dne 4. března 2004 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropské centrální banky (Úř. věst. L 80, 18.3.2004, s. 42).

6.4 ZAMĚSTNANCI A PERSONÁLNÍ POLITIKA

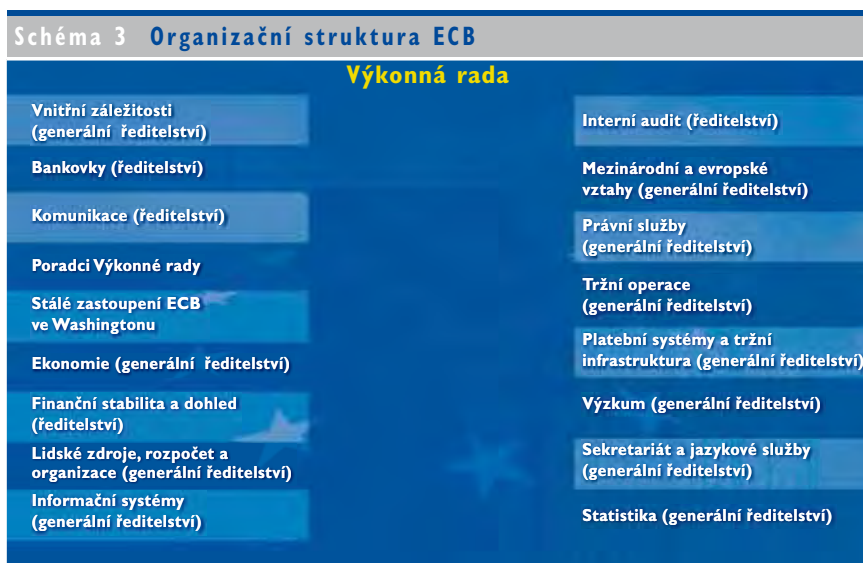
ECB je oprávněna nezávisle určovat svou personální politiku. Tato nezávislost je součástí nezávislosti ECB, kterou zaručuje článek 108 Smlouvy o ES a která je stanovena v článku 36 Statutu ESCB.

6.4.1 Zaměstnanci

ECB zaměstnává pracovníky ze všech členských států EU (včetně přistupujících zemí). Na konci roku 2005 měla ECB 1360 zaměstnanců v pracovním poměru na dobu neurčitou a v pracovním poměru na dobu určitou v délce alespoň dvanáct měsíců. ECB dále nabízí krátkodobé smlouvy do jednoho roku na obsazení dočasně volných míst a na kratší dobu přijímá experty z národních centrálních bank ESCB v rámci programu vzájemné výměny pracovníků uvnitř Eurosystemu. Zaměstnanci ECB splňují veškeré odborné předpoklady. Provádějí analytickou a výzkumnou činnost a účastní se řízení. ECB jako ústředí Eurosystemu vytvořila velký počet pracovních příležitostí, které vyžadují manažerské a analytické dovednosti. Většina těchto odborníků absolvovala univerzitní nebo postgraduální studium v oboru ekonomie.

Zaměstnanci ECB jsou vybíráni, jmenováni a povyšováni na základě odborné způsobilosti, s náležitým zřetelem k zásadám kvalifikace, veřejnosti, transparentnosti, rovného přístupu a nediskriminace. V souladu s těmito zásadami přijala Výkonná rada pravidla naboru⁷, která stanovují způsob výběrového řízení. Jeho cílem je získat kvalifikované a schopné pracovníky, kteří splňují vysoké nároky na bezúhonnost. Vedle této zásady se ECB při výběru zaměřuje také na to, aby pracovníci pocházeli z co možná největšího počtu členských států EU, bez ohledu na rasový nebo etnický původ, náboženské vyznání nebo přesvědčení nebo sexuální orientaci či zdravotní postižení. ECB však neuplatňuje žádné

⁷ ECB (2004), Administrativní oběžník 05/2004 z 18. května 2004.

kvóty podle národnosti. Její zásadou je nabízet prostřednictvím konkrétních informačních akcí pracovní příležitosti zájemcům z celé EU, a zajistit tak rovné podmínky pro všechny národnosti v EU.

Pracovní řád pro zaměstnance ECB, který určuje Rada guvernérů a který je v praxi prováděn pomocí pravidel pro zaměstnance ECB přijatých Výkonnou radou, tvoří nedílnou součást jednotlivých pracovních smluv mezi ECB a jejími zaměstnanci.

Platy a sociální dávky zaměstnanců ECB jsou srovnatelné s platy a sociálními dávkami v ostatních evropských institucích nebo organizacích, které v Evropě sídlí. Pro zaměstnance ze členských zemí EU a jejich rodiny, kteří se přestěhují do Frankfurtu na Mohanem, uplatňuje ECB systémy podpory. Dále ECB nabízí svým zaměstnancům možnost umístit děti do předškolních a mezinárodních vzdělávacích zařízení. Od září 2002 mohou děti zaměstnanců navštěvovat novou Evropskou školu, která vznikla v severozápadní části Frankfurtu.⁸

Platy zaměstnanců ECB a požitky členů Výkonné rady podléhají dani z příjmu, která se odvádí do rozpočtu Evropského společenství.

Personální strategie ECB se intenzivněji zaměřuje na naplňování společných hodnot obsažených v prohlášení ECB o základních hodnotách. Její součástí jsou opatření k podpoře interní a externí mobility, k posílení řídicích dovedností a k přípravě vzdělávacích programů, které povedou k průběžnému osvojování dovedností a rozšiřování kvalifikace. Vzhledem k mnohonárodnostní struktuře zaměstnanců se součástí každodenní činnosti ECB stalo řízení diverzity, jehož cílem je využití různorodosti mezi pracovníky k vytvoření produktivního a příjemného pracovního prostředí, v němž se využívají schopnosti pracovníků a plní vytyčené cíle.

Práva zaměstnanců ECB jsou chráněna právním systémem Evropského společenství. Podle Smlouvy spadá řešení veškerých sporů mezi ECB a jejími zaměstnanci do působnosti Evropského soudního dvora. Součástí těchto práv je i právo na stávkovou činnost.

Zaměstnancům poskytuje v pracovních záležitostech konzultace sociální poradce, který působí také jako zprostředkovatel při řešení mezilidských sporů na pracovišti. ECB také jmenovala nezávislého poradce pro rovné příležitosti, který se zabývá touto problematikou v širším významu, např. v oblasti rovnosti příležitostí bez ohledu na pohlaví, národnost nebo věk.

⁸ Evropské školy jsou společně zřizovány členskými státy EU a Evropským společenstvím a jejich hlavním cílem je zajišťovat vzdělávání dětí zaměstnanců orgánů a institucí Společenství.

6.4.2 Zastupování zaměstnanců ECB

Pracovní řád ECB stanovuje, že zastupování zaměstnanců by mělo být organizováno prostřednictvím Výboru zaměstnanců. Tento výbor zastupuje obecné zájmy všech zaměstnanců, které se týkají pracovních smluv, předpisů, odměňování, zaměstnání, pracovních podmínek, ochrany zdraví a bezpečnosti i sociálního a důchodového zabezpečení. Jeho členy volí v tajné volbě všichni zaměstnanci ECB.

Podle pracovního řádu má Výbor zaměstnanců v těchto záležitostech plné právo na konzultace a ECB toto právo důsledně respektuje. ECB poskytla výboru také veškeré podmínky, které mu umožňují tyto úkoly efektivně plnit. Jeho členové jsou například částečně uvolněni z plnění pracovních úkolů a toto uvolnění představuje 2,3 pracovních míst na plný pracovní úvazek. ECB také hraří administrativní a logistickou podporu a právní konzultace.

Někteří ze zaměstnanců ECB jsou členy Svazu zaměstnanců ECB. Svaz se podílí na řešení otázek především v oblasti sociálních a pracovních podmínek. V roce 2002 však Soud první instance rozhodl, že žádost Svazu zaměstnanců a externí odborové organizace International and European Public Services Organisation (IPSO) o uznání za partnery při sjednávání kolektivních smluv je nepřijatelná. Odvolání, které organizace IPSO podala k Evropskému soudnímu dvoru, bylo následně vzato zpět.

6.4.3 Sociální dialog a ESCB

ECB v roce 1999 zahájila dobrovolný Sociální dialog s evropskými odborovými federacemi, které zastupují zaměstnance centrálních bank ESCB. Dialogu se účastní tyto odborové federace:

- UNI-Europe (dříve Eurofiet),
- Stálý výbor odborů zaměstnanců centrálních bank (SCUCB) a
- Evropská federace odborů veřejného sektoru (EPSU).

Sociální dialog vznikl na žádost evropských odborových federací a účastní se jej zástupci zaměstnanců jednotlivých centrálních bank ESCB. Zabývá se různými aspekty rozhodnutí (např. podstata, zdůvodnění, lhůty), která mají výrazný vliv na úroveň a kvalitu zaměstnání v národních centrálních bankách, a zajišťuje, aby zástupci zaměstnanců národních centrálních bank všech členských států EU mohli vyjadřovat své názory dříve, než rozhodovací orgány ECB přijmou rozhodnutí.

Sociální dialog nezasahuje do zaměstnaneckých vztahů v ECB a v národních centrálních bankách. Tento postup byl výslovně vyjádřen v dokumentu, který příslušné strany podepsaly v prosinci 1999. Tyto vztahy jsou výlučnou záležitostí ECB a jednotlivých národních centrálních bank a řeší se na místní úrovni.

6.5 SÍDLO ECB

Na základě dohody hlav států nebo předsedů vlád členských států EU ze dne 29. října 1993 se stal sídlem ECB⁹ Frankfurt nad Mohanem. Dne 18. září 1998 byla se Spolkovou republikou Německo podepsána Dohoda o sídle, která nabyla účinnosti 4. března 1999. Dohoda upravuje provozní a technické stránky uplatňování Protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství.

ECB v současnosti působí ve třech pronajatých budovách ve středu města, ale rozhodla se, že vybuduje své vlastní sídlo. V březnu 2002 koupila ve východní části Frankfurtu pozemek, na němž je bývalá tržnice Grossmarkthalle, která je památkově chráněná a bude začleněna do projektu nového sídla.

V listopadu 2002 vyhlásila ECB mezinárodní soutěž na urbanistické a architektonické řešení svého nového sídla.¹⁰ Do soutěže se přihlásilo přes 300 architektů z 31 zemí a pěti kontinentů. Předběžný výběr prováděl výbor, který se skládal z pěti odborníků z ECB a kterému napomáhalo pět architektů. Výbor vybral 80 uchazečů – 70 z nich byli zkušení architekti a deset byli začínající mladí architekti.

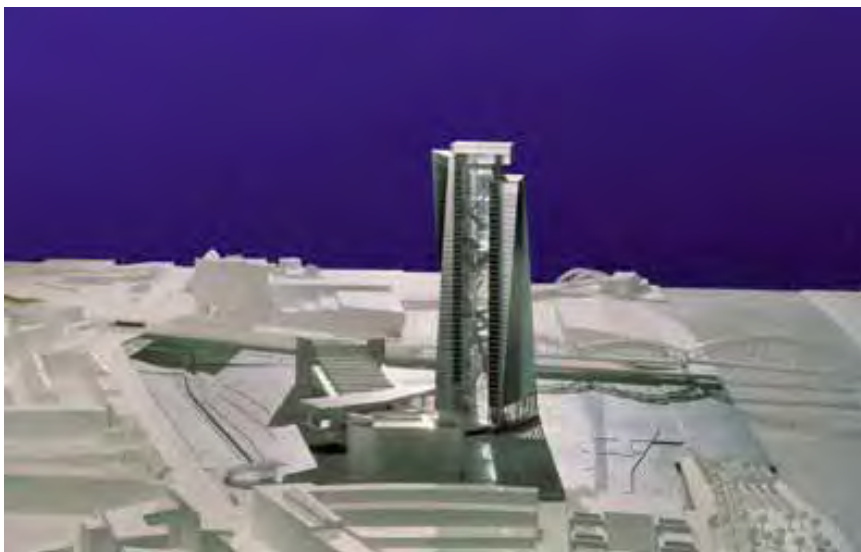
V únoru 2004¹¹ pak mezinárodní porota, které předsedal viceprezident ECB Lucas D. Papademos a která měla dvanáct členů (tři z ECB, tři z národních centrálních bank, pět mezinárodně uznávaných architektů a jednoho zástupce města Frankfurt), vybrala tři vítězné návrhy. Výběr probíhal na základě předem stanovených kritérií, jako jsou kvalita architektonického návrhu, originalita, inspirativnost a inovativnost návrhu a jeho začlenění do okolí.

Autoři všech tří vítězných návrhů byli přizváni k účasti na revizní etapě projektu, v níž své návrhy museli upravit tak, aby zohledňovaly konkrétní doporučení a požadavky poroty, ECB a města Frankfurtu. Na konci této revizní etapy v lednu 2005 se ECB rozhodla pro upravený návrh kanceláře COOP HIMMELB(L)AU, která zvítězila v mezinárodní urbanisticko-architektonické soutěži. Po úspěšné optimalizaci návrhu byla v březnu 2006 zahájena plánovací fáze. Předpokládá se, že výstavba bude zahájena koncem roku 2007 a bude dokončena na konci roku 2011.

⁹ Rozhodnutí přijaté vzájemnou dohodou zástupců vlád členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád o umístění sídel orgánů a některých institucí a útvarů Evropských společenství a Europolu (Úř. věst. C 323, 30.11.1993, s. 1).

¹⁰ Viz tisková zpráva ECB z 26. listopadu 2002.

¹¹ Viz tisková zpráva ECB z 13. února 2004.

Model budúciho hlavného sídla ECB

PŘÍLOHA I

VÝŇATKY ZE SMLOUVY O ZALOŽENÍ EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ

ČÁST PRVNÍ

ZÁSADY

Článek 2

Posláním Společenství je vytvořením společného trhu a hospodářské a měnové unie a prováděním společných politik nebo činností uvedených v člancích 3 a 4 podporovat v celém Společenství harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovné zacházení pro muže a ženy, trvalý a neinflační růst, vysoký stupeň konkurenceschopnosti a konvergence hospodářské výkonnosti, vysokou úroveň ochrany a zlepšování kvality životního prostředí, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.

Článek 3

1. Činnosti Společenství pro účely vymezené v článku 2 zahrnují za podmínek a v harmonogramu stanoveném touto smlouvou:

- a) zákaz cel a množstevních omezení dovozu a vývozu zboží mezi členskými státy, jakož i všech ostatních opatření s rovnocenným účinkem,
- b) společnou obchodní politiku,
- c) vnitřní trh, který se vyznačuje odstraněním překážek volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými státy,
- d) opatření týkající se vstupu a pohybu osob v souladu s hlavou IV,
- e) společnou politiku v oblasti zemědělství a rybolovu,
- f) společnou politiku v oblasti dopravy,
- g) systém zajišťující, aby na vnitřním trhu nebyla narušována hospodářská soutěž,
- h) sblížování právních předpisů členských států v míře nutné pro fungování společného trhu,
- i) podporu koordinace politik zaměstnanosti členských států s ohledem na posilování jejich účinnosti rozvíjením koordinované strategie zaměstnanosti,
- j) politiku v sociální oblasti zahrnující Evropský sociální fond,
- k) posilování hospodářské a sociální soudržnosti,

- l) politiku v oblasti životního prostředí,
 - m) posilování konkurenceschopnosti průmyslu Společenství,
 - n) podporu výzkumu a technologického rozvoje,
 - o) podporu zřizování a rozvoje transevropských sítí,
 - p) přínos k dosažení vysoké úrovně ochrany zdraví,
 - q) přínos ke kvalitě vzdělání a výchovy a k rozkvětu kultur členských států,
 - r) politiku v oblasti rozvojové spolupráce,
 - s) přidružení zámořských zemí a území za účelem zvýšení obchodu a společné podpory hospodářského a sociálního rozvoje,
 - t) přínos k posílení ochrany spotřebitele,
 - u) opatření v oblasti energie, civilní obrany a cestovního ruchu.
2. Při všech činnostech uvedených v tomto článku usiluje Společenství o odstranění nerovností a podporuje rovné zacházení pro muže a ženy.

Článek 4

1. Činnosti členských států a Společenství ve smyslu článku 2 zahrnují za podmínek a v harmonogramu stanoveném touto smlouvou zavedení hospodářské politiky, která je založena na úzké koordinaci hospodářských politik členských států, na vnitřním trhu a na vymezení společných cílů a která je prováděna v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží.

2. Souběžně s tím zahrnují tyto činnosti za podmínek, v harmonogramu a v souladu s postupy stanovenými v této smlouvě neodvolatelné stanovení měnových kurzů vedoucí k zavedení jednotné měny – ECU, jakož i vymezení a provádění jednotné měnové a devizové politiky, jejímž prvořadým cílem je udržet cenovou stabilitu, a aniž je dotčen tento cíl, podporovat obecnou hospodářskou politiku ve Společenství v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží.

3. Tyto činnosti členských států a Společenství zahrnují dodržování následujících hlavních zásad: stabilní ceny, zdravé veřejné finance a měnové podmínky a trvale udržitelná platební bilance.

Článek 8

Postupy stanovenými v této smlouvě se zřizují Evropský systém centrálních bank (dále jen „ESCB“) a Evropská centrální banka (dále jen „ECB“), které jednájí v mezích působnosti svěřené jim touto smlouvou a statutem ESCB a ECB (dále jen „statut ESCB“) připojeným k této smlouvě.

ČÁST TŘETÍ

POLITIKY SPOLEČENSTVÍ

Hlava VII

Hospodářská a měnová politika

KAPITOLA I

HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA

Článek 98

Členské státy směřují své hospodářské politiky tak, aby v rámci hlavních směrů uvedených v čl. 99 odst. 2 přispívaly k dosahování cílů Společenství ve smyslu článku 2. Členské státy a Společenství postupují v souladu se zásadami stanovenými v článku 4 a v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží, čímž je podporováno účinné umístění zdrojů.

Článek 99

1. Členské státy považují své hospodářské politiky za věc společného zájmu a koordinují je v rámci Rady v souladu s článkem 98.

2. Rada přijme na doporučení Komise kvalifikovanou většinou návrh hlavních směrů hospodářských politik členských států a Společenství a podá o tom zprávu Evropské radě.

Evropská rada na základě zprávy Rady projedná závěry o hlavních směrech hospodářských politik členských států a Společenství.

Na základě těchto závěrů podá Rada kvalifikovanou většinou doporučení, ve kterém budou tyto hlavní směry vymezeny. Rada o svém doporučení informuje Evropský parlament.

3. K zajištění užší koordinace hospodářských politik a trvalé konvergence hospodářské výkonnosti členských států sleduje Rada na základě zpráv předkládaných Komisí hospodářský vývoj v každém členském státě a ve Společenství, jakož i soulad hospodářských politik s hlavními směry uvedenými v odstavci 2, a pravidelně provádí celkové hodnocení.

Pro účely tohoto mnohostranného dohledu poskytují členské státy Komisi informace o důležitých opatřeních v oblasti své hospodářské politiky, jakož i další informace, které považují za nezbytné.

4. Zjistí-li se na základě postupu uvedeného v odstavci 3, že hospodářské politiky členského státu nejsou v souladu s hlavními směry uvedenými v odstavci 2 nebo že by mohly ohrozit fungování hospodářské a měnové unie, může Rada na doporučení Komise kvalifikovanou většinou podat dotyčnému členskému státu nezbytná doporučení. Rada může na návrh Komise kvalifikovanou většinou rozhodnout o zveřejnění svých doporučení.

Předseda Rady a Komise podají Evropskému parlamentu zprávu o výsledcích mnohostranného dohledu. Předseda Rady může být vyzván, aby vystoupil před příslušným výborem Evropského parlamentu, jestliže Rada svá doporučení zveřejnila.

5. Rada může postupem podle článku 252 přijmout podrobná pravidla pro postup při mnohostranném dohledu podle odstavců 3 a 4 tohoto článku.

Článek 100

1. Aniž jsou dotčeny jiné postupy stanovené v této smlouvě, může Rada na návrh Komise kvalifikovanou většinou rozhodnout o opatřeních přiměřených hospodářské situaci, zejména když vzniknou závažné obtíže v zásobování určitými výrobky.

2. Nastanou-li členskému státu z důvodu mimořádných událostí, které nemůže ovlivnit, obtíže nebo je-li z téhož důvodu vážně ohrožen závažnými obtížemi, může Rada na návrh Komise kvalifikovanou většinou na návrh Komise poskytnout dotyčnému členskému státu za určitých podmínek finanční pomoc Společenství. Předseda Rady informuje o rozhodnutí Evropský parlament.

Článek 101

1. ECB nebo centrálním bankám členských států (dále jen „národní centrální banky“) se zakazuje poskytovat možnost přečerpání zůstatku bankovních účtů nebo jakýkoli jiný typ úvěru orgánům či institucím Společenství, ústředním vládám, regionálním nebo místním orgánům nebo jiným veřejnoprávním orgánům, jiným veřejnoprávním subjektům nebo veřejným podnikům členských států; rovněž je zakázán přímý nákup jejich dluhových nástrojů ECB nebo národními centrálními bankami.

2. Odstavec 1 se nepoužije na úvěrové instituce ve veřejném vlastnictví, kterým národní centrální banky a ECB v souvislosti s poskytováním peněžních prostředků centrálními bankami poskytují stejné zacházení jako soukromým úvěrovým institucím.

Článek 102

1. Zakazují se jakákoli opatření, která nejsou odůvodněna veřejným dohledem a která umožňují orgánům či institucím Společenství, ústředním vládám, regionálním nebo místním orgánům nebo jiným veřejným orgánům, jiným veřejnoprávním subjektům nebo veřejným podnikům členských států zvýhodněný přístup k finančním institucím.

2. Do 1. ledna 1994 stanoví Rada postupem podle článku 252 definice pro použití zákazu podle odstavce 1.

Článek 103

1. Společenství neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo veřejných podniků kteréhokoli členského státu, pokud se nejedná o vzájemné finanční záruky pro společné uskutečňování určitého

záměru. Členský stát neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo veřejných podniků jiného členského státu, aniž jsou dotčeny vzájemné finanční záruky pro společné uskutečňování určitého záměru.

2. Je-li to nezbytné, může Rada postupem podle článku 252 upřesnit definice pro použití zákazů podle článku 101 a podle tohoto článku.

Článek 104

1. Členské státy se vyvarují nadměrných schodků veřejných financí.
2. Komise sleduje vývoj rozpočtové situace a výši veřejného dluhu v členských státech, aby bylo možno zjistit závažné chyby. Zkoumá zejména dodržování rozpočtové kázně na základě těchto dvou kritérií:
 - a) zda poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekračuje referenční hodnotu, ledaže by:
 - buď poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží referenční hodnotě,
 - nebo by překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstával blízko k referenční hodnotě;
 - b) zda poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu nepřekračuje referenční hodnotu, ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě.

Referenční hodnoty jsou stanoveny v Protokolu o postupu při nadměrném schodku připojeném k této smlouvě.

3. Nesplňuje-li členský stát požadavky podle jednoho nebo žádného z těchto kritérií, Komise vypracuje zprávu. Zpráva Komise přihlédne k tomu, zda schodek veřejných financí překračuje veřejné investiční výdaje, jakož i ke všem dalším rozhodujícím faktorům včetně střednědobé hospodářské a rozpočtové pozice členského státu.

Komise může také vypracovat zprávu, je-li i přes plnění kritérií toho názoru, že v některém členském státě existuje riziko nadměrného schodku.

4. Výbor zřízený článkem 114 vydá stanovisko ke zprávě Komise.
5. Usoudí-li Komise, že v členském státě existuje nebo může vzniknout nadměrný schodek, předloží Radě stanovisko.
6. Rada na doporučení Komise a po zvážení všech připomínek, které dotyčný členský stát případně učiní, kvalifikovanou většinou rozhodne po celkovém zhodnocení, zda existuje nadměrný schodek.

7. Rozhodne-li Rada podle odstavce 6, že nadměrný schodek existuje, podá dotyčnému členskému státu doporučení s cílem odstranit tento schodek během určité lhůty. S výhradou odstavce 8 nebudou tato doporučení zveřejněna.

8. Zjistí-li Rada, že ve stanovené lhůtě nebyla na její doporučení přijata žádná účinná opatření, může svá doporučení zveřejnit.

9. Nenásleduje-li členský stát ani poté doporučení Rady, může Rada rozhodnout o výzvě členskému státu, aby v určité lhůtě učinil opatření ke snížení schodku, která Rada považuje za nezbytná pro nápravu situace.

V takovém případě může Rada žádat dotyčný členský stát, aby podle zvláštního harmonogramu předkládal zprávy za účelem posouzení jeho úsilí o nápravu.

10. Právo podat žalobu podle článků 226 a 227 nelze uplatnit v rámci odstavců 1 až 9 tohoto článku.

11. Pokud se členský stát nepodřídí rozhodnutí přijatému podle odstavce 9, může Rada rozhodnout, že použije nebo případně zostří jedno nebo více z následujících opatření:

- požádá dotyčný členský stát, aby před vydáním obligací a jiných cenných papírů zveřejnil dodatečné informace, které Rada určí,
- vyzve Evropskou investiční banku, aby přehodnotila svou úvěrovou politiku vůči dotyčnému členskému státu,
- požádá dotyčný členský stát, aby uložil neúročný vklad v přiměřené výši u Společenství, dokud nebude podle názoru Rady nadměrný schodek napraven,
- uloží pokuty v přiměřené výši.

Předseda Rady informuje Evropský parlament o přijatých rozhodnutích.

12. Rada zruší některá nebo všechna svá rozhodnutí uvedená v odstavcích 6 až 9 a 11 v takovém rozsahu, v jakém bude napraven podle názoru Rady nadměrný schodek v dotyčném členském státě. Zveřejnila-li Rada předtím svá doporučení, učiní, jakmile bude zrušeno rozhodnutí podle odstavce 8, veřejné prohlášení, že nadměrný schodek v dotyčném členském státě již neexistuje.

13. Při přijímání rozhodnutí uvedených v odstavcích 7 až 9, 11 a 12 rozhoduje Rada na doporučení Komise dvouřetinovou většinou hlasů svých členů, jimž je přidělena váha v souladu s čl. 205 odst. 2, s vyloučením hlasů zástupce dotyčného členského státu.

14. Další ustanovení týkající se provádění postupu popsaného v tomto článku jsou stanovena v Protokolu o postupu při nadměrném schodku, připojeném k této smlouvě.

Rada přijme na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a ECB jednomyslně vhodná ustanovení, která poté nahradí tento protokol.

S výhradou ostatních ustanovení tohoto odstavce Rada do 1. ledna 1994 stanoví na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem kvalifikovanou většinou bližší podrobnosti a definice k provedení uvedeného protokolu.

KAPITOLA 2

MĚNOVÁ POLITIKA

Článek 105

1. Prvořadým cílem ESCB je udržovat cenovou stabilitu. Aniž je dotčen cíl cenové stability, podporuje ESCB obecné hospodářské politiky ve Společenství se záměrem přispět k dosažení cílů Společenství, jak jsou vymezeny v článku 2.

2. ESCB jedná ve shodě se zásadami stanovenými v článku 4 a v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží, čímž podporuje efektivní umístování zdrojů.

2. ESCB plní tyto základní úkoly:

- vymezuje a provádí měnovou politiku Společenství,
- provádí devizové operace v souladu s článkem 111,
- drží a spravuje oficiální devizové rezervy členských států,
- podporuje plynulé fungování platebních systémů.

3. Třetí odrážka odstavce 2 se nevztahuje na držení a správu devizových provozních zůstatků vládami členských států.

4. ECB je konzultována:

- ke všem návrhům aktů Společenství v oblasti její působnosti,
- vnitrostátními orgány ke všem návrhům právních předpisů z oblasti její působnosti, avšak v mezích a za podmínek stanovených Radou postupem podle čl. 107 odst. 6.

ECB může předkládat stanoviska příslušným orgánům nebo institucím Společenství nebo vnitrostátním orgánům v záležitostech spadajících do oblasti její působnosti.

5. ESCB přispívá k řádnému provádění opatření, která přijímají příslušné orgány v oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému.

6. Rada může na návrh Komise, po konzultaci s ECB a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu jednomyslným rozhodnutím svěřit ECB zvláštní úkoly týkající se politik, které se vztahují k dohledu nad úvěrovými a dalšími finančními institucemi, s výjimkou pojišťovacích podniků.

Článek 106

1. ECB má výlučné právo povolovat vydávání bankovek ve Společenství. Tyto bankovky mohou vydávat ECB a národní centrální banky. Bankovky vydávané ECB a národními centrálními bankami jsou jedinými bankovkami, které mají ve Společenství status zákonného platidla.

2. Členské státy mohou vydávat mince, objem jejich emise však vyžaduje schválení ECB. Rada může postupem podle článku 252 a po konzultaci s ECB přijímat opatření k sladění nominálních hodnot a technických specifikací všech mincí určených pro oběh v rozsahu nezbytném k umožnění jejich plynulého oběhu ve Společenství.

Článek 107

1. ESCB se skládá z ECB a národních centrálních bank.

2. ECB má právní subjektivitu.

3. ESCB je řízen rozhodovacími orgány ECB, kterými jsou Rada guvernérů a Výkonná rada.

4. Statut ESCB je stanoven v protokolu připojeném k této smlouvě.

5. Články 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, čl. 33.1 písm. a) a článek 36 statutu ESCB může měnit Rada buď na doporučení ECB a po konzultaci s Komisí kvalifikovanou většinou, nebo na návrh Komise a po konzultaci s ECB jednomyslně. V obou případech se vyžaduje souhlas Evropského parlamentu.

6. Rada může buď na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a ECB, anebo na doporučení ECB a po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí kvalifikovanou většinou přijímat předpisy podle článků 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 a 34.3 statutu ESCB.

Článek 108

Při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností svěřených jim touto smlouvou a statutem ESCB nesmějí ECB, žádná národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů či institucí Společenství, od žádné vlády členského státu ani od jakéhokoli jiného subjektu. Orgány a instituce Společenství a vlády členských států se zavazují zachovávat tuto zásadu a nesnažit se ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů ECB či národních centrálních bank při plnění jejich úkolů.

Článek 109

Každý členský stát zajistí nejpozději ke dni zřízení ESCB, aby jeho vnitrostátní právní předpisy, včetně statutu jeho národní centrální banky, byly slučitelné s touto smlouvou a se statutem ESCB.

Článek 110

1. K plnění úkolů svěřených ESCB, v souladu s ustanoveními této smlouvy a za podmínek stanovených statutem ESCB, ECB:

- přijímá nařízení v rozsahu nezbytném pro plnění úkolů vymezených v článku 3.1 první odrážce, článcích 19.1, 22 a 25.2 statutu ESCB a dále v případech stanovených právními akty Rady, jež jsou uvedeny v čl. 107 odst. 6,
- přijímá rozhodnutí nezbytná pro plnění úkolů svěřených ESCB touto smlouvou a statutem ESCB,
- vydává doporučení a zaujímá stanoviska.

2. Nařízení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.

Doporučení a stanoviska nejsou závazná.

Rozhodnutí je závazné v celém rozsahu pro ty, jimž je určeno.

Články 253, 254 a 256 se použijí na nařízení a rozhodnutí přijatá ECB.

ECB může rozhodnout o zveřejnění svých rozhodnutí, doporučení a stanovisek.

3. V mezích a za podmínek přijatých Radou postupem podle čl. 107 odst. 6 je ECB zmocněna ukládat podnikům pokuty či penále za neplnění povinností vyplývajících z jejich nařízení a rozhodnutí.

Článek 111

1. Odchylně od článku 300 může Rada buď na doporučení ECB, nebo na doporučení Komise a po konzultaci s ECB ve snaze dosáhnout shody slučitelné s cílem cenové stability a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslným rozhodnutím v souladu s postupem podle odstavce 3 pro stanovení podmínek uzavírat formální dohody o systému směnných kurzů ECU ve vztahu k měnám třetích zemí. Rada může na doporučení ECB nebo Komise po konzultaci s ECB ve snaze dosáhnout shody slučitelné s cílem cenové stability kvalifikovanou většinou stanovit, upravovat nebo opouštět střední parity ECU v rámci systému směnných kurzů. Předseda Rady informuje Evropský parlament o stanovení, upravení nebo opuštění středních parit ECU.

2. Při neexistenci systému směnných kurzů vůči jedné nebo více měnám třetích zemí podle odstavce 1 může Rada buď na doporučení Komise po konzultaci s ECB, nebo na doporučení ECB kvalifikovanou většinou formulovat obecné směry kurzové politiky ve vztahu k těmto měnám. Tyto obecné směry nesmějí být na újmou prvořadému cíli ESCB udržovat cenovou stabilitu.

3. Má-li Společenství sjednat s jedním nebo více státy nebo mezinárodními organizacemi dohody týkající se otázek měnového nebo kurzového režimu, rozhoduje Rada odchylně od článku 300 na doporučení Komise a po konzultaci s ECB kvalifikovanou většinou o podmínkách pro sjednávání a uzavírání

takových dohod. Tyto podmínky zajistí, že Společenství zaujme jednotný postoj. Komise se v plném rozsahu účastní těchto jednání.

Dohody uzavřené v souladu s tímto odstavcem jsou závazné pro orgány Společenství, ECB a členské státy.

4. S výhradou odstavce 1 rozhoduje Rada na návrh Komise a po konzultaci s ECB kvalifikovanou většinou o postoji Společenství na mezinárodní úrovni k otázkám zvláště významným pro hospodářskou a měnovou unii a o zastoupení Společenství v souladu s rozdělením pravomocí podle článků 99 a 105.

5. Aniž je dotčena pravomoc Společenství a dohody Společenství týkající se hospodářské a měnové unie, mohou členské státy jednat v mezinárodních orgánech a uzavírat mezinárodní smlouvy.

KAPITOLA 3

INSTITUCIONÁLNÍ USTANOVENÍ

Článek 112

1. Rada guvernérů se skládá ze členů Výkonné rady ECB a z guvernérů národních centrálních bank.

2. a) Výkonná rada se skládá z prezidenta, viceprezidenta a čtyř dalších členů.

b) Prezident, viceprezident a další členové Výkonné rady jsou jmenováni z uznávaných a zkušených osobností s profesionální zkušeností v měnových a bankovních záležitostech vzájemnou dohodou vlád členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád na doporučení Rady, po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou guvernérů.

Jejich funkční období je osmileté; nemohou být jmenováni opakovaně.

Členy Výkonné rady mohou být pouze státní příslušníci členských států.

Článek 113

1. Předseda Rady a člen Komise se mohou bez hlasovacího práva účastnit zasedání Rady guvernérů.

Předseda Rady může předkládat Radě guvernérů návrhy k projednání.

2. Prezident ECB je zván k účasti na zasedáních Rady, když Rada projednává záležitosti mající vztah k cílům a k úkolům ESCB.

3. ECB předkládá výroční zprávu o činnosti ESCB a o měnové politice za uplynulý a běžný rok Evropskému parlamentu, Radě, Komisi a také Evropské radě. Prezident ECB tuto zprávu předkládá Radě a Evropskému parlamentu, který na jejím základě může zahájit obecnou rozpravu.

Prezident ECB a další členové Výkonné rady mohou být na žádost Evropského parlamentu nebo z vlastního podnětu konzultováni příslušnými výbory Evropského parlamentu.

Článek 114

1. Na podporu koordinace politik členských států v rozsahu potřebném pro fungování vnitřního trhu se zřizuje Měnový výbor, který má poradní funkci.

Má tyto úkoly:

- sledovat měnovou a finanční situaci členských států a Společenství a všeobecný platební styk členských států a pravidelně o tom podávat zprávu Radě a Komisi,
- vydávat stanoviska na žádost Rady nebo Komise nebo z vlastního podnětu a předkládat je těmto orgánům,
- aniž je dotčen článek 207, přispívat k přípravě prací Rady uvedených v článcích 59, 60, čl. 99 odst. 2, 3, 4 a 5, v článcích 100, 102, 103, 104, čl. 116 odst. 2, čl. 117 odst. 6, článcích 119, 120, čl. 121 odst. 2 a čl. 122 odst. 1,
- posuzovat alespoň jednou ročně situaci v oblasti pohybu kapitálu a volnosti plateb, jak vyplývá z provádění této smlouvy a z opatření přijatých Radou; posuzování se týká všech opatření vztahujících se na pohyb kapitálu a plateb; výbor podává zprávu Komisi a Radě o výsledku tohoto posouzení.

Každý členský stát a Komise jmenují po dvou členech do Měnového výboru.

2. Na počátku třetí etapy se zřídí Hospodářský a finanční výbor. Měnový výbor uvedený v odstavci 1 bude rozpuštěn.

Hospodářský a finanční výbor má tyto úkoly:

- vydávat stanoviska na žádost Rady či Komise nebo z vlastního podnětu a předkládat je těmto orgánům,
- sledovat hospodářskou a finanční situaci členských států a Společenství a pravidelně o ní, zejména o finančních vztazích se třetími zeměmi a mezinárodními institucemi, podávat zprávy Radě a Komisi,
- aniž je dotčen článek 207, přispívat k přípravě prací Rady uvedených v článcích 59, 60, čl. 99 odst. 2, 3, 4 a 5, článcích 100, 102, 103, 104, čl. 105 odst. 6, čl. 106 odst. 2, čl. 107 odst. 5 a 6, článcích 111, 119, čl. 120 odst. 2 a 3, čl. 122 odst. 2, čl. 123 odst. 4 a 5 a plnit další poradní a přípravné úkoly svěřené mu Radou,
- posuzovat alespoň jednou ročně situaci v oblasti pohybu kapitálu a volnosti plateb, jak vyplývá z provádění této smlouvy a z opatření přijatých Radou; posuzování se týká všech opatření vztahujících se na pohyb kapitálu a plateb; výbor podává Komisi a Radě zprávu o výsledku tohoto posouzení.

Každý členský stát, Komise a ECB jmenují nejvíce po dvou členech výboru.

3. Rada na návrh Komise a po konzultaci s ECB a výborem uvedeným v tomto článku kvalifikovanou většinou přijme podrobná ustanovení týkající se složení Hospodářského a finančního výboru. Předseda Rady informuje o takovém rozhodnutí Evropský parlament.

4. Pokud a dokud existují členské státy, na které se vztahují výjimky uváděné v člancích 122 a 123, sleduje výbor nad rámec úkolů podle odstavce 2 měnovou a finanční situaci a všeobecný platební styk těchto členských států a pravidelně o tom podává zprávy Radě a Komisi.

Článek 115

V záležitostech upravených v čl. 99 odst. 4, článku 104 s výjimkou odstavce 14, člancích 111, 121, 122 a čl. 123 odst. 4 a 5 může Rada nebo členský stát požádat Komisi, aby podle potřeby podala doporučení nebo návrh. Komise posoudí žádost a neprodleně předloží své závěry Radě.

KAPITOLA 4

PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Článek 119

1. Nastanou-li nebo hrozí-li vážně členskému státu obtíže s jeho platební bilancí vyplývající z celkové nerovnováhy jeho platební bilance nebo z typu měny, kterou má k dispozici, a mohou-li tyto obtíže zejména ohrozit fungování společného trhu nebo postupné uskutečňování společné obchodní politiky, prozkoumá Komise okamžitě situaci dotyčného státu a opatření, která tento stát s využitím všech prostředků, jež má k dispozici, v souladu s ustanoveními této smlouvy přijal nebo může přijmout. Komise uvede opatření, jež dotyčnému státu doporučuje.

Ukáží-li se opatření přijatá členskými státy a opatření navržená Komisí jako nedostatečná k překonání obtíží, které nastaly nebo mohou nastat, Komise po konzultaci s výborem uvedeným v článku 114 doporučí Radě poskytnutí vzájemné pomoci a vhodných metod jejího poskytnutí.

Komise pravidelně informuje Radu o situaci a jejím vývoji.

2. Rada poskytuje vzájemnou pomoc kvalifikovanou většinou; přijímá směrnice nebo rozhodnutí stanovící podmínky a podrobnosti této pomoci, jež může mít zejména formu:

- a) dohodnutého postupu ve vztahu k jiným mezinárodním organizacím nebo v jejich rámci, na něž se mohou členské státy obrátit,
- b) opatření potřebná k zamezení odklonu obchodu, pokud stát, u něhož nastaly obtíže, udržuje nebo znovu zavádí množstevní omezení vůči třetím zemím,

c) poskytnutí omezených úvěrů ostatními členskými státy; k tomu je třeba jejich souhlasu.

3. Neposkytne-li Rada vzájemnou pomoc doporučenou Komisí nebo jsou-li poskytnutá vzájemná pomoc a učiněná opatření nedostatečná, zmocní Komise stát, který má obtíže, aby přijal ochranná opatření, jejichž podmínky a podrobnosti stanoví Komise.

Rada může kvalifikovanou většinou takové zmocnění odvolat a měnit podmínky a podrobnosti těchto opatření.

4. S výhradou čl. 122 odst. 6 končí použitelnost tohoto článku počátkem třetí etapy.

Článek 120

1. Dojde-li k náhlé krizi v platební bilanci členského státu a není-li okamžitě přijato rozhodnutí ve smyslu čl. 119 odst. 2, může dotyčný členský stát přijmout preventivně nezbytná ochranná opatření. Taková opatření smějí fungování společného trhu narušit pouze v co nejmenší míře a nesmějí překročit rozsah nezbytně nutný pro odstranění náhle vzniklých obtíží.

2. Komise a ostatní členské státy budou o takových ochranných opatřeních informovány nejpozději při jejich vstupu v platnost. Komise může Radě doporučit poskytnutí vzájemné pomoci podle článku 119.

3. Poté, co Komise zaujme stanovisko, a po konzultaci s výborem uvedeným v článku 114 může Rada kvalifikovanou většinou rozhodnout, aby dotyčný stát změnil, pozastavil nebo zrušil výše uvedená ochranná opatření.

4. S výhradou čl. 122 odst. 6 končí použitelnost tohoto článku počátkem třetí etapy.

Článek 121

1. Komise a EMI podávají Radě zprávy o pokroku dosaženém členskými státy při plnění jejich závazků týkajících se uskutečňování hospodářské a měnové unie. Tyto zprávy posuzují také slučitelnost právních předpisů jednotlivých členských států včetně statutů jejich národních centrálních bank s články 108 a 109 této smlouvy a se statutem ESCB. Zprávy dále posoudí, zda bylo dosaženo vysokého stupně udržitelné konvergence, na základě toho, jak jednotlivé členské státy splnily následující kritéria:

- dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků,
- dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu čl. 104 odst. 6,
- dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu,

- stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb.

Čtyři kritéria uvedená v tomto odstavci a rozhodné období, po něž mají být respektována, jsou blíže stanovena v protokolu připojeném k této smlouvě. Zprávy Komise a EMI také přihlédnou k vývoji ECU, výsledkům integrace trhů, situaci a vývoji běžného účtu platební bilance a posouzení vývoje nákladů na jednotku pracovní síly a jiných cenových indexů.

2. Na základě těchto zpráv Rada na doporučení Komise kvalifikovanou většinou zhodnotí:

- zda jednotlivé členské státy splňují podmínky nezbytné pro zavedení jednotné měny,
- zda většina členských států splňuje podmínky nezbytné pro zavedení jednotné měny,

a postoupí své závěry formou doporučení Radě zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád. Evropský parlament bude konzultován a předloží své stanovisko Radě zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád.

3. Rada zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád přihlédne náležitým způsobem ke zprávám uvedeným v odstavci 1 a ke stanovisku Evropského parlamentu podle odstavce 2 a kvalifikovanou většinou, nejpozději 31. prosince 1996:

- rozhodne, na základě doporučení Rady uvedených v odstavci 2, zda většina členských států splňuje podmínky nezbytné pro přijetí jednotné měny,
- rozhodne, zda je pro Společenství vhodné vstoupit do třetí etapy, a pokud ano,
- stanoví termín zahájení třetí etapy.

4. Nebude-li do konce roku 1997 termín zahájení třetí etapy stanoven, začne třetí etapa dne 1. ledna 1999. Před 1. červencem 1998 Rada zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád, po zopakování postupu stanoveného v odstavcích 1 a 2, s výjimkou odst. 2 druhé odrážky, po přihlédnutí ke zprávám uvedeným v odstavci 1 a stanovisku Evropského parlamentu, potvrdí kvalifikovanou většinou na základě doporučení Rady uvedených v odstavci 2, které členské státy splňují podmínky nezbytné pro přijetí jednotné měny.

Článek 122

1. Bylo-li přijato rozhodnutí stanovit termín podle čl. 121 odst. 3, Rada na základě svých doporučení podle čl. 121 odst. 2 na doporučení Komise kvalifikovanou většinou rozhodne, zda a na který členský stát se vztahuje výjimka ve smyslu odstavce 3 tohoto článku. Takové členské státy jsou v této smlouvě označovány jako „členské státy, na které se vztahuje výjimka“.

Potvrdila-li Rada v souladu s čl. 121 odst. 4, které členské státy splňují podmínky nezbytné pro zavedení jednotné měny, pak se na ty členské státy, které podmínky nesplňují, vztahuje výjimka podle odstavce 3 tohoto článku. Takové členské státy jsou v této smlouvě označovány jako „členské státy, na které se vztahuje výjimka“.

2. Alespoň jednou za dva roky, nebo na žádost členského státu, na který se vztahuje výjimka, Komise a ECB podávají Radě zprávu postupem podle čl. 121 odst. 1. Rada po konzultaci s Evropským parlamentem a po projednání v Radě zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád, rozhoduje na návrh Komise kvalifikovanou většinou, které členské státy, na které se vztahuje výjimka, splňují podmínky nezbytné na základě kritérií stanovených v čl. 121 odst. 1, a zruší výjimky dotyčných států.

3. Výjimka uvedená v odstavci 1 znamená, že se na dotyčný členský stát nepoužijí následující články: čl. 104 odst. 9 a 11, čl. 105 odst. 1, 2, 3 a 5, články 106, 110, 111 a čl. 112 odst. 2 písm. b). Vynětí takového členského státu a jeho národní centrální banky z práv a povinností v rámci ESCB je stanoveno v kapitole IX statutu ESCB.

4. V čl. 105 odst. 1, 2 a 3, článcích 106, 110, 111 a čl. 112 odst. 2 písm. b) se pojmem „členské státy“ rozumí členské státy, na které se nevztahuje výjimka.

5. Hlasovací práva členských států, na které se vztahuje výjimka, se pozastavují pro rozhodování Rady podle článků této smlouvy uvedených v odstavci 3. V takovém případě je odchýlně od článku 205 a čl. 250 odst. 1 kvalifikovaná většina definována jako dvě třetiny hlasů zástupců členských států, na které se nevztahuje výjimka, jimž je přidělena váha podle čl. 205 odst. 2; pro akt vyžadující jednomyslnost je nutná jednomyslnost těchto států.

6. Články 119 a 120 se nadále použijí na členský stát, na který se vztahuje výjimka.

Článek 123

1. Jakmile bude přijato rozhodnutí podle čl. 121 odst. 3 o termínu zahájení třetí etapy, případně okamžitě po 1. červenci 1998:

- přijme Rada ustanovení uvedená v čl. 107 odst. 6,
- vlády členských států, na které se nevztahuje výjimka, jmenují postupem podle článku 50 statutu ESCB prezidenta, viceprezidenta a další členy Výkonné rady ECB. Existují-li členské státy, na které se vztahuje výjimka, počet členů Výkonné rady může být nižší, než je stanoveno v článku 11.1 statutu ESCB, avšak v žádném případě nemůže mít Výkonná rada méně než čtyři členy.

Jakmile je jmenována Výkonná rada, zřizují se ESCB a ECB a připraví se na svou úplnou činnost, jak je popsána v této smlouvě a ve statutu ESCB. Plný výkon jejich pravomocí začne od prvního dne třetí etapy.

2. Jakmile se zřídí ECB, přebírá, podle potřeby, úkoly EMI. EMI bude po ustavení ECB zlikvidován; způsoby likvidace jsou stanoveny ve statutu EMI.

3. Pokud a dokud existují členské státy, na které se vztahuje výjimka, aniž je dotčen čl. 107 odst. 3 této smlouvy, zřizuje se jako třetí rozhodovací orgán ECB Generální rada ECB uvedená v článku 45 statutu ESCB.

4. K prvnímu dni třetí etapy Rada stanoví na návrh Komise a po konzultaci s ECB jednomyslným rozhodnutím členských států, na které se nevztahuje výjimka, neodvolatelné přepočítací koeficienty jejich měn, jakož i neodvolatelné pevné kurzy, podle nichž budou měny nahrazeny ECU, a ECU se stane plnohodnotnou měnou. Toto opatření samo o sobě nezmění vnější hodnotu ECU.

Rada přijme na návrh Komise a po konzultaci s ECB kvalifikovanou většinou uvedených členských států další opatření nezbytná k rychlému zavedení ECU jako jednotné měny těchto členských států. Použije se čl. 122 odst. 5 druhá věta.

5. Bude-li rozhodnuto postupem podle čl. 122 odst. 2 o zrušení výjimky, stanoví Rada hlasy členských států, na které se nevztahuje výjimka, a dotyčného členského státu na návrh Komise a po konzultaci s ECB jednomyslným rozhodnutím kurz, podle něhož ECU nahradí měnu dotyčného členského státu, a přijme další opatření nezbytná pro zavedení ECU jako jednotné měny v dotyčném členském státě.

Článek 124

1. Do zahájení třetí etapy pokládá každý členský stát svou kurzovou politiku za věc společného zájmu. Přitom členské státy přihlédnou ke zkušenostem získaným ze spolupráce v rámci Evropského měnového systému (EMS) a z vytváření ECU a respektují stávající pravomoci v této oblasti.

2. Od zahájení třetí etapy se použije obdobně odstavec 1 na kurzovou politiku členského státu po dobu, po kterou se na něj vztahuje výjimka.

PŘÍLOHA 2

PROTOKOL O STATUTU EVROPSKÉHO SYSTÉMU CENTRÁLNÍCH BANK A EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY*

VYSOKÉ SMLUVNÍ STRANY,

PŘEJÍCE SI přijmout statut Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky, jak to stanoví článek 8 Smlouvy o založení Evropského společenství,

SE DOHODLY na následujících ustanoveních, která se připojují ke Smlouvě o založení Evropského společenství:

KAPITOLA I

ZŘÍZENÍ ESCB

Článek 1

Evropský systém centrálních bank

1.1. Evropský systém centrálních bank (ESCB) a Evropská centrální banka (ECB) se zřizují podle článku 8 této smlouvy; plní své úkoly a vyvíjejí svou činnost v souladu s ustanoveními této smlouvy a tohoto statutu.

1.2. Podle čl. 107 odst. 1 této smlouvy se ESCB skládá z ECB a z centrálních bank členských států (národních centrálních bank). Centrální bankou Lucemburska je Institut monétaire luxembourgeois.

KAPITOLA II

CÍLE A ÚKOLY ESCB

Článek 2

Cíle

Podle čl. 105 odst. 1 této smlouvy je prvořadým cílem ESCB udržovat cenovou stabilitu. Aniž je dotčen cíl cenové stability, podporuje ESCB obecné hospodářské politiky ve Společenství se záměrem přispět k dosahování cílů Společenství, jak jsou vymezeny v článku 2 této smlouvy. ESCB jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží, čímž podporuje efektivní umísťování zdrojů, a ve shodě se zásadami stanovenými v článku 4 této smlouvy.

*Protokol připojený ke Smlouvě o založení Evropského společenství (Úř. věst. C 191, 29.7.1992, s. 68), ve znění Amsterodamské smlouvy (Úř. věst. C 340, 10.11.1997, s.1), Niceské smlouvy (Úř. věst. C 80, 10.3.2001, s. 1), rozhodnutí Rady 2003/223/ES (Úř. věst. L 83, 1.4.2003, s. 66) a Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách Smluv, na nichž je založena Evropská unie (Úř. věst. L 236, 23.9.2003, s. 33) – neúřední konsolidované znění.

Článek 3

Úkoly

3.1. Podle čl. 105 odst. 2 této smlouvy plní ESCB tyto základní úkoly:

- vymezuje a provádí měnovou politiku Společenství,
- provádí devizové operace v souladu s článkem 111 této smlouvy,
- drží a spravuje oficiální devizové rezervy členských států,
- podporuje plynulé fungování platebních systémů.

3.2. Podle čl. 105 odst. 3 této smlouvy se třetí odrážka článku 3.1 nevztahuje na držbu a správu devizových provozních zůstatků vládami členských států.

3.3. Podle čl. 105 odst. 5 této smlouvy přispívá ESCB k řádnému řízení politik, které provádějí příslušné orgány v oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému.

Článek 4

Poradní funkce

Podle čl. 105 odst. 4 této smlouvy:

(a) je ECB konzultována:

- ke všem návrhům aktů Společenství v oblasti její působnosti,
- vnitrostátními orgány ke všem návrhům právních předpisů z oblastí její působnosti, avšak v mezích a za podmínek stanovených Radou postupem podle článku 42;

(b) ECB může v záležitostech spadajících do oblastí její působnosti předkládat svá stanoviska příslušným orgánům nebo subjektům Společenství či vnitrostátním orgánům.

Článek 5

Shromažďování statistických informací

5.1. Pro zajištění úkolů, kterými je pověřen ESCB, shromažďuje ECB ve spolupráci s národními centrálními bankami nezbytné statistické informace buď od příslušných vnitrostátních orgánů, nebo přímo od hospodářských subjektů. Za tím účelem spolupracuje s orgány nebo subjekty Společenství, s příslušnými orgány členských států nebo třetích zemí a s mezinárodními organizacemi.

5.2. Úkoly popsané v článku 5.1 provádějí v rámci svých možností národní centrální banky.

5.3. ECB je pověřena podle potřeby podporovat harmonizaci pravidel a postupů, kterými se řídí shromažďování, sestavování a šíření statistických údajů v oblastech její působnosti.

5.4. Postupem podle článku 42 určí Rada fyzické a právnické osoby podléhající zpravodajské povinnosti, vymezí režim utajení a stanoví příslušná prováděcí a sankční ustanovení.

Článek 6

Mezinárodní spolupráce

6.1. V oblasti mezinárodní spolupráce týkající se úkolů svěřených ESCB rozhoduje ECB o způsobu zastoupení ESCB.

6.2. ECB a s jejím souhlasem rovněž národní centrální banky se podílejí na činnosti mezinárodních měnových institucí.

6.3. Články 6.1. a 6.2. se použijí, aniž je dotčen čl. 111 odst. 4 této smlouvy.

KAPITOLA III

ORGANIZACE ESCB

Článek 7

Nezávislost

ECB, národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů nesmějí v souladu s článkem 108 této smlouvy při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností svěřených jim touto smlouvou a tímto statutem vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů či institucí Společenství, od žádné vlády členského státu či od jakéhokoli jiného subjektu. Orgány a subjekty Společenství a vlády členských států se zavazují zachovávat tuto zásadu a nesnažit se ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů ECB ani národních centrálních bank při plnění jejich úkolů.

Článek 8

Obecná zásada

ESCB je řízen rozhodovacími orgány ECB.

Článek 9

Evropská centrální banka

9.1. ECB, která má podle čl. 107 odst. 2 této smlouvy právní subjektivitu, má ve všech členských státech nejširší způsobilost k právním úkonům přiznanou podle vnitrostátního práva právnickým osobám; ECB může zejména nabývat a zcizovat movitý majetek a nemovitosti a může vystupovat před soudy.

9.2. ECB zajišťuje, aby úkoly svěřené ESCB podle čl. 105 odst. 2, 3 a 5 této smlouvy byly plněny její vlastní činností ve smyslu tohoto statutu nebo prostřednictvím národních centrálních bank podle článků 12.1 a 14.

9.3. Podle čl. 107 odst. 3 této smlouvy jsou rozhodovacími orgány ECB Rada guvernérů a Výkonná rada.

Článek 10

Rada guvernérů

10.1. Podle čl. 112 odst. 1 této smlouvy se Rada guvernérů skládá z členů Výkonné rady a z guvernérů národních centrálních bank.

10.2.¹ Každý člen Rady guvernérů má jeden hlas. Ode dne, kdy počet členů Rady guvernérů přesáhne 21, má každý člen Výkonné rady jeden hlas a počet guvernérů s hlasovacím právem je 15. Tato hlasovací práva se rozdělí a střídají takto:

- ode dne, kdy počet guvernérů přesáhne 15, až do dne, kdy dosáhne počtu 22, jsou guvernéri rozděleni do dvou skupin podle pořadí založeného na velikosti podílu členského státu dané národní centrální banky na souhrnném hrubém domácím produktu v tržních cenách a na celkové souhrnné rozvaze měnových finančních institucí členských států, které přijaly euro. Podílu na souhrnném hrubém domácím produktu v tržních cenách se přiděluje váha 5/6 a podílu na celkové souhrnné rozvaze měnových finančních institucí se přiděluje váha 1/6. První skupina se skládá z pěti guvernérů a druhá skupina se skládá ze zbývajících guvernérů. Frekvence hlasovacích práv guvernérů v první skupině není nižší než frekvence hlasovacích práv guvernérů ve druhé skupině. S výhradou předchozí věty se první skupině přidělují čtyři hlasovací práva a druhé skupině 11 hlasovacích práv;
- ode dne, kdy počet guvernérů dosáhne 22, se guvernéri rozdělí do tří skupin podle pořadí založeném na výše uvedených kritériích. První skupina se skládá z pěti guvernérů a jsou jí přidělena čtyři hlasovací práva. Druhá skupina se skládá z poloviny celkového počtu guvernérů, přičemž se jakýkoli zlomek zaokrouhlí na celé vyšší číslo, a je jí přiděleno osm hlasovacích práv. Třetí skupina se skládá ze zbývajících guvernérů a jsou jí přidělena tři hlasovací práva;
- uvnitř každé skupiny mají guvernéri hlasovací právo po stejnou dobu;
- pro výpočet podílů na souhrnném hrubém domácím produktu v tržních cenách se použije článek 29.2. Celková souhrnná rozvaha měnových finančních institucí se vypočítá v souladu se statistickým rámcem, který se v Evropském společenství používá v době výpočtu;
- při jakékoli úpravě souhrnného hrubého domácího produktu v tržních cenách podle článku 29.3 nebo při jakémkoli zvýšení počtu guvernérů se podle výše uvedených zásad upraví velikost nebo složení skupin;
- Rada guvernérů přijme dvoutřetinovou většinou všech svých členů, s hlasovacím právem i bez něj, veškerá opatření nezbytná pro provádění výše uvedených zásad a může rozhodnout o odložení zavedení rotačního systému až do dne, kdy počet guvernérů překročí 18.

Hlasovací právo se vykonává osobně. Odchylně od tohoto pravidla může jednací řád uvedený v článku 12.3 stanovit, že členové Rady guvernérů mohou hlasovat prostřednictvím telekonference. Jednací řád dále stanoví, že člen Rady

¹ Ve znění rozhodnutí Rady 2003/223/ES.

guvernérů, který se delší dobu nemůže účastnit jejich zasedání, smí za sebe jmenovat náhradníka jako člena Rady guvernérů.

Předchozími odstavci nejsou dotčena hlasovací práva všech členů Rady guvernérů, s hlasovacím právem i bez něj, podle článků 10.3, 10.4 a 41.2.

Nestanoví-li tento statut jinak, rozhoduje Rada guvernérů prostou většinou členů s hlasovacím právem. V případě rovnosti hlasů je rozhodující hlas prezidenta.

Rada guvernérů je schopna se usnášet za přítomnosti alespoň dvou třetin členů s hlasovacím právem. Není-li tato podmínka splněna, může prezident svolat mimořádné zasedání, na němž mohou být rozhodnutí přijímána bez ohledu na uvedené kvórum.

10.3. Při rozhodování podle článků 28, 29, 30, 32, 33 a 51 mají hlasy členů Rady guvernérů váhu podle podílů národních centrálních bank na upsaném základním kapitálu ECB. Hlasy členů Výkonné rady mají nulovou váhu. Rozhodnutí vyžadující kvalifikovanou většinu je přijato, jestliže odevzdané souhlasné hlasy představují alespoň dvě třetiny upsaného základního kapitálu ECB a současně alespoň polovinu podílníků. Nemůže-li být některý z guvernérů přítomen, může určit náhradníka, který odevzdá jeho vážený hlas.

10.4. Zasedání jsou důvěrná. Rada guvernérů však může rozhodnout o zveřejnění výsledku svého jednání.

10.5. Rada guvernérů zasedá alespoň desetkrát ročně.

10.6.² Rada, zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád, může změnit článek 10.2 na doporučení ECB a po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí, anebo na doporučení Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a ECB jednomyslně. Rada doporučí přijetí těchto změn členskými státy. Tyto změny vstoupí v platnost poté, co je ratifikují všechny členské státy v souladu s jejich ústavními předpisy.

Přijetí doporučení ECB podle tohoto odstavce vyžaduje jednomyslné rozhodnutí Rady guvernérů.

Článek 11

Výkonná rada

11.1. Podle čl. 112 odst. 2 písm. a) této smlouvy se Výkonná rada skládá z prezidenta, viceprezidenta a dalších čtyř členů.

Členové vykonávají svou funkci na plný pracovní úvazek. Žádný člen nesmí vykonávat jinou výdělečnou nebo nevýdělečnou profesionální činnost, pokud mu Rada guvernérů k tomu výjimečně neudělí souhlas.

11.2. Podle čl. 112 odst. 2 písm. b) této smlouvy jsou prezident, viceprezident a další členové Výkonné rady vybíráni a jmenováni z uznávaných osobností

² Odstavec doplněný článkem 5 Smlouvy z Nice.

s profesionální zkušeností v měnových nebo bankovních záležitostech vzájemnou dohodou vlád členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád na základě doporučení Rady, po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou guvernérů.

Jejich funkční období je osmileté a nemohou být jmenováni opakovaně.

Členy Výkonné rady mohou být pouze státní příslušníci členských států.

11.3. Pracovní řád členů Výkonné rady, zejména jejich platy, důchody a jiné dávky sociálního zabezpečení, jsou předmětem smluv s ECB a stanoví je Rada guvernérů na návrh výboru skládajícího se ze tří členů jmenovaných Radou guvernérů a ze tří členů jmenovaných Radou. Členové Výkonné rady nemají právo hlasovat o záležitostech uvedených v tomto odstavci.

11.4. Přestane-li kterýkoli člen Výkonné rady splňovat podmínky nezbytné k výkonu své funkce nebo se dopustí vážného pochybení, může být odvolán Soudním dvorem na žádost Rady guvernérů nebo Výkonné rady.

11.5. Každý osobně přítomný člen Výkonné rady má právo hlasovat a má k tomu účelu jeden hlas. Není-li stanoveno jinak, rozhoduje Výkonná rada prostou většinou odevzdaných hlasů. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas prezidenta. Pravidla hlasování jsou upřesněna v jednacím řádu uvedeném v článku 12.3.

11.6. Výkonná rada odpovídá za běžné záležitosti ECB.

11.7. Jakékoli uvolněné místo ve Výkonné radě se obsazuje jmenováním nového člena podle článku 11.2.

Článek 12

Úkoly rozhodovacích orgánů

12.1. Rada guvernérů přijímá obecné zásady a činí rozhodnutí nezbytná pro zajištění plnění úkolů svěřených ESCB touto smlouvou a tímto statutem. Rada guvernérů určuje měnovou politiku Společenství a popřípadě přijímá rozhodnutí týkající se střednědobých měnových cílů, klíčových úrokových sazeb a vytváření měnových rezerv ESCB, přičemž přijme obecné zásady nezbytné k jejich provedení.

Výkonná rada provádí měnovou politiku v souladu s obecnými zásadami a rozhodnutími Rady guvernérů. V tomto směru dává Výkonná rada nezbytné pokyny národním centrálním bankám. Navíc na ni může Rada guvernérů rozhodnutím přenést určité pravomoci.

V míře považované za možnou a přiměřenou a aniž je dotčen tento článek, se ECB obrací na národní centrální banky se žádostmi o provedení operací, které patří k úkolům ESCB.

12.2. Výkonná rada odpovídá za přípravu zasedání Rady guvernérů.

12.3. Rada guvernérů přijme jednací řád upravující vnitřní organizaci ECB a jejich rozhodovacích orgánů.

12.4. Rada guvernérů vykonává poradní funkce uvedené v článku 4.

12.5. Rada guvernérů přijímá rozhodnutí uvedená v článku 6.

Článek 13

Prezident

13.1. Prezident ECB, nebo v jeho nepřítomnosti viceprezident, předsedá Radě guvernérů a Výkonné radě ECB.

13.2. Aniž je dotčen článek 39, zastupuje ECB navenek prezident nebo osoba jím k tomuto určená.

Článek 14

Národní centrální banky

14.1. Podle článku 109 této smlouvy zajistí každý členský stát nejpozději ke dni zřízení ESCB, aby jeho vnitrostátní právní předpisy, včetně statutu národní centrální banky, byly slučitelné s touto smlouvou a s tímto statutem.

14.2. Statuty národních centrálních bank stanoví zejména, že funkční období guvernéra národní centrální banky trvá nejméně pět let.

Guvernér může být z funkce odvolán pouze tehdy, přestane-li splňovat podmínky požadované k jejímu výkonu nebo se dopustí vážného pochybení. V případě odvolání guvernéra z funkce může dotyčný guvernér národní centrální banky nebo Rada guvernérů podat žalobu k Soudnímu dvoru, a to z důvodu porušení této smlouvy nebo některé právní normy vydané k jejímu provedení. Tyto žaloby je nutné podat do dvou měsíců ode dne vyhlášení či oznámení žalobci nebo v případě, že se tak nestalo, do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce o rozhodnutí dozvěděl.

14.3. Národní centrální banky jsou nedílnou součástí ESCB a jednají v souladu s obecnými zásadami a pokyny ECB. k dodržování obecných zásad a pokynů ECB přijímá Rada guvernérů nezbytná opatření a vyžaduje, aby jí byly poskytovány veškeré dostupné informace.

14.4. Národní centrální banky mohou vykonávat i jiné funkce než ty, jež jsou uvedeny v tomto statutu, pokud Rada guvernérů dvouřetinovou většinou odevzdaných hlasů nerozhodne, že tyto funkce jsou v rozporu s cíli a úkoly ESCB. Tyto funkce jsou vykonávány na vlastní odpovědnost a na vlastní účet národních centrálních bank a nejsou pokládány za součást činnosti ESCB.

Článek 15

Povinnost předkládat zprávy

15.1. ECB vypracovává a zveřejňuje zprávy o činnosti ESCB alespoň jednou za čtvrt roku.

15.2. Každý týden je uveřejňován konsolidovaný finanční výkaz ESCB.

15.3. Podle čl. 113 odst. 3 této smlouvy předkládá ECB výroční zprávu o činnosti ESCB a o měnové politice za uplynulý i běžný rok Evropskému parlamentu, Radě, Komisi a také Evropské radě.

15.4. Zprávy a výkazy uvedené v tomto článku se poskytují zájemcům zdarma.

Článek 16

Bankovky

Podle čl. 106 odst. 1 této smlouvy má Rada guvernérů výhradní právo povolovat vydávání bankovek ve Společenství. Tyto bankovky mohou vydávat ECB a národní centrální banky. Bankovky vydávané ECB a národními centrálními bankami jsou jedinými bankovkami, které mají ve Společenství status zákonného platidla.

Je-li to možné, respektuje ECB stávající zvyklosti ve vydávání a v grafické úpravě bankovek.

KAPITOLA IV

MĚNOVÉ FUNKCE A OPERACE ESCB

Článek 17

Účty u ECB a u národních centrálních bank

ECB a národní centrální banky mohou pro provádění svých operací otevírat účty úvěrovým institucím, veřejnoprávním subjektům a jiným účastníkům trhu a jako zajištění přijímat aktiva včetně zaknihovaných cenných papírů.

Článek 18

Operace na volném trhu a úvěrové operace

18.1. Pro dosažení cílů ESCB a uskutečnění jeho úkolů mohou ECB a národní centrální banky:

- obchodovat na finančních trzích s pohledávkami a obchodovatelnými cennými papíry znějícími na měny Společenství nebo na měny třetích zemí a s drahými kovy formou promptních nebo termínovaných nákupů a prodejů, formou dohod o zpětném odkupu nebo formou výpůjček či půjček,
- provádět úvěrové operace s úvěrovými institucemi a s ostatními účastníky trhu s tím, že úvěry jsou dostatečně zajištěny.

18.2. ECB stanoví obecné zásady operací na volném trhu a úvěrových operací prováděných ECB nebo národními centrálními bankami včetně zásad pro vyhlášení podmínek, za nichž jsou národní centrální banky připraveny takové operace provádět.

Článek 19

Minimální rezervy

19.1. S výhradou článku 2 může ECB požadovat na úvěrových institucích usazených v členských státech, aby v souladu s cíli měnové politiky udržovaly na účtech u ECB a u národních centrálních bank minimální rezervy. Rada guvernérů může vydat nařízení týkající se výpočtu a určování požadované výše minimálních rezerv. V případech jejich nedodržení je ECB oprávněna vybírat úroky z prodlení a ukládat jiné sankce s rovnocenným účinkem.

19.2. Za účelem použití tohoto článku určí Rada postupem podle článku 42 základ pro minimální rezervy a nejvýše přípustný poměr mezi těmito rezervami a jejich základem, jakož i přiměřené sankce pro případy jejich nedodržení.

Článek 20

Jiné nástroje měnové kontroly

Rada guvernérů může rozhodnout dvoutřetinovou většinou odevzdaných hlasů o použití dalších operativních metod měnové kontroly, které považuje s přihlédnutím k článku 2 za vhodné.

Zakládá-li použití takových metod závazky pro třetí strany, stanoví Rada postupem podle článku 42 rozsah jejich použití.

Článek 21

Operace s veřejnoprávními subjekty

21.1. Podle článku 101 této smlouvy je zakázáno přečerpávání účtů nebo jakýkoli jiný typ úvěrování od ECB nebo od národních centrálních bank ve prospěch orgánů či subjektů Společenství, ústředních vlád, regionálních, místních nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo veřejných podniků členských států; ECB nebo národním centrálním bankám je rovněž zakázán přímý nákup jejich dluhových cenných nástrojů.

21.2. ECB a národní centrální banky mohou působit pro subjekty uvedené v článku 21.1 jako fiskální agenti.

21.3. Tento článek se nevztahuje na úvěrové instituce ve veřejném vlastnictví, kterým národní centrální banky a ECB poskytují stejné zacházení v souvislosti s poskytováním peněžních prostředků centrálními bankami jako soukromým úvěrovým institucím.

Článek 22

Zúčtovací a platební systémy

ECB a národní centrální banky mohou poskytovat facility a ECB může vydávat nařízení proto, aby byly zajištěny účinné a spolehlivé zúčtovací a platební mechanismy uvnitř Společenství a ve styku se třetími zeměmi.

Článek 23

Operace se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi

ECB a národní centrální banky mohou:

- navazovat vztahy s centrálními bankami a s finančními institucemi ve třetích zemích a, je-li to účelné, i s mezinárodními organizacemi,
- nabývat a prodávat promptně i termínovaně všechny typy devizových aktiv a drahé kovy. Pojem „devizové aktivum“ zahrnuje cenné papíry a všechna další aktiva v měnách kterékoli země nebo v zúčtovacích jednotkách bez ohledu na formu jejich držení,
- držet a spravovat aktiva uvedená v tomto článku,

– provádět ve vztahu k třetím zemím a k mezinárodním organizacím všechny typy bankovních operací včetně zápůjčních a výpůjčních operací.

Článek 24

Jiné operace

Kromě operací vyplývajících z jejich úkolů, mohou ECB a národní centrální banky provádět operace pro potřeby svého provozu nebo svých zaměstnanců.

KAPITOLA V

DOHLED

Článek 25

Dohled

25.1. ECB může vydávat stanoviska a být konzultována Radou, Komisí a příslušnými orgány členských států ohledně působnosti a používání právních aktů Společenství týkajících se dohledu nad úvěrovými institucemi a stabilitou finančního systému.

25.2. V souladu s rozhodnutími Rady podle čl. 105 odst. 6 této smlouvy může ECB plnit zvláštní úkoly týkající se dohledu nad úvěrovými a dalšími finančními institucemi s výjimkou pojišťovacích podniků.

KAPITOLA VI

FINANČNÍ USTANOVENÍ ESCB

Článek 26

Účetní závěrka

26.1. Účetní rok ECB a národních centrálních bank začíná prvním lednem a končí třicátým prvním prosincem.

26.2. Roční účetní závěrku ECB sestavuje Výkonná rada v souladu se zásadami stanovenými Radou guvernérů. Závěrku schvaluje Rada guvernérů a poté je závěrka zveřejněna.

26.3. Pro analytické a provozní účely sestavuje Výkonná rada konsolidovanou rozvahu ESCB zahrnující ta aktiva a pasiva národních centrálních bank, která náleží ESCB.

26.4. K používání tohoto článku stanoví Rada guvernérů pravidla nezbytná pro standardizaci účtování a vykazování operací národních centrálních bank.

Článek 27

Audit účetnictví

27.1. Účetnictví ECB a národních centrálních bank ověřují nezávislí externí auditoři doporučení Radou guvernérů a schválení Radou. Auditóři jsou oprávněni zkoumat veškeré účetnictví ECB a národních centrálních bank a obdržet veškeré informace o provedených operacích.

27.2. Článek 248 této smlouvy se vztahuje výlučně na zkoumání výkonnosti správy ECB.

Článek 28

Základní kapitál ECB

28.1. Základní kapitál ECB při zahájení její činnosti činí 5 miliard ECU. Základní kapitál může být zvýšen rozhodnutím Rady guvernérů kvalifikovanou většinou stanovenou v článku 10.3 v mezích a za podmínek, které stanoví Rada postupem podle článku 42.

28.2. Národní centrální banky jsou jedinými upisovateli a držiteli základního kapitálu ECB. Základní kapitál je upisován podle klíče stanoveného v souladu s článkem 29.

28.3. Rada guvernérů určí kvalifikovanou většinou podle článku 10.3, v jaké výši a jakým způsobem má být základní kapitál splacen.

28.4. S výhradou článku 28.5 nesmějí být podíly národních centrálních bank na upsaném základním kapitálu ECB převedeny, zastaveny nebo se stát předmětem výkonu rozhodnutí.

28.5. Bude-li klíč uvedený v článku 29 upraven, převedou národní centrální banky mezi sebou příslušné podíly na základním kapitálu tak, aby rozdělení těchto podílů odpovídalo upravenému klíči. Rada guvernérů určí podmínky těchto převodů.

Článek 29

Klíč pro upisování základního kapitálu

29.1. Po zřízení ESCB a ECB se postupem podle čl. 123 odst. 1 této smlouvy stanoví klíč pro upisování základního kapitálu ECB. Podle tohoto klíče bude každé národní centrální bance přidělen vážený podíl, který se rovná součtu:

- 50 % podílu příslušného členského státu na počtu obyvatel Společenství v předposledním roce před zřízením ESCB,
- 50 % podílu příslušného členského státu na hrubém domácím produktu Společenství v tržních cenách zaznamenaných za posledních pět let předcházejících předposlednímu roku před zřízením ESCB.

Procenta se zaokrouhlují směrem nahoru na nejbližší násobek 0,05.

29.2. Statistické údaje nezbytné pro plnění tohoto článku poskytuje Komise v souladu s pravidly přijatými Radou postupem podle článku 42.

29.3. Vážené podíly přidělené národním centrálním bankám budou po založení ESCB upravovány každých pět let, přičemž se přiměřeně použije článek 29.1. Upravený klíč platí od prvního dne následujícího roku.

29.4. Rada guvernérů učiní všechna další opatření nezbytná k použití tohoto článku.

Článek 30

Převod devizových rezerv na ECB

30.1. Aniž je dotčen článek 28, poskytují národní centrální banky ECB devizové rezervy v jiných měnách než v měnách členských států, v ECU, v rezervních pozicích u Mezinárodního měnového fondu a ve zvláštních právech čerpání až do protihodnoty rovnající se 50 miliardám ECU. Rada guvernérů rozhodne o části, která by měla být ECB poskytnuta po jejím založení, a o částkách poskytovaných v pozdějších termínech. ECB má plné právo držet a spravovat devizové rezervy, které na ni byly převedeny, a využívat je pro účely stanovené v tomto statutu.

30.2. Příspěvky jednotlivých národních centrálních bank se stanoví v poměru k jejich podílu na upsaném základním kapitálu ECB.

30.3. ECB připíše ve prospěch každé národní centrální banky pohledávku ve výši jejího příspěvku. Rada guvernérů rozhoduje o denominaci a úročení těchto pohledávek.

30.4. ECB může podle článku 30.2 vyzvat ke složení dalších devizových rezerv nad limit stanovený v článku 30.1 v mezích a za podmínek, které stanoví Rada postupem podle článku 42.

30.5. ECB může držet a spravovat rezervní pozice u Mezinárodního měnového fondu a zvláštní práva čerpání a zajišťovat sdružování těchto rezerv.

30.6. Rada guvernérů přijme veškerá další opatření nezbytná k používání tohoto článku.

Článek 31

Devizové rezervy národních centrálních bank

31.1. Národní centrální banky jsou oprávněny provádět operace k plnění svých závazků vůči mezinárodním organizacím v souladu s článkem 23.

31.2. Všechny ostatní operace s devizovými rezervami zbývajících národních centrálních bankám po převezech provedených podle článku 30 a transakce členských států s jejich devizovými provozními zůstatky překračujícími částku stanovenou podle článku 31.3 podléhají schválení ECB s cílem zajistit soulad s devizovou a měnovou politikou Společenství.

31.3. Rada guvernérů stanoví obecné zásady s cílem usnadnit tyto operace.

Článek 32

Přerozdělování měnových příjmů národních centrálních bank

32.1. Příjmy dosažené národními centrálními bankami při uskutečňování úkolů v rámci měnové politiky ESCB (dále jen „měnové příjmy“) jsou na konci každého účetního roku přerozdělovány v souladu s tímto článkem.

32.2. S výhradou článku 32.3 se částka měnových příjmů každé národní centrální banky rovná jejímu ročnímu příjmu z aktiv, která drží jako protihodnotu bankovek v oběhu, a závazků z vkladů úvěrových institucí. Tato aktiva vedou národní centrální banky odděleně v souladu s obecnými zásadami přijatými Radou guvernérů.

32.3. Jestliže po zahájení třetí etapy Rada guvernérů usoudí, že struktura bilancí národních centrálních bank nedovoluje použití článku 32.2, může Rada guvernérů kvalifikovanou většinou rozhodnout, že odchylně od článku 32.2 bude měnový příjem vypočítáván podle jiné metody, a to po dobu nepřesahující pět let.

32.4. Výše měnového příjmu každé národní centrální banky se snižuje o částku rovnající se úrokům, které tato centrální banka platí ze závazků z vkladů úvěrových institucí podle článku 19.

Rada guvernérů může rozhodnout o odškodnění národních centrálních bank za náklady spojené s vydáváním bankovek nebo za výjimečných okolností za zvláštní ztráty vzniklé z operací měnové politiky prováděných ve prospěch ESCB. Odškodnění bude provedeno ve formě, jakou bude Rada guvernérů považovat za vhodnou; tyto částky se mohou vzájemně započítat proti měnovým příjmům národních centrálních bank.

32.5. Úhrnný měnový příjem národních centrálních bank se rozdělí mezi národní centrální banky v poměru k jejich splaceným podílům na základním kapitálu ECB, nerozhodne-li Rada guvernérů podle článku 33.2 jinak.

32.6. Vzájemné zúčtování a vypořádání zůstatků vzniklých při přerozdělování měnových příjmů provede ECB v souladu s obecnými zásadami přijatými Radou guvernérů.

32.7. Rada guvernérů přijme veškerá další opatření nezbytná k používání tohoto článku.

Článek 33

Rozdělování čistých zisků a ztrát ECB

33.1. Čistý zisk ECB je převáděn v tomto pořadí:

- (a) částka, již určí Rada guvernérů a jež nesmí překročit 20 % čistého zisku, se převede do všeobecného rezervního fondu až do výše 100 % základního kapitálu,
- (b) zbývající čistý zisk se rozděluje podílníkům ECB v poměru k jejich splaceným podílům.

33.2. Zaznamená-li ECB ztrátu, může být schodek vyrovnán ze všeobecného rezervního fondu ECB, a bude-li to nezbytné, na základě rozhodnutí Rady guvernérů z měnového příjmu příslušného účetního roku, a to poměrně až do výše částek přidělených národním centrálním bankám podle článku 32.5.

KAPITOLA VII

OBEČNÁ USTANOVENÍ

Článek 34

Právní akty

34.1. Podle článku 110 této smlouvy Evropská centrální banka:

- přijímá nařízení v rozsahu nezbytném pro plnění úkolů vymezených v čl. 3.1 první odrážce, v člincích 19.1, 22 nebo 25.2 tohoto statutu a v případech stanovených právními akty Rady, jež jsou uvedeny v článku 42,
- přijímá rozhodnutí nezbytná pro plnění úkolů svěřených ESCB touto smlouvou a tímto statutem,
- vydává doporučení a zaujímá stanoviska.

34.2. Nařízení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.

Doporučení a stanoviska nejsou závazná.

Rozhodnutí je závazné v celém rozsahu pro ty, jimž je určeno.

Články 253, 254 a 256 této smlouvy se vztahují na nařízení a rozhodnutí přijatá ECB.

ECB může rozhodnout o zveřejnění svých rozhodnutí, doporučení a stanovisek.

34.3. V mezích a za podmínek stanovených Radou postupem podle článku 42 statutu je ECB oprávněna ukládat podnikům peněžité pokuty nebo penále za neplnění povinností vyplývajících z jejich nařízení a rozhodnutí.

Článek 35

Soudní kontrola a záležitosti s ní související

35.1. Jednání nebo opominutí ECB podléhají přezkoumání nebo výkladu Soudního dvora v případech a za podmínek stanovených touto smlouvou. ECB je oprávněna podat žalobu v případech a za podmínek stanovených touto smlouvou.

35.2. Spory mezi ECB na jedné straně a jejími věřiteli, dlužníky či jakoukoli jinou osobou na straně druhé rozhodují příslušné národní soudy, není-li dána pravomoc Soudního dvora.

35.3. ECB podléhá úpravě odpovědnosti podle článku 288 této smlouvy. Odpovědnost národních centrálních bank se řídí příslušným vnitrostátním právem.

35.4. Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat podle jakékoli rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě veřejnoprávní nebo soukromoprávní uzavřené ECB nebo jejím jménem.

35.5. Rozhodnutí ECB o předložení věci Soudnímu dvoru přijímá Rada guvernérů.

35.6. Soudní dvůr má pravomoc ve sporech týkajících se závazků, které mají podle tohoto statutu plnit národní centrální banky. Usoudí-li ECB, že některá národní centrální banka nesplnila povinnost vyplývající z tohoto statutu, poskytne dotyčné národní centrální bance příležitost předložit své připomínky a poté vydá ve věci odůvodněné stanovisko. Nevyhoví-li dotyčná národní centrální banka tomuto stanovisku ve lhůtě stanovené ECB, může ECB předložit věc Soudnímu dvoru.

Článek 36

Zaměstnanci

36.1. Na návrh Výkonné rady přijme Rada guvernérů pracovní řád pro zaměstnance ECB.

36.2. Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat jakékoli spory mezi ECB a jejími zaměstnanci v mezích a za podmínek stanovených v pracovním řádu.

Článek 37

Sídlo

Do konce roku 1992 rozhodnou vlády členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád vzájemnou dohodou o sídle ECB.

Článek 38

Služební tajemství

38.1. Členové řídicích orgánů a zaměstnanci ECB a národních centrálních bank jsou povinni i po skončení svého pracovního poměru zachovávat mlčenlivost o informacích, které jsou předmětem služebního tajemství.

38.2. Osoby mající přístup k údajům, na něž se vztahují právní předpisy Společenství ukládající povinnost mlčenlivosti, podléhají těmto předpisům.

Článek 39

Osoby s podpisovým právem

Vůči třetím stranám ECB právně zavazují její prezident nebo dva členové Výkonné rady nebo podpisy dvou zaměstnanců ECB, kteří byli k podepisování jménem ECB jejím prezidentem řádně zmocněni.

Článek 40³

Výsady a imunity

ECB požívá na území členských států výsad a imunit nezbytných pro plnění svých úkolů za podmínek stanovených v Protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství.

KAPITOLA VIII

ZMĚNY STATUTU A DOPLŇUJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Článek 41

Zjednodušený postup pro přijímání změn

41.1. Podle čl. 107 odst. 5 této smlouvy může Rada měnit články 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, čl. 33.1 písm. a) a článek 36 tohoto statutu buď na doporučení ECB a po konzultaci s Komisí kvalifikovanou většinou, anebo na návrh Komise a po konzultaci s ECB jednomyslně. V obou případech se vyžaduje souhlas Evropského parlamentu.

41.2. Doporučení ECB podle tohoto článku vyžaduje jednomyslné rozhodnutí Rady guvernérů.

Článek 42

Doplňující právní předpisy

V souladu s čl. 107 odst. 6 této smlouvy přijme Rada bezprostředně po rozhodnutí o zahájení třetí etapy na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a ECB, anebo na doporučení ECB a po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí kvalifikovanou většinou předpisy uvedené v člancích 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 a 34.3 tohoto statutu.

KAPITOLA IX

PŘECHODNÁ A JINÁ USTANOVENÍ O ESCB

Článek 43

Obecná ustanovení

43.1. Na základě výjimky uvedené v čl. 122 odst. 1 této smlouvy nezakládají následující články tohoto statutu práva ani neukládají povinnosti pro dotyčný členský stát: 3, 6, 9.2, 12.1, 14.3, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26.2, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 50 a 52.

43.2. Centrální banky členských států, na které se vztahuje výjimka podle čl. 122 odst. 1 této smlouvy, si zachovávají své pravomoci v oblasti měnové politiky podle příslušného vnitrostátního práva.

43.3. V člancích 3, 11.2, 19, 34.2 a 50 tohoto statutu se „členskými státy“ rozumějí podle čl. 122 odst. 4 této smlouvy členské státy, na které se nevztahuje výjimka.

³ Ve znění čl. 6 bodu III odst. 4 Amsterodamské smlouvy.

43.4. V člancích 9.2, 10.1, 10.3, 12.1, 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33.2 a 52 tohoto statutu se „národními centrálními bankami“ rozumějí centrální banky členských států, na které se nevztahuje výjimka.

43.5. V člancích 10.3 a 33.1 se „podílňiky“ rozumějí rovněž centrální banky členských států, na které se nevztahuje výjimka.

43.6. V člancích 10.3 a 30.2 se „upsaným základním kapitálem ECB“ rozumí základní kapitál upsaný centrálními bankami členských států, na které se nevztahuje výjimka.

Článek 44

Přechodné úkoly ECB

ECB převezme ty úkoly EMI, které v důsledku výjimek vztahujících se na jeden nebo několik členských států musejí být ještě splněny ve třetí etapě.

Při přípravách na zrušení výjimek uvedených v článku 122 této smlouvy plní ECB poradní funkci.

Článek 45

Generální rada ECB

45.1. Aniž je dotčen čl. 107 odst. 3 této smlouvy, zřizuje se Generální rada jako třetí rozhodovací orgán ECB.

45.2. Generální rada je složena z prezidenta a viceprezidenta ECB a z guvernérů národních centrálních bank. Zasedání Generální rady se mohou účastnit další členové Výkonné rady, avšak bez hlasovacího práva.

45.3. Povinnosti Generální rady taxativně vymezuje článek 47 tohoto statutu.

Článek 46

Jednací řád Generální rady

46.1. Generální radě ECB předsedá prezident, nebo v jeho nepřítomnosti viceprezident ECB.

46.2. Předseda Rady a jeden člen Komise se mohou účastnit zasedání Generální rady, avšak bez hlasovacího práva.

46.3. Zasedání Generální rady připravuje prezident.

46.4. Odchylně od článku 12.3 přijme Generální rada svůj jednací řád.

46.5. ECB zřídí sekretariát Generální rady.

Článek 47

Povinnosti Generální rady

47.1. Generální rada:

- plní úkoly uvedené v článku 44,
- přispívá k plnění poradních funkcí uvedených v člancích 4 a 25.1.

47.2. Generální rada přispívá k:

- shromažďování statistických informací, jak je uvedeno v článku 5,
- podávání zpráv o činnosti ECB, jak je uvedeno v článku 15,
- stanovení pravidel uvedených v článku 26.4 nezbytných k používání článku 26,
- přijímání veškerých dalších opatření uvedených v článku 29.4 nezbytných k používání článku 29,
- přijetí pracovního řádu pro zaměstnance ECB podle článku 36.

47.3. Generální rada se podílí na přípravách nezbytných pro neodvolatelné stanovení směnných kurzů měn členských států, na které se vztahuje výjimka, vůči měnám nebo jednotné měně členských států, na které se výjimka v čl. 123 odst. 5 této smlouvy nevztahuje.

47.4. Generální radu informuje o rozhodnutích Rady guvernérů prezident ECB.

Článek 48

Přechodná ustanovení o základním kapitálu ECB

V souladu s článkem 29.1 je každé národní centrální bance přidělen vážený podíl podle klíče pro upisování základního kapitálu ECB. Odchylně od článku 28.3 nesplácejí centrální banky členských států, na které se vztahuje výjimka, svůj upsaný základní kapitál, nerozhodne-li Generální rada většinou představující alespoň dvě třetiny upsaného základního kapitálu ECB a alespoň polovinu podílníků, že musí být splacen minimální procentní podíl jako příspěvek na úhradu provozních nákladů ECB.

Článek 49

Odložené splácení základního kapitálu, rezervních fondů a rezerv ECB

49.1. Centrální banka členského státu, na který se přestala vztahovat výjimka, splácí svůj upsaný podíl na základním kapitálu ECB ve stejném rozsahu jako centrální banky členských států, na které se výjimka nevztahovala, a v souladu s článkem 30.1 převádí své devizové rezervy na ECB. Výše těchto převodů se určuje násobkem hodnoty devizových rezerv, které již byly v souladu s článkem 30.1 převedeny na ECB, vyjádřené v ECU podle platných směnných kurzů, a poměru mezi počtem podílů upsaných dotyčnou národní centrální bankou a počtem podílů již splacených ostatními národními centrálními bankami.

49.2. Kromě platby, jež má být provedena podle článku 49.1, přispívá dotyčná centrální banka do rezervních fondů ECB a do rezerv rovnocenných rezervním fondům a na částku, jež má být ještě vyčleněna na rezervní fondy a rezervy odpovídající zůstatku účtu zisků a ztrát k 31. prosinci roku, který předchází roku zrušení výjimky. Částka určená k převodu se vypočítá jako násobek výše rezerv, jak byly výše definovány a schváleny v bilanci ECB, a poměru mezi počtem podílů upsaných dotyčnou centrální bankou a počtem podílů již splacených ostatními národními centrálními bankami.

49.3.⁴ Jakmile se jedna nebo více zemí stanou členskými státy a jejich národní centrální banky se stanou součástí ESCB, upsaný základní kapitál ECB a horní hranice částky devizových rezerv, které mohou být převedeny na ECB, budou automaticky zvýšeny. V rámci rozšířeného klíče pro upisování základního kapitálu se zvýšení určí vynásobením dosavadních částek poměrem vážených podílů vstupujících národních centrálních bank k váženým podílům národních centrálních bank, které již jsou členy ESCB. Vážený podíl každé národní centrální banky v klíči pro upisování základního kapitálu se vypočte obdobně podle článku 29.1 a v souladu s článkem 29.2. Pro statistické údaje se použijí referenční období totožná s těmi, která byla použita při poslední pětileté úpravě vážených podílů podle článku 29.3.

Článek 50

První jmenování členů Výkonné rady

Při zřizování Výkonné rady ECB jsou prezident, viceprezident a další členové Výkonné rady jmenováni vzájemnou dohodou vlád členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád na doporučení Rady a po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou EMI. Prezident Výkonné rady je jmenován na období osmi let. Odchylně od článku 11.2 je viceprezident jmenován na čtyři roky a ostatní členové Výkonné rady na funkční období trvající od pěti do osmi let. Nemohou být jmenováni opakovaně. Počet členů Výkonné rady může být nižší než stanoví článek 11.1, v žádném případě však nesmí být nižší než čtyři.

Článek 51

Odchylka od článku 32

51.1. Rozhodne-li Rada guvernérů po zahájení třetí etapy, že se používáním článku 32 významně změnil poměrný vztah příjmů národních centrálních bank, sníží se částka z příjmu, která má být rozdělena podle článku 32, o jednotný procentní podíl, jenž nesmí překročit 60 % v prvním účetním roce po zahájení třetí etapy a jenž bude v každém následujícím účetním roce snižován alespoň o 12 procentních bodů.

51.2. Ustanovení článku 51.1 se použije nejdéle po dobu pěti účetních let od zahájení třetí etapy.

⁴ Odstavec doplněný článkem 17 Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách Smluv, na nichž je založena Evropská unie.

Článek 52

Výměna bankovek v měnách Společenství

Po neodvolatelném stanovení směnných kurzů přijme Rada guvernérů opatření nezbytná k zajištění toho, aby bankovky znějící na měny s neodvolatelně stanovenými směnnými kurzy byly vyměňovány národními centrálními bankami za jejich jmenovité hodnoty.

Článek 53

Použitelnost přechodných ustanovení

Články 43 až 48 jsou použitelné po dobu existence členských států, na které se vztahuje výjimka.

GLOSÁŘ

Banka pro mezinárodní platby (BIS): byla založena 17. května 1930 na základě mezinárodní dohody Belgie, Německa, Francie, Itálie, Japonska, Spojeného království a Spojených států. Jedná se o nejstarší mezinárodní finanční organizaci na světě. Podporuje mezinárodní měnovou a finanční spolupráci a slouží jako banka centrálních bank. Při plnění svého mandátu BIS funguje jako: i) fórum pro diskuzi mezi centrálními bankami a obecněji v mezinárodním finanční komunitě a pro snazší rozhodování těchto subjektů, ii) centrum pro ekonomický a měnový výzkum, iii) primární protistrana pro centrální banky při jejich finančních transakcích a iv) zástupce nebo správce při mezinárodních finančních operacích. BIS sídlí v Basileji a má také zastoupení v Hong Kongu a v Mexico City.

Cenová stabilita: udržování cenové stability je hlavním cílem **Eurosystemu**. Rada guvernérů definuje cenovou stabilitu jako meziroční zvýšení **harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP)** pro **eurozónu** o méně než 2 %. Rada guvernérů dala také zřetelně najevo, že pro účely cenové stability hodlá udržet míru inflace ve střednědobém horizontu těsně pod 2 %.

Centrální parita eura: oficiální směnný kurz měn účastnicích se **ERM II** vůči euru, ke kterému se určuje rozpětí ERM II.

Dlouhodobější refinanční operace: měsíční **operace na volném trhu** prováděná **Eurosystemem** s obvyklou dobou splatnosti tři měsíce. Operace se provádějí ve formě nabídkového řízení s proměnlivou sazbou a s předem oznámenými objemy přidělování.

Dohoda o zpětném odkupu: dohoda, kterou se aktivum prodává a prodávající zároveň získává právo a povinnost odkoupit toto aktivum za specifickou cenu k budoucímu dni nebo na vyzvání. Tato dohoda se podobá zajištěnému úvěru s tím rozdílem, že prodejce si neopouští vlastnictví cenných papírů. Repo obchody jsou zahrnuty do peněžního agregátu M3 v těch případech, kdy prodejce je měnovou finanční institucí (MFI) a protistrana je instituce, která je rezidentem eurozóny, avšak není měnovou finanční institucí.

ECU (evropská měnová jednotka): před třetí etapou HMU tvořil ECU měnový koš složený z pevných částek 12 z 15 měn členských států EU. Hodnota ECU byla vypočtena jako vážený průměr hodnot zúčastněných měn. Dne 1. ledna 1999 nahradilo ECU **euro**, a to v poměru 1:1.

EONIA (průměrná jednodenní sazba v EUR): měřítko efektivní úrokové sazby na mezibankovním trhu jednodenních vkladů v eurech.

ERM (mechanismus směnných kurzů): mechanismus směnných kurzů a intervencí **Evropského měnového systému (EMS)** pro centrální parity zúčastněných měn vůči **ECU**. Tyto centrální parity byly použity pro vytvoření systému centrální parit mezi zúčastněnými měnami. Směnné kurzy mohly fluktuovat v rámci rozpětí kolem centrálních parit, které bylo možné upravovat na základě vzájemné dohody všech zemí, které se ERM účastnily. V roce

1999, při zahájení **třetí etapy Hospodářské a měnové unie (HMU)**, nahradil ERM **ERM II**.

ERM II (mechanismus směnných kurzů II): kurzový mechanismus, který poskytuje rámec pro spolupráci v oblasti kurzové politiky mezi zeměmi eurozóny a členskými státy EU, které se třetí etapu HMU neúčastní.

EUREPO: sazba, za níž jedna referenční banka nabízí finanční prostředky v **eurech** jiné referenční bance oproti kolaterálu sestávajícího výhradně ze státních dluhopisů a z poukázek vydaných zeměmi eurozóny. Způsob výpočtu sazby EUREPO je podobný způsobu pro výpočet sazby **EURIBOR**, ale představuje sazby na zajištěných trzích (repo trhy). Odlišná je také skupina vybraných bank.

EURIBOR (úroková sazba na mezibankovním trhu v EUR – sazba prodej): sazba, za kterou je jedna referenční banka ochotna půjčovat finanční prostředky v **eurech** jiné referenční bance. Vypočítá se denně pro mezibankovní vklady se splatností do 12 měsíců. Na rozdíl od sazby EUREPO odráží EURIBOR podmínky na nezajištěných trzích.

Euro: název evropské jednotné měny přijatý **Evropskou radou** na jejím zasedání v Madridu 15. a 16. prosince 1995.

Euro Banking Association (EBA): organizace, která působí jako fórum pro zkoumání a projednávání všech otázek spojených s bankovníctvím, které zajímají její členy, a zejména otázek spojených s používáním **eura** a s vypořádáváním transakcí v této měně. Na konci roku 1998 založila EBA clearingovou společnost (ABE Clearing S.A.S., Sociétés par Actions Simplifiées à Capital Variable) pro řízení nového zúčtovacího systému Euro Clearing System (EURO1) od 1. ledna 1999; EURO1 je nástupce zúčtovacího a vypořádacího systému ECU Clearing and Settlement System.

Euroskupina: neformální uskupení sdružující členy **Rady ECOFIN**, kteří zastupují země **eurozóny**. Schází se pravidelně (zpravidla před zasedáním Rady ECOFIN), aby projednala otázky související se společnou odpovědností zemí eurozóny za jednotnou měnu. Na zasedání je zvána **Evropská komise** a podle potřeby také **ECB**.

Eurostat: Statistický úřad Evropských společenství. Eurostat je součástí **Evropské komise** a zodpovídá za sestavování statistik Společenství.

Eurosystem: skládá se z **ECB** a národních centrálních bank členských států, které ve třetí etapě **Hospodářské a měnové unie** přijaly **euro** (viz také **eurozóna**). Součástí Eurosystemu je nyní 12 národních centrálních bank. Řídí jej **Rada guvernérů** a **Výkonná rada** ECB.

Eurozóna: oblast zahrnující ty členské státy, v nichž bylo **euro** přijato jako jednotná měna v souladu se **Smlouvou** a v nichž odpovědnost za provádění měnové politiky má **ECB**. Eurozónu v současnosti tvoří Belgie, Německo, Řecko, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko a Finsko.

Evropská centrální banka (ECB): ECB je ve středu **Evropského systému centrálních bank (ESCB)** a **Eurosystému** a podle práva Společenství má právní subjektivitu. Zajišťuje, aby úkoly svěřené Eurosystému a ESCB byly plněny buď její vlastní činností nebo prostřednictvím národních centrálních bank, v souladu se Statutem Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. ECB je řízena **Radou guvernérů, Výkonnou radou** a **Generální radou**, která je dočasným rozhodovacím orgánem.

Evropská komise: instituce **Evropského společenství**, která zajišťuje uplatňování ustanovení **Smlouvy**. Komise připravuje politiky Společenství, navrhuje jeho legislativu a vykonává pravomoci v konkrétních oblastech. V oblasti hospodářské politiky doporučuje Komise **Hlavní směry hospodářské politiky (BEPG)** a podává zprávy **Radě EU** o hospodářském vývoji a politikách. V rámci tzv. mnohostranného dohledu sleduje vývoj veřejných financí a předkládá zprávy Radě EU. Do 1. ledna 2004 se komise skládala z 20 členů: po dvou z Německa, Španělska, Francie, Itálie a Spojeného království a po jednom z ostatních členských států. Po přechodném období, které následovalo po rozšíření EU, bude mít komise 25 členů – po jednom z každého členského státu.

Evropská rada: poskytuje **Evropské unii** nezbytné podněty pro její rozvoj a vymezuje obecné politické směry tohoto rozvoje. Sdružuje hlavy států nebo předsedy vlád členských států a předsedu **Evropské komise** (viz také **Rada EU**).

Evropská unie (EU): založena **Smlouvou o Evropské unii (Smlouvou o EU)**. Smlouva o EU je často označována jako „Maastrichtská smlouva“, byla podepsána v únoru 1992 a v platnost vstoupila 1. listopadu 1993. Tato Smlouva byla následně změněna „Amsterodamskou smlouvou“, která byla podepsána 2. října 1997 v Amsterdamu a vstoupila v platnost 1. května 1999, a dále pak „Smlouvou z Nice“, která byla podepsána 26. února 2001 a vstoupila v platnost 1. února 2003. Evropská unie (EU) je založena na několika organizacích a uspořádáních s rozdílnou právní povahou. Ty tvoří tři podpůrné pilíře. První pilíř se skládá z **Evropského společenství** a Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom), které obě mají právní subjektivitu a řídí se samostatnými smlouvami. Druhý a třetí pilíř jsou v zásadě mezivládní ujednání o společné zahraniční a bezpečnostní politice a o spolupráci soudů a policie v trestní oblasti.

Evropské společenství: nadnárodní organizace, která byla v roce 1958 založena **Smlouvou o EHS** jako Evropské hospodářské společenství (EHS). Smlouva o EU rozšířila úkoly EHS, které se v roce 1993 přejmenovalo na Evropské společenství. Hlavními úkoly Evropského společenství je podporovat harmonický a vyvážený rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovnost mezi muži a ženami, trvalý a neinflační růst, vysoký stupeň konvergence hospodářské výkonnosti, vysokou úroveň ochrany a zlepšování kvality životního prostředí, zvyšování životní úrovně a kvality života a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy. Tyto úkoly plní například prostřednictvím jednotného trhu a HMU.

Evropský bankovní výbor (EBC): vznikl v roce 2003 rozhodnutím Komise 2004/10/ES ze dne 5. listopadu 2003 (Úř. věst. L 3, 7.1.2004, s. 36) jako výbor úrovně 2, aby radil **Evropské komisi** v otázkách strategie týkající se bankovních činností; nahradil Bankovní poradní výbor. **ECB** je zastoupena v oblasti bankovníctví a dohledu ve Výboru orgánů evropského bankovního dohledu, který je výborem úrovně 3.

Evropský fond pro měnovou spolupráci (EMCF): dříve orgán Společenství založený podle nařízení Rady (EHS) č. 907/73 ze dne 3. dubna 1973 (Úř. věst. L 89, 5.4.1973, s. 2). EMCF zanikl na začátku druhé etapy **HMU** a jeho úkoly převzal **Evropský měnový institut (EMI)**.

Evropský měnový institut (EMI): přechodná instituce zřízená na začátku druhé etapy **Hospodářské a měnové unie (HMU)** 1. ledna 1994. Ke dvěma hlavním úkolům EMI patřilo posilování spolupráce mezi centrálními bankami a koordinace měnové politiky a dále příprava nutná pro vytvoření **Evropského systému centrálních bank (ESCB)**, pro provádění měnové politiky a pro vytvoření jednotné měny ve třetí etapě HMU. Po založení **ECB** 1. června 1998 vstoupil EMI do likvidace.

Evropský měnový systém (EMS): kurzový režim vytvořený v roce 1979 usnesením Evropské rady ze dne 5. prosince 1978. Jeho provozní postupy byly stanoveny v dohodě ze dne 13. března 1979 mezi centrálními bankami členských států Evropského společenství. EMS vytvořil rámec pro úzkou měnovou a kurzovou spolupráci mezi členskými státy **Evropského společenství**. Jeho hlavními součástmi byly **ECU**, kurzový a intervenční mechanismus (**ERM**), mechanismus velmi krátkého financování a krátkodobé a střednědobé úvěrové mechanismy. Na začátku **třetí etapy EMU** byl EMS nahrazen **ERM II**.

Evropský parlament: instituce Společenství, v níž ve funkčním období 2004-2009 zasedá 732 zástupců občanů členských států. Podílí se na legislativním procesu, i když jeho práva jsou podle postupů pro přijímání právních předpisů EU odlišná. V rámci **Hospodářské a měnové unie (HMU)** má parlament především konzultativní pravomoci. **Smlouva** však stanovuje určité postupy upravující demokratickou **odpovědnost ECB** vůči Parlamentu (předkládání výročních zpráv, všeobecná rozprava o měnové politice, slyšení před příslušnými parlamentními výbory).

Evropský soudní dvůr: instituce **Evropského společenství** se sídlem v Lucemburku, která i) zajišťuje správný výklad a uplatňování smluv a ii) rozhoduje o platnosti a významu právních předpisů Společenství. Jednání a opominutí **ECB** podléhají přezkumu ze strany Evropského soudního dvora.

Evropský systém centrálních bank (ESCB): skládá se z **ECB** a národních centrálních bank všech 25 členských států, tzn. že vedle členů **Eurosystemu** zahrnuje národní centrální banky členských států, které euro dosud nezavedly. ESCB je řízen **Radou guvernérů** a **Výkonnou radou** ECB a jako třetím a dočasným rozhodovacím orgánem ECB **Generální radou**. Hlavní úkoly ESCB plní Eurosystem.

Evropský účetní dvůr: instituce **Evropského společenství**, která provádí audit v Evropském společenství. Jedním z jeho úkolů je prověřovat výkonnost provozní správy **ECB**.

Generální rada: jeden z rozhodovacích orgánů **ECB**. Skládá se z prezidenta a viceprezidenta ECB a guvernérů všech národních centrálních bank členských států EU.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP): index spotřebitelských cen. Statistická metodika jeho výpočtu byla harmonizována pro jednotlivé státy.

Hlavní refinanční operace: týdenní **operace na volném trhu** prováděná **Eurosystemem**. Od 9. března 2004 byla na základě rozhodnutí Rady guvernérů z roku 2003 doba splatnosti těchto operací zkrácena ze dvou týdnů na jeden týden. Tyto operace se provádějí ve formě nabídkového řízení s proměnlivou sazbou a s předem oznámenou **základní nabídkovou sazbou**.

Hlavní směry hospodářské politiky: Smlouva vyžaduje, aby členské státy koordinovaly svou hospodářskou politiku v rámci Rady EU. Hlavní směry představují základní nástroj spolupráce v této oblasti. Obsahují doporučení k provádění makroekonomické a strukturální politiky a jsou měřítkem pro zpětné hodnocení v rámci mnohostranného dohledu v Radě EU. Rada EU na doporučení Komise sestavuje návrh Hlavních směrů hospodářské politiky a podává zprávu Evropské radě. Následně Rada EU na základě závěrů Evropské rady přijímá doporučení ohledně těchto hlavních směrů.

Hospodářská a měnová unie (HMU): se odehrála ve třech etapách podle postupu a harmonogramu stanoveném ve **Smlouvě o ES**. První etapa HMU začala v červenci 1990 a skončila 31. prosince 1993 a její úlohou bylo především odstranit všechny vnitřní překážky volného pohybu kapitálu uvnitř EU. Druhá etapa HMU začala 1. ledna. Zajišťovala mimo jiné založení **Evropského měnového institutu (EMI)**, zákaz financování veřejného sektoru centrálními bankami, zákaz zvýhodněného přístupu veřejného sektoru k finančním institucím a zabránění vzniku nadměrných veřejných schodků. Třetí etapa začala 1. ledna 1999 převedením odpovědnosti za měnovou politiku na **ECB** a zavedením **eura**. Proces budování HMU završilo zavedení hotovostního eura 1. ledna 2002.

Hospodářský a finanční výbor: poradní orgán Společenství byl zřízen na začátku třetí etapy **Hospodářské a měnové unie (HMU)**. Členské státy, **Evropská komise** a **Evropská centrální banka (ECB)** jmenují do výboru nejvýše po dvou členech. Každý z členských států vybere jednoho vyššího úředníka z oblasti správy a jednoho vyššího úředníka z příslušné centrální banky. Členové z národních centrálních bank se však zasedání výboru účastní, pouze projednávali na něm záležitosti, které se týkají konkrétní odborné oblasti nebo působnosti jejich instituce. Úkoly výboru jsou uvedeny v čl. 114 odst. 2 **Smlouvy o ES**.

Kolaterál: aktiva zastavená (např. **úvěrovou institucí** u centrální banky) jako záruka na splacení úvěru nebo na zaplacení prodaných aktiv (např. aktiv prodaných centrální bance úvěrovou institucí) na základě **dohody o zpětném odkupu**.

Kritéria konvergence: kritéria stanovená v čl. 121 odst. 1 Smlouvy o ES (a dále rozpracovaná Protokolem č. 21 připojeným ke Smlouvě), která tvoří základ pro posouzení, zda může země přijmout euro. Kritéria se vztahují na oblast cenové stability, stavu veřejných financí, směnných kurzů a dlouhodobých úrokových sazeb, ale také na slučitelnost národní legislativy včetně statutů národních centrálních bank se Smlouvou a Statutem Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky

Mezinárodní měnový fond (MMF): mezinárodní měnová organizace založená v roce 1944 na základě dohody z Bretton Woods. Sídli ve Washingtonu a v současnosti má 184 členských zemí. Podle stanov MMF je jeho hlavním úkolem posilovat celosvětovou měnovou spolupráci, zajišťovat kurzovou stabilitu, usnadňovat mezinárodní obchod a podporovat hospodářský růst.

Mezní zápůjční sazba: stálá facilitata Eurosystemu, kterou mohou **protistrany** využívat k získání úvěru od národní centrální banky za předem stanovenou **úrokovou sazbu** oproti způsobilým aktivům (viz **základní úrokové sazby**).

Měnové finanční instituce (MFI): finanční instituce, které vytvářejí sektor emise peněz **eurozóny**. Patří k nim **ECB**, národní centrální banky zemí eurozóny a úvěrové instituce a fondy peněžního trhu v eurozóně.

Měnový příjem: příjem národních centrálních bank z provádění funkcí měnové politiky **Eurosystemu**, odvozený z aktiv vedených odděleně v souladu s pravidly stanovenými **Radou guvernérů** a na druhé straně z oběživa a vkladových závazků vůči úvěrovým institucím.

Měnový swap: souběžná spotová operace nákupu/prodeje a forwardová operace prodeje/nákupu jedné měny proti měně druhé. **Eurosystem** může provádět **operace na volném trhu** v podobě měnových swapů, při kterých národní centrální banka (nebo **ECB**) spotovou transakcí nakupuje (nebo prodává) **euro** proti cizí měně a zároveň jej forwardovou transakcí prodává (nebo nakupuje) ke konkrétnímu dni zpětného odkupu.

Měnový výbor: výbor založený podle čl. 105 odst. 2 **Smlouvy o EHS**; na začátku třetí etapy **HMU** jej nahradil **Hospodářský a finanční výbor**.

Minimální nabídková sazba: spodní hranice **úrokové sazby**, pro kterou mohou **protistrany** podávat své nabídky v rámci nabídkových řízení s proměnlivou sazbou u **hlavních refinančních operací**. Je to jedna ze **základních úrokových sazeb ECB**, která odráží orientaci měnové politiky.

Model korespondentské centrální banky (MKCB): mechanismus vytvořený **Evropským systémem centrálních bank (ESCB)**, jehož cílem je umožnit **protistranám** získávat úvěry od centrální banky země, v níž jsou usazeny, za použití **kolaterálu** drženého v jiné zemi. V tomto modelu působí jedna národní centrální banka vůči další národní centrální bance jako správce cenných papírů držených v jejím tuzemském **systému vypořádání obchodů s cennými papíry**.

Nezávislost centrální banky: právní ustanovení, které zaručuje, že centrální banka může provádět své statutární úkoly a povinnosti, aniž by byla vystavena politickým tlakům. Zásadu nezávislosti centrální banky v **eurozóně** formuluje článek 108 **Smlouvy o ES**.

Odpovědnost: právní a politický závazek nezávislé instituce, která plní jí svěřené cíle, jasně vysvětlovat a odůvodňovat rozhodnutí občanům a jejich voleným zástupcům. **Evropská centrální banka (ECB)** je odpovědná obyvatelům Evropy a na formálnější úrovni **Evropskému parlamentu**.

OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům): úřad **Evropské komise**, který v případě důvodného podezření vyšetřuje podvodné a další protiprávní jednání v **Evropském společenství**. V červenci 2003 rozhodl **Evropský soudní dvůr**, že vyšetřovací pravomoc úřadu se vztahuje také na **ECB**.

Operace jemného doladění: nepravidelné **operace na volném trhu** prováděné **Eurosystémem** zejména za účelem vypořádání se s nepředvídanými výkyvy likvidity na trhu.

Operace na volném trhu: operace prováděná z podnětu centrální banky na finančním trhu. Tyto operace lze rozdělit do těchto kategorií: (i) přímý nákup nebo prodej aktiv (spotový nebo forwardový), (ii) prodej nebo nákup aktiv na základě **dohody o zpětném odkupu**, (iii) půjčka nebo výpůjčka proti podkladovým aktivům jako **zajištění**, (iv) vydávání dluhových cenných papírů centrální bankou, (v) příjem termínovaných vkladů nebo (vi) provádění **měnových swapů** mezi tuzemskými a zahraničními měnami.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD): mezivládní organizace založená v roce 1950, která má sídlo v Paříži. V současnosti má třicet členských zemí, ale udržuje vztahy s dalšími sedmdesáti. Pro své členy vytváří fórum pro vzájemné konzultace, výměnu zkušeností a spolupráci. Jejím cílem je dosahovat co možná nejvyššího udržitelného růstu a zlepšovat hospodářský a sociální blahobyt v souladu se zásadami tržního hospodářství.

Pakt o stabilitě a růstu: skládá se ze dvou nařízení **Rady EU**, konkrétně (i) nařízení (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posilování kontroly rozpočtové disciplíny a dohledu a koordinaci v oblasti hospodářské politiky, (ii) nařízení (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění implementace **postupu při nadměrném schodku**, a nařízení **Evropské rady** o Paktu o stabilitě a růstu přijatého na zasedání v Amsterdamu 17. června 1997. Má sloužit jako prostředek k zabezpečení zdravých veřejných financí ve třetí etapě **HMU** za účelem zlepšování podmínek pro cenovou stabilitu a pro silný a udržitelný růst podporující tvorbu pracovních míst. Konkrétně se od členských států očekává, že dosáhnou střednědobého cíle, jímž jsou vyrovnané nebo přebytkové rozpočtové pozice.

Platební systém: soubor nástrojů, bankovních postupů a zpravidla mezibankovních platebních systémů, které zajišťují oběh peněz. Fungování platebních systémů vyžaduje používání dohodnutých technických norem a postupů pro přenos platebních údajů mezi účastníky, dohodnutého aktiva vypořádání a soubor jednotných provozních postupů a pravidel, které pokrývají mimo jiné kritéria přístupu a tvorby cen.

Poměr dluhu k HDP: předmět jednoho z fiskálních kritérií používaných k definici existence nadměrného schodku podle čl. 104 odst. 2 **Smlouvy o ES**. Je definován jako poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách, zatímco veřejný dluh je vymezen v protokolu č. 20 (o **postupu při nadměrném schodku**) jako celkový hrubý dluh v jeho jmenovité hodnotě nesplacený na konci roku a konsolidovaný uvnitř a mezi jednotlivými odvětvími veřejné správy.

Poměr schodku k HDP: předmět jednoho z fiskálních kritérií používaných k definici existence nadměrného schodku podle čl. 104 odst. 2 **Smlouvy o ES**. Je definován jako poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu v běžných tržních cenách. Schodek veřejných financí je definován v protokolu č. 20 (o **postupu při nadměrném schodku**) jako čisté výpůjčky sektoru veřejných financí.

Postup při nadměrném schodku: ustanovení definované v článku 104 **Smlouvy o ES** a upřesněné v protokolu č. 20 (o **postupu při nadměrném schodku**) vyžaduje, aby členské státy udržovaly rozpočtovou disciplínu, a definuje, kdy je rozpočtová pozice považována za nadměrný schodek. Dále určuje kroky, které následují po zjištění, že nebyly splněny požadavky na rozpočtové saldo nebo vládní dluh. Doplňuje jej nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění implementace postupu při nadměrném schodku, které je jedním z prvků **Paktu o stabilitě a růstu**.

Povinnost minimálních rezerv: povinnost **úvěrové instituce** držet minimální rezervy u **Eurosystemu**. Při posuzování, zda byl tento požadavek splněn, se zkoumají průměrné denní zůstatky během **udržovacího období** (zhruba jeden měsíc).

Programy stability: střednědobé vládní plány a předpoklady poskytnuté zeměmi **eurozóny** týkající se vývoje hlavních hospodářských veličin. Stanovují střednědobý cíl dosáhnout vyrovnané nebo přebytkové rozpočtové pozice nebo plán reform, které k tomuto cíli směřují (viz **Program stability a růstu**). Programy stability je třeba každoročně aktualizovat. Posuzuje je **Evropská komise** a **Hospodářský a finanční výbor**) a jejich hodnocení slouží jako základ pro šetření prováděné **Radou ECOFIN**.

Projekce: viz **Projekce sestavené odborníky Eurosystemu**.

Projekce sestavené odborníky Eurosystemu: výsledek práce odborníků **Eurosystemu** při modelování možného budoucího makroekonomického vývoje **eurozóny** jako součásti hospodářské analýzy.

Propojovací mechanismus: jedna ze složek systému **TARGET**. Tento pojem se používá k označení infrastruktury a postupů, jejichž prostřednictvím jsou propojeny vnitrostátní **systemy RTGS** za účelem zpracování přeshraničních plateb v systému **TARGET**.

Rada ECOFIN: viz **Rada EU**.

Rada EU (Rada Evropské unie): instituce Evropského společenství. Skládá se ze zástupců vlád členských států, zpravidla ministrů odpovědných za příslušné oblasti (proto se také často nazývá Rada ministrů). Zasedání Rady EU ve složení ministrů financí a hospodářství se často označuje jako **Rada ECOFIN**. Při rozhodování o záležitostech stanovených ve **Smlouvě** může Rada EU zasedat také ve složení hlav států nebo předsedů vlád (viz také **Evropská rada**).

Rada guvernérů: nejvyšší rozhodovací orgán **ECB**. Skládá se ze všech členů **Výkonné rady** ECB a guvernérů národních centrálních bank těch zemí, které přijaly **euro**.

Referenční hodnota pro růst peněžní zásoby: pro hodnocení vývoje peněžní zásoby oznámila **Rada guvernérů** referenční hodnotu pro široký peněžní agregát M3. Tato referenční hodnota odkazuje na tempo růstu agregátu M3, které je považováno za slučitelné s cenovou stabilitou ve střednědobém horizontu. Referenční hodnota je odvozena způsobem, který slouží k dosažení **cenové stability** definované **Radou guvernérů**, na základě střednědobých předpokladů ohledně trendu růstu reálného HDP a trendu rychlosti oběhu M3. Zásadní nebo dlouhodobější odchylky růstu M3 od referenční hodnoty by za běžných okolností signalizovaly rizika ohrožující cenovou stabilitu ve střednědobém horizontu. Měnová politika však na odchylky růstu M3 od referenční hodnotu nereaguje mechanicky.

Reverzní transakce: operace, kterou národní centrální banka nakupuje nebo prodává aktiva podle **dohody o zpětném odkupu** nebo provádí **zajištěné** úvěrové operace.

Riziko z vypořádání: obecný pojem označující riziko, že vypořádáním v systému zúčtování plateb neproběhne podle očekávání. Toto riziko může zahrnovat úvěrové riziko i riziko likvidity.

Rychlé nabídkové řízení: postup nabídkového řízení využívaný **Eurosystémem** pro potřeby **operací jemného doladění**. Rychlá nabídková řízení se provádějí v časovém rozmezí jedné hodiny a jsou omezena na omezený soubor **protistran**.

Sazba minimálních rezerv: sazba stanovená centrální bankou pro každou kategorii rozvahových položek, zahrnutých do **základu pro stanovení minimálních rezerv**. Sazby se používají pro výpočet **povinnosti minimálních rezerv**.

Smlouva: znamená **Smlouvu o založení Evropského společenství (Smlouva o ES)**. Smlouva byla podepsána 25. března 1957 v Římě (proto také „Římská smlouva“) a vstoupila v účinnost 1. ledna 1958. Založila Evropské hospodářské společenství (EHS), nyní **Evropské společenství**. Smlouva o Evropské unii (**Smlouva o EU**), která se nazývá také „Maastrichtskou smlouvou“, změnila Smlouvu o EHS s cílem založit **Evropské společenství**.

Smlouva o ES: viz **Smlouva**.

Spojení mezi systémy vypořádání obchodů s cennými papíry: postupy a opatření, která existují mezi **systémy vypořádání obchodů (SSS)** za účelem převodu cenných papírů prostřednictvím zaknihování. Jako alternativu k **CCBM** používá **Eurosystem** způsobilá spojení pro přeshraniční mobilizaci **zajištění** (kolaterálu).

Společné operační systémy: systémy, které ECB zavedla společně s národními centrálními bankami s cílem usnadnit provádění decentralizovaných operací. Systémy se skládají ze společných informačních systémů, aplikací a postupů a jsou organizovány „paprskovitě“, přičemž ústředí je v ECB.

Stálá facilitata: facilitata centrální banky přístupná protistranám z jejich podnětu. **Eurosystem** nabízí dvě stálé jednodenní facility: **mezní zápůjční facilitatu** a **vkladovou facilitatu**.

Standardní nabídkové řízení: postup nabídkového řízení využívaný **Eurosystemem** při jeho pravidelných **operacích na volném trhu**. Standardní nabídková řízení jsou prováděna v časovém rámci 24 hodin. Všechny protistrany, které splňují všeobecná kritéria způsobilosti, mohou podávat nabídky ve standardním nabídkovém řízení.

Statut Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (Statut ESCB): právní předpis **Evropského systému centrálních bank (ESCB) a Evropské centrální banky (ECB)**, který je připojen jako jeden z protokolů ke **Smlouvě o ES**.

Strategie měnové politiky: obecný přístup k provádění měnové politiky. Měnová strategie **ECB** se skládá z kvantitativní definice prvořadého cíle **cenové stability** a z analytického rámce založeného na dvou pilířích – na hospodářské analýze a měnové analýze – které tvoří základ celkového hodnocení rizik pro cenovou stabilitu prováděného **Radou guvernérů** a také základ jejich měnových rozhodnutí. Rovněž poskytuje rámec pro zdůvodňování měnových rozhodnutí veřejnosti.

Systém hrubého zúčtování v reálném čase (RTGS): systém zúčtování, v jehož rámci dochází ke zpracování a vypořádání na základě jednotlivých příkazů (bez vzájemného započtení) v reálném čase (průběžně) (viz také **TARGET**).

Systém vypořádání obchodů s cennými papíry: systém, který umožňuje držení a převod cenných papírů nebo jiných finančních aktiv, a to buď bezplatně, nebo proti zaplacení (dodání proti zaplacení).

TARGET (Transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase): systém zúčtování v reálném čase (RTGS) pro euro. Jedná se o decentralizovaný systém skládající se z 15 národních systémů RTGS, platebního mechanismu ECB a propojovacího mechanismu.

TARGET2: druhá generace systému **TARGET**, která se vyvíjí k prohloubení finanční integrace v **eurozóně**. Hlavním cílem systému TARGET2 bude: (i) zvýšit spokojenost zákazníků prostřednictvím harmonizovaných rozhraní,

(ii) zaručit hospodárnost zavedením jednotné cenové struktury základních služeb a (iii) připravit podmínky pro budoucnost včetně vývoje souvisejícího s rozšiřováním **Evropské unie** a **Eurosystemu**. V systému TARGET2 budou národní centrální banky nadále odpovídat za účty úvěrových institucí a za vztahy s nimi. Nový systém by měl zahájit činnost ve druhé polovině tohoto desetiletí.

Udržovací období: období, na které se propočítává dodržování povinnosti **minimálních rezerv** ze strany **úvěrových institucí**. Od 10. března 2004 začíná udržovací období dnem vypořádání první **hlavní refinanční operace**, která následuje po zasedání **Rady guvernérů**, na jehož programu je měsíční vyhodnocení orientace měnové politiky. **ECB** zveřejňuje kalendář udržovacích období nejméně tři měsíce před začátkem každého roku.

Ústava pro Evropu: 13. června 2003 Evropský konvent o budoucnosti Evropy přijal návrh Smlouvy o ústavě pro Evropu, která by nahradila **Smlouvu o EU** i **Smlouvu o ES**. Návrh byl předložen 20. června 2003 na zasedání Evropské rady v Soluni a projednával se na mezivládní konferenci od září 2003 do června 2004. V červnu 2004 jej přijaly členské státy EU. Ratifikace by měla proběhnout do listopadu 2006.

Vkladová facilitita: stálá facilitita Eurosystemu, kterou mohou **protistrany** využívat k provádění **jednodenních vkladů** u národní centrální banky, které jsou úročeny předem stanovenou úrokovou sazbou (viz také **základní úrokové sazby ECB**).

Výbor evropských regulátorů trhů s cennými papíry (CESR): výbor založený **Evropskou komisí** v červnu 2001 na základě doporučení obsaženém ve zprávě Výboru moudrých pro regulaci evropských trhů s cennými papíry. Výbor evropských regulátorů trhů s cennými papíry se skládá ze zástupců vnitrostátních orgánů pro regulaci trhů s cennými papíry. Jako orgán úrovně 3 podle upraveného evropského regulačního přístupu radí Evropské komisi při formulování zásad v oblasti cenných papírů a pomáhá zajišťovat konzistentnější provádění legislativy Společenství v členských státech. Dále také posiluje koordinaci mezi evropskými regulátory trhů s cennými papíry.

Výbor guvernérů centrálních bank členských států Evropského hospodářského společenství: výbor založený v květnu 1964 podle čl. 105, odst. 2 Smlouvy o EHS s cílem posilovat spolupráci mezi centrálními bankami. V roce 1994 převzal jeho úkoly nově vzniklý **Evropský měnový institut (EMI)** a výbor byl zrušen.

Výbor pro hospodářskou politiku (EPC): poradní orgán Společenství vytvořený rozhodnutím Rady 74/122/EHS ze dne 18. února 1974 (Úř. věst. L 63, 5.3.1974, s. 21). Výbor má po dvou zástupcích a dvou náhradnících z jednotlivých členských států **Evropské komise** a **ECB**. Jeho hlavní úlohou je přispívat k přípravným pracím Rady ECOFIN při koordinaci hospodářských politik členských států a **Evropského společenství** a poskytovat rady **Evropské komisi** a **Radě EU**. Výbor úzce spolupracuje s **Hospodářským a finančním výborem** a soustřeďuje se především na strukturální opatření zaměřená na zlepšení růstového potenciálu a zaměstnanosti ve Společenství.

Výbor pro měnovou a finanční statistiku a pro statistiku platební bilance (CMFB): výbor založený rozhodnutím Rady 91/115/EHS ze dne 25. února 1991 (Úř. věst. L 59, 6.3.1991, s. 19) ve znění rozhodnutí Rady 96/174/ES ze dne 26. února 1996 (Úř. věst. L 51, 1.3.1996, s. 48). Výbor sdružuje statistiky ze statistických úřadů jednotlivých zemí, **Eurostat**, národní centrální banky a **ECB**, radí Komisi ve statistických záležitostech, zejména v oblasti statistických aspektů **postupu při nadměrném schodku**, a podporuje spolupráci a koordinaci ve statistice na evropské úrovni.

Výbory ESCB: byly zřízeny **Radou guvernérů ECB** podle článku 9 jednacího řádu ECB, aby pomáhaly rozhodovacím orgánům ECB.

Výkonná rada: jeden z rozhodovacích orgánů **ECB**. Skládá se z prezidenta a viceprezidenta ECB a dalších čtyř členů, které jmenují na základě vzájemné dohody hlavy států nebo předsedové vlád zemí, které přijaly **euro**.

Základ pro stanovení minimálních rezerv: suma položek rozvahy (zejména závazků), která tvoří základ pro výpočet **povinných minimálních rezerv úvěrové instituce**.

Základní úrokové sazby ECB: úrokové sazby stanovené **Radou guvernérů**, které odrážejí orientaci měnové politiky **ECB**. Jedná se o **základní nabídkovou sazbu** pro hlavní **refinanční operace**, úrokovou sazbu pro **mezí záůjční facilitu** a úrokovou sazbu pro **vkladovou facilitu**.

Způsob řízení: postupy a procesy, podle nichž jsou řízeny a kontrolovány organizace. Způsob řízení vymezuje rozdělení práv a povinností mezi různé účastníky v organizaci – např. představenstvo, akcionáře a další podílňky – a stanovuje pravidla a postupy pro rozhodování. Současně také vytváří strukturu, v níž jsou stanoveny provozní cíle organizace, a vymezuje prostředky k dosažení těchto cílů a ke sledování výkonnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

OBEČNÁ LITERATURA

Oficiální publikace ECB

ECB (1999), *Výroční zpráva 1998*, duben 1999.

ECB (2000), *Výroční zpráva 1999*, duben 2000.

ECB (2001), *Výroční zpráva 2000*, květen 2001.

ECB (2002), *Výroční zpráva 2001*, duben 2002.

ECB (2003), *Výroční zpráva 2002*, duben 2003.

ECB (2004), *Výroční zpráva 2003*, duben 2004.

ECB (2005), *Výroční zpráva 2004*, duben 2005.

ECB (2006), *Výroční zpráva 2005*, duben 2006.

ECB (2002), *Compendium: collection of legal instruments, June 1998 – December 2001*, březen 2002.

ECB (2004), *Institucionální ustanovení: Statut ESCB a ECB – Jednací řády*, říjen 2004.

ECB (2006), *The European Central Bank, the Eurosystem, the European System of Central Banks* (public information brochure), květen 2006.

Ostatní publikace

Papadia, F. a Santini, C. (2006), *La Banque centrale européenne*, Paříž, 2006.

Raymond, R. (2001), *L'euro et l'unité de l'Europe*, Paříž, 2001.

Scheller, H. K. (1999), *Das Europäische System der Zentralbanken*, in Glomb/Lauk (eds.), *Euro Guide*, Kolín nad Rýnem, 1999.

Scheller, H. K. (2000), *Die Europäische Zentralbank*, Frankfurt nad Mohanem, 2000.

Von der Groeben, H., Thiesing, J. and Ehlermann, C.-D. (eds.), *Kommentar zum EU/EG-Vertrag*, 5th edition, Baden-Baden, 1997/1999.

Zilioli, C. and Selmayr, M. (2001), *The Law of the European Central Bank*, Oxford-Portland Oregon, 2001.

KAPITOLA I

Oficiální publikace ECB

ECB (2000), *Konvergenční zpráva 2000*, květen 2000.

ECB (2004), *Konvergenční zpráva 2004*, říjen 2004.

ECB (2006), *Konvergenční zpráva 2006*, květen 2006.

ECB (2001), *The economic policy framework in EMU*, článek v Měsíčním bulletinu, listopad 2001.

ECB (2003), *The relationship between monetary policy and fiscal policies in the euro area*, článek v Měsíčním bulletinu, únor 2003.

ECB (2004), *The European Constitution and the ECB*, článek v Měsíčním bulletinu, srpen 2004.

Ostatní publikace

Andrews, D. (2003), *The Committee of Central Bank Governors as a source of rules*, Journal of European Public Policy 10:6, prosinec 2003, s. 956-973.

Baer, G. D. (1994), *The Committee of Governors as a forum for European central bank cooperation*, in Bakker, A. et al. (eds.), *Monetary Stability through International Cooperation: Essays in Honor of André Szász*, Amsterdam, 1994.

Berger, F. (2001), *12 into one: one money for Europe*, Frankfurt nad Mohanem, 2001.

Committee for the study of economic and monetary union (Delors Committee), *Report on economic and monetary union in the European Community*, 1989.

Committee of Governors of the central banks of the Member States of the European Economic Community (1990), *Introductory Report and Commentary on the Statute of the European System of Central Banks and the ECB*, listopad 1990.

Committee of Governors of the central banks of the Member States of the European Economic Community (1992), *Annual Report 1990/91*, duben 1992.

Committee of Governors of the central banks of the Member States of the European Economic Community (1993), *Annual Report 1992*, duben 1993.

European Commission (1995), *Green Paper on the Practical Arrangements for the Introduction of the Single Currency (COM(95) 33 final)*, Lucemburk, 31. května 1995.

EMI (1995), *Annual Report 1994*, duben 1995.

EMI (1995), *The changeover to the single currency*, listopad 1995.

EMI (1996), *Role and functions of the European Monetary Institute*, únor 1996.

EMI (1996), *Annual Report 1995*, duben 1996

EMI (1997), *The single monetary policy in Stage Three: specification of the operational framework*, leden 1997.

EMI (1997), *Annual Report 1996*, duben 1997.

EMI (1998), *Convergence Report: Report required by Article 109j of the Treaty establishing the European Community*, březen 1998.

EMI (1998), *Annual Report 1997*, květen 1998.

Scheller, H. K. (2001), *The Changeover to the Euro*, in Caesar/Scharrer (eds.), *European Economic and Monetary Union: Regional and Global Challenges*, Baden-Baden, 2001, s. 243-263.

Van den Berg, C. C. A. (2004), *The Making of the Statute of the European System of Central Banks, An Application of Checks and Balances*, 2004.

KAPITOLA 2

Oficiální publikace ECB

ECB (1999), *The Eurosystem and the European System of Central Banks (ESCB)*, článek v Měsíčním bulletinu, leden 1999.

ECB (1999), *The institutional framework of the European System of Central Banks*, článek v Měsíčním bulletinu, červenec 1999.

ECB (1999), *Legal instruments of the European Central Bank*, článek v Měsíčním bulletinu, listopad 1999.

ECB (2001), *Why price stability?*, červen 2001.

ECB (2003), *The adjustment of voting modalities in the Governing Council*, článek v Měsíčním bulletinu, květen 2003.

Ostatní publikace

Arrowsmith, J. A. A. (1996), *La non-participation à la phase 3: la vie à l'étage inférieur de l'UEM (Opting-out of stage 3: life in the lower tier of EMU)*, in Revue d'économie financière, No 36, 1-1996.

Caparello, M. (2003), *Internal audit in the central banking community*, in Courtis, N. a Mander, B. (eds.), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, Londýn, 2003.

Duisenberg, W. F. (2001), *The European Central Bank, the Eurosystem and the European System of Central Banks*, projev přednesený při slavnostním otevření nové budovy Banque centrale du Luxembourg, Lucemburk, 18. května 2001.

Liebscher, K. (1998), *Die Rolle einer nationalen Zentralbank im ESZB am Beispiel der OeNB*, in 26. Volkswirtschaftliche Tagung der Oesterreichischen Nationalbank, květen 1998.

Merriman, N. (2003), *Financial reporting in the Eurosystem*, in Courtis, N. a Mander, B. (eds.), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, Londýn, 2003.

Padoa-Schioppa, T. (2000), *An institutional glossary of the Eurosystem*, příspěvek na konferenci „The Constitution of the Eurosystem: the Views of the EP and the ECB“, 8. března 2000.

Palmer, M. (2001), *The Banque centrale du Luxembourg in the European System of Central Banks*, Banque centrale du Luxembourg, květen 2001.

Raymond, R. (1996), *Les Banques centrales nationales dans le système européen de banques centrales (National central banks within the European System of Central Banks)*, in Revue d'économie financière, No 36, 1-1996.

KAPITOLA 3

Oficiální publikace ECB

ECB (1999), *The stability-oriented monetary policy strategy of the Eurosystem*, článek v Měsíčním bulletinu, leden 1999.

ECB (1999), *TARGET and payments in euro*, článek v Měsíčním bulletinu, listopad 1999.

ECB (2000), *Foreign exchange reserves and operations of the Eurosystem*, článek v Měsíčním bulletinu, leden 2000.

ECB (2000), *EMU and banking supervision*, článek v Měsíčním bulletinu, duben 2000.

ECB (2001), *Eurosystem staff macroeconomic projection exercises for the euro area*, článek v Měsíčním bulletinu, červen 2001.

ECB (2002), *Euro banknote preparations: from cash changeover to post-launch activities*, článek v Měsíčním bulletinu, leden 2002.

ECB (2002), *The role of the Eurosystem in payment and clearing systems*, článek v Měsíčním bulletinu, duben 2002.

- ECB (2002), *The liquidity management of the ECB*, článek v Měsíčním bulletinu, květen 2002.
- ECB (2002), *Implications of the euro cash changeover on the development of banknotes and coins in circulation*, článek v Měsíčním bulletinu, květen 2002.
- ECB (2003), *The demand for currency in the euro area and the impact of the euro cash changeover*, článek v Měsíčním bulletinu, leden 2003.
- ECB (2003), *CLS – purpose, concept and implications*, článek v Měsíčním bulletinu, leden 2003.
- ECB (2003), *The outcome of the ECB's evaluation of its monetary policy strategy*, článek v Měsíčním bulletinu, červen 2003.
- ECB (2003), *Changes to the Eurosystem's operational framework for monetary policy*, článek v Měsíčním bulletinu, srpen 2003.
- ECB (2000), *Statistical information collected and compiled by the ESCB*, květen 2000.
- ECB (2002), *Evaluation of the 2002 cash changeover*, duben 2002.
- ECB (2003), *EU banking sector stability*, únor 2003.
- ECB (2004), *The monetary policy of the ECB (second edition)*, leden 2004.
- ECB (2004), *Developments in the EU framework for financial regulation, supervision and stability*, článek v Měsíčním bulletinu, listopad 2004.
- ECB (2005), *The implementation of monetary policy in the euro area: General documentation on Eurosystem monetary policy instruments and procedures*, únor 2005.
- ECB (2005), *Initial experience with the changes to the Eurosystem's operational framework for monetary policy implementation*, článek v Měsíčním bulletinu, únor 2005.
- ECB (2005), *Statistika ECB: Stručný přehled*, srpen 2005.
- ECB (2005), *TARGET – the current system (public information brochure)*, srpen 2005.
- ECB (2005), *TARGET – innovation and transformation (public information brochure)*, srpen 2005.
- ECB (2006), *Portfolio management at the ECB*, článek v Měsíčním bulletinu, duben 2006.

Ostatní publikace

Domingo-Solans, E. (2003), *The importance of Eurostat for the monetary policy of the European Central Bank*, projev na akademickém zasedání při příležitosti 50. výročí Statistického úřadu Evropských společenství, Lucemburk, 16. května 2003.

Duisenberg, W. F. (2001), *The ECB's monetary policy strategy and the quantitative definition of price stability*, dopis prezidenta ECB předsedkyni Výboru pro hospodářské a měnové záležitosti, Christě Randzio-Plathové, 13. prosince 2001.

Issing, O., Gaspar, V., Angeloni, I. a Tristani, O. (2001), *Monetary policy in the euro area: strategy and decision-making at the European Central Bank*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001.

Issing, O. et al. (eds.) (2003), *Background Studies for the ECB's Evaluation of its Monetary Policy Strategy*, Frankfurt nad Mohanem, listopad 2003.

Trichet, J.-C. (2003), *The ECB's monetary strategy after the evaluation and clarification of May 2003*, projev přednesený v Center for Financial Studies, Frankfurt nad Mohanem, 20. listopadu 2003.

Trichet, J.-C. (2004), *Euro area statistics and their use for ECB policy-making*, projev přednesený na konferenci „Second ECB Conference on Statistics“, Frankfurt nad Mohanem, 22.–23. dubna 2004.

Bull, P. (2004), *The development of statistics for Economic and Monetary Union*, Frankfurt nad Mohanem, červenec 2004.

KAPITOLA 4

Oficiální publikace ECB

ECB (2000), *The ECB's relations with institutions and bodies of the European Community*, článek v Měsíčním bulletinu, říjen 2000.

ECB (2001), *The external communication of the European Central Bank*, článek v Měsíčním bulletinu, únor 2001.

ECB (2002), *The accountability of the ECB*, článek v Měsíčním bulletinu, listopad 2002.

ECB (2002), *Transparency in the monetary policy of the ECB*, článek v Měsíčním bulletinu, listopad 2002.

Ostatní publikace

Noyer, C. (1999), *Politics and central banks*, projev v Eesti Pank, Tallin, 3. května 1999.

Zilioli, C. a Selmayr, M. (2000), *The European Central Bank: An Independent Specialised Organization of Community Law*, Common Market Law Review, 2000 – Volume 37, Issue 3, s. 591-644.

KAPITOLA 5

Oficiální publikace ECB

ECB (1999), *The international role of the euro*, článek v Měsíčním bulletinu, srpen 1999.

ECB (2001), *The ECB's relations with international organisations and fora*, článek v Měsíčním bulletinu, leden 2001.

ECB (2002), *International supervisory co-operation*, článek v Měsíčním bulletinu, květen 2002.

ECB (2002), *Review of the international role of the euro*, prosinec 2002.

Ostatní publikace

Duisenberg, W. F. (2000), *The role of the ECB at the international level*, projev přednesený na výročním zasedání Institute for International Finance, Inc. (IIF), Praha, 23. září 2000.

Padoa-Schioppa, T. (1999), *The external representation of the euro area*, úvodní slovo na zasedání podvýboru pro měnové záležitosti Evropského parlamentu, Brusel, 17. března 1999.

Zilioli, C. a Selmayr, M. (1999), *The External Relations of the Euro Area: Legal Aspects*, Common Market Law Review, 1999 – Volume 36, Issue 2, s. 273-349.

KAPITOLA 6

Oficiální publikace ECB

ECB (2000), *ECB labour relationships and the social dialogue with regard to the ESCB*, tisková zpráva ECB ze dne 5. října 2000.

ECB (2002), *Code of Conduct of the European Central Bank in accordance with Article 11.3 of the Rules of Procedure of the European Central Bank*, březen 2001 (Úř. věst. C 76, 8.3.2001, s. 12).

ECB (2002), *Code of Conduct for the Members of the Governing Council*, 16. května 2002 (Úř. věst. C 123, 24.5.2002, s. 9).

ECB (2003), *The mission of the European Central Bank*, srpen 2003.

Ostatní publikace

Ricard, P. (2001), *Voyage au centre de la BCE*, *Le Monde*, 23. listopadu 2001.

REJSTŘÍK

- Banka pro mezinárodní platby (BIS) 147, 195
- Barreho plán 17
- Cardiffský proces 31, 134
- Cenová stabilita 45, 78, 195
- Centrální parita eura 90, 195
- Devizové rezervy 91
- Devizový swap 84, 200
- Dlouhodobější refinanční operace 85, 195
- Dohoda o zpětném odkupu (repo) 195
- Doplňující právní předpisy 70
- ECU (Evropská měnová jednotka) 19, 195
- EONIA 25, 195
- ERM II (Mechanismus směnných kurzů II) 89, 196
- EUREPO 25, 196
- EURIBOR 25, 209
- Euro 22, 25, 26, 29, 196
- Eurobankovky 100
- Euromince 103
- Euroskupina 52, 131, 196
- Eurostat 107, 132, 196
- Eurosystém
 - Činnost 75
 - Finanční vztahy uvnitř Eurosystému 111
 - Makroekonomické projekce zaměstnanců 83, 196
 - Pojem 42
 - Složení 42, 196
 - Správa 51, 196
 - Vykazování uvnitř Eurosystému 67
- Eurozóna 34, 196
- Evropská bankovní asociace (EBA) 98, 196
- Evropská centrální banka
 - Archiv 152
 - Budova 156
 - Devizové rezervy 91
 - Dialog s orgány a institucemi Společenství 128
 - Dohoda o sídle 156
 - Doporučení 69
 - Etický poradce 151
 - Finanční zdroje 111
 - Generální rada 61, 199
 - Inspektor ochrany údajů 151
 - Institucionální postavení 43
 - Interní audit 151
 - Interní kontrola 150
 - Klíč pro upisování základního kapitálu 112
 - Kodex chování 151
 - Kontrola finančního řízení a integrity 136
 - Mezinárodní vztahy 139
 - Nařízení 68
 - Nezávislost 121
 - Odpovědnost 124, 201
 - Organizační struktura 152
 - Platební mechanismus 96
 - Pokyny 64
 - Poradenská činnost 69
 - Pravidla pro zadávání zakázek 151
 - Právní subjektivita 43
 - Rada guvernérů 51, 149, 203
 - Regulační pravomoci 68
 - Role v Eurosystému 51
 - Rozhodnutí 69
 - Rozhodovací orgány 51
 - Rozpočtový výbor 150
 - Sídlo 156
 - Soudní přezkum jednání a opominutí 135
 - Stanoviska 72
 - Statistika 108
 - Strategie měnové politiky 80
 - Úloha 155
 - Vícejazyčná komunikace 138
 - Vnitřní rozhodnutí 64
 - Výkonná rada 59, 156, 212
 - Výsady a imunity 43
 - Základní úrokové sazby ECB 53, 86, 213
 - Zaměstnanci 159
 - Způsob řízení 149, 206
- Evropská komise 32, 33, 37, 43, 52, 70, 91, 107, 132, 197
- Evropská rada 31, 197

- Evropská unie (EU) 27, 197
- Evropské hospodářské společenství (EHS) 15
- Evropské společenství (ES) 28, 197
- Evropský bankovní výbor 110, 198
- Evropský fond pro měnovou spolupráci (EMCF) 18, 198
- Evropský měnový institut (EMI) 22, 25, 198
- Evropský měnový systém (EMS) 19, 198
- Evropský parlament 129, 130, 198
 - Výbor pro hospodářské a měnové záležitosti 129
- Evropský soudní dvůr (ESD) 43, 123, 135, 198
- Evropský systém centrálních bank (ESCB)
 - Cíle 45
 - Složení 41, 198
 - Sociální dialog 155
 - Společné operační systémy 66, 204
 - Správa 51, 198
 - Úkoly 48
 - Výbory 65, 206
- Finanční stabilita 108
- Fórum pro finanční stabilitu 146
- G10 146
- G20 146
- G7 145
- Generální rada ECB viz Evropská centrální banka (ECB)
- Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) 80, 199
- Hlavní refinanční operace 85, 199
- Hlavní směry hospodářské politiky (BEPG) 31, 32, 199
- Hospodářská a měnová unie (HMU) 16, 37, 199
- Intervence na devizových trzích 88
- Jednotný evropský akt 19
- Kolaterál 86, 199
- Kolínský proces 31, 134
- Kritéria konvergence 33, 200
- Lisabonská strategie 31
- Lucemburský proces 31, 134
- Makroekonomický dialog 31, 134
- Marjolinův plán 15
- Mechanismus směnných kurzů (ERM) 19, 195
- Měnové finanční instituce (MFI) 67, 200
- Měnové příjmy 117, 200
- Měnový výbor 17, 21, 200
- Mezinárodní měnový fond (IMF) 141, 200
- Mezní zápůjční facilitata 80, 200
- Model korespondentských centrálních bank (CCBM) 98, 204
- Národní centrální banky 44, 47, 49, 50, 63, 71, 93, 97, 98, 107, 110, 117
- Nezávislost centrální banky 36, 121, 201
- Obezřetnostní dohled 109
- OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům) 136, 201
- Operace jemného doladění 86, 201
- Operace na volném trhu 87, 182, 201
- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) 144, 201
- Pakt o stabilitě a růstu 24, 32, 201
- Platební a zúčtovací systémy 95, 183
- Poměr dluhu k HDP 32, 202
- Poměr schodku k HDP 32, 202
- Postup při nadměrném schodku 32, 202
- Povinnost minimálních rezerv 87, 202
- Programy stability 33, 202
- Propojovací mechanismus 97, 202
- Rada ECOFIN viz Hospodářský a finanční výbor Rady EU 132, 202
- Rada EU 32, 38, 48, 54, 70, 89, 130, 203

Rada guvernérů ECB viz Evropská
centrální banka (ECB)
Referenční hodnota pro růst peněžní
zásoby 83, 203
Reverzní transakce 86, 203
Riziko vypořádání 95, 203
Rychlé nabídkové řízení 86, 203

Sazba minimálních rezerv 87, 203
Smlouva 21, 28, 70, 203
Smlouva o EU viz Smlouva
Stálé facility 86, 204
Standardní nabídkové řízení 85, 204
Statut Evropského systému
centrálních bank a Evropské
centrální banky (Statut ESCB) 21,
70, 204
Strategie měnové politiky 70, 204
Středisko pro analýzu padělků 107
Systém RTGS 97, 204
Systém vypořádání obchodů s
cennými papíry 95, 99, 204

TARGET (Trans-European
Automated Real-time Gross
settlement Express Transfer system)
96, 204
TARGET2 97, 204

Účetní dvůr 43, 136, 199
Udržovací období 88, 203
Ústava pro Evropu 29, 72, 205

Vkladová facilitata 88, 205
Výbor evropských regulátorů trhů s
cennými papíry (CESR) 99, 205
Výbor guvernérů 17, 22, 205
Výbor pro hospodářskou politiku 133,
205
Výbor pro měnovou a finanční
statistiku a pro statistiku platební
bilance (CMFB) 107, 132, 206
Výkonná rada ECB viz Evropská
centrální banka (ECB)

Wernerův plán 18

Základ pro stanovení minimálních
rezerv 87, 206

